

ELEMENTE
DE
SINTAXĂ GREACĂ

LUCRATĂ ÎN CONFORMITATE CU
NOILE PROGRAME ALE ÎNVEȚĂMENTULUI SECUNDAR

DE
D. N. BURILEANU.

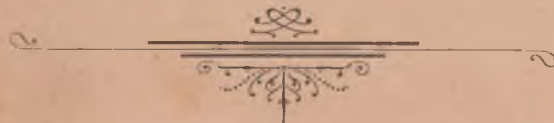
BUCUREȘCI

TIPO-LITOGRAFIA SOCIETĂȚII „TIPARUL”
No. 14. — Strada Covaci. — No. 14.
1901

ELEMENTE
DE
SINTAXĂ GREACĂ

LUCRATĂ IN CONFORMITATE CU
NOILE PROGRAME ALE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SECUNDAR

DE
D. N. ȚURILEANU

BUCUREȘCI

TIPO-LITOGRAFIA SOCIETĂȚII „TIPARUL“

No. 14. — Strada Covaci, — No. 14.

1901

P R E F A Ț A

Programole din 1890 dau Sintaxei limbilor clasice o importanță, pe care n'o avea pînă acum și preved pentru predarea ei o metodă nouă. Iată în adevăr dispozițiunile relative la acest obiect:

„Sintaxa se va studia în mod sistematic și practic. Profesorul va explica prin exemple scrise la tablă regulele sintactice și va da elevilor de pregătit câte o versiune, în care vor găsi aplicarea detaliată a acestor regule. *Cu ocaziunea versiunilor, elevii vor arăta particularitățile sintactice ce conțin.* Nici o dată nu li se va cere să spună pe din afară regule teoretice“.

Mai în urmă, programele hotărăsc materia ce trebuie dezvoltată, distribuind-o pe lecțiuni. În ceea ce privește Sintaxa greacă, aceste lecțiuni se împart ast-fel:

Sintaxa acordului. 1 lecțiune.

Întrebuințarea articolului. 1 lecțiune.

Sintaxa casurilor:

Acusativul. Acusativul îndoit. Acusativul obiectului intern. Acusativul de relațiune. Acusativul extinderii în spațiu și timp. Acusativul adverbial. — 2 lecțiuni.

Dativul. Dativul cu verbe. Dativul cu *adjective și ad-
verbe* ¹⁾ cari arată asemănarea și egalitatea. Dativul timpului. — 1 lecțiune.

Genetivul. Genetivul unit cu un substantiv, cu un verb, cu un adjectiv sau adverb. Genetivul timpului. — 3 lecțiuni.

Sintaxa verbului:

Insemnările formei medii. — 1 lecțiune.

Insemnarea și întrebuințarea timpurilor. — 2 lecțiuni.

Întrebuințarea modurilor în propozițiunile principale. — 2 lecțiuni.

¹⁾ Cuvintele subliniate ne-am permis să le adăugăm de la noi, fiind, în mod evident, o omisiune de tipar. Există în adevăr adjective și adverbe cari sînt arătate asemănare și egalitate, dar nu există dativ cu acest înțeles.

Intrebuintarea modurilor în propozițiunile subordonate. 6 lecțiuni.

Atracțiunea modală. — 1 lecțiune.

Intrebuintarea infinitivului. — 3 lecțiuni.

Intrebuintarea participiului. — 3 lecțiuni.

Particule:

Negațiuni. Particule interogative și conjuncțiuni. — 2 lecțiuni

Dorința noastră, publicând manualul de față, e de a ușura aplicarea programului. De aceea, conform prescripțiilor de mai sus, am divizat acest studiu pe lecțiuni ¹⁾ și în fie-care lecțiune am deosebit două părți: una *teoretică*, pe care profesorul o va explica în clasă și alta de *aplicație*, care va fi dată de pregătit elevilor.

Intre cele două părți, corespondența e absolută. Fie care frasă din partea a doua, răspunde unei regule enunțate în partea întâi. Grație sistemului de numerotație adoptat, referința de la una la alta se poate face imediat.

Elevii nu vor avea să răspundă de partea teoretică de cât cu *ocasiunea versiunilor*, ceea ce însemnează că de câte ori traduc un exemplu din partea de aplicație, *trebuie* să arate numai de cât particularitățile ce conține. N'am ști cum să recomandăm în deajuns D-lor profesori de a nu lăsa

¹⁾ Se va observa că am trecut cu 2 lecțiuni peste numărul fixat de program. Dar acest număr nu e un număr *fatidic*, care să nu se potă depăși sub nici un cuvânt: de o parte, ni s'a părut că lecțiunile ar fi fost prea încărcate, dacă am fi rămas în limitele programului; de altă parte a trebuit să adăogăm câte-va capitole neprevăzute de program, dar necesare (cum e sintaxa *relativului*, dativul de *interes* și adevectivele *verbale*). — Studiul pronumelor și al prepozițiilor, lăsat pe din afară de program, a fost sacrificat și de noi: cunoștințele căpătate în partea etimologică, sunt îndestulătoare pentru aceste materii.

să troacă un singur exemplu, fără a întreba regula corespunzătoare. Simpla traducere n'ar fi de nici un folos: această traducere o dăm singuri la finitul volumului, tocmai cu scopul de a lăsa elevilor timpul necesar pentru studiul *construcțiilor*, asupra cărora trebuie atrasă totă atențiunea¹⁾. Numai astfel, întâlnindu-le mai târziu în autori, le vor putea recunoște și înțelege fără greutate.

Unele lecțiuni vor părea, poate, prea mari. Să nu se uite însă că în clasa V se studiază în detaliu Sintaxa latină și cel puțin jumătate din construcțiile grecești devin astfel cunoscute²⁾. Autorul va da în curind la lumină un manual de *Sintaxă latină*, în care partea teoretică din Sintaxa greacă va fi păstrată pretutindeni unde există asemănare. Elevul, trecând de la una la cea laltă, nu va avea sentimentul că pășește pe un domeniu nou: bună parte din acest domeniu el l'a explorat deja. Sintaxa greacă se va presenta ast-fel în spiritul lui cu mai multă claritate, iar punctele comune l vor ajuta să se orienteze cu ușurință.

În expunerea regulilor am căutat să fim cât se poate de preciși. Une ori am mers pină la concisiune. N'am sacrificat însă nici o dată claritatea. E de ajuns de a se raporta cine-va la *text*, pentru a înțelege numai de cât o enunțare din partea de

¹⁾ Aceste traduceri sunt făcute une ori aproape mot-à-mot, alte ori pe înțeles, însoțite fiind de explicații literale între paranteze. Pentru a ușura încă și mai mult pe elevi, li se dau în anotații unele timpuri de la verbele neregulate, pentru aflarea cărora ar perde prea multă vreme cu dicționarul, precum și indicațiile necesare pentru a înțelege construcțiile ne-studiate încă.

²⁾ De această considerațiune, s'au condus autorii programei, când au atribuit Sintaxei grecești un număr de ore atât de redus, față de cel acordat Sintaxei latinești (28 față de 60).

teorie, care s'ar părea obscură. Textul și teoria se completează în mod reciproc.

În ceea-ce privește compunerea acestei cărți, suntem datorți a spune că exemplele grecești le-am luat parte din Kühner-Gerth, Curtius, Koch, Madvig, Cucuel-Riemann și Riemann-Goelzer; parte le-am cules noi înși-ne din autorii greci. De la Sintaxa verbului înainte, am menținut în multe locuri redacțiunea acestor din urmă autori, luând însă atât cu textul cât și cu dispozițiunea materiei toate libertățile ce am crezut de cuviință ¹⁾.

Intr'o limbă, a cărei dezvoltare istorică s'a urmat pe o scară de mai bine de 1500 de ani, totul nu pōte fi fix și totul nu e deplin cunoscut. Elevului nu trebuie să i se dea de cât ceea-ce e stabilit și ceea ce-i e necesar. Ni s'a părut cu toate acestea că nu e fără interes, că din contră e a deștepta spiritul și a întreține curiozitatea, deschizând ici și colea câte o porțiță spre necunoscut, lăsând prin câte o explicație, care iese din cerul gramaticilor elementare, să se întrevadă o lume nouă de cunoștințe, spre a lua acestui studiu caracterul său de ariditate, care 'l face atât de neplăcut ²⁾.

Cu totă grija ce-am avut la imprimare și cu toate numeroasele revizii ce am făcut, totuși sun-

¹⁾ Sunt mai bine de doi ani de când ne-am propus să reducem, pentru trebuințele școlilor noastre, frumoasa operă de Sintaxă comparată, a D-lor Riemann-Goelzer. Redacțiunea pe care o păstrăm pe alocurea din această operă, nu e de cât vestigiul unei vechi întreprinderi.

²⁾ „Rien n'est... plus ennuyeux, plus décourageant, qu'une étude sans échappées sur l'inconnu, présentée comme achevée ou morte, sous la forme d'un catechisme grammatical“. S. Reinach, *Grammaire latine à l'usage des classes supérieures*, Paris 1886 p. IX.

tem siguri că se vor fi strecurat în text erori materiale, fie de accente ¹⁾, fie de spirite, fie de litere ²⁾. Unor din aceste erori au fost observate pe timpul când se imprimau ultimile pagini de *traducere* și notate în josul lor. Pe cele-l'alte, cari au scăpat ochilor noștri, rugăm pe D-nii Profesori respectivi să le semnaleze elevilor la ocaziune spre a le putea îndrepta.

Ast-fel cum e, credem că manualul acesta răspunde unei necesități. Am fi fericiți când am ști că a putut fi de oare-care folos clasicismului în țara noastră.

D. N. BURILEANU

¹⁾ Accentele grave, în locul celor ascuțite, puse pe o finală grecească urmată de un cuvânt românesc, nu sunt o greșală de imprimerie. Ele sunt intenționate.

²⁾ Așa de ex. am putea nota p. 6 adnot. 4): συλλαμβάνω, în loc de συλλαμβάνω; p. 25 n. 39, ικνέομαι și ικάνω, în loc de ικνέομαι și ικάνω.

SINTAXA

LECTIUNEA I

SINTAXA ACORDULUI

1. — **Acordul verbului.** În limba elenă verbul se acordă *in general* cu subiectul după aceleași reguli ca în limba română.

Acordul se face în *număr* și *persona*. Când sunt mai multe subiecte de persoane diferite, persoana I are precădere asupra celorlalte și cea de a doua asupra celei de a treia.

2. — Când însă subiectul e un *neutru plural* verbul se pune de obicei la *singular*.

Nota. — În cazul acesta limba elenă privește lucrurile, luate împreună, ca formând *un tot* sau *o cantitate*. Dacă voește să le considere ca *distincte*, verbul se pune uneori la plural.

3. — Când subiectul e la *dual*, sau când e compus din *două substantive* la singular, verbul se întrebuițează indiferent la *dual* sau la *plural*.

4. — Când sunt mai multe subiecte, verbul se poate acorda și numai cu subiectul cel mai apropiat.

5. — Formele εστὶ, ἦν și γίνεταῖ se găsesc câte odată, la începutul propozițiunii, întrebuițate cu un subiect masc. ori fem. la plural, sau chiar cu mai multe subiecte.

6. — **Acordul numelui predicativ.** Numele predicativ (substantiv, adjectiv sau pronume) se acordă în limba elenă ca și în limba română în *număr* și *cas* cu subiectul.

Nota I. — Numele predicativ formează împreună cu un verb copulativ predicatul propozițiunii. Verbul copulativ

prin excelență e verbul *a fi*. Pe lângă acest verb, ca și în limba latină și română, mai sunt și altele (*a deveni, a crește, a fi ales, a fi numit, a fi socotit, a părea* etc.) cari jocă rolul de copulă.

Nota II. — Cu verbele copulative se întrebuițează adjectivale în locul adverbelor. Unele adjectivale cari exprimă raporturi de *timp*, de *ordine* și de *mod* se întrebuițează în loc de adverbe cu ori ce fel de verbe. Așa sunt: *πρότερος, πρώτος, ύστερος, ύστατος, τελευταίος*, — *mai întâi, mai târziu, în ultimul loc*, — *έρθριος, όψιος, έσπέριος, σκοταίος, δευτεράτος*, — *de dimineată, târziu, de cu seară, pe întuneric, a doua zi*, — *έκών, έκούσιος, άσμενος, άκων*, — *de bună voie, bucuros, fără voie*. De asemenea *πολύς, μέγας, άφθονος*, *mult, mare, în abundență, άπόσπονδος* în virtutea unui armistițiu

Nota III. — Adjectivul predicativ, în loc să se acorde cu subiectul, se pune la neutru când arată nu un obiect luat în mod izolat, ci o *clasă* întreagă, nu un individ în particular, ci o *specie*. În cazul acesta el echivalează cu un substantiv.

Nota IV. — Adjectivul predicativ se pune de asemenea la neutru *singular* sau *plural* când subiectul e un infinitiv sau o propozițiune întreagă.

7. — Când subiectul e un *neutru plural*, deși verbul se pune la singular, numele predicativ stă la *plural*.

8. — Când sunt mai multe subiecte, acordul numelui predicativ se poate face în două feluri:

a) Ori numele predicativ se acordă cu totalitatea subiectelor și se pune la plural. În cazul acesta, dacă subiectele sunt *nume de ființe însuflețite* de genuri diferite, numele predicativ ia genul *masculin*, iar dacă subiectele sunt *nume de lucruri* sau *substantive abstracte*, numele predicativ se întrebuițează de obicei la *neutru*, ori care ar fi genul acestora și verbul stă la singular.

Notă. — Dacă subiectele sunt nume de ființe asociate cu nume de lucruri, genul numelui predicativ se determină după ideile exprimate.

b) Ori numele predicativ nu se acordă, ca și verbul, de cât cu subiectul cel mai apropiat, luând genul acestuia.

9. — **Acordul gramatical sacrificat înțelesului.** Regulele ordinare ale acordului sunt uneori sacrificate *înțelesului* (σύνταξις κατά σύνεσιν), considerându-se mai mult ideea exprimată de cât numărul sau genul cuvintului, cu care acordul trebuie să aibă loc:

a) Cu un *nume colectiv*, verbul se poate pune la plural.

b) Când subiectul e un nume neutru sau feminin arătând persoane de gen masculin, acordul se face cu genul *natural* al subiectului.

10. — **Acordul gramatical modificat printr'o atracțiune.** Mai mult încă, regulele ordinare ale acordului sunt modificate în unele cazuri printr'o *atracțiune*. Ast-fel:

a) Când numele predicativ e un substantiv și verbul e mai apropiat de el de cât de subiect, verbul se acordă de obicei cu *numele predicativ*.

b) Verbul se acordă alte ori cu o *aposițiune* a subiectului, dacă e mai aproape de aceasta de cât de subiect.

c) Dacă numele predicativ e un substantiv, *pronumele demonstrativ*, care după înțeles ar trebui să fie la neutru, se asimilează cu numele predicativ, luând genul și numărul său. Tot asemenea se asimilează și *pronumele relativ*, în loc de a se acorda cu antecedentele de care depinde.

11. — **Acordul adjectivului calificativ.** Adjectivul calificativ sau atribut se acordă în general cu substantivul cel mai apropiat în gen, număr și cas. Dacă nu, trebuie repetat pe lângă fie care substantiv.

LECTIUNEA I

SINTAXA ACORDULUI

1. — **Acordul verbului.** ὦ παῖ, ἀλήθειαν αἰεὶ λέγε. Καὶ γὰρ οἱ ἀποθανούμεθα¹⁾). Καὶ σὺ καὶ οἱ ἀδελφοὶ παρῆσθε. 2. — Πῶς ταῦτα παύσεται; Εὐδαιμονίαν χρήματα οὐ ποιεῖ.

Nota. Παρά... Ἱπποκράτους... εἰς Λακεδαίμονα γράμματα πεμφθέντα ἐάλωσαν²⁾ εἰς Ἀθήνας. Φανερά ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων.

3. — Τὸ ἀδελφῶν διεστῆτην³⁾ περὶ τῆς κληρονομίας. Οὕτω... διάκεισθον⁴⁾ σὺ τε καὶ ὁ ἀδελφός, ὥσπερ εἶ τὸ χεῖρε... τράποιντο ἐπὶ τὸ διακωλύειν ἀλλήλων. Δότε παράδειγμα ἡμῖν, ὦ Λάχης καὶ Νικία. 4. — Σὲ φιλεῖ ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. Πόλεμος καὶ στάσις ὤλεσε⁵⁾ τὰς Ἀθήνας. Παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφός καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς. 5. — Ἔστι... ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. Ἔστι μὲν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντες τε καὶ δῆμος. Τῶν δὲ πολεμίων ἦν οὗς ὑποσπόνδους ἀπέδσαν. Ἴνα δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνηται ἀπὸ τῆς δόξης ἀρχαί τε καὶ γάμοι.

6. — **Acordul numelui predicativ.** Κύρος βασιλεὺς ἦν. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Τὸ ξένω τῷδε σοφῶ καὶ φίλω ἐστὸν ἐμῶ.

Nota I. — Ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Ἄσι τοιοῦτος γίγνου' περὶ τοὺς ἀνθρώπους, οἷους ἂν⁶⁾ εὐχαιο τοὺς ἄλλους περὶ

1) Viit. ind. de la ἀποθνήσκω.

2) Aor. ind. de la ἀλίσκωμαι.

3) Aor. 2 ind. de la διίστημι.

4) Forma duală de la διάκειμαι, perfect cu sens de present.

5) Aor. ind. de la ὄλλωμι.

6) Ἄν, este o particulă, care se adaugă pe lângă unele timpuri și moduri, precum se va vedea mai târziu, pentru a le da un înțeles special.

σπαντὸν γίνεσθαι. Διὰ τούτων Φίλιππος ἠδὲξήθη¹⁾ μέγας. Κύρος ἤραθη²⁾ βασιλεύς. Πολλοὶ τῶν νομιζομένων σοφῶν ἀνόητοί εἰσιν. Ἄσι ἰσχυροῦ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων οὐ τοιοῦτους εἶναι, οἷοι φαίνονται.

Nota II. — Σπονδὰς λύουσιν οἱ πρότεροι ἐπιόντες. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄφικοντο. Κατέβαινον εἰς τὰς κύμας ἤδη σπυρταῖα. Ἀφίκοντο³⁾ ἔκτατοι οἱ στρατιῶται εἰς Χρυσόπολιν. Τῶν ἀποθνήσκοντων ἀμαρτοῦσι⁴⁾ μέτεσι συγγνώμης. Πολὺς ἔγκριται.

Nota III. — Ἀθάνατον⁵⁾ ἡ ψυχὴ. Οὐκ ἀγαθὸν πολυκαιρανίην εἶναι κληρονομίαν. Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστὶν ἡ πατρίς καὶ σεμνότερον καὶ ἐτιμιώτερον. Πονηρὸν δὲ συκοφάντης αἰεὶ. Ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Δεινὸν οἱ πολλοὶ κακούργους ὄταν⁶⁾ ἔχωσι προστασίας. Ἡ ἀνδρεία πότερον ἐστὶ διδακτὸν ἢ φυσικόν; Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἀξίον τοῖς ἀνθρώποις.

Nota IV. — Διςχρόν ἐστι ψεύδεσθαι. Δίκαιον ἀπόλλυσθαι τοὺς ἀπιστοκῶντας. Ἀδύνατα ἦν τοὺς Λακροὺς ἀμύνεσθαι. Τῇ ἀπιμελείᾳ περιεῖναι φίλων ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι.

7. — Τὰ πράγματα ταῦτα δεῖναι ἐστὶν. Εἴθε πάντα καλῶς τετελεσμένα εἶη⁷⁾. 8. — a) Ὁ ἐμὸς πατήρ καὶ ἡ ἐμὴ μήτηρ ὀλβιοὶ εἰσιν. Πόλεμος καὶ στάσις ὀλέτρια ταῖς πόλεσιν ἐστὶν. Λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμένα⁸⁾ οὐδὲν χρήσιμά ἐστὶν. Λι τῶν Λακεδαιμονίων ἀμαρτία καὶ παρασκευὴ ὑπὸ τῆς ὕλης οὐ δόξα ἦν τοῖς Ἀθηναίοις.

Nota. Ἡ τύχη⁹⁾ καὶ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων κύριοι. Ἡ

1) Aor. ind. pas. de la αἰξάνω.

2) Aor. ind. pas. de la αἰρέω.

3) Aor. 2 ind. de la ἀφικνέσθαι.

4) Dat. plur. masc. particip. aor. 2 de la ἀμαρτάνω.

5) So sub-înțelege este. Persoana III de la εἶμι de sub înțelege adesea ori în grecește.

6) Conjunct. compusă din οτε și ἂν. Se construiește cu subjonctivul. Cf. n. 173, 174.

7) Τετελεσμένα εἶη. Pf. opt. pas. Optativul singur, sau precedat de εἴθε ori de εἰ γάρ, exprimă o dorință. Λόγιμην εἶη εἴθε λόγιμην ἰσμενεαζά: Fie ca să desleg, facă cerul să desleg. Cf. n. 150.

8) Pf. part. pas. de la βίπτω.

9) Τύχη e personificată.

καλλίστη πολιτεία¹⁾ τε και ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελεῖν.

b) Ὁλβιός ἐστιν ὁ ἐμὸς πατὴρ και ἡ ἐμὴ μήτηρ. Καὶ νόμος και φόβος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Σὺ τε Ἕλληνας εἶ και ἡμεῖς.

9. — Acordul gramatical sacrificat intelesului.

a) Τοιαῦτα ἀκούσασα ἡ πόλις Ἀθησίαν εἰλοντο²⁾ βασιλέα. Ἐφυγον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, δεδιότες³⁾ εἰς ἕκαστος μὴ⁴⁾ συλληφθεῖν. Μέρος ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἠγούσνται θεοὺς εἶναι, οἱ δὲ οὐ φροντίζουν ἡμῶν διανοοῦνται. Τὸ στρατεύμα ἐπορίζετο σίτον, κόπτοντες τοὺς βοῦς και ὄνους. — b) Τὰ μεράκια τάδε, πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι, θαμὰ ἐπιμέμνηνται Σοκράτους και σφόδρα ἐπαινοῦσιν. Ὁ ἀγαθὸς και πιστὸς ψυχῇ, οἴχη δὴ ἀπολιπῶν ἡμῶν. Αἱ μένουσαι φυλαὶ διαγωνιζόμενοι πρὸς ἀλλήλους διετέλουσιν⁵⁾.

10. — Acordul gramatical modificat printr'ο atracțiune.

a) Οἱ σοφισταὶ φανερά ἐστι λώδη τε και διαφθορά τῶν συγγινομένων. Τὸ χορίον τοῦτο πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. Αἱ χορηγίαι εὐδαιμονίας ἱκανὸν σημεῖον ἐστιν. b) Θῆβαι πόλις ἀστυγείτων ἐκ μέσης

¹⁾ Ἡ καλλίστη πολιτεία e termenul cel mai important

²⁾ Aor. 2 mediu de la αἰρέω.

³⁾ Nom. plur. masc. participiu de la δέδια, formă de perfect. Pres. δίδω e neusitat în prosa atică. In loc de δέδια se zice și δέδοικα.

⁴⁾ Μὴ e conjuncție, corespunde în limba latină cu ne. Se construiește de obicei cu subjonctivul. Aici e construit cu optat. συλληφθεῖν de la συλλυμβάνω, din cauză că verbul de care depinde propozițiunea e la un timp trecut (δεδιότες) și în cazul acesta (când o propozițiune depinde de un verb la trecut) se poate pune tot-dauna optativul. Un astfel de optativ, care se întâlnește forte des în limba elenă, nu corespunde optativului românesc: el trebuie tradus cu modul pe care-l voește construcția din limba noastră.

⁵⁾ Διατέλω însemnează a săvârși. Construindu-se cu un participiu ca aici însemnează „a continua să”.

Ἑλλάδος ἀνῆρπασται.¹⁾ — ο) Ἠγήσαντο ταύτην²⁾ πόλιν ἔσσεσθαι σωτηρίαν. Μία αὐτῆ³⁾ ἐστὶ πάροδος ἦν ἔρως. Λόγοι μὴν εἰσιν ἐν ἕκαστοις ἡμῶν, ἀς⁴⁾ ἐλπίδας ἐνομιάζομεν. Ἡ ὁδὸς πρὸς ἡῶ⁵⁾ τρέπεται, δ⁶⁾ καλεῖται Πηλοῦσιον στόμα. Φίλον, δὲ μέγιστον ἀγαθὸν ἐστίν, οἱ πολλοὶ οὐχ ἔπωσ⁷⁾ κτήσονται φροντίζουσιν. Σωκράτης εἶπεν εἶτι διαγεγένηται⁸⁾ πράττων τὰ δίκαια και τῶν ἀδικῶν ἀπεχόμενος, ἦνπερ⁹⁾ νομίζοι καλλίστην μελέτην ἀπολογίας εἶναι.

11. — Acordul adiectivului calificativ. Προθυμία και θάρρος μέγιστον. Μεγίστη προθυμία και θάρρος. Μεγίστη προθυμία και μέγιστον θάρρος. Ἐν σώμ¹⁾ ἔχων και ψυχὴν μίαν.

LECTIUNEA II

INTREBUNȚAREA ARTICOLULUI

12. — Articolul ca pronume demonstrativ. Articolul ὁ, ἡ, τό, a fost la început un pronume demonstrativ și ca atare se găsește întrebunțat de obicei la Omer.

13. — În prosa atică articolul și-a păstrat însemnarea demonstrativă în următoarele locuțiuni:

¹⁾ Perf. pas. de la ἀναρπάσσω.

²⁾ In loc de τοῦτο.

³⁾ In loc de τοῦτο.

⁴⁾ In loc de οὗς.

⁵⁾ Acus. de la ἡῶς.

⁶⁾ In loc de ὅς.

⁷⁾ Conjuncție. Se construiește cu subjonctivul său cu viitorul indicativului ca aici: κτήσονται (de la κτάομαι).

⁸⁾ Construit cu un participiu διαγιγνομαι însemnează ca și διατέλω a continua să. Se poate traduce în românește și printr'un adverb „fără încetare, fără preget”.

⁹⁾ In loc de ἔπερ.

a) ὁ μὲν — ὁ δὲ ¹⁾ „acesta — acela, unul — cel-l-alt“, (în toate genurile, numerile și casurile).

b) ὁ δὲ, ἡ δὲ, τὸ δὲ, τοῦ δὲ etc. „iar acesta, iar aceea, el însă, ea însă“ etc.

c) καὶ τὸν „și că el“ formă întrebuințată ca subiect într-o propozițiune infinitivă, corespunzând nominativului καὶ ἐς (at ille).

d) τὸν καὶ τὸν „acesta și acela, cutare și cutare“, τὸ καὶ τὸ, τὰ καὶ τὰ „acest lucru și cel-l-alt“.

e) πρὸ τοῦ „înainte de aceasta, mai înainte, altă-dată“.

Notă.— τὸ μὲν — τὸ δὲ și τὰ μὲν — τὰ δὲ sunt expresiuni adverbiale, cari însemnează (întocmai ca τοῦτο μὲν — τοῦτο δὲ) „când — când, parte — parte, de o parte — de alta“.

14. — Articolul pe lângă substantive. În afară de aceste cazuri, se poate zice că articolul grec corespunde articolului nostru. El servește sau ca să pună în relief un obiect *isolat* (înțelesul *individual al articolului*) sau ca să arate o *specie întreagă*, o categorie, o clasă (înțelesul *generic al articolului*).

15. — Articolul lipsește adesea ori de lângă unele nume comune :

a) De lângă numele cari exprimă relațiuni de rudenie, ca πατήρ, μήτηρ, γονεῖς, ἀνήρ, γυνή, παῖς, ἀδελφός etc. precum și de lângă πατρίς și πόλις (orașul natal).

b) De lângă cuvintele θεός, ἄνθρωπος, σῶμα, φυγή în maxime și cugetări generale.

c) De lângă numele abstracte, în special de lângă numele de virtuți și vicii, de arte și științe, când se vorbește în mod general.

d) De lângă expresiunile : εὖρος largime, βάθος profunzime, μήκος lungime, ὄψος înălțime, μέγεθος mărime, πλῆθος multime, γένος naștere, ἔνομα nume și altele, când sunt la acuzativul de relațiune. (A se vedea n. 38 b.).

e) De lângă superlativ întrebuințat în sens relativ.

16. — Articolul lipsește în tot-dauna de lângă unele expresiuni foarte usitate, cari datează în

¹⁾ Întrebuințat ca pronume articolul se accentuiază.

limba din timpul când δ, ἡ, τὸ nu era încă articol, ci pronume demonstrativ.

17. — Numele proprii, în general, n'au nevoie de articol. Această regulă suferă câte-va excepțiuni :

a) Când persoana, de care e vorba, a fost menționată mai înainte, sau o un nume *cunoscut*, atunci primește articol. Dacă numele propriu e însoțit de o aposiție, articolul se pune înaintea aposiției.

b) Numele de țeri iau de ordinar articol, fiind-că cea mai mare parte din ele au fost adevective la origină.

c) Numele fluviilor, munților și altor noțiuni geografice, dacă sunt de același gen ca numele apelativ, care le însoțeste, se pun între articol și acest nume apelativ. În cazul contrariu rămân de ordinar fără articol.

Cuvântul βασιλεύς, când arată pe Regele Persilor și ἄστυ, când arată orașul Atena, echivaloază cu un nume propriu și se întrebuințează fără articol. De asemenea se găsesc unele cuvinte de οὐρανός, γῆ, ἥλιος și θάλασσα (prin opozițiune cu *uscutul*) fără articol, din motivul că arătând obiecte singure de felul lor, n'aveau trebuință de a fi puse în relief de către articol. Aceste cuvinte sunt ore-cum nume proprii.

18. — Articolul pe lângă atribut. Substantivul poate fi determinat printr'un adevectiv, printr'un pronume posesiv sau adevectival, printr'un participiu, prin genetivul unui alt substantiv, prin genetivul unui pronume reflexiv sau demonstrativ, în sfârșit printr'un adverb sau o expresiune prepositională. Toate aceste determinări atributive se pun în limba elenă *între articol și substantiv*, sau *după substantiv, repetându-se însă articolul*.

Notă 1. — Genetivul unui substantiv se poate pune de asemenea înainte de articolul substantivului, pe care-l determină, sau după acest substantiv, fără a se repeta articolul.

Nota II. — Genetivele pronumelor personale (μου, σου, αὐτοῦ, ἡμῶν, ὑμῶν, αὐτῶν), nu se închid între articol și substantiv.

Nota III. — Se observă că adverbele în construcție atributivă capătă valoarea de ajective.

Adverbul însoțit de articol se întrebuintează une ori fără numele la care se raportă, când acesta e ușor de înțeles. — Tot asemenea și adevtivul.

19. — Apositiunea pe lângă un substantiv primește articol, când servește ca să deosebiască o persoană de altele de același nume, în cazul contrariu rămâne fără articol. Apositiunea pe lângă pronumele personal primește tot-d'auna articol.

20. — Lipsa de articol pe lângă numele predicativ. Numele predicativ în general n'are articol.

Nota. — Se pune articolul pe lângă numele predicativ numai când vom să amintim cu insistență un lucru deja cunoscut, sau să arătăm ceva ca unic în felul său. În special se pune articolul când numele predicativ e format dintr'un participiu.

21. — Pozițiune predicativă poate avea un adevtiv nu numai cu verbele copulative, ci cu ori ce alt verb.

22. — Ajectivele μέσος, ἄκρος, ἔσχατος (medius, summus, extremus) și μόνος. Aceste ajective întrebuintate în construcție predicativă, au un înțeles deosebit de acela pe care-l au în construcție atributivă.

LECTIUNEA II

ÎNTREBUIŢAREA ARTICOLULUI

12. — Articolul ca pronume demonstrativ. Τὴν ἐγὼ οὐ λύσω. Τόν, ὦ Ζεῦ πάτερ, φθίσον¹⁾. Φθίσει σε τὸ σὸν μένος. 13. — Οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον, οἱ δ' ἔσ-

¹⁾ Aor. imper. de la φθίω.

φενδόνων. Δόξα καλὴ κρείττων ἐστὶν ἢ πλοῦτος μέγας· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος.

Nota. — a) Πολλὰ πόλεις, αἱ πρὸ τοῦ τῶν ἄλλων ὑπερεῖχον· ὁ μὲν μαρτυρεῖ τῆς πεζῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, τὸ δὲ πλοῦτον καὶ προσόδοις, τὸ δὲ εὐνομία καὶ καλοκάγαθία τῶν πολιτῶν, ἐν μέρει γίνονται ἢ παντάπασιν ἀπολώλασιν¹⁾. Τὰ μὲν ἐμάχαστο, οἱ δὲ καὶ ἀνεπαύοντο. Φεύγετε τὰς τῶν κακῶν οὐμίας· τὰ μὲν γὰρ ἀρετῆς ὑμᾶς ἄλλοτριῶσι, τὰ δὲ τὰς ψυχὰς αἰσχροῦ ἀπιθυμῶν καὶ ἡδονῶν ἐμπιπλάσιν²⁾. — b) Κύρος εἶδωσι Κλέαρχον μύρους δαρεικοῦς· ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατεύμα συνέλαβε. Κλέαρχος ἀνηρώτησε τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο· οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν. Ταῦτα ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑπόψια ἦν, ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα. — c) Καὶ οἱ ἡρώτων τί δέ;... καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται. — d) Ἐμνησθῆναι ὡς τὸν καὶ τόν, καὶ τοὺς μὲν ἔνδον κατέλαβον, τοὺς δὲ οὐκ ἐπιδημοῦντας εἶρον³⁾.

14. — Articolul pe lângă substantive. Βλέψον εἰς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί. Ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστίν. 15. — a) Τιδέως πείθου⁴⁾ πατρί τε καὶ μητρί. Ἐπετρέφατε αὐτῷ πατρίδα καὶ παιδᾶς καὶ γυναῖκας. b) Καὶ γὰρ τὸ δαιμόνιον μεταξύ⁵⁾ ἐστὶ Θεοῦ τε καὶ θνητοῦ. Ἀνθρώπου ψυχῇ τοῦ θεοῦ μετέχει. — c) Ἐν παντὶ ἔργῳ διαφέρει προθυμία ἀθυμίας. Φόβος μνήμην ἐκπλήττει. Εὐσέβεια καὶ σωφροσύνη τοῖς νεανίαις πρέπει. Τίς οὐκ ἂν φιλοῖη μουσικήν; Ἀρετὴν, τέχνην, λόγους ἀσκεῖν. d) Διὰ μέσης τῆς πόλεως βεῖ ποταμός, Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλῆθρων. — e) Οἱ Ἀθηναῖοι δύναμιν ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων. 16. — Ἄμ' ἡμέρα. Ἄμ' ἔφ. Μέχρι δεῖλης. Ἄφ' ἐσπέρας. Διὰ νυκτός. Μέσαι νύκτες. Ἐν δεξιᾷ, ἐν ἀρι-

¹⁾ Pl. 2 de la ἀπόλλυμι.

²⁾ Pres. ind. de la ἐμπιπλήμι.

³⁾ Aor. 2 de la εὐρίσκω.

⁴⁾ Imper. pres. pas. de la πείθω cauză să conving. În pasiv se construiește cu dativul și însemnează *ascultă de, me supun.*

⁵⁾ μεταξύ prepos. și adv. *In mijloc, între.* Se construiește cu gen.

τερᾶ. Κατὰ μέσον. Ἐπὶ δόρυ, ἐπὶ ἀσπίδα κλίνον. Κατ' ἀγρούς, etc. 17.— a) Ξενοφῶν. Ξενοφῶν Ἀθηναῖος. Ὁ Ξενοφῶν. Ξενοφῶν δ' Ἀθηναῖος. Ὁ Σωκράτης. — b) Ἡ Ἀττική, ἢ Ἑλλάς. — c) Ὁ Εὐφράτης ποταμός. Τὸ Αἰγάλεων ὄρος. Πίνδος τὸ ὄρος. Γεράνεια τὸ ὄρος. — Μέγας βασιλεὺς. Εἰς τὰς ἑορτὰς εἰς ἄστὺ καταβαίνειν. Κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

18. — **Articolul pe lângă atribut.** Οἱ πλοῦσοι πολῖται. Οἱ πολῖται οἱ πλοῦσοι¹⁾. Ὁ σπουδαῖος μαθητής. Ὁ μαθητὴς δ' σπουδαῖος. Ὁ ἐμὸς (σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος) πατήρ. Ὁ πατήρ δ' ἐμὸς etc. Ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ. Ὁ ἀνὴρ δ' τοιοῦτος. Ὁ ἕτερος στρατηγός. Ὁ στρατηγὸς δ' ἕτερος. Οἱ φεύγοντες στρατιῶται. Οἱ στρατιῶται οἱ φεύγοντες. Ὁ τὴν πόλιν κατειληφὸς κίνδυνος. Ὁ κίνδυνος δ' τὴν πόλιν κατειληφὸς. Ἡ τῶν Περσῶν ἀρχή. Ἡ ἀρχὴ ἢ τῶν Περσῶν. Τὴν ἑαυτοῦ πατέρα φιλῶ etc. Ἡ ἐκείνων πόλις. Οἱ τούτων πρόγονοι. Ὁ νῦν χρόνος. Αἱ ἐγγυτάτω²⁾ κώμαι. Οἱ τότε ἄνθρωποι. Ἡ παραυτίκα ἡδονή. Αἱ ἐνθάδε γυναῖκες. Ἡ ἄγαν ἐλευθερία. Ὁ αἰεὶ βασιλεὺς. Οἱ πάλαι σοφοὶ ἄνδρες. Ἡ ἐξαίφνης βοήθεια. Ἡ ἐν Μαραθῶν μάχη. Οἱ ἐν τῇ πόλει ἄνθρωποι.

Nota I. — Τῶν Περσῶν ἢ ἀρχή. Ἡ ἀρχὴ τῶν Περσῶν.

Nota II. — Ὁ φίλος μου (σου, αὐτοῦ, ἡμῶν, αὐτῶν). Μου (σου, etc.) ὁ φίλος.

Nota III. — Οἱ πλησίον. Οἱ ἐκεῖ. Οἱ ἐνδον. Οἱ νῦν. Οἱ ἐπειτα. Οἱ πάλαι. Ἡ αὔριον. — Ἡ οἰκουμένη. Ἡ δεξιὰ. Τῇ ὑπεραία. Τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἰέναι. Ἡ νικῶσα. Ἡ εἰμαρμένη³⁾. Τὸ εὐώθυμον⁴⁾.

19. — Φίλιππος ὁ βασιλεὺς. Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ. Σικυῖων, ὁ τὸν Ἀννίβαν νικήσας. Ἐντεῦθεν Κῦρος

¹⁾ Οἱ πολῖται πλοῦσοι ar insemna cetățenii sunt bogăți.

²⁾ Superlat. de la ἐγγύς. Pote fi și ἐγγύτατα, ea și comparat. ἐγγύτερον și ἐγγύτεραι.

³⁾ Part. pf. pas. de la μείρωμαι a obține prin sortă. de la destin. Sub-înțeleas μοῖρα.

⁴⁾ Sub-înțeleas κέρας.

ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας εἰς Κολοσσούς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐγὼ, ὁ τλήμων. Ἡμεῖς, οἱ δικασταί. Ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε, οἱ δεόμενοι¹⁾, ἄρχοντας.

20. — **Pe lângă numele predicativ?** Πλούσιοι οἱ πολῖται. Σπουδαῖος δ' μαθητής. Πολλῶν δ' καιρῶν γίνεταί διδάσκαλος. Τὸ θαυμάζειν ἀρχὴ ἔστιν τῆς σοφίας. Αἱ δευτέραι πῶς φροντίδες σοφώτεραι.

Nota. Οὗτοι οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκευάσαντες²⁾ οἱ δεινοὶ εἰσὶ μου κατήγοροι. Οἱ τοὺς οὐδὲν ἀδικούντας ἀποκτείνοντες, οὗτοί εἰσιν οἱ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες. Ἐπι τὸ ἐραστὸν τὸ τῷ ὄντι καλόν. Ἐγὼ εἰμι ὁ ὑμᾶς σώζων. Ὁ ἡγησόμενος³⁾ οὐδαὶς ἔσται. Οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν.

21. — Τὸ σῶμα θνητὸν ἅπαντες ἔχομεν. Μέλανας ἔχω τοὺς ὀφθαλμούς. Βέβαιον ἄξεις τὸν βίον, δίκαιος ὢν. Πτηνὰς διώκεις, ὦ τέκνον, τὰς ἐλπίδας. Ἐπεὶ ἢ φύσις ἡμῖν τὸ σῶμα θνητὸν ἔδωκε, τῆς ψυχῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην καταλείπειν χρὴ πειρᾶσθαι. Ἡ τῶν ἐναντίων δειλία τὴν νίκην ἀπονον ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι παρέσχετο. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσεν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἠγούντο αὐτονόμων τῶν συμμάχων. Φαίνομαι μέγας τὰς ὑποσχέσεις ποιούμενος.⁴⁾ Φύλαττε καταρὰν τὴν ψυχὴν.

22. — **Adiectivele μέσος, ἄκρος, ἔσχατος** εἰ μόνος. — Ἡ μέση νῆσος. Ἡ νῆσος μέση. Μέση ἢ νῆσος. Διὰ μέσης τῆς νήσου. Τὸ ἄκρον ὄρος. Τὸ ὄρος ἄκρον. Ἀκρον τὸ ὄρος. Ἐν ἄκρῳ τῷ δέντρῳ. Ἀκρὰ τῇ οὐρᾷ σαίνουσιν. Ἡ ἐσχάτη πόλις. Ἡ πόλις ἐσχάτη. Ἐσχάτη ἢ πόλις. Ἐν ἐσχάτῃ

¹⁾ Subînțeleas ὑμεῖς înainte de οἱ.

²⁾ Part. uor. de la κατασκευάζω.

³⁾ Part. viit. de la ἡγεῖσθαι. Cf. n. 212 b) nota II.

⁴⁾ Verbul φαίνομαι construit cu un participiu însemnează „a fi evident”. Când se construiește cu un infinitiv însemnează „a părea”.

τῆ πόλει. Ὁ μόνος παῖς. Τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παιῖδα ἀφείλετο ¹⁾ τὴν ψυχὴν. Μόνος ὁ παῖς ἀπέθανεν. Σωφροσύνη μόνοις ἐγγίγνεται τοῖς καλῶς πεπαιδευμένοις.

LECTIUNEA III

CONTINUARE ASUPRA ARTICOLULUI

23. — Ἄμφω, ἀμφοτέροι, ἑκάτερος și pronumele demonstrative, ὅδε, οὗτος și ἐκεῖνος cer ca substantivul care le însoțește să fie precedat de articol.

Nota I. — După pronumele demonstrativ articolul poate să lipsiască, dacă se arată cu gestul o persoană sau un obiect de față.

Nota II. — Când substantivul determinat de demonstrativ e însoțit de un adevectiv calificativ, acest adevectiv se pune între articol și substantiv. Demonstrativul însuși poate fi coprins în acest caz între articol și substantiv.

24. — Ὅτι, ὅταν, când însemnează „*însoțit, în persoană, de la sine*“. Dacă ὅτι e precedat de articol, însemnează „*același*“.

Nota — Expresiunea ὁ ὅτι păstrează articolul chiar fiind întrebuințată ca nume predicativ, de ore ce alt-fel și-ar schimba înțelesul.

25. — Πᾶς se construiește:

a) Cu un substantiv precedat de articol, însemnând *tot, întreg*. Cf. în l. franc. *toute la ville*.

b) Cu un substantiv fără articol, având același înțeles ca mai sus, sau, de mai multe ori, însemnând *fie care, ori care*. Cf. în l. franc. *toute ville*.

Nota. — Une ori, fără articol, πᾶς are înțelesul de *absolut, pur, numai*.

¹⁾ Aor. 2 mediu de la ἀφαιρέω. Cf. mai jos n. 35.

c) Închis cu ori-ce atribut între articol și substantiv, traducându-se prin *întreg, total*. Casul acesta se ivește când voim să apăsăm cu putere asupra ideii de totalitate.

Nota. — Rezultă din această din urmă întrebuințare că *ὅτι* unit cu un număr cardinal, trebuie să fie tradus prin „*în total, peste tot*“.

26. — Articolul pe lângă numerale. Articolul se întrebuințează pe lângă numerale:

a) Când evaluăm cu aproximație.

b) Când arătăm o parte hotărâtă dintr'un tot de asemenea hotărît.

27. — Articolul contribuie a forma substantive. Dacă punem articolul înainte de un adevectiv, participiu, prepozițiune însoțită de un nume, sau înainte de un infinitiv sau adverb, acestea devin substantive.

Pentru substantivizarea infinitivului și adverbului se întrebuințează numai neutru singular.

Nota. — Cu neutru articolului se poate construi ori-ce cuvânt și chiar o prepozițiune întreagă.

28. — Articolul la neutru plural, mai rar la singular, fiind urmat de un genitiv, înlocuiește, după înțelesul general al propozițiunii, cuvintele *proprietăți, avere, interese, afaceri, putere, raporturi, mijlăce, avantagii, sentimente, acțiuni* etc. Același lucru se întâmplă une-ori când articolul e urmat de un adverb, sau de un nume cerut de o prepozițiune. Cf. n. 52 nota I.

PRONUMELE RELATIV

29. — Înțeles demonstrativ. Pronumele relativ ὅς, ἧ, ὅ, ca și articolul, a fost la început un pronume demonstrativ. Omer 'l întrebuințează când

ca demonstrativ, când ca relativ. În dialectul atic aū rămas câte-va locuțiuni, în cari înțelesul primitiv s'a păstrat.

30. — Atracțiunea relativului.—Când relativul ar trebui să fie în *acusativ* și antecedentele seu e în *genetiv* sau *dativ*, relativul ia de cele mai multe ori, prin atracțiune, cazul antecedentului.

31. — Antecedentele se omite de obicei în urma atracțiunei, dacă e un pronume, iar dacă e un nume pōte trece fără articol în propozițiunea relativă.

Nota. — Intr'o propozițiune, în care *οἶος* e nume predicativ, suprimându-se verbul *a fi*, nu numai *οἶος* dar și subiectul propozițiunei se pun în cazul antecedentului. Ast-fel, în loc de *ἀνδρὶ οἶος οὐ εἶ* se va zice *οἶφ σοι ἀνδρὶ*. De asemenea *οἶους ὑμᾶς ἀνδρας* etc.

32. — Câte odată, printr'o atracțiune inversă, antecedentul se pune în cazul relativului.

Nota. — Această atracțiune e de regulă în expresiunea οὐδεὶς ὅστις οὐ «*toti, tota lumea*», care e pentru οὐδεὶς ἐστιν ὅστις οὐ... „nu e nimeni care nu. Ast-fel, în loc de a se zice οὐδεὶς ἐστιν ἔτου οὐ, ὅτι οὐ se zice οὐδενὸς ἔτου οὐ... οὐδενὶ ὅτι οὐ...

Printr'o atracțiune analogă în loc de θαυμαστὸν (subînțeles ἐστιν) ὡς σοφός ἐστιν, avem θαυμαστῶς ὡς σοφός ἐστιν, „e uimitor cât e de învḗtat“.

De asemenea avem locuțiunea θαυμαστὸς ὄσος, θαυμαστοῦ ὄσου etc, „uimitor cât de mare“ prin aceeași atracție, în loc de θαυμαστὸν (ἐστιν) ὄσος ἐστίν.

LECTIUNEA III

CONTINUĂRE ASUPRA ARTICOLULUI

23. — Ἄμφορῶν τοῖν χερσῶν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξε ¹⁾. Ἄμφοτερά τὰ στρατό-

¹⁾ Aor. I ind. de la ἐπαράσσω.

πέδα. Ἐν ἑκατέρῃ τῇ πόλει. Ὁ δεὸς ἀνθρώπος. Ὁ ἀνθρώπος ἔδε. Οὗτος δὲ νεανίας. Ὁ νεανίας οὗτος. Ἐκεῖνος δὲ νεανίας. Ὁ νεανίας ἐκεῖνος.

Nota I. Σωκράτης ἔδε. Τέξον τοῦτο. Εὐθύδημος οὗτοσί.

Nota II. Οὗτος δὲ ἀγαθὸς ἀνὴρ. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὗτος. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ.

24. — Πολλοὶ διέφρουγον πελτασταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. Αὐτὸς δὲ βασιλεὺς. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς. Ἐγὼ μὲν δὲ αὐτὸς εἰμι, ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε. **25. —** a) Πᾶσα ἢ Ἑλλάς. Ἡ Ἑλλάς πᾶσα. Πάντες οἱ Ἑλληνας. Οἱ Ἑλληνας πάντες. Πᾶσαν ἡμῖν τὴν ἀλγίθειαν ἐρώ ¹⁾. Τῆς ἡμέρας βλησ ²⁾ διήλθον ³⁾ οὐ πλέον πέντε καὶ εἰκοσι σταδίων. — b) Πάντι σθῆναι. Ὀλλας πόλεις. Πᾶσα πόλις. Σὺν σοὶ πᾶσα μὲν ἔδος εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός. Κακῶς ἔχει ⁴⁾ ἅπας ἰατρός, ἀν ⁵⁾ κακῶς μηδεὶς ἔχη. Πάντες θεοί. Πάντες ἀνθρωποι.

Nota. — Ἐν πάσῃ ἀνομίᾳ ζῆν. Πᾶς χρυσός. Πάντα κακὰ φεράσθαι τὴν πόλιν

c) Αἱ πᾶσαι πόλεις. Τὸ πᾶν πλῆθος. Ὁ πᾶς ἀριθμὸς πενήκοντα ἦν. Ἔδοξεν οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπαντας Μιτυληναίους.

Nota. — Δαρεῖος ἐβασίλευσε τὰ πάντα ἐξ καὶ τριάκοντα ἔτη. Ἐκατὸν ὀπλίται ἀπώλοντο ⁶⁾ οἱ πάντες. Ἐμενον τριάκοντα τὰς πᾶσας ἡμέρας.

26. — Articolul pe lângă numere. a) Εἰς τὰ πέντε

¹⁾ Viii. de la εἶρω.

²⁾ ἔλος are în general aceeași construcție și înțeles cu πᾶς.

³⁾ Aor. 2 de la διέρχομαι.

⁴⁾ Cănd ἔχω e însoțit de un adverb însemnează „a fi, a se afla“.

⁵⁾ ἄν aici contr. din ἐάν=εἰ ἄν, se construiește cu subiectivul. Cf. n. 173, 174.

⁶⁾ Aor. 2 mediu (ἀπωλόμην) de la ἀπόλλυμι.

ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη. Ἐγένοντο πελτασταὶ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Δοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ εἴκοσιν ἔτη γυναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα.—b) Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται. Ἐναυμάχησαν ναυσὶν ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες.

27. — **Articolul contribue a forma substantive.** Οἱ πολλοί. Οἱ πλούσιοι. Τὸ ἀγαθόν. Τὸ κακόν. — Ὁ λέγων. Οἱ παρόντες. Τὸ λεγόμενον. Μηδὲ τῷ θυμοσμένῳ¹⁾ τὸν εὖ λέγοντα δυσμενῆ ποιῶ. Οἱ παρὰ τοῦ Νικίου. Οἱ ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Οἱ ἐφ' αὐτῶν, οἱ καθ' ἑαυτὸν. Οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα. Οἱ περὶ Νικίαν στρατηγοί. Οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων. Τὰ κατὰ Σικελίαν. — Τὸ πλεόν τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. Ἔστιν τις, ὅς σε κωλύσει τὸ δρᾶν²⁾. Πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τάγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Τὸ λέγειν ὡς δεῖ τοῦ φρονεῖν εὖ σημεῖόν ἐστι — Τὸ ἄνω. Τὸ ἔνδον. Τὸ μὲν αὐτίκα..... τὸ δὲ μέλλον. Ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοητεῖν, πάντες ἐγνώκαμεν³⁾ καὶ βοηθήσομεν· τὸ δὲ ὀπίω, τοῦτο λέγει.

Notă.—Καὶ ποιῆσαι τοὺς κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ ποτε δεῖ βαλῆζειν ἐκεῖσα. Τὸ ὑμεῖς ἔταν εἶπω τὴν πόλιν λέγω. Τὸ ἀνὴρ. Τὸ „Γνωθὶ σαυτὸν“ πανταχοῦ ἔστι χρήσιμον. Ἰσχυμάχος ἐγέλασεν ἐπὶ τῷ „Τὶ ποιῶν καλὸς κάγαθὸς κέκληται“⁴⁾. Τὸδε μοι δοκεῖ εὖ λέγεσθαι: τὸ Θεοῦς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελοῦντας.

28.—Φεῦ, τὰ τῶν εὐδαιμονούντων⁵⁾ ὡς τάχα στρέφει Θεός. Τὰ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε⁶⁾. Τὸ τῆς ἀνάγκης δεινόν. Τὰ τῶν Συρακοσίων ἔφη ἦσσω τῶν σφετέρων εἶναι. Τὸ τῶν ἐφόρων

1) Part. pres. de la θυμέομαι.

2) Inf. pres. de la δράω.

3) Pf. ind. de la γινώσκω. Are înțeles de presinte ca și *novi* în latinește.

4) Pers. 2 sing. pf. ind. pass. de la καλέω.

5) Genet. plur. partic. pres. de la εὐδαιμονέω.

6) Imperf. de la δαπανᾶω.

(θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν γέγονεν¹⁾). Τὰ τῆς ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἐστὶ πρεσβύτερα. Κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος. Τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὡς περὶ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον. Ἀνάγκη τὰ τῶν Ἑλλήνων φρονεῖν. Τὰ παρ' ἑμοῖ. Τὰ οἴκοι.

PRONUMELE RELATIV

29. — **Înteles demonstrativ.** Καὶ ὅς. Ἡ²⁾ ὄξ. Ἡ³⁾ ὄξ.

30. — **Attracțiunea relativului.** Τῶν ἐθνῶν ὧν ἡμεῖς ἐσμεν⁴⁾. Μέννησθε⁵⁾ τοῦ θρκου οὐ ὀμωμόκατε⁶⁾. Τῷ ἡγεμόνι πιστεύομεν ἢ ἂν Κύρος δῆ⁷⁾. Οἱ φυλάργυροι οὐ χροῦνται τοῖς χρήμασι οἷς κέκτηνται⁸⁾. 31.—Ἀμελῶ ὧν μὴ δεῖ πράττειν. Χώραν οὐ χεῖρονα κέκτηνται ἤς ἀπέβαλον⁹⁾. Τοῦτον τὸν οἶνον πίνε σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. — Μέννησθε οὐ ὀμωμόκατε θρκου. Ἀμαθέστατοι ἔστε ὧν ἐγὼ οἶδα. Ἑλλήνων.

Notă.— Τὸν ἄρχοντα δεῖ εἶναι οἰδόν περ τὸν ἀγαθὸν ἐπιώτην¹⁰⁾. Μὴ ὄντων οἶων δεῖ¹¹⁾.

32. — Ἐλεγον ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντων ὧν δέονται¹²⁾ πεπραγότες εἶεν¹³⁾ παρὰ βασιλέως. Πολιτεῖαν

1) Pf. de la γίγνομαι.

2) Pers. 3 sg. impf. de la ἡμί.

3) Pers. I plur. de la οἶσα perf. cu înteles de presinte.

4) Imper. pf. mediu de la μνησκω. Înteles de pres. ca *memini*.

5) Pf. ind. de la ὀμωμι.

6) Aor. subj. act. pers. III sg. de la εἰδωμι. Particula ἂν întrebuintată cu subjonctivul, dă verbului une orî înteleaul de viitor, ca aici.

7) Pf. de la κτάομαι. Sens de presinte: *posed*.

8) Aor. 2 de la ἀποβάλλω.

9) In loc de Τὸν ἄρχοντα δεῖ τοιοῦτον εἶναι, οἷόςπερ ὁ ἀγαθὸς ἐπιώτης ἐστίν.

10) In loc de Μὴ ὄντων τοιούτων, οἷους δεῖ εἶναι αὐτούς.

11) Pres. med. de la δέω, *am trebuință de*. In forma medie însemnează și cer, rog. Cf. n. 86.

12) Pf. opt. de la πράττω. Însemnează une orî a-și atinge scopul, a obține.

οὐκ εἶναι χρὴ παρὰ μόνους ἡμῖν ἔστιν. Κατασκευάζει ἡς ἀρχεὶ χάρας.

Notă.—Γοργίας οὐδενὶ ἔτι οὐκ ἀπεκρίνετο. Οὐδένα κινδυνον ὄντιν' οὐχ ὑπέμειναν¹⁾ οἱ πρόγονοι. Τοῖς οἷοις ἡμῖν χαλεπὴ πολιτεία ἐστὶ δημοκρατία. — Θαυμαστῶς ὡς ἄθλιος γέγονεν. — Θαυμαστά ὅσα χρήματα ἔλαβε. Μετ' ἰθρῶτος θαυμαστοῦ ἔσου. — Ἰπερφυῶς ὡς ἀληθῆ λέγεις.

LECTIUNEA IV

SINTAXA ACUSATIVULUI

33. — Acusativul determină și completează înțelesul verbului. El e cazul obiectului direct.

34. Unele verbe din limba elenă sunt transitive și se construiesc cu acusativul, noue ne par însă intransitive²⁾.

Ast-fel:

ὠφελεῖν a fi folositor
ἀδικεῖν a face nedreptate
εὐεργετεῖν, κακουργεῖν } a face bine, reu
εὖ, κακῶς ποιεῖν }
εὖ λέγειν, εὐλογεῖν, a vorbi de bine
κακῶς λέγειν, κακουργεῖν, a vorbi de reu
αἰσχύνεσθαι a avea rușine, a roși înaintea cui-va
φοβεῖσθαι a se teme
φεύγειν a căuta să scape, a fugi
λανθάνειν a scăpa de privirile cui-va.

Notă. — În construcția pasivă obiectul direct devine subiect, iar subiectul de la activ se pune în genitiv cu prepozițiunea ὑπό. Când verbul e la *perfect* sau la *plus ca perfect* în loc de ὑπό cu genitivul se poate întrebuința *dativul* singur. Cf. n. 48 c.

35. — Acusativul îndoit. Sunt unele verbe după

¹⁾ Aor. ind. de la ὑπομένω.

²⁾ Fiind-că le traducem cu intransitive în limba noastră; une-orî le găsim și echivalente transitive: ὠφελεῖν a fi de folos, a ajuta; ἀδικεῖν a face nedreptate, a nedreptăți etc.

carî urmează două acuzative. Aceste acuzative nu sunt de aceeași natură:

a) Orî amîndouă sunt complimente directe, unul al *persōnei* și cel-lalt al *lucrului*, cum se întîmplă după

διδάσκειν τινά τι a învăța pe cine-va ceva
πράττειν și πράττεσθαι τινα (s. ex χρήματα) a cere, une orî
a obține (ban) de la cine-va
κρύπτειν τινά τι a ascunde cui-va ceva.
ἀναμνησκειν, ὑπομνησκειν a aminti cui-va ceva
ἀφαιρεῖσθαι τινά τι a lua cui-va ceva, a răpi.

Notă. — În construcția pasivă, *acusativul persōnei devine subiect*, iar *acusativul lucrului se menține ne-schîmbat*.

b) Orî unul e *compliment direct* și cel-lalt face parte din predicat, cum avem după

ποιεῖν și ποιεῖσθαι τινά τι a face pe cine va ceva
καθιστάναι cu înțeles analog
ἀποδεικνύναι και ἀποφαίνειν a numi
ἀρεῖσθαι, χειροτονεῖν a alege
λέγειν, ὀνομάζειν, a zice, a numi
νομιζειν, ἡγεῖσθαι a socoti pe cine-va ca.

Notă. În construcția pasivă complimentul direct devine subiect și *numele predicativ se pune în nominativ*.

36. — Acusativul de calificare¹⁾. Intrebuintările de mai sus ale acusativului n'au nimic caracteristic limbii elene. Ele sunt obicînuite în toate limbile. Acusativul de calificare nu se găsește însă în nici o limbă cu desvoltările sale din grecoaste. Acest acuzativ servește ca să califice acțiunea exprimată de un verb transitiv sau ne-transitiv. Se construiește ast-fel:

a) Acusativul unui substantiv verbal de ace-

¹⁾ Acusativul acesta se mai numește de unii gramaticii și *nominativul obiectului intern* sau al *conținutului*, fiind că e cuprins une-orî în cuvîntul care exprimă acțiunea.

lași radical sau cel puțin de același înțeles cu verbul. Substantivul e în general însoțit de o determinare (adectiv, compliment la genitiv sau propozițiune relativă).

Notă.— Unele adective se construiesc de asemenea cu acusativul de calificare.

b) Acusativul unui substantiv al cărui înțeles e ast-fel, în cât echivalează singur cu un substantiv format din verb și însoțit de o determinare.

c) Acusativul neutru al unui adectiv, de ordinar la plural.

d) Acusativul neutru al unui pronume sau al unui adectiv pronominal.

37. — Un verb transitiv poate avea alături de un acusativ *compliment drept*, un acusativ de calificare.

Notă.— În construcția pasivă acusativul de calificare devine subiect dacă se află singur, rămâne *neschimbă* în acusativ dacă e însoțit de un alt compliment, format dintr'un nume de persoană, iar numele de persoană devine subiect.

LECTIUNEA IV

SINTAXA ACUSATIVULUI

33.—Οἱ Ἕλληνας τοὺς Πέρσας ἐνίκησαν. 34.—Μέμνησο πλουτῶν τοὺς πένητας ὠφελεῖν. Σωκράτης οὐδένα τῶν πολιτῶν ἠδίκησεν. Οὐκ οὐκ δίκαιον τὸν σέβοντ' εὐεργετεῖν; Παρόντας¹⁾ μὲν τοὺς φίλους δεῖ εὖ ποιεῖν, ἀπόντας δὲ εὐλογεῖν. Οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε Θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους. Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους. Πατρίδα φεύγων Νηλέα τε μεγάθυμον. Οὐδεις ποιῶν πονηρὰ λανθάνει θεόν.

1) Acus. plur. mase. part. pres. de la πάρεμι.

Notă.— Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οὐδεις τῶν πολιτῶν ὑπὸ Σωκράτους ἠδικήθη. — Πολλὰ καὶ παντοδαπαὶ θεραπεῖαι τοῖς ἰατροῖς εὐρηγται¹⁾. Εἰ τι ἐμοὶ τοιοῦτον αἰργαστο²⁾.

35.— **Acusativul indoit.** Ἡρξάτο³⁾ σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς νησιώτας πολλὰ τάλαντα ἐπράττοντο. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἐκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός. Ἀναμνήσω ὁμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους. Ἐκείνους τὰ δπλα ἀφηρήμεθα.

Notă.— Μουσικὴν μὲν ὑπὸ Λάμπρου διδαχθεῖς, βητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶνος. Ὅσοι τε τῶν πολεμίων δπλα ἀφήρηγται, ταχὺ ἄλλα ποιήσονται, ὅσοι τε ἱπποὺς ἀπεστέρηγται, ταχὺ πάλιν ἄλλους κτήσονται.

Δαρεῖος Κύρον σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγὸν ἀπέδειξε πάντων. Ἀριατον ἠθέλομεν βασιλέα καλοτάται. Οἱ στρατιῶται Ἀλκιδιάδην στρατηγὸν εἶλοντο. Οὔτοι γυναῖκας ἀλλὰ Γοργόνας λέγω αὐτάς. Οἱ Θέτταλοι φίλον, εὐεργέτην, σωτήρα τὸν Φίλιππον ἠγούνο.

Notă.— Κύρος ὑπὸ Δαρείου στρατηγὸς ἀπεδείχθη.

36.— **Acusativul de calificare.** a) Φιλάργυροι χαλεπὴν δουλεύουσι δουλείαν. Κινδυνεύω τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι. Ζήσεις βίον κράτιστον, ἂν θυμοῦ κρατῆς. Ἡσθένησε⁴⁾ ταύτην τὴν νόσον. Οὐκ ἐξήλθεν ἐκείνην τὴν στρατείαν. Ἴατροι δεινότατοι ἂν γένοιτο, εἰ αὐτοὶ πάσας νό-

1) Pl. pas. de la εὔρισκω.

2) A 3-a pers. sig. plusc. pf. de la ἐργάζομαι dep. și pas. Timpurile istorice ale indicativului însoțite de εἰ în propozițiunea secundară, de ἂν în cea principală, formează construcția irecalului. Cf. n. 145 c) nota I.

3) Lor. ind. med. de la ἀρχω.

4) Lor. ind. de la ἀσθενέω.

σοις κάμοιεν¹⁾). Κοινή τὸν πόλεμον πολεμούντων. Χορηγίας ἐχορήγει. Φυλακὰς φυλάττειν. Ἐπριηράρχησε τριηραρχίας.

Notă — Σοφὸς τὴν ἐκείνων σοφίαν. Ἄδικος πᾶσαν ἀδικίαν. Ταύτην τὴν ἀρετὴν ἀγαθοὶ εἰσιν. Οἱ μὲν ἀχρηστοὶ εἰσιν, οἱ δὲ πολλοὶ κακοὶ πᾶσαν κακίαν.

b) Τὴν γνώμην νικᾶν. Τὰ εὐαγγέλια θύειν. Ὀλύμπια νικᾶν. Μάχην νικᾶν. Ἀγωνίζεσθαι στάδιον. — c) Ἡ δὲ γελᾶν. Μέγα κεκραγέαι. Ὁξὺ ὄραϊν καὶ ἀκούειν. Μέγα φρονεῖν ἐπὶ τούτῳ. Μειζον φθέγγεσθαι. Μέγιστον ἐδύναντο. Ὑψηλὰ ἀλλεσθαι. Δεινὰ ὑβρίζειν. Βλάψαι μεγάλα. Τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν. Τὰ ἄλλα ἐπεμελεῖτο. Τὰ ἀριστα φρονεῖν. Οἱ τὰ ἡμέτερα φρονούντες. Θέλων καλῶς ζῆν, μὴ τὰ τῶν φαύλων φρονεῖ. Θαυμάζεσθαι τὰ εἰκότα. — d) Τὰ δε μαίνεται. Τί σοι χρωμαι; Οὐδέεν σοι χρωμαι. Πάντα νικᾶν.

37. — Ἐμὲ γὰρ ὁ πατήρ τὴν τῶν παιδῶν παιδείαν αὐτὸς ἐπαίδευεν. Καλλίστην νίκη νικᾶν τινα. Μέλητός με ἐγράφατο τὴν γραφὴν ταύτην. Ἐκαστον εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν. Τὸ τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους. Λακεδαμόνιοι πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἡδικήκασι καὶ μεγάλα.

Notă. — Οἱ πολεμηθέντες πόλεμοι. Τὰ σοι πεπρεσθευμένα²⁾. Οὗτος ὁ ἐπαινὸς ἐστὶ καλός, ὃν σὺ νῦν ἐπαινεῖ. Τὰς ἐσχάτας λυπεῖται λύπας. Ἡ κρίσις, ἣν ἐκρήθη. Τί ἀδικηθεῖς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύεις μοι; Τοῦτο οὐκ ἐφείσθησαν.

¹⁾ Constructia potențialului. Propozițiunea principală e la optativ cu ἄν, cea secundară la optativ fără ἄν. Cf. n. 152, și mai jos n. 178. Κάμοιεν aor. opt. de la κάμω.

²⁾ Activ ἄ σὺ πεπρεσθευκας.

LECTIUNEA V CONTINUARE ASUPRA ACUSATIVULUI

38. — Acusativul de relațiune¹⁾. Acest acusativ e particular limbii grecești. El se întrebuințează pentru a determina unele verbe netransitive și unele adiective.

În acusativul de relațiune se pune:

a) Numele *părții* cutărui sau cutărui obiect, asupra căruia se întinde cutare sau cutare mod de a fi.

b) Numele *punctului de vedere* la care voim să limităm o afirmațiune.

c) Numele care arată în ce *privință* cutare persoană posedă cutare sau cutare calitate.

39. — Acusativul întinderii în spațiu și timp. Acusativul arată la origină *locul* sau *direcțiunea* în cotro ora îndreptată o acțiune. Ast-fel se găsește încă întrebuințat la Omer, în special dupe verbele *ικνεῖμαι*, *ικάνω*, *ἴκω*, fie cu nume de persoane, fie cu nume de lucruri. L întâlnim de asemenea în tragici. În prosa clasică însă spre a indica locul sau direcțiunea se întrebuințează totdeauna o prepozițiune, afară numai dacă se preferă una din formele în — ἐε sau ζε, cum sunt *ἀλαδε*, *οἰκόνδε*, *δόμονδε*, *κλισίηνδε*, *Ἀλμουνθάδε*, *Ἀθήναϊ*, *Μεγαράδε*, *Ὀλυμπίαζε*, *χαμᾶζε*, *θύραζε*, *οἴκαδε*.

Acusativul arătând *întinderea în spațiu și timp*, nu e alt ceva de cât desvoltarea acestei construcțiuni.

a) Acusativul întinderii în spațiu poate indica:

1) *Spațiul parcurs*.

¹⁾ Numit și acusativul grec. Se traduce prin cuvintele „relativ la, sub raportul”. În limba latină acest acusativ nu se găsește de cât rare ori, prin imitația construcțiunii grecești.

- 2) *Departarea dintre două locuri.*
 3) *Departarea la care se petrece un eveniment.*
 b) *Acusativul de timp exprimă:*

1) *Durata.*
 2) *Timpul de când există cutare sau cutare situațiune.*
 În cazul acesta se întrebuițează numeralul *ordinal*, pe lângă care se adaugă adesea demonstrativul *οὗτος* sau adverbul *ἤδη*. Timpul scurs e în fapt cu o unitate mai mică de cât timpul arătat de numeral. Numeralul cardinal se întâlnește mai rar.

3) *Timpul de când s'a petrecut cutare sau cutare eveniment.*

Aici de asemenea se întrebuițează numeralul *ordinal* cu *οὗτος*.

Notă. — Pentru a arăta o durată neîntreruptă, se întrebuițează *παρά* cu *acusativul* sau *διὰ* cu *genetivul*.

40. — Acusativul adverbial. Acusativul e întrebuițat foarte adesea ori cu *valoarea unui adverb*¹⁾.

El poate arăta: *Timpul, locul și modul.*

El poate arăta încă: *Motivul, importanța ce trebuie dată unei afirmațiuni și diverse alte raporturi.*

LECȚIUNEA V

CONTINUARE ASUPRA ACUSATIVULUI

38. — Acusativul de relațiune. a) *Ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ. Κάμνειν τοὺς ὀφθαλμούς. βέλτιόν ἐστι σῶμα ἢ ψυχὴν νοσεῖν. Υγιαίνειν τὰς φρένας. Διαφθαρμένος²⁾ τὴν ψυχὴν. Χωλὸς ἕτερον πόδα. Εὖ ἔχομεν τὰ σώματα. Γενεσθέ μοι μικρὸν χρόνον τὴν διάνοιον μὴ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ. — b) Ἄνῆρ Λυδὸς τὸ γένος. Χρηστὸς τὸ ἦθος. Τὴν φωνὴν Ἑλλην,*

¹⁾ Mai toate locuțiunile adverbiale sunt *acusative* de calificare și de relațiune.

²⁾ Pf. part. pas. de la *διαφθείρω*.

τὴν δὲ ἡλικίαν περὶ ἑτη εἴκοσι. Παρθένος καλὴ τὸ εἶδος. Ἐὸ ἔργον παιδοτρίβου ἐστὶ καλοὺς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα. Μαρσύας ποταμὸς εἴκοσι καὶ πέντε πόδας εἶχε τὸ εὖρος. Οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχιλίοι. Λύσανδρος προσέβαλε¹⁾ πόλει τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχῳ, ὄνομα Κεδρεαίαις. Αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων (κοιμάσαι) ἦσαν τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος²⁾. Ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος³⁾. c) Δεινὸς εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. Οἱ εὐφύστεροι καὶ οἱ ἀμβλύτεροι τὴν φύσιν. Ἄνῆρ ἀγαθὸς τὰ πολιτικά. Ὀμματα καὶ κεφαλὴν ἔκελος Διὶ τερπικεραύνῳ. Ἄλκιμος τὰ πολέμια. Ἐάν τις φῆ ἀγαθὸς ἀθλητὴς εἶναι ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἢν μὴ ἐστίν, καταγελώσιν.

39. — Acusativul întinderii în spațiu și timp. *Λιθόσπας ἔκειν. Κνίσῃ δ' οὐρανὸν ἔκειν. Ἄστου Καδμεῖον μολεῖν⁴⁾. — Ἐπιστολὴν ἔκραφα οἰκαδὲ. — a) Κύρος ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας παρασάγγας ὀκτώ. — Ἀπέχει ἢ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίου εὐδομήκοντα. — Θέμενος τὰ ἔπλα ὅσον τρία ἢ τέταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρῶν ἡσυχίαν εἶχεν. — b) Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. Αἱ σπονδαὶ ἐνταῦτον ἔσονται. Τὴν ἀποδημίαν πᾶσαν. — Τρίτην ἤδη ἡμέραν ἐπιδημήμηκεν⁵⁾. Θυγάτηρ ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένη⁶⁾. Ἔτος ἤδη τοῦτ' τρίτον στρατηγεῖ. Εἴκοσι ἔτη γεγονώς. Τέθνηκε ταῦτα τρία ἔτη. — Ἀπηγγέλη⁷⁾ Φίλιππος ὄμνεν ἐν Θράκῃ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τοῦτ' Ἑραῖον τεῖχος πολιορκῶν.*

¹⁾ Aor. 2 ind. de la *προσβάλλω*.

²⁾ În latinește: *palmarum glandes mira erant pulchritudine et magnitudine*

³⁾ *Flumen tantae altitudinis erat.*

⁴⁾ Inf. de la aor. 2 ἐμολον. Pres. ind. βλώσκω.

⁵⁾ Pf. ind. de la *ἐπιδημέω*.

⁶⁾ Pf. part. pas. de la *γαμέω*.

⁷⁾ Aor. ind. pas. de la *ἀπαγγέλλω*.

Nota. — Παρά πάντα τὸν βίον. Διὰ παντός τοῦ βίου. Παρὰ τὸν πόλεμον. Διὰ παντός. Δι' ἔλου τοῦ αἰῶνος.

40. — **Acusativul adverbial.** Τὸ νῦν. Τὸ πάλα. Τὸ πρὶν. Τὸ μετὰ ταῦτα. Τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ἀρχήν. Τὴν ἀρχήν. Ἀρχήν. Τὸ πρῶτον. Τὸ δεύτερον. Τὸ τελευταῖον. Τέλος. Τρόπον τινά. Τίνα τρόπον; Πάντα τρόπον. Οὐκ οἷδ' ἔντινα τρόπον. Τρόπον τινός. Δίκην. Τὴν ταχίστην. Μακρὴν. Τὴν εὐθείαν. Τὴν ἄλλως. Τοῦλάχιστον. — Τί; Ἡρόμην¹⁾ τί αἱ θύρα; νύκτωρ φοφοῖεν; Ταῦτόν τοῦτο. Αὐτὰ ταῦτα. Αὐτὰ ταῦτα ἦκω²⁾ παρὰ σέ. — Οὐδέν, μηδέν. Τὴν ἀρχήν. Ἀρχήν. Ἀρχήν οὐ (μή). Ἀρχήν μή κάμνειν τὸ σπράτευμα, τούτου σοι δεῖ μέλειν. Τάλλα. Τὰ πάντα. — Τοῦναντίον. Τὸ λοιπόν. Τὸ πᾶν. Τὸ σύμπαν. Τὰ πολλά. Τὸ μέγιστον. Ἀμφότερα. — Πρόφασιν. Χάριν. Ἐμὴν χάριν, σὴν χάριν. Τοῦ χάριν; Τούτου χάριν. Τὸ λεγόμενον. Τὸ κατ' ἐμέ, τὸ κατὰ τοῦτον. Τὸ σὸν μέρος.

LECTIUNEA VI SINTAXA DATIVULUI³⁾

1) *Dativul propriu zis*

41. — **Dativul e casul complimentului indirect⁴⁾.** El se întrebuintează după verbe, ajective și ad-
verbe.

1) Aor. 2 ind. de la ἔρομαι.

2) Pres. ind. cu înțeles de trecut.

3) Limba elenă a pierdut trei cazuri: *instrumentalul*, *locativul* și *ablativul*. Limba latină, care a păstrat ablativul, a înlocuit prin acesta pe cele-lalte două. Limba elenă a înlocuit instrumentalul și locativul prin *dativ*, iar ablativul prin *genetiv*. Ast-fel *dativul* și *genetivul* grec nu sunt cazuri *pure*. Pe lângă funcțiunile lor proprii ele mai au și altele, cari le-au venit după dispariția casurilor de mai sus.

4) În realitate în dativ complimentul e tot așa de *direct* ca și în *acusativ*. Termenii *direct* și *indirect* sunt invențiuni de gramatici. Noi îi menținem pentru comoditatea expunerii.

42. — **Dativul după verbe.** Dativul exprima la început o idee de îndrumare; el arată ținta spre care tindea o acțiune. De aci întrebuintările lui după verbele care însemnează *apropiere*, *întâlnire*, ca:

πληροῦξεν
προσέρχεται } A se apropia de.

ἐπιαντάν
ἐν — ἐπι — παρα — περι — τυγχάνειν } a întâlni

ἐπίνασι a merge în contra

ἐπιτίθεσθαι a cădea asupra, a ataca

προσβάλλειν a se apropia, a se arunca asupra, a asedia.

43. — Prin analogie cu acestea, se construiesc cu dativul verbele cari exprimă ideea de *contact*, *amical* sau ostil, căci limbajial procedează adesea prin opozițiune. Astfel sunt d. ex.

Ὅμιλεῖν τινι a fi în contact cu cineva, a avea legături cu, a vizita pe.

Χρῆσθαι τινι a se folosi de cineva, a avea afaceri cu, a trata (bine sau rău¹⁾).

προσφέρεσθαι τινι a avea relațiuni (bune sau rele) cu cineva, a trata.

Ἐἰς λόγους ἔνασι, ἔλθεῖν, ἀφικέσθαι τινι a intra în vorbă, a ajunge la discuții cu cineva.

διαφέρεσθαι τινι²⁾ } a fi în desacord cu cineva a se im-
ἀμφισβητεῖν } potrivi

μάχεσθαι
πολεμεῖν } a combate, a lupta cu³⁾

ἀγωνίζεσθαι

ἔρχεσθαι

ἐπιλλάττεσθαι a se împăca cu cineva.

1) Verbul χρᾶσθαι are întrebuintări foarte variate. Ex.: Χρῆσθαι τέχνην a exercita o artă; — θαλάττην a se afla pe mare; — συμφορᾷ, εὐτυχίᾳ a fi atins de o nenorocire, a avea o furticio; — πραότητι a arăta blândețe; — ταῖς τέχναῖς παρακαταύρασι a lua artele ca pretext; — τινι φίλῳ a avea un amic; — τινι ὡς φίλῳ a trata pe cineva ca amic; — τινι πιστῷ a găsi pe cineva credincios.

2) Διαφέρειν τινός însemnează „a întrece, a rămâne pe cineva“.

3) Verbele cari însemnează „a combate“ se pot de asemenea construi cu πρός și acusativul.

44. — Tot aci pot intra verbele ca :

ἴσμενοι a semena cu
ἴσων a egala, a face egal cu
ὁμοιοῦν a face asemenea cu
εἰκάζειν a compara.

45. — Construcția dativului s'a întins în urmă la tot felul de verbe. Se poate zice, în mod general, că verbele intransitive cari însemnează a veni în ajutorul, a servi, a urma, a ceda, a se supune, a fi iritat contra, a plăcea, a conveni, a fi permis, se construiesc cu dativul. De asemenea verbele transitive al căror înțeles e a da, a trimite, a spune, a promite, a impune, a sfătui, iau pe lângă complimentul lor direct în acusativ un compliment indirect în dativ¹⁾.

46. — Dativul după ajective. Ajectivele cari se apropie prin înțelesul lor de verbele cari cer dativul, voesc de asemenea un dativ după ele.

a) Ajectivele cari arată o apropiere sau un contact (real sau inchipuit) ca ὄμορος vecin, — φίλος amic, εὖνους, bine-voitor, — ἐχθρός, πολέμιος, inimic, ἐναντίος opus, ostil, — διάφορος, de opinie diferită, ostil, — συγγενής, rudă, — κοινός, comun.

b) Ajectivele cari exprimă ideea de asemănare și egalitate, ca παραπλήσιος, ζμοιος, asemenea, — ἴσος, egal, — ὁ αὐτός, același.

Nota. — După aceste ajective limba elenă întrebuintează conjuncția καὶ sau ὅσπερ în sensul conjuncțiunei ca din limba română, dacă nu voește să se folosească de construcția dativului.

¹⁾ Nu e de nici un folos de a da exemple de toate aceste verbe; echivalentele lor au în cea mai mare parte aceași construcție în limba română. De alt-fel usul singur și dicționarul ne vor învăța casurile cu cari se construiesc diferitele verbe grecești. O nomenclatură complectă e imposibilă într'un manual.

47. — Dativul după adverbe. Se construiesc în sfîrsit cu dativul adverbele sau locuțiunile adverbiale, cari corespund ajectivelelor de mai sus, precum și ἀμα de o dată cu, și ἐμοῦ împreună cu.

LECTIUNEA VI

SINTAXA DATIVULUI

1) Dativul propriu zis

42. — Dativul după verbe Ἀναΐξας¹⁾ ἑτάροις²⁾. Ὁ δ' ὄπις ἐν κινήσειν³⁾ κάππεσεν⁴⁾, ἀμφω χεῖρε φίλοις (τάροις) πετάσας⁵⁾. ἤρρισε⁶⁾ πλευραῖς μέσσον ἕγχοσ. — Πῶσ οὖν ἂν αὐτῷ πλησιασθεῖην ποτέ; Ἀποροῦμένοις⁷⁾ αὐτοῖς προσῆλτέ τις ἀνὴρ Ῥόδιος. Ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσίνα καὶ τὸ θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῆσι⁸⁾ ἔδοσι, τῷ⁹⁾ ἂν τις διαγνοίη¹⁰⁾ εἰ ἐμοῖσι εἰσιν. Τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον ἀπέκτειναν. Ἀνθρώπεια δὴ τοι πῆματ' ἂν τύχοι βροτοῖς. Ὀρῶντες ὀπίτας σφίσις ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἀμα. Συλλεγέντες¹¹⁾ τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τε-

¹⁾ Aor. part. de la ἀναΐξω și ἀναίσσω.

²⁾ Cf. It clamor caelo. Agere Orcho. Tendere manus alicui. Fiind că însemnarea dativului se apropia de aceea a nominativului, s'a zis în urmă It clamor ad caelum etc.

³⁾ Dat. plur. de la κίνη. Formă omerică.

⁴⁾ Aor. 2 root. κάππεσον în loc de κατέπεσον de la κατέπετο.

⁵⁾ Aor. part. poet. de la πετάννυμι.

⁶⁾ Aor. ind. de la ἔρριδω.

⁷⁾ Pres. part. mediu de la ἀπορέω.

⁸⁾ Dat. plur. fem. de la articol. Formă ionică.

⁹⁾ Dat. sing. neutru de la articol, cu înțeles demonstrativ.

¹⁰⁾ Aor. 2 opt. de la διαγιγνώσκω.

¹¹⁾ Aor. 2 part. de la συλλέγω.

λευταίοις ἐπέθεντο. Τὴν τε χώραν ἐδήου¹⁾ καὶ προσέβαλλε τῷ τείχει.—43. Κακοῖς ὀμιλῶν καυτὸς ἐκβήσει²⁾ κακός. Καὶ δῆλον ὅτι ἀνευ τέχνης τῆς περὶ τῶνθρώπων ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις. Ἡμᾶς τοῖσδε λαβόντες πρῶτον χρῆσασθε ὡς πολεμίοις. Σαφὲς ἂν καταστήσασθε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι. Ἀλλὰ τὰδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων³⁾ ἀπικέσθαι⁴⁾ ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ. Οὐκ αἰσχρὸν ἐστὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ἀνθρώπους φίλους ποιῆσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς διαφέρεσθαι. Θεῶν μάχεσθαι δεινὸν ἐστὶ καὶ τύχη. Ἀπόλλων Μαρσύαν ἐνίκησεν ἐρίζοντα οἱ περὶ σοφίας. Σπονδάς τέμωμεν⁵⁾ καὶ διαλλάχθητί μοι.—44. Φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανίσκε. Οὐκ οὐν ἴσοῦμαι σφῶν ἐγὼ δυοῖν; Τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑωυτοῦ ὁμοιοῦμενος. Ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι.

45. — Ἐένοις ἐπαρκῶν τῶν ἴσων τεύξει⁶⁾ ποτέ. Χρῆ βοηθεῖν τοῖσιν ἠδικημένοις. Ἐδοξε πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην δεησομένους⁷⁾ Ἴωσι τιμωρέειν. Μακάριος ὅστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ. Ὡς καὶ ὀνητὸς ἐὼν⁸⁾ ἔπεθ' ἵπποις ἀθανάτοισιν. Ἐπεσθαι τοῖς καιροῖς. Δεῖ τῷ θεῶν πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ στρατιῶται ἐχάλεπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. Τὸ μὴδὲν ἀδικεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις πρέπει. Τῇ στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε

1) Impf. att. (ἐδήου) de la δητέω.

2) Pers. 2 sg. viit. ind. (p. I. ἐκβήσομαι) de la ἐκβαίνω.

3) Pres. part. mediu de la φημί.

4) Aor. 2 inf. de la ἀπικνέομαι. Formă ionică.

5) Aor. 2 subj. de la τέμνω.

6) Pers. II, sg. viit. ind. de la τυγχάνω.

7) Participiul viitor însoțit de ὥς, sau fără ὥς când depinde de un verb de mișcare ca aici (πέμπειν), are înțeles final.

8) Pres. part. ionic de la ἐπι.

Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Μετεδίδοσαν ἀλλήλοισι ὧν εἶχον ἕκαστοι.

46. — **Dativul după adjectiv.** a) Ὁμορος τοῦτῃ τῷ ἄγρῳ ὁ ἡμέτερός ἐστιν. Ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος φίλος. Ἄκται ἐναντῖαι ἀλλήλοισιν. Τάχος καὶ ὀργὴ εὐδουλία ἐναντῖα.— Κοινὸν τῷ χαρᾷ καὶ λυπῇ δάκρυά ἐστιν.— b) Παραπλησίαν (ὁμοίαν, ἴσην) σοὶ τὴν γνώμην ἔχω. Ὁμοῖον ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἦγε τὸν βίον. Οὐ δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν. Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἠττηθέντες¹⁾ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἔπαυον²⁾. Σὺ δὲ τίς ἂν φῆφρον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμολὴ ἢ ἄλλην; Ὀπλισμένοι ἦσαν τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ βίλοισι. Θησεὺς ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις ἐγένετο Ἡρακλεῖ.

Nota. — Ὁμοίαν τὴν γνώμην ἔχω (ὡσπερ) καὶ σύ.

47. — **Dativul după adverb.** Ὁ τύραννος μέθην καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρα φυλάττεται. Ἄρ' ἐξ ἴσου οἶσι³⁾ εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν; Ἄμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰ ἐγγυτάτω κόμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν. Ὁμοῦ τοῖς Ἑλλησιν ἐστρατοπεδεύσαντο.

LECTIUNEA VII

CONTINUARE ASUPRA DATIVULUI

48. — **Dativul de interes**⁴⁾. Dativul nu se întrebuițuează numai când e cerut de un verb, adjectiv sau adverb. El se întrebuițuează de asemenea spre a arăta persoana care e interesată în faptul

1) Aor. part. pas. de la ἠττάω.

2) Aor. 2 ind. de la πάσχω.

3) Pers. 2 sg. pres. ind. de la οἶομαι.

4) Dativul de interes nu însemnează alt-ceva de cât partea luată de compliment la acțiunea arătată prin verb; contextul singur determină dacă acțiunea e făcută în avantajul sau desavantajul său.

enunțat de propozițiune și corespunde în general propozițiunei noastre „pentru”. L găsim ast-fel construit :

a) Pentru a indica persóna în *folosul* sau în *paguba* căreea se face acțiunea (ceea-ce s'a numit *dativus commodi vel incommodi*).

Notă. — Printr'o extensiune naturală a acestui usagiū se găsește la dativ numele persónei sau divinității, în *onoreea* căreea se face cutare sau cutare lucru.

b) Cu verbele *εἶναι*, *γίγνεσθαι*, *ὑπάρχειν* pentru a arăta persóna pentru care, sau în profitul căreea un lucru există, adică pentru a arăta că cutare sau cutare persónă *posedă* cutare lucru.

Notă. — Construcția latină cu două dativ: *Hoc mihi detrimento est*, e necunoscută în grecește. Propozițiunea aceasta se traduce ast-fel : *Τοῦτο μοι ζημία ἐστίν.*

c) Adese ori cu *perfectul* și *plus ca perfectul pasiv*, în loc de *ὕπὸ* cu *genetivul*, indicând persóna *pentru care* cutare sau cutare acțiune este sau a fost un fapt îndeplinit ¹⁾.

d) Tot-dauna cu *adectivul verbal* în *τέος*, spre a arăta că cutare sau cutare obligațiune există *pentru* cutare sau cutare persónă.

e) Spre a designa persóna care se interesează, (sau pe care o presupunem că se interesează) moralmente, ca prietenă sau neprietenă, la acțiunea exprimată de verb ²⁾.

Se alătură câte o dată de această întrebuintare a dativului unele expresiuni cari arată sentimen-

¹⁾ E o nuanță de sens între construcția verbului pasiv cu *ὕπὸ* și *genetivul* sau numai cu dativul. Construcția cu dativul nu prezintă persóna ca lucrând, ci ca privind efectul sau rezultatul acțiunei sale.

²⁾ Dativul acesta e cunoscut sub numele de dativ *etic* sau de *sentiment*. El există în toate limbile.

tele cu cari cine-va primește o acțiune sau o afirmațiune. Ast-fel sunt : *βουλομένω*, *ἠδομένω*, *ἀσμένω*, *ἀχθομένω*, după *dorință*, *spre plăcere* sau *neplăcere*.

¹⁾ În sfârșit, pentru a arăta persóna *prin raport la care* sau *din punctul de vedere al căreia* o afirmațiune este adevărată ¹⁾.

Nota I. — De multe ori se adaugă și particula *ὡς* pe lângă dativul persónei.

Nota II. — De această construcțiune trebuie să apropiăm expresiunea foarte usitată *συνελόντι εἰπεῖν* sau *ὡς συνελόντι εἰπεῖν* : a spune lucrurile cum se prezintă pentru unul care resună, prin urmare *în resumat*.

De ordinar se întrebuintează ast-fel dativul participiului, cu sau fără numele persónei. Această construcțiune e cu deosebire usitată spre a indica o *posițiune geografică* sau o *circumstanță de timp*.

2) Dativul corespunzând ablativului latin ²⁾

49. — **Dativul ca instrumental.** Limba elenă a împlinit funcțiunile instrumentalului și locativului prin dativ ³⁾. În rolul de instrumental, dativul grec nu poate traduce mai în tot-dauna în limba noastră cu propozițiunea *cu* sau *de*. El poate arăta :

a) *Instrumentul* sau în înțeles figurat *mijlocul* de care cine-va se servește pentru a face ceva. În general dativul se întrebuintează în acest caz numai cu numele de lucruri. Când mijlocul sau

¹⁾ Dativul se traduce în cazul acesta prin cuvintele : *în ochii*, *după părerea*, *din punctul de vedere*, *dacă trebuie să credem*, etc., sau încă *prin raport la*. Acest dativ se numește de gramatică dativ *de relațiune*.

²⁾ Întru atât, întru cât ablativul latin nu e întrebuintat ca ablativ.

³⁾ Cf. supra p. 28 anot. 3.

instrumentul e o persoană, se obicinuește prepozițiunea *ἐκ* cu genetivul.

b) *Causa* care produce cutare sau cutare efect, sau care explică o acțiune.

Nota I. — Complimentul verbului pasiv se pune la dativ dacă e un nume de lucru. Dar acest dativ și altele cari arată cauza, se găsesc câte o dată înlocuite prin *ὅτι* și genetivul.

Nota II — Cu verbele cari exprimă o afecțiune a inimii (*a se bucura, a se mândri, a roși, a se rușina, a se indigna* etc.) dativul e dese ori precedat de *ἐπί*.

Nota III. — În locul dativului, care arată cauza, se întrebuintează de multe ori *ἐκ* cu acusativil.

c) *Circumstanțele* cari însoțesc un fapt.

d) *Punctul de vedere*, la care voim să restringem înțelesul unei afirmațiuni, putând fi tradus prin cuvintele „*în ceea ce privește*“.

e) *Măsura sau diferența*, alături de un comparativ sau de un cuvint care implică o idee analogă comparativului. Dativul răspunde în acest cas la întrebarea: *cu cât* cutare sau cutare obiect e *superior, inferior* etc. unui altuia?

Nota. — În loc de *πολλῶ* și *ὀλίγῳ* (cari se întrebuintează de asemenea pe lângă superlativ), se poate pune *πολύ* și *ὀλίγον* înaintea comparativului.

f) *Modul* cum se face cutare sau cutare acțiune.

g) În sfârșit, o idee de *însoțire*.

Notă. — Ideea de însoțire e adesea ori exprimată în grecește prin pronumele *αὐτός* unit cu un dativ.

50 — **Dativul ca locativ.** Locativul ca și instrumentalul, era un cas vechi din declinațiunea indo-europeană. El servia ca să arate *locul* și prin extensiune *timpul* când se face acțiunea.

În grecește, ca și în latinește, n'au mai rămas de cât puțin urme din acest cas: *χαμαί*, (*humi*)

δομοί (*domi*), *Πυθοί* la Delfi, *Μεγαροί* la Megara și alte câte-va.

a) Funcțiunile *locativului* au fost atribuite precum am spus, dativului. Cu toate acestea, pentru a arăta *locul* unde se petrece o acțiune, dativul nu se întrebuintează de cât forle rar în *prosa* greacă, fără prepozițiune ¹⁾. Intâlnim ast-fel *Ἐλευσίν*, *Μαραθῶν* în loc de *ἐν Ἐλευσίν*, *ἐν Μαραθῶν* și alte câte-va nume de deme din Atica.

Uneori găsim un dativ fără prepoziție întrebuintat alături de un locativ sau de un nume de demă, din cauză de simetrie.

Nota I. — Formele *Ἀθήγησιν*, *Πλατασιν* sunt vechi dative în plural, întrebuintate ca adverbe. Tot ca adverbe se întrebuintează și formele pronominale *ταύτη*, *ἡ*, *τι*, însă răspunzând la întrebarea *qua*.

Nota II. — La întrebările de loc, numele poporului înlocuiește adesea ori pe al țării.

b) Dativul înlocuiește locativul pentru a arăta în *mod precis* momentul când se petrece o acțiune sau data unui eveniment.

Se întrebuintează ast-fel numele cari însemnează: *zi, nopțe, lună, an*, dacă sunt *însoțite de o determinare* (articol, adectiv, nume de număr ordinal, genetiv) precum și *numele de serbători*.

LECȚIUNEA VII

CONTINUARE ASUPRA DATIVULUI

48. — **Dativul de interes.** a) *Πᾶς ἀνὴρ αὐτῷ παντ*. *Ὁὐ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενήμεθα, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι*. *Φθόνος μέγιστον καὶ ἐν τοῖς ἔχουσιν αὐτόν*.

¹⁾ În poezi însă întrebuintările dativului locativ sunt foarte libere.

Nota. — Ἄρτεμιδι ἑορτὴν ἄγειν. Ἱερὸν χορὸν ἴστατε Νύμφαις. Ἐκέλευε στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ.

b) Ὄνομα μειρακίῳ Πλάτων ἦν. Τρεῖς δέ μοι εἴσι θύγατρεις. Ἐνταῦθα Κύρῳ τὰ βασίλεια ἦν. Σοῦ μὲν κρατοῦντος, δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς, κρατουμένου δέ σου, ἐλευθερία. Ἦσαν ἡμῖν ἔνδον ἑπτὰ μναί.

Nota. — Χαίρεφθῶν ἐμοὶ ζῆμία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστι. Ἐκείνῳ αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλείας ἐδόθη.

c) Ἐφήφισται¹⁾ τῇ βουλή. Τὰ ἐκείνοις πεπραγμένα. Φωκίων δ' Ἀθηναῖος οὐδενὶ οὔτε γελῶν οὔτε δακρῦων ἐώραται²⁾. Πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἀνδράσι τὰ ἀνθρώπινα κέκλαυται³⁾ νομίζουσι⁴⁾ τὸν βίον ζῆμίαν εἶναι. d) Ταῦτα τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ πρακτέα. Βοηθητέον ἡμῖν ἔστω τοῖς πράγμασιν. — e) Μὴ μοι θορυθήσητε. Σὺ δέ μοι ἤδη ἐπισκόπει ἅπαντα. Καὶ ἀπ' ἐκείνου τοφλός εἰμί σοι, ὦ Πόσειδον. Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα. Ἐφοβεῖτο Κύρος, μὴ οἷ δ' ἀπάππος ἀποθάνῃ. — Θαυμάζω εἰ μὴ ἀσμένους ὑμῖν ἀφίγμαι⁵⁾. Τί οὖν οὐ πυνθάνει, εἰ καὶ ἐκείνῳ βουλομένῳ ταῦτ' ἐστίν. Ἐπανέλθωμεν⁶⁾ εἰ σοὶ ἡδομένῳ ἐστίν. Τοῦτό ἐστιν ἐμοὶ ἀχθομένῳ. — f) Ἀνάξια γὰρ πᾶσιν ἐστε δυστυχεῖν. Ἄρ' ὑμῖν οὗτος ταῦτ' ἔδρασεν ἐνδικα; Ἀπαντα τῷ φοβομένῳ φοφεῖ. Καλῶς ἔλεξεν ἐύλαβουμένῳ πεσεῖν.

Nota I. — Κρέων γὰρ ζηλωτός, ὡς ἐμοὶ ποτε. Ἐπειπερ εἰ γενναῖος ὡς ἰδοῦντι⁷⁾ πλὴν τοῦ θαίμονος. Ταχεῖαν ὡς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάττεις.

¹⁾ Perf. pas. de la ψηφίζω.

²⁾ Perf. pas. de la δρώω.

³⁾ Perf. pas. de la κλάω σὶ κλάω.

⁴⁾ Participiul presente, ca și infinitivul presente, au de multe ori însemnarea de imperfect.

⁵⁾ Perf. de la ἀφικνέομαι.

⁶⁾ Aor. 2 subj. de la ἐπανέρχομαι.

⁷⁾ Aor. 2 part. de la δρώω.

Nota II. — Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν τῇ τῶν πολεμικῶν παντάπασιν.

Ἐπίδαμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κέκλον. Οἱ ὑπερβάντι¹⁾ Αἴμιον Γέται. — Μυρομένοισι δὲ τοῖσι φάνη²⁾ ῥοδοδάκτυλος Ἥως. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεύς.

2) *Dativul corespunzând ablativului latin*

49. — *Dativul ca instrumental.* a) Κύρος ἀποκτείναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρταγέρσην. Πάλλαντες τοῖς λίθοις. Ζημιοῦν τινα χρήμασι. Κολάζειν τινὰ θανάτῳ. Γνοσθέντες³⁾ τῇ σκενῆ τῶν ἔπλων.

Nota. — Ἐλεγε δι' ἐρμηνέως ταῦτα. Διὰ τούτων Φιλίππος ἠδέσθη μέγας.

b) Νόσῳ τελευτᾶν. Φόβῳ ἀπόλωλα. Οὐδεὶς οὐδὲν πανίᾳ δράσει. Ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις. Πηανάκτησε⁴⁾ τῇ τολμῇ αὐτῶν. Δημοσθένης τοῖς παπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

Nota I. — Νικᾶσθαι ὑπὸν. Ἀπολέσθαι ὑπὸ λιμοῦ. Οὐκ ἐθέλοντο καθεῶδαι ὑπὸ λύπης.

Nota II. — Οὐκ ἂν εἴη ἑστὶς οὐκ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀγανακτοῖ. Χαίρειν ἐπ' αἰσχροῖς ἡδοναῖς οὐ τῇ ποτῆ.

Nota III. — Δι' ἡμᾶς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν. Ἐκεῖ διὰ κούρη οὐ θύναται οἰκεῖν ἄνθρωποι. Διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι πολλὰ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα. Διὰ ταῦτα.

c) Πολλῶ θορούβῳ ἐπῆσαν⁵⁾. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν. — d) Τὸ πράττειν τοῦ λέγειν ὑστερον ὢν τῇ τάξει, πρότερον τῇ θυνάμει καὶ κρείττον ἐστίν. Ἐγὼ οὔτε ποσὶν εἰμι

¹⁾ Aor. 2 part. de la υπερβαίνω.

²⁾ Aor. 2 pas. de la φαίνω. Formă omerică, fără augment.

³⁾ Part. aor. pas. de la γινώσκω.

⁴⁾ Aor. ind. de la ἀγανακτέω.

⁵⁾ Impf. ind. de lu ἐπειμι.

ταχύς οὔτε χερσὶν ἰσχυρός. Ἐμπειρία γε πολὺ προέχετε τῶν ἄλλων. — ε) βραχεὶ χρόνῳ ὕστερον. Τρισὶν ἡμέραις πρότερον. Πολλῷ κρείττον ἔστιν ἐμφανῆς φίλος ἢ χρυσὸς ἀφανῆς. Ὀλίγῳ πρὸ τῶν τριάκοντα. Πολλῷ προέχειν.

Notă. — Πολλὸ χερόν ἔστιν ἐρεθίσαι γραῦν ἢ κόνα.

f) Τρόπῳ τινί. Τῷδε τῷ τρόπῳ. βία. Δόλῳ. Σπουδῇ. Σιγῇ. Ἦσυχῇ. Λόγῳ. Ἔργῳ. Τῷ ὄντι. Τῇ ἀληθείᾳ. Ἀνάγκῃ. Κομιδῇ. Δημοσίᾳ, κοινῇ. Ἰδίᾳ. Πεζῇ. Πῆ? Δίκῃ. Ἐπιμελείᾳ. Δρόμῳ etc.

g) Ἴπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι προεὐόμεθα. Ὁ στρατηγὸς ἦλθε χιλίοις στρατιώταις, δέκα ναυσίν.

Notă — Ἴππῶδες αὐτῷ ἱππῳ. Τέτταρας ναῦς ἔλαβε αὐτοῖς ἀνδράσιν.

50. — **Dativul ca locativ.** a) Ἐσχύνετο τὰ τρώπαια, τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς. Ἐνίκησεν Ἴσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ.

Nota I. — Ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτη μὲν οὐκ ἤγεν, ἢ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ σὺννόμου κέρατος ταύτη καὶ ἀπήγαγεν.

Nota II. — Εἰς τοὺς Βοιωτοὺς πέμπειν. Ἐπορεύθησαν διὰ Χαλῶνων.

b) Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ Τῇ προτεραίᾳ, τῇ ὕστεραίᾳ. Ἐνῇ καὶ νέᾳ. Τῇ πανσελήνῳ. Τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει. Χθὲς αὐτὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις. Διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγωδοῖς καὶ νοῖς.

LECTIUNEA VIII

SINTAXA GENETIVULUI¹⁾

1) Genetivul propriu zis

51. — Se pōte da despre genetivul propriu zis această definiție generală, că el determină pe

¹⁾ Genetivul ca și dativul e un caz mixt. Pe lângă funcțiunile sale proprii, el ține locul ablativului, care a dispărut.

substantiv, precum acuzativul determină pe verb. Prin extensiune, el a servit ca să determine verbe, adjectiv și adverbe.

A. Genetivul unit cu un substantiv

Ca compliment al unui substantiv, genetivul pōte fi de mai multe feluri :

52. — **Genetiv posesiv.** Se pune în acest genetiv numele persoanelor sau lucrurilor, cari posedă sau cărora le aparține ceva.

Nota I. — S'a văzut la n. 28 că se întrebunțează articolul în neutru cu un genetiv, pentru a arăta tot ceea-ce depinde de o persoană sau de un lucru, tot ceea ce aparține cui-vă cu titlul de proprietate.

Nota II. — Genetivul posesiv se întrebunțează *singur* sau să exprime raportul de la tată la fiu, de la soție la bărbat, de la inferior la superior.

Nota III. — În stilul familiar și în imitațiunile acestui stil se răsușoie adesea ori ἐν și εἰς (câte o dată εἰς) cu genetivul, subînțelegându-se cuvântul „locuință, templu etc.”.

53. — **Genetivul posesiv pōte fi unit cu substantivul prin mijlocul unui verb.** Un ast-fel de genetiv face parte din *predicat*. El se întâlnește de ordinar cu εἶναι, γίγνεσθαι și la poeți πεφυκέναι sau γέναι (sinonime cu εἶναι).

Nota. — Când subiectul verbului e un infinitiv, genetivul predicat se traduce cu expresiunile : e propriul, obișnuitul, sîntul, datoriu, rolul, privilegiul, semnul, caracterul, destinul, lotul etc.

Genetivul posesiv se găsește de asemenea ca predicat după verbele cari însemnează „a atribui cui-vă cutare sau cutare calitate”, întrebunțate fie la activ, fie la pasiv.

54. — **Genetiv al subiectului și genetiv al obiectului.** O expresiune ca ὁ τῶν πολεμίων φόβος, în care genetivul depinde de un substantiv verbal,

pöte însemna sau „frica pe care o au inimiilor“ sau „frica pe care cine-va o are de inimiilor“. Numai contextul ne pöte indica sensul care trebuie adoptat. În primul caz se zice despre genitiv cã e un *genitiv al subiectului* și în al doilea caz, cã e un *genitiv al obiectului*.

Genitivele μου, σου, ἡμῶν, se întrebunțează în regulã generalã ca genitive *subiective*. Spre a traduce ideea genitivului *obiectiv*, pronumele e înlocuit prin adevtivul posesiv corespunzător.

Nota. — Genitivul *obiectului* se întâlnește une ori în mod förte liber, alãturi de substantive derivate din verbe, cari se construiesc cu dativul sau cu o prepozițiune.

55. Genitiv explicativ. Pe lângã un substantiv se pöte adãuga un alt substantiv la genitiv, pentru a specifica ideea mai generalã enunțatã prin cel dintãi.

56. Genitiv de materie. Genitivul pöte arãta materia din care e fãcut un obiect.

Genitivul de materie se întrebunțoazã atãt ca atribut, cât și ca nume predicativ, pe lângã verbul *a fi*.

57. — Genitiv partitiv. Genitivul întrebunțat cu numele părții, pentru a designa întregul, se numește genitiv partitiv. Acest genitiv se gãsește pe lângã ori ce fel de substantive. El se gãsește de asemenea pe lângã ori ce fel de cuvinte luate ca substantive:

a) Pe lângã adevtive și participii însoțite de articol.

b) Pe lângã adverbe precedate de articol.

c) Pe lângã comparative întrebunțate în loc de superlative și pe lângã superlative.

Nota. — Limba poeticã a întins aceastã întrebunțare a genitivului partitiv la töte expresiunile cari au valörea unui superlativ.

Tragiciei înlocuiesc adesea ori superlativul prin repetarea adevtivului pozitiv în genitiv.

d) Pe lângã neutrul pronumelor întrebunțate ca substantive.

Nota I. — Genitivul partitiv pöte depinde de asemenea de un adverb de loc sau de timp.

Nota II. — Adevtivul singular care însemneazã partea întregului (πολύς, ἡμῶν, λοιπός și altele la fel), se acordã de multe ori în gen cu genitivul partitiv în loc de a se întrebunțea la neutrul.

e) Cãte o datã genitivul partitiv se întâlnește singur, fãrã ca ideea de divisiune sã fie indicatã printr'un cuvint. Aceastã construcție e obicinuitã mai ales când se aratã un loc particular dintr'o țarã.

f) Genitivul partitiv se gãsește în sfirșit întrebunțat ca nume predicativ cu verbele εἶναι, γίνεσθαι precum și cu acelea cari însemneazã a gândi, a zice, a numi, a alege.

58. — Genitiv de specie. Acest genitiv aratã specia obiectului din care se ia o cantitate öre-care.

59. — Genitiv de calitate. Un genitiv pöte servi ca sã caracterizeze o persoanã sau un lucru: el trebuie sã fie în cazul acesta însoțit de o determinare.

60. — Genitiv de evaluare. Genitivul servește mai la evaluãri. Se pot evalua: numãrul anilor, dimensiunile unui obiect, numãrul format de un grup de obiecte sau de persoane etc.

61. — Pe lângã aceste întrebunțãri, genitivul mai pöte arãta ceea ce reclamã cutare persoanã sau cutare obiect.

Casul acesta ne întimpinã förte des în latinește (cf. *res plurimi otii*; quasi vero non *justissimi triumphii* in Dalmatia res gesserim; per *facillimae custodinae* pontem etc.). În limba greacã se întâlnește însã mai rar.

LECTIUNEA VIII
SINTAXA GENETIVULUI

1) *Genetivul propriū zis*

A. *Genetivul unit cu un substantiv*

52. — *Genetivul posesiv.* Ἡ πρόνοια Περι-
κλέους. Κῆποι Ἐπικούρου. Ἔργον Πραξιτέ-
λους. Ἡ ἀρχὴ τῶν Περσῶν. Ἡ τῶν Περσῶν ἀρχή.

Nota I. — Τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους. Ἡ Δίκη πάντα
τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾷ. Τὸ τῆς ὀλιγαρχίας. Τὰ
τῶν φίλων κοινά.

Nota II. — Ὁ Φιλίππου. Μιλτιάδης Κίμωνος. Δη-
μοσθένης Δημοσθένους Παιανιεύς. Τὴν Σμικυθίωνος οὐχ
ὄρας Μελιστήην. Ἠλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος.

Nota III. — Μανθάνειν ἐν κιθαριστοῦ. Σωκράτης ἐφη
ἵνα ἐπὶ δεῖπνον εἰς Ἀγάθωνος. Εἰς διδασκάλων
φοιτᾷν. Ἐν, εἰς Ἄιδου.

53. — Βοιωτῶν ἢ πόλις ἔσται. Βασιλεὺς νομίζει
καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι. Θουκυδίδης οἰκίας με-
γάλης ἦν. Ἐκπλήττονται καὶ οὐκέθ' αὐτῶν γίγνον-
ται. Ἀπόστασις τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἔστί. Τὸ
ναυτικὸν τέχνης ἔστί.

Nota—Δις ἑξαμαρτεῖν¹⁾ ταῦτόν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ.
Ἡσίων φέρειν, οὐ παντός, ἀλλ' ἀνδρὸς σοφοῦ. Τῶν
νικῶντων ἔστί καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττω-
μένων λαμβάνειν. Πολίτου ἔστί δικαίου τοὺς εἰς τὴν πα-
τρίδα παρανομοῦντας ἰδίους ἐχθροὺς εἶναι νομίζειν. Σὸν λέγειν,
τολμᾷν δ' ἐμόν²⁾.

Ἄει νομίζονται οἱ πένητες τῶν θεῶν. Τοῦ
αὐτοῦ ἐμοὶ καὶ πατρὸς καὶ δήμου προσα-
γορεύεται. Οἱ Πέρσαι τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποι-
οῦνται. Δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἄ τις φρονεῖ.
Πολίτου ἀγαθοῦ νομίζεται θαρρεῖν.

¹⁾ Aor. 2 inf. de la ἑξαμαρθάνω.

²⁾ Să se observe această expresiune ἐμόν, σὸν ἔστί cu
infinitivul.

54. — *Genetiv al subiectului și genetiv al obec-
tului.* Ὁ τῶν πολεμίων φόβος. Μελεδήματα θεῶν.
Ἡ τῶν ἡθονῶν νίκη. Ἔρωσ τῆς γυναικὸς. Τὴν
τῶν ἐμπεδόνων ζήτησιν τοῦ μέλλοντος. Ὁ φό-
βος ἡμῶν. Ὁ ἡμέτερος φόβος. Διὰ Πausανίου
μῦθος. Ἀγορμὴ ἔργων.

Nota.—Ἐμπεδόνος τοῦ κακοῦ¹⁾. Πρόβλημα χειμῶνων.
Ἐμπεδόνος τῆς χιόνος. Δημοσθένους φίλος καὶ Ἀθη-
ναίων εὐνοία. Ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας. Ἀπόστασις
τῶν Ἀθηναίων²⁾.

55. — *Genetiv explicativ.* Ἄελλαι παντοίων
ἀνέμων. Ἡ τοῦ χαίρειν διάθεσις. Ἀμαθία αὐτῆ
ἢ ἰκανοῦστος ἢ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν.

56. — *Genetiv de materie.* Κρήνη ἠδέος ὕδα-
τος. Νέμισμα ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Οἱ στέφανοι οὐκ
τῶν ἢ βόδων ἦσαν, ἀλλὰ χρυσοῦ. Φοίνικος
εἰ θόρυι πεποιημένοι. Τὸν δίφρον τοῖς ἡνίοχοις ἐποίησεν
σχυρῶν ξύλων.

57. — *Genetiv partitiv.* Τῶν Ἀθηναίων τὸ
πλήθος. Μέρος τι τῆς στρατιᾶς. Ἀνήρ τῶν ῥητόρων.

a) Οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀθηναίων
ὁ βουλόμενος.

b) Τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου.

a) Ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων παρῶν³⁾ ἐγένετο.
Οἱ δεινότατοι τῶν ῥητόρων.

Nota. Διὰ ἡρώων. Διὰ γυναικῶν. Ὡ δειλὸς ξείνων.
Δειλὸν ἀνθρώπων.—Κακὰ κακῶν. Δειλαία δειλαίων.
Ἀσπὶς μεγάλη λαίπειν ἐχθροὺς ἐχθρῶν, ἐξόν⁴⁾ κταίνειν.

α) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.
Τῆ ἀρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ δρώμενα; Εἰς τοσοῦ-
τόν εἰσι τόλμης ἀφιγμένοι. Εἰς τοῦτο δ' ἡκεις

¹⁾ Cf. ἡμῶν τῆ σαῦ ἐν τῷ κακῷ.

²⁾ In loc de: ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων.

³⁾ Partic. pres. de la πάρεμι.

⁴⁾ Aor., neutru pres. partic. de la ἔξειμι.

ἀθυμίας. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν. Ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας. Ἦν τι τοῦ τείχους ἀσθενές. Πολὺ τοῦ στρατεύματος τῶν πολεμίων τὸ πολὺ. Ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως.

Nota I. — Οὐκ οἶσθα ἔπου γῆς εἰ; Ἄλλοι & ἄλλη τῆς πόλεως ἀπώλλυντο. Οἱ ἄλλοι, ἔσοι ἐν ταῦθα ἦλθον τῆς ἡλικίας. Πηνίκα τῆς ἡμέρας; Πόρρω σοφίας ἐλάμβανειν. Πόρρω τῶν νυκτῶν.

Nota II. — Ἡ πολλὴ (πλείστη) τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἡμίσιος, ὁ λοιπὸς τοῦ χρόνου. Αἱ ἡμίσεις τῶν νεῶν. Οἱ ἡμίσεις τῶν ἰππέων. Τῆς γῆς ἡ ἀρίστη.

e) Ἀποβάλλουσιν ἄνδρας σφῶν αὐτῶν. — Ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας. Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Ἡεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

f) Κριτίας τῶν τριάκοντα ἦν. Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφιστῶν ἐκλήθη¹⁾. Καὶ ἐμὲ θὲς τῶν πεπεισμένων.

58. — Genetiv de specie. Ἐχει μὲν χρυσοῦ τρία τάλαντα, στατήρα δὲ χρυσοῦ. Εἰθισμένοι²⁾ ὄραν εἰ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο³⁾ σωροὺς νεκρῶν.

59. — Genetivul de calitate. Ὁ ευστάνου μάτερ βιοτᾶς.

60. — Genetiv de evaluare. Παῖς δέκα ἐτῶν. Τῆ στρατιᾶ ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Ποταμὸς τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Σίτος πολλοῦ χρόνου. — Τὸ τεῖχος σταδίων ἦν ἄκτῳ. Γαμεῖν δεῖ ἐπιδᾶν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα μέχρι ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα. Δυσὶν ἤδη μνηοῖν ὄφειλε τὸν μισθόν.

61. — Πράγμα πολλοῦ πόνου. — Ταῦτα παμπόλλων ἐστὶ λόγων. Τοῦθ' ὄρῳ πολλοῦ πόνου.

¹⁾ Aor. 1 pas. de la καλεῶ.

²⁾ Pf. part. pas. de la εἰθίζω.

³⁾ Aor. de la θεάομαι.

LECTIUNEA IX

B. Genetivul compliment al unui verb

62. — Genetivul e foarte des întrebuințat în grecește ca compliment al unui verb. Principalele verbe, cari se construiesc cu acest cas, pot fi dispuse în mai multe categorii:

63. — a) Genetivul se unește cu un verb pentru a determina ideea subț-inteleasă a unui acuzativ compliment direct sau a unui acuzativ de calificare. Această categorie coprinde toate verbele cari însemnează a avea o parte din, a primi o parte din etc. cu alte cuvinte, toate verbele cari implică ideea de participare. Genetivul depinde fără îndoială de cuvântul μέρος (sau μοῖραν), compliment direct subț-inteles al verbului.

Nota I. — Analogia a întins această construcție la verbe ne tranzitive ca κοινωνεῖν, a avea parte la sau nepersonale ca μέτεστί μοι am parte la și προσήκει μοι mi se cuvine o parte din.

Nota II. — Aceeași construcție s'a întins la verbele cari însemnează a mânca, a bea, când e vorba de o cantitate determinată de nutriment sau de băutură, prin urmare când nu se ia de cât o parte. Alt-fel se pune acuzativul.

Nota III. — Ideea că acțiunea se exersează numai asupra unei părți a obiectului poate fi tradusă în grecește prin genetiv singular, fără ca verbul întrebuințat să aibă vre o legătură cu cele de mai sus.

b) Trebuie să suplinim ideea unui acuzativ de calificare cu ὄζω și πνέω a miroși, a avea sau a oxala un miros.

64. — De construcția verbelor, cari se raportă la simțul gustului, se leagă aceea a verbelor relative la operațiunile simțurilor. Ast-fel se găsește genetivul cu ἀκούειν și ἀκροᾶσθαι, a percepe prin simțurile auzului, de unde a auzi, a asculta,

αισθάνεσθαι, a *percepe* în general (prin odorat, prin vîz, dar mai ales *prin auz*, de unde la figurat: a *percepe prin inteligență*, a *afla*, a *înțelege*).

Nota. — Ἀκούειν se întrebuintează cu genetivul persônei și cînd însemnează a *afla de la cineva ceva*, sau a *asculta* în sensul de a *se supune*. Αισθάνεσθαι în înțeles figurat se construiește mai des cu acusativil.

65. — De verbele, cari exprimă senzații, se pot apropia acelea, cari exprimă un sentiment sau o emoțiune a sufletului. Acestea sunt:

Verbele ἐπιθυμῆν, ἐπιεῖσθαι, ὀρέγεσθαι, ἐρᾶν a dori; ἐπιμελεῖσθαι, φροντίζειν a avea grije de, κηδεσθαι a se neliniști de, μέλει μοι mē preocup, mē interesez de, ἀμελεῖν a nu se îngriji de, ὀλιγωρεῖν a negliția. De asemenea πεινῆν a avea fîome, διψῆν a avea sete.

66. — Cu verbele a *se ocupa de*, a *se îngriji de*, sunt unite acelea cari însemnează a-și aduce aminte și contrariul a *uita*, adecă μνησθῆναι, μεμνήσθαι (a păstra amintirea), ἐπιλανθάνεσθαι etc.

Nota. — Cu un nume de lucru se întâlnește une ori acusativil în locul genetivului după aceste verbe.

67. — De verbele construite cu genetivul pentru a arăta că acțiunea se exersează numai asupra unei părți a obiectului, se pot alătura acelea cari însemnează a *ținti*, a *atinge*, a *apuca*, și verbele cu înțeles analog.

Cele mai însemnate sunt: στοχάζεσθαι a ținti, a viza, ἐφικνεῖσθαι sau ἐξικνεῖσθαι, a atinge, a ajunge, τυγχάνειν a întâlni, a obține, ἀποτυγχάνειν, ἀμαρτάνειν a nu obține, a greși, σφάλεσθαι, ψεύδεσθαι a fi înșelat etc. ἀπτεσθαι a se ținea de, ἀντέχεσθαι a se ocupa de, a se alătura de, πειράσθαι a încerca, a ataca, ἄρχειν, ἄρχεσθαι a începe.

Genetivul după aceste verbe pare a fi o varie-

ante a genetivului partitiv: nu se ținteste, nu se atinge în adevăr de cât o parte a obiectului.

68. — Verbele cari însemnează a *comanda* se construiesc de asemenea cu genetivul.

Intă cele mai principale: περιγίγνεσθαι a *deveni stăpîn peste*, a *întrece*, κρατεῖν a fi stăpînul, a domni peste, βασιλεύειν a fi rege, a domni peste, τυραννεῖν a fi stăpîn absolut, a exersa o putere suverană asupra, ἄρχειν a fi cel dintâi, a merge în fruntea, a comanda, a domni peste, ἡγεῖσθαι, στρατηγεῖν, ἡγεμονεῖν a fi șeful, a comanda.

Nota I. — Κρατεῖν τινα însemnează a *îvinge* pe cineva.

Nota II. — Când ἡγεῖσθαι însemnează a *conduce* se construiește cu dativil.

69. — Tot un genetiv propriu zis iaă ca compliment verbele ἐμπιπλάναι, πληροῦν a *umple*, γέμειν a fi plin și, prin analogie, acelea cari însemnează a avea ceva în abundență ca εὐκοπέειν.

70. — Cu verbele compuse cu prepozițiunile κατά, ἐπί, πρό, ὑπέρ, genetivul se explică prin analogia fie-cărei prepozițiuni.

Ast-fel verbele compuse cu κατά, cari exprimă un sentiment defavorabil, ostil, iaă un compliment la genetiv, de ôre-ce κατά însemnând în contra se construiește cu genetivul. Tot asemenea cu verbele compuse cu πρό și ὑπέρ, genetivul depinde de prepozițiune.

LECTIUNEA IX

B Genetivul compliment al unui verb.

69. — Πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι μετέγνωσαν τῆς ἐσορτίας. Μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἀμῇ ψυχῆ πλοῦτου.

Nota I. — Κοινωνήκασι πολλῶν πόνων καὶ κυνδύων ἀλλήλοις. Ἐν ὀλιγαρχίᾳ πένησιν οὐ μέτεστιν ἀρχῆς. Οὐκ ἔπειτα ¹⁾ προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων.

Nota II. — Τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ²⁾ ἀφρονες ἐγίνοντο. Ἀθύμως ἔχοντες ὀλιγοὶ σίτου ἐγεύσαντο. — Θῆρες κρέα ἐσθίοντες. Οἶνον πίνειν ἡδιόν ἐστι ἢ ὕδωρ. Τὸ κώνειον πίνειν ³⁾.

Nota III. — Τῆς γῆς ἔτεμον ⁴⁾. Ἡ ἐπίκλυσις παρεῖλε ⁵⁾ τοῦ φρουρίου. Ἐταξε Γλοῦν καὶ Πύργητα λαθόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκίβηξεν τὰς ἀμάξας. Τούτους ταχὺ τῶν ἐκ τῆς στοᾶς ὀπλῶν καθελόντες ὥπλισαν. Πολὺ μᾶλλον ὑμῖν προσήκει τῶν ὑμετέρων ἐμοὶ διδόναι. Κατέαγε ⁶⁾ τῆς κεφαλῆς ⁷⁾. Ἄγει τῆς ἡνίεας τὸν ἵππον. Ἐλάδαντο τῆς ζώνης τοῦ Ὀρόντα.

b) Αὐταὶ μὲν ἕζουσι ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. Πνεῖν μύρου. 63. — Ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος Δεόμειθ' οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκρόασασθαι τῶν λεγομένων. Τῆς κραυγῆς ἦσθοντο.

Nota. — Ἐμοῦ ἀκούσαθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Νέος ὢν ἀκούειν τῶν γεραιτέρων θέλα.

64. — Τῶν μαθημάτων πάλαι ἐπιθυμῶ. Ἐφιέμενος Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. Οἷς μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ ἡκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται. Ἡ τοῦ θεοῦ φρόνησις ἅμα πάντων ἐπιμελεῖται. Τί ἡμῖν τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; τῶν ἐπιεικιστάτων μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν. Ἐαυτοῦ κήδεταὶ ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ. Σωκράτης τοῦ σώματος αὐτοῦ τε οὐκ

1) Pers. 3 sg. Impf. de la οἶμαι σαῖ οἶμαι.

2) Aor. 2 de la ἐσθίω.

3) In aceste 3 din urmă exemple avem acusativul, din cauză că în cele 2 de la început expresiunea e generală, iar în cel din urmă acusativul arată că otrava se bea totă, nu numai o parte.

4) Aor. 2 att. de la τέμνω.

5) Aor. 2 de la παραίρω.

6) Pf. de la κατάγνυμι. Sens pas.

7) Lit. are o fractură la cap. K. τὴν κεφαλὴν ar in-semna: are tot capul zdrobit.

ἐμίλει τοὺς τ' ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῆνει. Μηδενὸς ὀλιγοραῖτε. Πεινώσι χρημάτων. Δημοκρατουμένη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα.

66. Ἄνθρωπος ὢν μέμνησ τῆς κοινῆς τύχης. Τῶν πητῶν ἐστι τοὺς τε κακοὺς τιμᾶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀμνημονεῖν. Νήπιος ὅς τῶν οἰκτρῶς οἰχομένων τῶν ἐπιλάθεται.

Nota. — Ἐὰν τὰ παρεληλυθότα ¹⁾ μνημονεύης, ἀμεινον ἐπι τῶν μελλόντων βουλεύσει.

67. — Ἴνα δύναιοθε ²⁾ καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Στοχάζεσθαι τοῦ ἡδέος, τοῦ δέοντος. Οὐκ ἐφικνοῦμαι τοῦ μεγέθους τῶν πραγμάτων. Οἱ ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὡς ³⁾ ἐξικνεῖσθαι τῶν σφαιρονητῶν. Νίκης τε τέτυχαμεν καὶ σωτηρίας. Τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνειν. Διὰ ταῦτα καὶ ὢν εἶχον ἀπέτυχον. Οἱ τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἠρόρθανεν ἀνδρός. Σφαλεῖς τῆς ἀληθείας κείσομαι. Ψευδοῦμαι τῶν ἐλπίδων. Ἀμφοτέρων βέλε' ἤστατο. Φιλοσοφίας ἀπιεσθαι. Ἀντέχεσθαι θεοῦ. Τῆς ἀληθείας ἀντέχεσθαι. Τῆς μὲν γνώμης τῆς αὐτῆς ἔχομαι. Ἄ τοιοῦτων ἔχεται. Ὅπως πειρῶντο τοῦ ταίχους. Τῆς Ἑλλάδος ἀποπειρᾶσθαι. Πολέμου οὐκ ἀρξομεν, ἀρξομένους δὲ ἀμυνοῦμεθα. Σὺν ἡμῖν ἀργώμεθα παντὸς ἔργου. 68. — Οἶτι τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλείως δυνάμειος. Ὁ Μίνως τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλειστον ⁴⁾ ἐκράτησεν. Ἐρως τῶν θεῶν βασιλεύσει. Πολυκράτης Σάμου ἐτυράννει ἐπὶ ⁵⁾ Καμβύσου.

1) Part. pf. de la παρέρχομαι.

2) Optativ, fiind că în propos. preced. era un timp trecut.

3) Ἡ ὡς οὐκ ἢ ὥστε următe de un infinitiv, ori ἢ κατά cu un acusativ după comparative însemnează pentru

4) Loc. adverbială. Subînț. χρόνον. Pōte primi articol τὸ ἐπὶ πλειστον ἢ chiar o a doua prep. ἐκ τοῦ ἐπὶ πλειστον.

5) Cu ou genet. pers. însemnează în timpul.

* Ἀρχεῖν ἐλευθερίας τῇ Ἑλλάδι. Ἦρξε τῇ πόλει ἀνομίας τὸ νόσημα. βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχον. Φρόνησις μόνῃ ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν. Λάχης ὀπλιτῶν καὶ ἱππέων ἐστρατήγει. Τὴν ἐν ἀνθρώποις διάνοιαν ἀπάντων εὐρήσομεν ἡγεμονεύουσαν.

Nota I. — Κρατεῖν τινα τῷ πολέμῳ.

Nota II — Ἐκέλευέ σοι τοὺς ἡγεμόνας τὴν βίασιν ὁδὸν ἡγεῖσθαι.

69. — Ἔρωσ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοί, οἴκειέ-
τητος δὲ πληροί. Οὐκ ἐκπλήσετε τὴν θάλατταν, ὧ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριηρῶν; Φίλιππος χρημάτων
εὐπορεῖ. 70. — Χρὴ μὴ καταφρονεῖν τοῦ πλήθους.
Πολλοῖς ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Ἀγ-
σίλαος οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει.

LECTIUNEA X

CONTINUARE ASUPRA GENETIVULUI

71. — Genetivul de cauză. Alături de acusativul său de dativul care servește verbului ca compliment propriu zis, genetivul se întrebuințează ca să arate *causa*:

a) Cu verbe cari exprimă o afecțiune a inimii

Acestea sunt ἀγαμαι, θαυμάζω τινά, a *admira* pe cineva din cauza, ζηλώ, εὐδαιμονίζω τινά, a *socoti* pe cineva fericit din cauza, φθονῶ τινι a *invidia* pe cineva din cauza, οἰκτείρω τινά, a *plânge* pe cineva dintr'o cauză ore-care etc.

Nota I. — Se pot adăoga la această listă verbele αἰνῶ, a *lăuda* pe cineva de ceva, μέμφομαι τινι, a *invinovăți* pe cineva de ceva, ὀργίζομαι τινι a *fi iritat* contra cuiva dintr'o cauză ore-care: cu acestea se pune în genetiv numele lucrului care e obiectul elogiului său al invinuirei.

Nota II. — Verbele θαυμάζω și ἀγαμαι au finit prin a avea complimentul lor propriu zis la genetiv.

b) Cu verbe relative la acte judiciare

Acestea sunt verbele cari însemnează a *acusa*, a *condamna*, a *achita*, etc. După ele numele crimei sau al pedepsei se pune în genetiv.

Întă câte-va din verbele în chestiune: αἰτιάσθαι a *acusa*, διώκειν a *urmări* în justiție, φεύγειν a *fi urmărit* în justiție, γράφεσθαι a *urmări* în justiție (printr'un act de acuzare scris), ἐλεῖν a *convinge* de, ἁλῶναι a *fi convins* de, κρίνειν a *da o sentință*, τιμωρήσασθαι a *pedepsi* etc.

Nota I. — Cu verbele a *acusa*, a *condamna*, cari sunt compuse cu prepozițiunea κατά, se pune numele persoanei în genetiv și acela al crimei sau al pedepsei în acusativ. Numai rare ori cu aceste verbe, găsim construcția celor de mai înainte.

La pasiv pe lângă verbele compuse cu κατά, genetivul rămâne neschimbat.

Nota II. — Genetivul de cauză exprimă o idee de *relativitate* (prin raport la, în ceea ce privește) în unele construcțiuni ce se găsesc la poeți cu verbele a *spune* a *vorbi*, a *întreba*.

72. Genetivul de preț. Genetivul se întrebuințează încă pe lângă verbe pentru a arăta prețul.

a) În expresiunile unde intră verbele cari însemnează a *vinde* (πωλεῖν, ἀποδίδοσθαι, πιπράσκειν) sau a *cumpăra* (ὠνεῖσθαι, πρίασθαι), genetivul echivalează locuțiunei cu prețul.

De asemenea cu verbele cari implică o acțiune ce se *plătește*.

În afurisit, printr'o extensiune a acestor diferite întrebuințări, se găsește genetivul de preț cu εἶναι, αἰ γίνεσθαι.

b) Genetivul de preț se mai construște încă cu verbele ἀξιοῦν a *judeca demn* de, τιμᾶν a *evalua*, a *fluxu pedeapsa* sau *amenda la* (vorbind de judeci) și τιμᾶσθαι a *reclama* o pedeapsă sau o *amenda* de (vorbind de părți).

Nota I. — Genetivul θανάτου întrebuintat cu verbele cari însemnează a acusa, a condamna, a achita, trebuie considerat ca un genetiv de preț. Ast-fel trebuie explicat în locuțiuni ca δικάζειν τινά θανάτου a intenta cui-va o acțiune capitală (a acusa pe cine-va de o crimă a cărei rescumpărare e mortea), sau κρίνειν θανάτου a da o sentință capitală (a hotări că prețul crimei e mortea).

Nota II. Expresiunea τιμᾶσθαι πολλοῦ însemnează a ține în mare stimă. Ea e une ori înlocuită prin πολλοῦ ποιεῖσθαι; dar, deși genetivul ajunge prin el însuși ca să exprime prețul, care e legat de cutare sau cutare obiect, Grecii au înlocuit genetivul singur prin περί cu genetivul în locuțiunile περί πολλοῦ ποιεῖσθαι a face mare cas, a stima mult, περί πλείονος ποιεῖσθαι a face mai mare cas, a stima mai mult (*lit.* a socoti ca prețund mai mult de cât mult), περί παντός ποιεῖσθαι a considera ca prețund mai mult de cât ori ce (de cât tot).

Prin false analogie cu aceste construcții s'a zis ποιεῖσθαι περί ὀλίγου a pune puțin preț pe, περί οὐδενός ποιεῖσθαι a nu pune nici un preț pe, locuțiuni în cari περί n'are drept vorbind nici un sens.

C. Genetivul compliment al unui adevectiv

73. Genetiv posesiv. Prin analogie cu construcția studiată la n. 52, adevectivele cari arată posesiunea sunt de ordinar urmate de un compliment la genetiv.

Cele mai însemnate sunt: ἴδιος proprius (care aparține cui-va ca un ce propriu) οἰκείος propriū (la ceva), particular, κοινός comun, ἱερὸς consacrat la.

Notă. — ἴδιος și οἰκείος se construiesc de asemenea cu dativul, când însemnează, cel dintâi propriū la, cel d-al doilea: ἰνρudit cu, sau care convine, iar κοινός de cele mai multe ori e urmat de dativ.

74. Genetiv obectiv. Adevectivele derivate din verbe, cari se construiesc cu genetivul, iau natural dupe ele un compliment la genetiv. Acestea sunt:

a) Adevectivele ἐπήκοος, κατήκοος, ὑπήκοος, care ascultă și συνήκοος care aude sau care ascultă cu.

b) Adevectivele μνήμων, care își aduce aminte, ἀνημῶν, care nu-și aduce aminte, ἐπιμελής, care se îngrijește de, ἀμελής, care nu se îngrijește de.

c) Adevectivele cari însemnează participare sau ἕρπυς de participare la ceva, ca μέτοχος care are parte la, ἰσόμερος care are parte egală la, ἀμοιβός, ἀκληρός, care n'are parte din, ἄγευστος care n'a gustat din.

d) Se pot alătura de aceste adevective acelea cari arată oro-cum participare la un lucru prin cunosțorou pe care o avem de acest lucru. Ast-fel sunt δεικνύων ἐμπειρός care are experiența, destoinic, ἀπειρος fără experiență, ignorant, ἐπιστήμων care e instruit în, ἀήθης, care n'are deprinderea etc.

e) Adevectivele în — ιος derivate din verbe active, cu πρακτικός care știe să practice, ποριστικός capabil de a procura, se construiesc de asemenea cu genetivul.

f) Afară de acestea, multe alte adevective derivate din verbe active iau dupe ele un genetiv.

g) Adevectivele cari arată abundența, ca πλήρης, μετός, πλούσιος, plin cu, umplut de, bogat în etc.

75. — Genetiv de cauză. Ca și dupe verbele relative la acte judiciare, tot ast-fel se întrebuintează genetivul și dupe adevectivele cu înțeles analog de ex. dupe ὑπόδικος acusat de, răspunzător de, ἀσάβητος responsabil de, αἴτιος vinovat de, ἔνοχος ὄντων la o acusațiune de, acusat de etc.

76. — Genetiv de relațiune. Subt acest titlu se cuprind unele întrebuintări ale genetivului, în cari acest cas e construit ca compliment al unui adevectiv, pentru a arăta ideea prin raport la care afirmațiunea enunțată de adevectiv e adevărată.

77. — Se pune genetivul pe lângă adverbale

de mod construite cu *ἔχειν*, sau cu un verb de sens analog, pentru a determina înțelesul expresiunii. Acesta e un cas particular al genetivului de relațiune: genetivul echivalează cu expresiunea *din punctul de vedere*.

Nota — Limba elenă a mers foarte departe cu întrebunțările genetivului de relațiune. L găsim chiar în frase unde nu e pus în legătură nici cu adective, nici cu adverbe.

D. Genetivul unit cu adverbe

78. — S'a vorbit mai înainte de unele construcțiuni ale genetivului, compliment dupē adverbe (n. 57 *d* nota I și n. 77) fiind-că ele se explică parte prin analogia substantivelor, parte prin a adjectivelor. Aici vom mai semnala câte-va.

LECTIUNEA X

CONTINUARE ASUPRA GENETIVULUI

71. — Genetivul de causă. a) Τοὺς θέλοντας θεραπεύειν τὰς πόλεις οὐκ ἀγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερίας. Βασιλεὺς ἐθαύμασεν αὐτὸν τῆς διανοίας. Ζηλῶ σε τοῦ νοῦ. Συγχαίρω ὑμῖν τῶν γεγενημένων. Εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου. Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλοῦτου καλόν.

Nota I. — Τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας. Τοῦ δ' ἂν οὐδεὶς ἐνδίκως μέμφαιτό μοι.

Nota II. — Μηδὲ θαυμάσης τόδε. Ἄγαμαι τὴν τοῦτου φύσιν.

b) Αἰτιάζομαι ἀλλήλους τῶν γεγενημένων. Διώκω μὲν κακῆγορίας, τῇ δ' αὐτῇ ψήφω¹⁾ φόνου φεύγω. Γράφεσθαι τινα παρανόμων. Κατὰ νόμον ἐξῆν πα-

¹⁾ ψήφος e propriu zis o piatră, în special piatra de vot, de unde *votul, judecata*.

ρανοίας ἐλόντι τὸν πατέρα δῆσαι¹⁾. Ψευδομαρτυριῶν ἀλώσεσθαι προσδοκᾷ. Οἱ πρέσβεις δῶρων ἀκριθῆσαν. Ἦν δὲ Λακεδαιμονίους τοὺς παρόντας τῆς Ἐπαταῆς τιμωρησώμεθα...

Nota I. — Κατηγορεῖν τινὸς τι. Καταγιγνώσκειν καταδικάζειν, καταψηφίζεσθαι, κατακρίνειν τινὸς θάνατον. Ἰησοῦ θάνατον κατέγνωσαν.

Θάνατος αὐτοῦ κατέγνωσθη. Τὰ κατηγορημένα μου. Θάνατος κατέγνωσθη Ἰησοῦ.

Nota II. — Τοῦ κασιγνήτου τί φῆς; Εἰπέ δὲ μοι πατρὸς τε καὶ υἱέος.

72. — Genetivul de preț. Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γὰθ' οἱ θεοί. Δραχμῆς τὴν πόλιν ἀποδίδουσαι. Πιπράσκειν πέντε ταλάντων. Δόξα χρημάτων οὐκ ὤνητή. Ἄργυρίου ἔππον πρίασθαι. Πρίασθαι τῆς ψυχῆς ὥστε μή. — Οἱ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν. Πόσου διδάσκει;... Πέντε μνῶν. Τριῶν δραχμῶν πονηρός ἐστι. Οἱ ἐξειργασμένοι ἄγροι πολλοῦ ἀργυρίου γίγνονται.

b) Οἱ βάρβαροι Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων ἔωρεῶν ἠξίωσαν. Τὴν αἰκίαν χρημάτων ἐστὶ τιμῆσαι. Ὁ κατήγορος βούλεται θανάτου σοι τιμῆσαι.

Nota I. — Εἰσάγειν τινα θανάτου.

Nota II. — Ὅστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιόμενος²⁾ αὐτοῦς, παιδᾶς ἀπὸ ἀφίλοκα τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθέειν καὶ τὴν τέχνην τῶν τέχων. Πραμένον³⁾ δὲ σου ἂν περὶ πλείστου ποιῆι. Δι' οὐδενός, κατ' ἀλίγη, ἂν ἔλαφρῶ ποιείσθαι τι.

C. Genetivul compliment al unui adectiv

73. — Genetiv posesiv. Οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφ' ἐσότητάτων⁴⁾ ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν. Οἰκείαν ἔσχε

¹⁾ Inf. nor. de la δέω.

²⁾ Formă ionică, ca și ἐκμαθέειν de mai jos.

³⁾ Part. nor. 2 mediu de la προίημι.

⁴⁾ Part. pers. act. de la ἐφίστημι.

τῆς ἀσεβείας τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν. Ὁ ἀήρ γοῦν πάντων τῶν ἀνθρώπων κοινός ἐστι, καὶ τὰ ἄλλα ἴδια ἢ τῶν τυράννων. Ἰκρούσε τὸν ἵππον ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλίου.

74. — *Genetiv obectiv.* a) Τῶνδ' ἐπήκοοι κακῶν. Ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι τὸ μὲν πρότερον Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. b) Φεῦ· αὐτοῦ γενοίμην πέτρος ἀμνήμων κακῶν. Ἐπιμελῆς τῶν φίλων εἶ. c) Ἠγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. Ἡ Αἴγυπτος τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ὕδατος μὲν ἄμοιρος. Ἐβουλήθη τοὺς ἀδελφιδούς ἀκλήρους ποιῆσαι τῶν ἑαυτοῦ. Ἐλευθερίας καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικῆ φύσις ἀεὶ ἀγευστος. d) Κακῶν ὅστις ἐμπειρος κυρεῖ¹⁾. Ὁ γραμμάτων ἀπειρος οὐ βλέπει βλέπων. Σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρῆ ποιεῖν; Ἐκπληξίς τε ἐνέπεσεν²⁾ ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης. e) Πρακτικὸς τῶν δικαίων. Ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις τὸν στρατηγὸν εἶναι χρῆ. f) Φιλαναλωταὶ ἀλλοτρίων. Δεῖ φιλομαθῆ σε ἀπάντων εἶναι. Οὐ πάντες ὁμοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἰσιν. Κύρος ἦν πρῶτος καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων. g) Παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης. Ἡ Καρχηδὼν ἀνδριάντων Ἑλληνικῶν καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ τῆς Σικελίας μεστὴ ἦν. Ἀρξουσιν οἱ τῶ ὄντι πλούσιοι οὐ χρυσοῦ, ἀλλ' οὐ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφορος.

75. — *Genetiv de causă.* Φόβου ὑπέδοικος. Ἰπεύθυνος τῆς αὐτῆς ἀγνοίας. Ἐνοχος θανάτου. Ἐνοχος τῶν βιαίων.

76. — *Genetiv de relațiune.* Σωκράτης εὐδαίμων μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων. Ἔστι μοι θυγάτηρ γάμου ἡδῆ ὥραία. Τὸ πῦρ

¹⁾ Κυρεῖω a fi, a obține, a întâlni.

²⁾ Aor. 2 de la ἐπίπτω.

ἐπίκουρον μὲν φύχους, ἐπίκουρον σκότους. Τυγλός ἐστι τοῦ μέλλοντος ἀνθρώπος. Σύμφηφός μοι τοῦτου τοῦ νόμου. Κριτίας οὐδενὸς ἰδιότης ἦν.

77. — Πῶς ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Εὐκαλῶς ἔχειν βίου, γένους, φύσεως. Ἀπειμῶς ἔχειν τινός. Τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἢ πόλις καθίστασθαι. Ἐδίωξαν ὡς ἐλάχους ἕκαστος εἶχεν. Ὡς ἂν ὑμεῖς πρὸς ἕκαστον εἴχητε εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἐδοξεν εὐφρονεῖν.

Nota. — Τι δὲ δὴ τοῦ ἀδίκειν; Ἴππος ἦν κακουργῆ, ἀλλὰ τὰ πάντα κακῶμεν τῆς δὲ γυναικὸς εἰ κακοποιεῖ, ἴσως κακῶς ἂν ἢ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι.

D. Genetivul unit cu adverb

78. — Πῶς, ποῖ, πόθεν, ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἐκεῖσε, πανταχοῦ, οὐδαμοῦ τῆς γῆς. Πρὸ τῆς ἡμέρας. Ὅψι τῆς νυκτός. Πότε τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ. τ. λ. Τὸ μνημα πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν. Τῶν τοιοῦτων ἄδην εἶχομεν.

LECTIUNEA XI

E. Deosebite întrebuintări ale genetivului

79. — *Genetiv de loc.* Genetivul se întâlnește mai des la Omer pentru a arăta locul unde se află cineva.

Acasă construcțiune a trecut din limba epică în tragică. — În proză atică o găsim numai în câte-va locuțiuni.

80. — *Genetiv de timp.* Genetivul se întrebuintează în grecește pentru a arăta un raport de timp. El însemnează atunci:

a) Sau momentul când se petrece ceva d. ex. ἦμαρ primῆvara, θέρους vara, χειμῶνος în timpul iarnῆ, νυκτὸς noaptea, ἡμέρας ziua, ὄρθρου la rever-

satul zorilor, μεσημβρίας la amiază, δείλης după amiază, ἑσπέρας seara, τοῦ λοιποῦ în viitor.

Nota I. — Τοῦ λοιποῦ înseamnă o dată în viitor, τῶν λοιπῶν în tot viitorul.

Nota II. — Intrebuintate cu articol, aceste expresii arată timpul de care a fost vorba mai înainte, sau pot avea un înțeles distributiv: τῆς ἡμέρας pe zi, τοῦ μηνός pe lună, τοῦ ἐνιαυτοῦ pe an.

b) Sau timpul în intervalul căruia un lucru se întâmplă ori nu se întâmplă.

81. — Genetivul de timp se întrebuințează uneori în loc de dativ.

82. — Genetiv exclamativ. Construit în unele propoziții exclamative, genetivul grec arată cauza care ne face să scötem exclamațiunii de surprisă, de durere, de bucurie etc.

83. — Genetivul scopului. Uneori genetivul grec exprimă intențiunea cu care e făcută o acțiune: așa trebuie explicată întrebuințarea infinitivului precedat de neutrul articolului, la genetiv. Acest genetiv se apropie de genetivul de relațiune; el poate fi tradus prin cuvintele: *relativ la faptul că.*

2) Genetivul grec corespunzând ablativului latin

84. — Genetivul grec corespunde ablativului latin când se construiește cu un număr ore care de verbe, unele intransitive, altele transitive, însemnând a depărta de, a se depărta de sau a fi depărtat de, la propriu și la figurat.

Notă. — După analogia lui διαφέρειν, se construiește cu genetiv-ablativ διάφορος deosebit de, ἐναντίος¹⁾ opus, precum și adverbul διαφέροντως la un grad deosebit de.

¹⁾ Am văzut n. 46 a) că aceste 2 adevective se construiesc de asemenea cu dativul. Διάφορος n'are același înțeles în ambele cazuri.

85. — Genetivul în expresiunile γίγνεσθαι τινος, ἀγαθὸν τινος a se naște din cine-va, a fi fiul cui-va, a se cobori din cine-va înlocuește ablativul de origină din latinește.

86. — Genetivul înlocuește de asemenea ablativul cu verbele δεῖσθαι a avea trebuință, a cere, ἀπορῆν, σπανίζειν a fi în lipsă de, στέρεσθαι a se afla despoiat de.

Nota I. — Nepersonalul δεῖ se construiește ca δέομαι cu un compliment la genetiv.

Nota II. — Când δέομαι e urmat de un pronume sau de un adevectiv neutru ca compliment, pronumele sau adevectivul se pun de regulă în acusativ.

Nota III. — Δέομαι urmat de genetivul unui nume de persoană înseamnă de ordinar a ruga.

87. — Adevectivele cari arată lipsa se construiesc de asemenea cu genetivul. Ast-fel sunt ἐνδεής sau ἀποδής căruia 'i lipsește, ἔρημος, γυμνός, κενός, isolat, gol, lipsit de, ἀγνός pur, curat de etc.

88. — Genetivul de comparațiune. După un comparativ, cel d'al doilea termen de comparație ori se pune în cazul celui dintâi, precedat de conjuncția ἢ, ori se pune în genetiv. Genetivul e tot-dauna posibil.

Nota I. — Dacă cei doi termeni de comparațiune sunt adevective sau adverb, atât unul cât și cel alt se pune de obicei în comparativ.

Nota II. — Comparativul se întrebuințează destul de des fără compliment în înțelesul de mai mult de cât trobus, pron, cam.

Nota III. — În grecește există o întrebuințare eliptică a genetivului ablativ, compliment al comparativului.

89. — Prin analogie cu construcția comparativului, limba elenă pune în genetiv complimentul unor adevective la pozitiv, cari implică ideea unei comparațiuni; așa sunt περισσός superior, ἄλλος

(și prin analogie άλλοισοι άλλοτριος), ἕτερος diferit de, δεύτερος și ὕστερος care vine în urmă și în sfîrșit adectivele în — πλάσιος și în — στος.

90. — De asemenea se construiesc în grecește cu genetivul verbele cari conțin ideea de comparițiune ca πλεονακτεῖν a avea avantagiū asupra, ἡττάσθαι a rămînea mai pre jos, a fi învins, μειονακτεῖν, a fi într'o situație inferiōră, ὕστερεῖν a sosi mai târziū (de cît un altul) sau a sosi prea târziū; περιγίγνεσθαι a dovedi pe cine-va, a întrece, πρόχειν, ὑπερέχειν a apuca înainte, ἀντιπρὸς εἶναι, λείπεσθαι, ἀπολείπεσθαι a rămînea în urmă.

LECTIUNEA XI

E. Deosebite întrebunțîri ale genetivului.

79. — Genetiv de loc. Νέφος οὐ φαίνεται¹⁾ πάσης γαίης οὐδ' ὀρέων. Οὔτε Πύλου ἱερῆς οὔτ' Ἀργεος οὔτε Μυκῆνης. — Τὸν ἄνδρ' ἀπαυδῶ τοῦτον, ὅστις ἐστὶ γῆς τῆς δε... μὴ εἰσδέχεσθε. Τόνδ' εἰσεδέξω τριχέων πέισασά με. — Ἐπετάχονον τῆς ἕδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας. Ἐπορεύοντο τοῦ πρόσω.

80. — Genetiv de timp. a) Ποίου μηνός και ἐν τίνι ἡμέρᾳ και ἐν ποίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐχειροτονήθη Δημοσθένης; Δῆλια ἐκείνου τοῦ μηνός ἦν.

Nota I. — Ὃν ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτω οὐδεις ἂν σπείσαιτο τοῦ λοιποῦ.

Nota II. — Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο. Ὁ ὀπλίτης δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας. Μαγνησία προσφέρει πενήτηκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ.

b) Κλέαρχος και ἡμέρας και νυκτὸς ἦγεν²⁾ ἐπὶ

¹⁾ Formă ionică, fără augment.

²⁾ Verbul ἄγω ca și alte verbe (cf. n. 91) are une-orî însemnare netransitivă. Subînt. τοὺς στρατιώτας: *conducea pe soldați, deci mergea.*

τοὺς πολεμίους. Ἐπιμενίδης εἶπεν ἐτι Πέρσαι οὐχ ἔχουσι δέκα ἐτών. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὤοντο ὀλίγων ἐτών καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν.

81. — Ἐλαφβολιῶνος¹⁾ μηνός — ἐν Ἐλαφβολιῶνι μηνί. Τῆς αὐτῆς ἡμέρας — τῆ αὐτῆς ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ ἡμέρας — ἐν τῷ αὐτῷ ἡμέρᾳ. Τῆς ἐπιούσης²⁾ ἡμέρας — τῆς ἐπιούσης ἡμέρας. Τῆς παρελθούσης ἡμέρας — τῆς παρελθούσης ἡμέρας.

82. — Genetiv exclamativ. Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ὁ μακάριοι σὺ τῆς θαυμαστῆς φύσεως. Οἴμοι τῶν κακῶν, ἀπολεῖς. Ὁ Ζεῦ βασιλεῦ τῆς λεπτέτης τῶν φρενῶν.

83. — Genetivul scopului. Τό τε ληστικόν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μάλλον ἰέναι αὐτῷ. Τοῦ μή τινα ζητήσαι ποτε.

Μι Genetivul grec corespunzînd ablativului latin

84. — Ἀπειχε τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἔξ ἧ ἐπὶ στάδια. Ἄνῆρ φιλότιμος ἐθέλει αἰσχρῶν κερτῶν ἀπέχεσθαι. Χρῆ μήτε χρημάτων φαῖδεσθαι μήτε πόνων. Οὐ φείδομαι ψυχῆς. Εἶκιν τινὲ τῆς ἐδοῦ. Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακχωρήκαμεν. Οἱ Θετταλοὶ ἐκώλυον τὸν Ἀγησίλαον τῆς παρόδου. Εἰργειν τινὰ τῶν ἱερῶν. Τὰ μὲν ἔργα ἀποτρέπει τοὺς νέους πολλῶν ἀμαρτημάτων. Ἐπαυσαν Τιμέθεον τῆς στρατηγίας. Πολὺ μάλζον με ἀγαθὸν ἐργάσει ἀμαθίας παύσας τὴν ψυχὴν ἢ νόσου τὸ σῶμα. Ἄφηγε τῶν πόνων. Ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Διὰ τὸν ἀρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν. Ὡς ἀπὸ ἀλλοτρίων³⁾ τούτων τῶν πόνων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

¹⁾ Acorntu lumă corespundea aproximativ cu Martie.

²⁾ Part. pres. de la ἐπιέμι.

³⁾ Part. perf. pas. de la ἀπαλλάττω.

Nota. — Οὐδὲν διάφορον τοῦ ἑτέρου ποιεῖ. Ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα. Ὑμεῖς οἱ τυραννοὶ τιμᾶσθε διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

85. — Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίνονται δύο. Μητρὸς δ' ὁποίας ἐστὶν οὐκ ἔχω φράσαι. 86. — Ὁ μὴδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου. Τῶν ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. Ὁ ἔρως ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ. Οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπάντων ἀπεστέρηκε.

Nota I. — Δεῖ μοι τινοσ. Πολλοῦ δέω ἔχειν. Ὁλίγου δεῖ.

Nota II. — Δέομαι τι. Δέομαι οὐδέ ν.

Nota III. — Δέομαί σου. Τοῦτό σου δέομαι. Δεήσομαι ἡμῶν μετρίαν δέησιν.

87. — Οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς. Φίλων ἀγαθῶν ἔρημοι. Καθαρὸς τὰς χεῖρας νόμου.

88. — **Genetivul de comparațiune.** Πλουσιωτέρω ἢ ἐμοὶ δὸς τοῦτο. Πονηρία θάπτον θανάτου τρέχει. Πλείοσι ναοὶ τῶν Ἀθηναίων (ἢ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον) παρήσαν. Ταῦτα τοῖς ὀπλίταις οὐχ ἦττον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι.

Nota I. — Ἄσυνετώτερος δοκεῖ εἶναι ἢ ἀδικώτερος. Συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλέγεσθε.

Nota II. — Ἐδοξε ἢ ἀπόκρισις ἐλευθερωτέρα εἶναι.

Nota III. — Φίλιππος Θηβαίους περαιτέρω τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ὕμετέρου συμφέροντος ἰσχυροῦς κατεσκεύασεν. Ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑποψίας παιδευόμεθα¹⁾ καὶ σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστῆν. Οἱ πρόγονοι κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονοῦντων κατέλιπον.

¹⁾ In loc de ἀμαθέστερον παιδευόμεθα ἢ ὥστε νόμους ὑπερρεᾶν. Lit. am fost educați în mod mai simplu de cât ea să nesocotim legile, adecă, *prea simplu pentru a etc.* cf. p. 51 anot. 3.

89. — Ἦτερον τὸ ἕδὸ τοῦ ἀγαθοῦ. Τυραννίδων θεῶν δευτέρα νομίζεται. Ἴππώνικος ἦν γένει οὐδενὸς ὑστερος τῶν πολιτῶν.

90. — Τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων. Οὐδαμῶς ἠντιθεῖς ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου πρέσβεων. Ἀβροκόμας ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε. Ἰάχει περιεγένου αὐτοῦ. Ἐμπειρία πολὺ προέστη τῶν ἄλλων. Πλήθει ἡμῶν ἐλείφθησαν. Ἀπολαύσθη καιροῦ.

SINTAXA VERBULUI

LECTIUNEA XII

INTREBUIŢAREA FORMELOR VERBALE

A. Forma activă

91. — Multe verbe active au alături de înțelesul lor transitiv, un înțeles netransitiv. Acest înțeles netransitiv se explică de multe ori prin elipsa unui complement.

92. — Se întrebuințează adese ori verbul la activ vorbind de o acțiune pe care subiectul n'o execută în realitate el însuși, dar pune să o execute.

B. Forma medie

93. — Nu toate verbele grecești au forma medie. Mai mult încă, această formă n'are același înțeles la toate verbele cari o posedă. În general vorbind, ea arată că subiectul face acțiunea relativ la el. Se distinge forma medie *directă* și *indirectă*.

94. — **Forma medie directă** indică o acțiune pe care subiectul o execută *asupra lui însuși*. Ca înțeles, echivalează cu activul însoțit de **acusa-tivul** pronumelui reflexiv.

Notă. — Această întrebuintare a formei medii e foarte restrinsă.

95. — **Forma medii indirectă** înseamnă că subiectul face *pentru el însuși, în interesul său*, acțiunea arătată de verb. Ca înțeles, echivalează în general cu activul însoțit de *dativul* pronumei reflexiv.

96. — Câte o dată, mediul arată ca și activul că cine-va *pune să facă pentru sine* sau *prin raport la sine* cutare sau cutare acțiune.

97. — Alte ori are același înțeles ca activul.

Notă. — În acest din urmă caz, mediul poate arăta că subiectul întrebuintează pentru îndeplinirea acțiunii *tota activitatea* și toate mijlocele sale.

98. — Unele verbe iau în forma medii un înțeles particular, consacrat prin obicei, sau un înțeles figurat.

C. Forma pasivă

99. — În general numai verbele transitive au formă pasivă. Cu toate acestea unele verbe intransitive, care se construiesc cu *dativul* și *genetivul*, se întrebuintează de asemenea la pasiv.

Notă. — S'a văzut (n. 34 nota, n. 35 nota de la a și b, n. 37 nota, p. 53 nota I) ce devin în forma pasivă complementele din activ. Adăogăm aici:

a) Că verbele care au la activ un compliment direct arătând *o parte a corpului* a cutărei sau cutărei persoane (cf. n. 38 a) iau de ordinar ca subiect la pasiv numele *persoanei* însăși, *acusativul* lucrului fiind conservat ca *acusativ al părții*¹⁾.

¹⁾ Faptul că *acusativul* se menține uneori neschimbat la pasiv, se explică prin însemnarea originală a acestuia. Cf. n. 39. Μουσικήν διδασκῆσαι înseamnă «care a fost instruit în *directiunea* muzicii». Ἀπετηρήθησαν τὰς κεφαλὰς «au fost tăiați în *locul* capului». Cf. Pueri docentur *grammaticam*.

b) Verbele care înseamnă „*a încredința a ordona ceva cui-va*” conservă la pasiv *acusativul* numelui de lucru și iau ca subiect numele persoanei, care era în *dativ*.

100. Pasivul impersonal, atât de usitat în latină (*invidetur, curritur*) nu există așa zicând în grecește; se găsesc totuși întrebuintate ast-fel *oște-va perfecte*.

101. — Unele verbe active, al căror pasiv e puțin usitat sau nu e usitat cu același înțeles, înlocuiesc înlocuiesc pasiv cu verbe netransitive.

SINTAXA VERBULUI

LECTIUNEA XII

INTREBUIŢAREA FORMELOR VERBALE

A. Forma activă

91. — Αἶρειν, ἀπαίρειν (τὴν ἀγκυραν). Αἶρειν τὰς ναυσί. Αἶρειν τῷ στρατῷ. Ἐλάμβειν (τὸν ἵππον, τὸ ἄρμα, τὴν ναῦν). Προσέχειν (τὸν νοῦν). Τελευτᾶν (τὸν βίον). **92.** — Κύρος τὰ βασιλεία κατέκαυσεν.

B. Forma medii

94. — **Forma medii directă.** Δούομαι τὰς ναύσας. Στεφανοῦσθαι. Γυμνάζεσθαι. Παρασκευάζεσθαι. Αποσφάττονται Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κύρος ἐπαίσατο τὸν μηρόν. Οἱ μὲν φασὶ βασιλεῖα κελεῦσθαι τινὰ ἐπισφάξαι Ἄρταπάτην, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι ἐπασάμενον¹⁾ τὸν ἀκινάκην. Ἄνεχου καὶ ἀπέχου.

95. — **Forma medii indirectă.** Ἀγαθὸν τι παράγειν εὐρίσκεισθαι. Φίλον τιὰ ποιεῖσθαι. Οἱ παῖδες φέρονται οἴκοθεν ἄρτον. Χιτῶνα ἐποιεσάμην

¹⁾ Aor. part. med. de la σπάω.

96. — Διδάσκεισθαι τοὺς παιδας. Τὰ δπλα μοι ἐμποιήσω. Μισθοῦσθαι. Δανείζεσθαι.

97. — Ἰκανὸν ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω τὴν πενίαν. Ἀποδείκνυσθαι, ἀποφαίνεσθαι τὴν γνώμην. Τὰ σώματα ἐσωσάμεθα καὶ τὰ δπλα. Πόλεμον ποιεῖσθαι¹⁾. Οὐ νόμου πρόνοιαν ἐποιήσω.

98. — Σπένδεσθαι. Γράφεσθαι (γραφὴν). Φυλάττεσθαι. Συμβουλευέσθαι. Ἄρχεσθαι.

C. Forma pasivă

99. — Ἀμελοῦμαι. Καταφρονοῦμαι. Καταγελῶμαι. Δεῖ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν. Οὐκέτι ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἀπειλῶ ἄλλοις. Φθονοῦμαι. Ἐπιβουλεύομαι. Ἀπιστοῦμαι. Πένης λέγων ἀληθῆς οὐ πιστεύεται. Πολλοὶ διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιβουλεύονται ἀπόλλυνται.

Notă. — a) Ἀπέτεμεν αὐτοῖς τὰς κεφαλὰς. Ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς. Ἐκκόπτειν τὸν ὀφθαλμὸν τινος. Τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκέκοπται. b) Ἐπιτρέπω σοι τὴν φυλακὴν. Ἐπιτέτραμμαι τὴν φυλακὴν. Ἐπιτάττειν τινὶ τι. Ἄλλο τι μείζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεθε.

100. — Παρασκευάσθαι. Βεβοήθηται τῷ νόμῳ. Ὅμοι ὁσὺν κεινδυνεύσεται. Πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανούσιν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

101. — Εὖ (κακῶς) ποιεῖν τινά — Εὖ (κακῶς) πάσχειν ὑπὸ τινος. Εὖ (κακῶς) λέγειν τινά — Εὖ (κακῶς) ἀκούειν ὑπὸ τινος. Διόκειν τινά — Φεύγειν ὑπὸ τινος. Ἐκβάλλειν τινά — Ἐκπίπτειν ὑπὸ τινος. Ἀποκτείνειν

¹⁾ Ποιεῖσθαι urmat de un acusativ verbal, pōte înlocui diferite verbe. El însemnează atunci „a îndeplini prin sine însuși cutare sau cutare acțiune“ iar nu a fi numai cauza unei acțiuni. Ποιεῖσθαι ἀπόκρισις a da un răspuns, — ἐπιμέλειαν a se ocupa de, — λόγους a convorbi cu, — ὀργήν a se irita. — Πόλεμον ποιεῖν însemnează a provoca, a aduce un război,

τινά — Ἀποθνήσκειν ὑπὸ τινος. Ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνου. Πλούσιον ποιεῖν — Προύσιος γίγνεσθαι. Δίκην λαμβάνειν — Δίκην δοῦναι. Δίκην δώσεις, εἰ μὴ ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Στρατηγὸν κατέστησεν αὐτόν — Στρατηγὸς κατέστη¹⁾.

LECTIUNEA XIII

INSEMNAREA ȘI INTREBUINȚAREA TIMPURILOR

A. Timpurile indicativului.

102. — Timpurile indicativului au un dobit rol :
a) Ele exprimă o idee de timp propriu zisă, înlocă, arată că prin raport la momentul când vorbim, cutare acțiune e prezentă, trecută sau viitoare : ποιεῖ și πεποίηκεν se raportă la prezente, ἐποίησε, ἐποίησεν și ἐπεποιήκει la trecut, ποιήσει la viitor²⁾

¹⁾ Ἰστημι, pun, așez, are la aor. 2, perf. și plus ca perf. înțeles intransitiv : am fost așezat etc.

²⁾ Încă din vremea lui Aristotel s'a observat că cea ce caracterizează verbul e ideea de timp. Germanii, când au dobit să dea un nume verbului, l'au numit Zeitwort. Ideea de timp și-a făcut în adevăr loc în conjugare, dar nu exista în planul ei primitiv, ea nu e deci inerentă verbului.

În limbile semitice ideea de timp nu e exprimată : ea e pusă în trecut. Vom vedea mai jos că prezentele gramaticale potea înlocui la Greci mai tōte timpurile. Când zicem „metalele sunt scōse din pămînt“ sau „pămîntul se învîrtește în jurul sōrelui“, ideile exprimate în aceste propozițiuni pot fi înțelese pentru ori ce timp. Noțiunea de prezente, trecut și viitor, n'a venit de cāt târziu să se adauge la noțiunea acțiunii verbale. Cei vechi ai recunoscut că unul din caracterele verbului, e de a arăta în același timp cu acțiunea verbală, o dispozițiune a sufletului, διάθεσις ψυχῆς. Când Omer zice : Τεθναίης, ὦ Πρότ', ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην, «să mori... sau să omori pe Belerofon», este evident că întâlnim aci alt-ceva de cāt expresiunea ideii

b) În afară de această funcțiune, unele timpuri ale indicativului arată că acțiunea este, a fost, sau va fi ajunsă la *cutare sau cutare punct al desvoltării ei*: ast-fel în verbul *ποιεῖν*, a face, *ποιεῖ* și *ἔποιε* însemnează: „el este, el era în curs de a face, ocupat de a face“, *πεποίηκεν*, *ἔπεποίηκε* însemnează „el a terminat, el terminase de a face“, pe când *ἔποίησεν* și *ποίησε* exprimă pur și simplu ideea de a face, fără nici o idee accesorie.

1) *Timpurile acțiunii neîndeplinite încă*

Presintele

103. — Presintele arătând o acțiune care durează. Presintele e forma verbului care se între-

de timp. Formele gramaticale, pe cari le numim presinte, trecut și viitor, și aveau rațiunea lor de a fi în ore cari dispozițiuni ale sufletului, impuse de necesități. Vorbim pentru a anunța o dorință, o voință, un comandament. Ceea ce e mai vechi în verb e imperativul, cuprinzând toate formele, cari exprimă ideile de dorință, voință sau ordin. În afară de aceste forme, trebuia una care să exprime ideea de execuțiune a acțiunii: această formă e indicativul.

Diferitele forme de comandament (imperativ, subjunctiv, optativ) răspund varietății de intensitate în comandament. Execuțiunea acțiunii se putea afirma de asemenea în mod mai mult sau mai puțin categoric: de aci, varietate de forme de execuțiune (presinte, aorist, perfect, etc.). Aceste forme existând alături și-au schimbat încetul cu încetul caracterul lor primordial, și-au lărgit înțelesul și au fost întrebuințate, prin tranziții nesimțitoare, ca să arate ideea de timp. La origină, nu exista între ele altă deosebire de cât aceea că una exprima acțiunea cu mai multă intensitate de cât alta: augumentul, reduplicarea, erau destinate să insiste asupra ideii de afirmare, spre a o face să pătrunză mai bine în spirit. Precum se va vedea mai departe au rămas urme despre această vechiă stare de lucruri în însemnarea și întrebuințarea timpurilor.

buințează când voim să indicăm că acțiunea durează și că e în curs de a se face.

De aci urmează, că indicativul presinte poate fi întrebuințat:

a) Pentru a arăta o încercare, o silință (acțiunea care e în curs de a se face poate nu va izbuti).

b) Pentru a indica o acțiune care se repetă fie în prezent, fie în orî ce timp, adică o deprindere luată, un obicei.

Notă. — Din cauza aceasta presintele e întrebuințat în mențiune, în maxime generale și în sfârșit în expresiunea unui adevăr, care e tot-d'auna actual.

104. — Presintele în loc de trecut. Limba greacă nu folosește de presinte pentru a vorbi de un timp care abia s'a scurs.

105. — O acțiune trecută, ale cărei efecte subsistă în momentul vorbirei, poate fi exprimată prin presinte. În acest cas se adaugă adesea ori pe lângă presinte adverbele *πάλα*, *ποτέ*.

106. — Dar limba greacă dă presintelui unor verbe valoarea de perfect, fără să fie necesar de a adăuga vre un adverb. Ex. *νικῶ* și *κρατῶ* sunt învingător, *ἴττωμαι* sunt învins, *ἄδικῶ* sunt de vină, *προδίδωμι* sunt un trădător, *διώκω* joc rolul de acuzator, *φεύγω* sunt acuzat, sau exilat sau în fugă.

107. — În toate limbile se întrebuințează în na-

Notă. — *ἄκουω*, *πυνθάνομαι*, *μανθάνω*, *αἰσθάνομαι*, *γυγνώσκω* se întrebuințează adesea ori ca trecut (am aflat, etc.). Presintele unora din aceste verbe se poate explica prin cel însuși în asemenea cazuri. Ast-fel de exemplu expresiunea *ἔξ ὧν ἀκούω* se poate înțelege ast-fel: „după ce am auzit în tot-dauna și după cele ce aud în fie care moment“.

Presintele *ἔρχομαι* și *πέχωμαι* au tot-d'auna înțelesul de trecut „am venit, am plecat“.

rațiune presintele în loc de trecut, când voim să punem faptul sub ochii cititorului sau al auditorului. Presintele acesta e numit *presinte istoric*.

108.—**Presintele în loc de viitor.** Un fapt viitor poate părea atât de apropiat sau atât de sigur în cât poate fi exprimat cu ajutorul presintelui.

Se știe că verbul *εἶμι* însemnează de ordinar la presinte «*voi merge*».

109. — **Presintele exprimând pur și simplu acțiunea verbală.** Presintele indicativului exprimă de asemenea acțiunea verbală, pură și simplă, fără nici o idee de durată.

Imperfectul

110. — **Imperfectul arătând durata acțiunii în trecut.** Imperfectul exprimă aceleași feluri de a fi ale acțiunii ca și presintele, numai că le raportează la trecut. Ast-fel imperfectul însemnează de ordinar că acțiunea *dura* sau *era în curs de a se face*.

Prin urmare imperfectul poate fi întrebuințat :

a) Pentru a arăta o *încercare*, o *silință* (acțiunea care era în curs de a se face n'a isbutit sau poate nu va isbuti).

b) Pentru a indica o acțiune care se *repetă*, sau o deprindere luată, un obicei care exista la o epocă ore care în trecut.

Notă.—Se va vedea n. 145 b, întrebuințarea imperfectului cu *ἄν* destinat în special să arate repetarea acțiunii.

c) Pentru a indica în narațiunea istorică desvoltarea acțiunii.

d) Imperfectul fie singur, fie alternativ cu aoristul, se întrebuințează în narațiune, când e vorba de a prezenta o *descriere*, un *tablou*. Cf. n. 123 nota I.

111. — Ca în toate limbile, imperfectul servește

în limba greacă spre a arăta *simultaneitatea în trecut*, adică exprimă că acțiuni trecute erau în curs de a se îndeplini, sau că stări anterioare subsistau, în momentul când avea loc faptul de care se vorbește.

112. — **Întrebuințări figurate ale imperfectului.** Presintelui verbelor *ἴκω*, *ἴδω* etc. (Cf. n. 106) întrebuințat cu înțelesul de perfect, 'i corespunde un imperfect, care are înțelesul de plus ca perfect.

Notă. — Imperfectul *ἦκον* și *ἴχομεν* au, când înțelesul de plus ca perfect, când acela de aorist: «venisem sau am venit», «plecasem sau am plecat».

113. — Se găsește uneori imperfectul întrebuințat în aparență *în loc de presinte*; aceasta provine din cauză că ne ducem cu gândul în momentul când acțiunea a avut loc.

114. — Imperfectul se întrebuințează în loc de presinte mai ales când într'o narațiune se determină o pozițiune geografică.

Notă. — Printr'o scurtare de expresiune, limba greacă poate exprima cu ajutorul imperfectului, că într'un moment din trecut un *fapt putea fi prevăzut ca trebuind să fie consecința cutărui sau cutărui act*.

115. — Imperfectul se întrebuințează câte o dată în grecește pentru a arăta un fapt anterior unei acțiuni trecute.

2) Timpurile acțiunii îndeplinite

Perfectul

116. — Perfectul și timpurile, cari sunt formate din același radical, arată deplina săvîrsire a acțiunii.

117. — Perfectul nu arată numai deplina săvir-

sire a acțiunii; prin extensiune, el exprimă forte dese ori că cutare sau cutare rezultat e obținut.

În adevăr, când zic ἡ πόλις ἐκτισται orașul e *tundat, zidit*, nu exprim numai această idee că s'a terminat cu zidirea orașului, vrea să spun că el există actualmente în stare de oraș. Perfectul arată dar de asemenea o situațiune prezentă, care rezultă dintr'o acțiune îndeplinită ¹⁾).

¹⁾ Am spus mai sus p. 69 anot. 2, că perfectul ca și cele lalte timpuri nu se deosebiau de prezente la origină, de cât prin modul mai energic de a exprima acțiunea verbală. Reduplicarea nu era destinată să arate ideea de trecut. Ca probă, o găsim în forme de prezente ca πθημι. Reduplicarea avea înțelesul pe care l'au în românește expresiunile «sunt *perdut, perdat*», «voesc *mult, mult*» și altele de felul acestora.

Perfectul exprima dar ideea verbală cu mai multă putere de cât prezentele: el avea înțeles de prezente ca și cele lalte timpuri. Așa se explică βέβηκα merg, βέβροχα scot răcnete teribile, κέκληγα fac să se auză țipete ascuțite și altele cari se găsesc în Omer. Grecii au avut conștiință de înțelesul primitiv al perfectului și au format în toate epocile perfecte cu însemnare de prezente. Ast-fel întâlnim πέποιθα am deplină încredere, δέδορκα ved, τέθνηκα sunt mort, κέκτημαι posed, οἶδα știu, ἐγνώκα cunosc, μέμνημαι 'mi aduc aminte, κέκλημαι sunt numit, ἐρρωμαι sunt întărit, ἐγρήγορα sunt deșteptat, ὄπωπα ved, δέδοικα mă tem, ἐσπούδακα mă silesc, γενόμεκα cred, πέφυκα sunt, și altele. Cf. în limba latină *memini coepi, odi, novi* etc. În limba germană: Ich *kann*, ich *will*, ich *darf*, ich *mag* nu sunt alt ceva de cât perfecte.

Din însemnarea primitivă a perfectului i-a rămas înțelesul de care e vorba în n. 117. El exprimă în adevăr de multe ori rezultatul de *față* al unei acțiuni trecute: ἔστηκα însemnează «am *isprăvit* de a fi așezat (de a ședea) sunt în picioare».

Din cauză că Grecii atribuiă perfectului această însemnare, ei au înlocuit adese ori formele personale printr'o perifrază compusă din participiul trecut unit cu verbul εἶμι.

118. — Întrebuințări figurate ale perfectului. De și prin înțelesul său perfectul se deosebește de aorist, cu toate acestea se întâmplă une ori să se confunde împreună și să se ia unul în locul celui lalt. Cf. n. 123 nota II.

119. — Perfectul se întrebuințează figurat cu înțelesul de viitor, când voim să arătăm că suntem siguri de ceva; acțiunea care trebuie să se îndeplinească e considerată ca îndeplinită.

Plus ca perfectul

120. — Plus ca perfectul în înțeles propriu. Plus ca perfectul este cu perfectul, în același raport ca imperfectul cu prezentele. El exprimă deci sau deplina săvârșire a acțiunii în trecut, sau rezultatele trecute ale unei acțiuni îndeplinite.

121. — Plus ca perfectul în înțeles figurat. Plus ca perfectul se întrebuințează de asemenea une ori, aproape ca în limba română, ca să indice o acțiune anterioară unei acțiuni deja trecute.

Viitorul anterior

122. — În limba elenă viitorul anterior exprimă rezultatul viitor al unei acțiuni îndeplinite.

Nota I. — Verbele al căror perfect are înțelesul de prezente, au la viitorul anterior înțelesul de viitor simplu.

Nota II. — Nici odată viitorul anterior nu se întrebuințează pentru a arăta un fapt trecut, prin raport la un fapt care aparține încă viitorului. Această relațiune de timp e exprimată prin subjonctivul aorist cu *ἄν*.

LECTIUNEA XIII

ÎNSEMNAȚIA ȘI ÎNTREBUINȚAREA TIMPURILOR

Prezentele Indicativului

103. — Prezentele arătând o acțiune care durează. Γράφω. Πόλις οἰκοδομεῖται. a) Σοὶ δ'Α-

γαμέμων ἄξια δῶρα δίδωσι μεταλήξαντι χόλοις. Περίθω τινά. b) Πλοῖον ἐς Δηλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν. Οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δ' οἶνον πίνω.

Nota. — Ἀρετὴ δέ, κὰν θάνῃ τις οὐκ ἀπόλλυται. Ὁ ἀνθρώπος θνητός ἐστίν.

104. — *Presintele în loc de trecut.* Ἀρτι γιγνώσκεις ὡς πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας μάλλον φιλεῖ.

105. — Ἀεὶ γὰρ τὸ πάρος γε θεοὶ φαίνονται ἔναργεῖς ἡμῖν. Μεγίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χροῦνου δωρεὰς τοῖς τοῖς γυμνικοῦς νικῶσιν ἀγῶνας.

106. — Ἀπαγγέλλετε Ἀριαίω, ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα. Οἱ προδιδόντες.

Nota. — Ἐξ ὧν ἀκούω, οὐδαίς ὑμῶν τοῦτον γιγνώσκει. Πικρὴ νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπῶν.

107. — Λί δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται καὶ καταλαμβάνουσι Ποτιδαίαν.

108. — *Presintele în loc de viitor.* Οὔτε ἡ κεφαλὴ μὲνει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα. . . . κατὰ γὰρ πόλιν ἐρείπει πῦρ. Ἐν μᾶ μάχῃ τήνδε τὴν χώραν προσκτάσθε καὶ ἐκείνην μάλλον ἐλευθεροῦτε.

109. — *Presintele exprimând pur și simplu acțiunea verbală.* Ἀστράπει. Δίδωμι. Θαυμάζω.

Imperfectul

110. — *Imperfectul arătând durată acțiunii în trecut.* Ἐγραφον. Ἡ πόλις ὑποδομεῖτο. a) Ἐπειθον. Οὐκ εἶων. Ἦν ἄξιος ὁ ἀγών, ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον οἱ Συρακούσιοι περιεγίγνοντο ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων. Φίλιππος Ἀλόννησον ἐδίδου, Δημοσθένης δὲ ἀπηγόρευε μὴ λαμβάνειν. b) Σωκράτης τοὺς ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα. Κορίνθιοι οὐδὲν τούτου ὑπέκουον. c) Τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρας τεῖχος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πάνυ καλὸν ἐξετείχισαν, τὸ δὲ ἔφον μάλλον καθ' ἡσυχίαν ἐτεί-

χίζον. d) Δύσετό τ' ἡέλιος, σκιοῶντό τε πᾶσαι ἀγυαί. Τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλήν ἐκάλουον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε.

111. — Ἐνίας ὁ Ἀρκάς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαί· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος.

112. — *Intrebuintări figurate ale imperfectului.* Ἐνίκων. Ἠδέκουν. 113. — Διαφθεροῦμεν ἐκείνο καὶ λωδησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο¹⁾. Ἰχθύων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον.

114. — Ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὠρίζε τὴν τε τῶν Μακρόνων χώραν καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. Ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηθίας καλούμενον τεῖχος· ἀπεῖχε δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολὺ. 115. — Ἀριαῖος ἐν τῷ σταθμῷ ἦν δθεν τῇ προτεραίᾳ ὠρμῶντο.

Nota. — Οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτείναιεν εἶχον... αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ ἱερά τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο²⁾ οὔτε ὅπως ἔφεν³⁾ ἀσελγαίνειν.

2) *Timpurile acțiunii indeclinite*

Perfectul

116. — Ἦὼς δέ μοι ἐστίν ἤδε δωδεκάτη, ὅτ' ἐς Ἴλιον εἰλήλουθα. Κύρος δὲ ἔχων, οὓς ἐῖρηκα⁴⁾, ὠρματο ἀπὸ Σαρδέων. 117. — Νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκεν. Ἀπολελοίπασιν⁵⁾ ἡμᾶς Ἐνίας καὶ

¹⁾ Ca și cum ar fi ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον γίγνεσθαι, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπόλλυσθαι ἐλέγετο ἐκάστοτε ὑφ' ἡμῶν περὶ τῶν τοιοῦτων διαλεγομένων.

²⁾ In loc de ἐμελλον ἀφανίζεσθαι.

³⁾ Pres. opt. de la εἶω.

⁴⁾ Pf. ind. de la εἶρω.

⁵⁾ Pf. ind. de la ἀπολείπω.

Πασίων· ἄλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθωσαν¹⁾, ἔτι οὐτε ἀποδεδράκασι²⁾, οἶδα γὰρ ὅπη οἴχονται, οὐτε ἀποπεφύγασιν, ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε³⁾ ἔλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. — Ἐπαμεινώνδας... ἔγνωκε⁴⁾ στρατεύειν εἶναι ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν.

118. — **Întrebuintări figurate ale perfectului.** Ὡν⁵⁾ ἀπήγγειλεν, ὦν ὑπέσχετο⁶⁾, ὦν πεφενάκικε⁷⁾ τὴν πόλιν. Ἐπέδειξα αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές ἀπηγγέλα⁸⁾, ἀλλὰ φενακίσανθ' ὑμᾶς. 119. — Μαινόμενε, φρένας ἦλέ, δειέφθορας. Κᾶν τοῦτο τὸ στρατεύμα νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται.

Plus ca perfectul

120. — **Plus ca perfect în înțeles propriu.** Ἐκεκτήμεην. Ἐτεθνήκει. Ἐτέθαπτο.

121. — **Plus ca perfect în înțeles figurat.** Ἐδῆωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ τε πρότερον τετμημένα καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο.

Vitorul anterior

122. — Τεθνήξει. Ἐστήξει. Γεφράψεται ἢ ἐπιστολή.

Nota. — Μεμνήσομαι. Κεκτῆσομαι. Κεκλήσομαι.

¹⁾ Imperf. pers. 2 dual de la ἐπίσταμαι.

²⁾ Pf. ind. de la ἀποδιδράσκω.

³⁾ Conjunție, se construiește de cele mai multe ori cu infinitivul.

⁴⁾ Aici perfectul are înțeles de prezente.

⁵⁾ Prin atracțiune, în loc de ὦν.

⁶⁾ Imperf. ind. de la ὑπισχνέομαι.

⁷⁾ Pf. ind. de la φενακίζω.

⁸⁾ Perf. part. de la ἀπαγγέλλω.

LECTIUNEA XIV

CONTINUARE ASUPRA INSEMNAȚII ȘI ÎNTREBUIȚĂRII TIMPURILOR

3) Timpurile acțiunii pure și simple

Aoristul

123. — **Înțelesul propriu al aoristului.** Aoristul exprimă pur și simplu că cutare sau cutare fapt aparține trecutului; e prin excelență, timpul narațiunii istorice.

Nota I. — În narațiune Grecii întrebuintează imperfectul alături de aorist.

Aoristul servește numai ca să constate că cutare sau cutare fapt are loc în trecut, pe când imperfectul transportă pe lector sau pe auditor în mijlocul evenimentelor și-i reprezintă ore cum acțiunea în momentul când era în curs de a se face. Se poate dar zice că imperfectul substituie un tablou sau o descriere narațiunii unui fapt trecut, exprimat prin mijlocul aoristului.

Nota II. — Aoristul a finit prin a se confunda cu perfectul în epocile posteriore clasicismului. Chiar în epoca clasică, sunt cazuri când se putea întrebuinta indiferent unul sau cel alt. Este adevărat însă că fie care și conserva valoarea sa proprie. Ast-fel în exemplele noastre¹⁾ e vorba de fapte cari sau petrecut, deci se poate întrebuinta aoristul, vorbind de ele; dar, de altă parte, e actualmente adevărat că Eshine (căci de el e vorba) și-a bătut joc de Atena; e un adevăr present; deci perfectul se înțelege de o potrivă.

Nuanța care separă pe perfect de aorist, fiind une ori aproape imperceptibilă, se înțelege că limba a finit prin a nu o mai nota.

124. — **Înțelesurile figurate ale aoristului.** Aoristul se întrebuintează adese ori vorbind de ceea ce s'a petrecut cu puțin mai înainte. De or-

¹⁾ Vezi textul grec coresp.

dinar aoristul ast-fel întrebuințat e însoțit de un adverb, ca *νῦν*, care apropie trecutul de prezent.

Notă. — Trebuie să alăturăm de aceste exemple întrebuințarea atât de deasă în dialog a aoristelor *ἤσθην*, *ἐπήνεσα*, *ἐγέλασα* etc. pentru a exprima că bucuria, elogiul, dejana, ar fi putut fi exprimate înainte de momentul când sunt exprimate.

125. — În unele verbe și cu deosebire în acelea al căror radical din presinte exprimă o *stare*, aoristul arată că la un moment oare care din trecut, cutare sau cutare stare de lucruri a început, că subiectul a intrat în cutare sau cutare situațiune.

Notă. — Trebuie să spunem însă că aceste aoriste nu exprimă numai intrarea acțiunii în realitate. Sunt cazuri oînd ele exprimă pur și simplu că acțiunea arătată de verb aparține trecutului. Ast-fel *ἐπολέμησεν* poate însemna după împrejurări „făcu războiul“ sau „începu războiul“.

126. — Aoristul se întrebuințează de asemenea pentru a arăta o acțiune anterioară unei acțiuni deja trecute.

127. — Se găsește foarte adese ori în maxime și în cugetări generale aoristul, întrebuințat pentru a însemna un *fapt de experiență*¹⁾. În limba română se traduce cu presintele.

¹⁾ Aoristul acesta e cunoscut în unele gramatici sub numele de aorist *gnomic*. Întrebuințat cu înțeles de presinte, el se găsește câte o dată chiar reunit cu presintele în aceeași frază. Am văzut mai sus că el poate fi întrebuințat alături de imperfect și perfect. Tote aceste întrebuințări ale aoristului se explică dacă ne gândim la înțelesul său original, când nu se deosebia de presinte de cât prin *modul* de a exprima acțiunea verbului, fără nici o idee de timp. Augumentul, foarte probabil, nu e de cât o particulă afirmativă, care servia să insiste asupra ideii

Viitorul

128. — Viitorul indicativului exprimă, raportându-le la viitor, sau idea verbală *pură* și *simplă*, sau faptul de a *intra* într-o stare oare care. El va însemna dar:

a) Că ceva se va *întimpla* sau va *exista* pe viitor.

b) Că cutare sau cutare stare de lucruri va *începe* la un moment dat din viitor.

Notă. — Putem vorbi aici de întrebuințările verbului μέλλω cu infinitivul viitor sau presinte. Ast-fel construit, verbul μέλλω corespunde adectivului verbal în—urus din latinește, însoțit de verbul sum și înseamnă:

a) Sau că cineva e pe punctul de a face acțiunea.

b) Sau că are intențiunea de a o face.

c) Sau că e destinat a o face.

d) Sau că trebuie să ne așteptăm ca cutare sau cutare lucru să se-întimpla.

Precedat de εἰ, μέλλω servește de asemenea să traducă ideea verbului a voi în propozițiunii ca acestea: dacă voești cu Statul să fie scăpat etc.

B. Însemnarea timpurilor în cele-l'alte moduri

129. — În afară de unele cazuri particulare, diferitele forme ale celor-l'alte moduri nu exprimă

conținute în verb. Alături de εἶλον întâlnim și ἦσθλον, εἰσοῦλον alături de ἦσοῦλον etc. ceea ce face să se presupună că forma primitivă a augmentului era η. Ori, acost η s'a păstrat ca particulă afirmativă în limba elenă. N'a petrecut în această limbă un fenomen aproape analog cu acela ce observăm în limba germană, unde o simplă silabă afirmativă ge servește la exprimarea trecutului.

Aoristul n'are înțeles de presinte numai în maxime și cugetări generale. El se întâlnește cu acest înțeles în comparațiunile omerice. (Cf. Iliada III, 23 și urm.); ce e omni mult, sunt aoriste cari n'au de cât însemnarea de prezente ca συνήκα, înțeleg.

o idee de timp: ele nu arată că prin raport la momentul când vorbim, o acțiune e trecută, prezentă sau viitoare.

Numai prin abuz s'a zis: *timpurile imperativului*, ale subjonctivului, ale optativului. În realitate, acestea sunt *forme* pe cari etimologia le leagă fie de radicalul presintelui, fie de al aoristului sau de al perfectului, dar cari prin ele însăși nu exprimă de cât o idee streină noțiunii de timp: mai în tot-d'auna ele nu arată de cât că acțiunea a ajuns *la cutare sau cutare punct al dezvoltării ei*¹⁾.

IMPERATIVUL

130. — Imperativul, în virtutea funcțiunii sale, nu se poate raporta de cât *la viitor*, însă prin el însuși el nu exprimă nici o idee de timp:

a) Imperativul *presinte* arată acțiunea pe cale de îndeplinire; el atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni. b) Imperativul *aorist* exprimă ideea verbală pură și simplă, independent de durată.

Notă. — În practică deosebirea de sens între presinte și aorist nu e tot-d'auna ușor de stabilit. De multe ori între

¹⁾ E dar o deosebire între indicativ și cele-lalte moduri: singur indicativul exprimă de o dată timpul acțiunii și gradul dezvoltării ei: cele-lalte moduri n'au prin ele însăși de cât a doua funcțiune. Ἀποθανεῖν însemnează „a muri“ (idee verbală pură și simplă), γράφαι „a scrie“; ἀποθνήσκειν „a fi pe drum de a muri“, γράφειν „a fi ocupat de a scrie“, τεθνήκειν „a fi mort“, γεγραπέναι „a fi terminat de a scrie“; dar nici una din aceste forme nu exprimă prin ea însăși ce relațiune de timp e între acțiunea arătată de infinitiv și timpul din propozițiunea principală, nici una nu indică dacă e vorba de o acțiune trecută, prezentă sau viitoare. Fie care din cele trei forme γράφειν, γράφαι, γεγραπέναι va putea, după cazul care se presintă, să arate o acțiune *trecută*, *prezentă* sau *viitoare*, prin raport la timpul arătat de verbul principal.

ele nu e de cât o nuanță care nu se poate traduce în românește. Intrebunțarea unuia sau a celui l'alt, în multe cazuri pare arbitrară.

Cu verbele cari arată o *stare*, aoristul exprimă adesea ori intrarea subiectului în această stare.

c) *Perfectul* și conservă înțelesul său propriu și însemnează:

- 1) Deplina săvîrșire a acțiunii.
- 2) Un lucru care trebuie făcut imediat.

SUBJONCTIVUL

131. — Subjonctivul nu exprimă propriu zis nici o idee de timp:

a) *Presintele* arată acțiunea pe cale de îndeplinire; el atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni.

b) *Aoristul* exprimă ideea verbală pură și simplă, independent de durată.

Când verbul exprimă o *stare*, aoristul subjonctivului arată adesea ori că subiectul intră în această stare.

Notă. — Cu toate acestea, deosebirea dintre cele două forme (subj. presinte și subj. aorist) e adesea ori imperceptibilă.

c) *Perfectul* conservă în subjonctiv însemnarea pe care o are la indicativ: el exprimă că acțiunea e terminată sau că cutare rezultat e dobândit.

OPTATIVUL

132. — Optativul grec nu exprimă timpul de cât în *stilul indirect*, adică: în stilul indirect formele optativului servesc ca să indice presintele, trecutul sau viitorul, prin raport la momentul în care se află subiectul, ale cărui gândiri sau cuvinte sunt date. În acest cas:

a) Optativul *presinte* exprimă presintele — b) Optativul *aorist* exprimă trecutul — c) Optativul *viitor* exprimă viitorul¹⁾.

133. În afară de acest cas, optativul nu arată prin el însuși timpul, ci

a) *Presintele* exprimă acțiunea pe cale de îndeplinire; el poate atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni. — b) *Aoristul* arată de ordinar ideea verbală, independent de durată.

Când verbul însemnează o stare, aoristul optativului arată adesea ori că subiectul intră în această stare.

Notă. — Fărte adesea ori însă presintele și aoristul optativului sunt întrebuintate fără deosebire de înțeles între ele.

c) *Perfectul* arată acțiunea îndeplinită.

INFINITIVUL

134. — Infinitivul nu exprimă timpul de cât în două cazuri:

1) În *stilul indirect*, formele infinitivului servesc ca să indice presintele, trecutul sau viitorul, prin raport la momentul în care se găsește subiectul, ale cărui gândiri sau cuvinte sunt date. În acest cas:

a) Infinitivul *presinte* exprimă presintele. — b) Infinitivul *aorist* exprimă trecutul. — c) Infinitivul *viitor* exprimă viitorul.

Notă. — Infinitivul *presinte* se întrebuintează de multe ori cu sens de imperfect.

2) *Aoristul* infinitivului, însoțit de acusativil

¹⁾ Optativul *viitor* nu se întrebuintează de cât în stilul indirect.

subiect și precedat de articolul neutru, are sensul de trecut, când e vorba de exprimarea unui fapt.

135. — În afară de aceste două particularități, se poate zice în *mod general* că infinitivul nu arată prin el însuși timpul, ci:

a) *Presintele* exprimă acțiunea pe cale de îndeplinire; el poate atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni. — b) *Aoristul* însemnează ideea verbală pură și simplă, independent de durată.

Când verbul arată o stare, aoristul infinitivului indică adesea ori că subiectul intră în această stare.

c) *Perfectul* exprimă ca la indicativ, deplina săvârșire a acțiunii, care rezultă dintr'un act, anterior îndeplinit.

Notă. — Unele perfecte păstrează natural la infinitiv valoarea de *presinte* pe care o au la indicativ.

PARTICIPIUL

136. — Deosebitele forme ale participiului pot arăta într'adevăr o idee de timp, adică pot indica raportul de timp, care există între propozițiunea participială și propozițiunea principală: λέξας va putea să însemneze *după ce a vorbit*, λέγων *vorbind*, λέγων *trebuind să vorbiască*. Cu alte cuvinte, forma participială întrebuintată va putea să arate un raport de *anterioritate*, de *simultanitate* sau de *posterioritate*.

Notă. — Participiul *presinte* ca și infinitivul *presinte*, exprimă simultaneitatea relativă la acțiunea principală, fie în *presinte*, fie în trecut: în acest din urmă cas are valoarea unui *imperfect*.

137. — Dar ca și cele l'alte forme verbale, participiul poate indica de asemenea că acțiunea a ajuns la cutare sau cutare grad al dezvoltării

ei, sau p^ote insemna actiunea verbală pură și simplă.

1) Participiul *presinte* exprimă adesea orî: a) Că actiunea e în curs de a se face; b) Că încercăm să o facem; c) Că se repetă.

2) Participiul *aoarist* exprimă câte o dată ideea verbală pură și simplă, adecă, exprimă o circumstanță care *insotește* faptul principal, când se leagă cu un verb întrebuintat la aorist sau la viitor.

Cu un verb arătând o stare, participiul aorist p^ote insemna faptul de a *intra* în această stare.

138. — **Resumat.** În resumat dar, numal timpurile indicativului și ale participiului exprimă propriu zis ideea de timp. Infinitivul și optativul nu exprimă această idee de cât în stilul indirect, iar cele lalte moduri n'o exprimă de loc ¹⁾.

LECTIUNEA XIV

CONTINUARE ASUPRA ÎNSEMNĂRII ȘI ÎNTREBUINȚĂRII TIMPURILOR

3) Timpurile acțiunii pure și simple

Aoristul

123. — **Înțelesul propriu al aoristului.** Ἄπεθανεν²⁾. Ἐπολέμησαν οἱ Ἀθηναῖοι.

¹⁾ Faptul se explică dacă ne gândim că augmentul, care, în cele din urmă, a devenit semnul trecutului, nu iese din indicativ, că viitorul, care singur p^ote să arate ideea de viitor, nu se întrebuintează de cât foarte rar în afară de indicativ și anume în cazul stilului indirect.

Vom vedea cu toate acestea că în propozițiunile secundare unele moduri, cari nu exprimă prin ele însăși ideea de timp, pot, grație întrebuintării lor cu particula ἄν, să arate raporturi de timp. Ast-fel e subjonctivul.

²⁾ Spre a traduce această idee „*acum e mort*“ sau „*a murit de doi ani*“, limba greacă întrebuintează perfectul.

Nota I. — Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βασιτοῖ... Ὁρῶντες δὲ οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν τὴν χώραν δεηομένην... οἱ πλείστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Nota II. — Ὡν ἀπήγγειλεν, ὣν ὑπέσχετο, ὣν πεφενάκιε τὴν πόλιν. Ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπήγγειλότα ἀλλὰ φενάκισανθ' ὑμᾶς.

124. — **Înțelesurile figurate ale aoristului.** Ἦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησεν σὺν Ἀθήνῃ, κείνον δ' αὐτὶς ἐγώ... Πῶς τοῦτ' ἐλεξας, οὐ κάτοιδ' ἔπως λέγεις. — Ἐπήνεσ' ἔργον καὶ πρόνοιαν ἦν ἔθου.

125. — Ἄρχω—ἤρξα. Βασιλεύει—ἐδασίλευσεν. Δουλεύει—ἐδούλευσεν. Ἐγῶ—ἔσχον. Πλουτῶ—ἐπλούτησα. Πολεμεῖ—ἐπολέμησεν. Βλέπω—ἔβλεψα. Νοσῶ—ἐνόσησα.

126. — Κύρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν στρατηγὸν ἐποίησεν. Ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλείστοι... ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι πρὶν γὰρ δὴ καταλύσαι τὸ στρατεύμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. 127. — Οὐδεὶς ἐπλούτησεν ταχέως δίκαιος ὢν. Πολλὰ δὲ χρόνος διέλυσεν.

Viitorul

128. — a) Ἀποθανεῖται. Βασιλεύσει. b) Βασιλεύσει. Ἄρξει. Ἐξω.

Nota. — a) Μέλλουσι μάχεσθαι. b) Ὅτι μέλλετε πράττειν, εὐθὺς πράττετε. c) Καὶ γὰρ ἐγώ ποτ' ἐμέλλον ἐν ἀνθρώποις ἄλιος εἶναι. d) Εἴ ποτε Κύρος πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογήειτο. — Σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποιεῖ, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι. Ἀγαθοῦ δεῖ ἐπιστάτου εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σφίσεσθαι.

B. Însemnarea timpurilor în cele-lalte moduri

IMPERATIVUL

130. — a) Ἄσε. Ἐῦθυνε τὸ πηδάλιον. b) Ἄσσον. Πέτασον τὸ ἱστίον.

Notă. — 'Αλλ' ὄμεις βοηθήσαί τε μοι... ὄμεις οὖν ἐμοὶ τε βοηθεῖτε καὶ τῆ νόμῳ. Λέγεις. Ἄναγνώθι.

Μισήσατε τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας. —
1) Κέκτησο. 2) Πέπαυσο.

SUBJUNCTIVUL

131. — a) Μὴ μέλλωμεν. Τοὺς φίλους εὖ ποίει, ἵνα αὐτὸς εὖ πράττης. Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν. Οἱ ἱατροί, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰώνται τούτους.

Notă. — Ἦν τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκῶς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἂν μὲντοι μηδὲν φαίνομαι κακὸν πεποιηκῶς...

c) Ἴνα, ἦν μὴ ὑπαικούωσι, τεθνήκωσι¹⁾. Ὅν ἂν γνώριμον (κύων ἰδη), ἀπαύζεται, κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν πεπρόνθη²⁾.

OPTATIVUL

132. — a) Εἶπεν ὅτι ἀποθνήσκωσι. b) Εἶπεν ὅτι ἀποθάνοι. c) Εἶπεν ὅτι ἀποθανοῖτο. 133. — a) Λύοιμι. — b) Λύσαιμι. — c) Δελυκῶς εἶην (Δελύκοιμι).

Notă. — Πολλὰ κατηγορεῖν ἔχω ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ἕως ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν. Εἰ πολυμήσαιμεν δι' Ὀρωπόν, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἠγοῦμαι.

INFINITIVUL

134. — a) Εἶπεν αὐτὸν ἀποθνήσκειν. b) Εἶπεν αὐτὸν ἀποθανεῖν. c) Εἶπεν αὐτὸν ἀποθανεῖσθαι.

Notă. — Ξενοφῶντος κατηγορήσαντινες φάσκοντες παῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ.

2) Θαυμασθὸν φαίνεται μοι τὸ πεισθῆναί τινας, ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν. Τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων ἀλῶναι πολιορκία μέγιστόν

1) Ἀποθάνωσι ar însemna să fie dat morții.

2) Perf. subj. de la πάωω.

ἴστι σημεῖον τοῦ διὰ τούτους πεισθέντας τοὺς Φωκέας ταῦτα παθεῖν.

135. — a) εἰ b) Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελευσσαι ῥῆδιον. Πολὺ ῥᾶον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν.

βασίλευσαι. Νοσήσαι. Δεῖ τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας μισήσαι.

c) Οὐ βουλευέσθαι ὦρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι.

Notă. — Ὅς τὸ ὑμᾶς δεδιέναι δοκεῖν αἰσχρὸν ἦγείτε, τούτον οὐκ ἀπολωλέναί δεκάκις προσήκει;

PARTICIPIUL

136. — Λέγων. Λέξων. Λέξας.

Notă. — Ἐπίστασθε Κόνωνα μὲν ἀρχόντα, Νικόφημον δὲ ποιοῦντα ὅτι ἐκεῖνος προστάττει Ἀθηναῖοι οἱ πρότερον κορθοῦντες τὴν Βοιωτίαν φοβῶνται μὴ οἱ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν.

137. — a) Ἐκεῖνος μὲν τοίνυν καὶ ὑπὸ σοῦ ἀπολλύμενος τοιούτοις ἐγένετο. b) Ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδράναι. Αἰσχρὸν ἔστι διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. c) Ἐθέλησον κατὰ βραχὺ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι.

2) Εὖ ἐποίησας ἀναμνήσας με. Τόδε μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος. Ἀπαλλαχθήσομαι βίου θανούσα.

Νοσήσας. Ἀπιστήσας. Δείσας.

LECTIUNEA XV

INTREBUINȚAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

A. Indicativul

139. — Intrebuințarea indicativului grecesc e în general conformă cu aceea a indicativului din limba română. Însă:

140 — Cu verbele și expresiunile cari înseamnă *posibilitate* sau *obligatiune*, limba greacă întrebunțează adesea ori indicativul, acolo unde limba românească se servește de *optativ presinte* sau *trecut*. Casul se presintă când voim să arătăm că posibilitatea sau obligațiunea de a face cutare sau cutare lucru *există* sau *a existat în realitate*. Se găsesc ast-fel întrebunțate:

a) Ἐξῆν, παρῆν, ἦν, ὅλον τ'ἦν, ὑπήρχε *ar fi* sau *ar fi fost posibil, s'ar putea* sau *s'ar fi putut*.

b) Ἐδεῖ, χρῆν (ἐχρῆν) *ar trebui* sau *ar fi trebuit*.

c) Προσῆκε *s'ar cuveni* sau *s'ar fi cuvenit*.

Expresiuni ca: Ἀνάγκη (sau ἀναγκαῖον) ἦν *ar fi* sau *ar fi fost necesar*; κινός, εἰκός, καλόν, (καλλίον), ἀμεινον, ἀρεῖτον, δίκαιον, ἀξιον, αἰσχρόν ἦ, *ar fi* sau *ar fi fost* momentul, natural, frumos (mai frumos), mai bine, preferabil, drept, demn, rușinos. In sfârșit adevectivele verbale în — τέος la neutru însoțite de ἦν.

Nota. — Aceste verbe și aceste locuțiuni sunt însoțite de particula ἄν, când voim să arătăm că posibilitatea sau obligațiunea *nu există* sau *n'a existat*.

141. — Indicativul însoțit de ὀλίγου sau de ὀλίγου δεῖν, ori ὀλίγου ἐδέησα (ἐδέησας, ἐδέησε) urmat de infinitiv, se întrebunțează spre a arăta că ceva era *cât pe aci* să se întimple, *mai că s'ar fi întimplat*. Tot ast-fel și locuțiunea τὸ ἐπ' ἐμοί (τοί etc.) *în cât depinde de mine*.

Nota. — In întrebările vii și familiare întâlnim adese ori indicativul, acolo unde in românește am avea optativul verbului *a putea*, urmat de un infinitiv.

142. — Indicativul exprimând un ordin sau o **oprire**. Indicativul viitor (de obicei pers. 2 sg.) sub forma interogativă și însoțit de o negațiune,

poate să exprime un ordin. El se traduce prin „ai tu gânde să. . . .“

Precedat de două negațiuni (οὐ μή), viitorul indicativului înseamnă „te vei feri tu de a, vrei tu nu. . . .“

143. — Indicativul în propozițiunile deliberative. Câte o dată viitorul indicativului se întrebunțează în locul subjonctivului în propozițiunile interogative, cari exprimă nesiguranța asupra ceea ce o trebură să facem (propozițiuni deliberative).

144. — Indicativul exprimând o dorință. Pentru a exprima o dorință *irealisabilă* sau regretul că un lucru oare care n'are loc sau n'a avut loc, limba greacă se folosește de un timp trecut din indicativ, precedat de εἴθε (Poet. αἴθε) sau de εἰ γὰρ numai *ducă. . .* ». Negațiunea întrebunțată în ast-fel de construcțiuni e μή.

Nota. — Aceeași idee se poate exprima in grecește prin pers. 2 ὄφελον, ὄφελος, ὄφελον etc. cu infinitivul presinte ducă e vorba de presinte, cu infinitivul aorist dacă e vorba de trecut. Se zice de asemenea εἴθε ὄφελον etc. εἰ γὰρ ὄφελον etc. și ὡς ὄφελον.

145. — Indicativul cu ἄν. Valoarea indicativului se găsește însă cu totul modificată de particula ἄν.

a) Indicativul imperfect sau aorist însoțit de ἄν (la Omer κε sau κεν), servește ca să exprime că *la ocazie* cutare sau cutare lucru putea sau a putut să se producă in trecut.

Nota. — Avem o simplă extensiune a acestei întrebunțări particulare a indicativului, in locuțiunile φόμην ἄν *puteam crede*, φετό τις ἄν, ἔγωγε τις ἄν, ἦσθετό τις ἄν, εἴθε τις ἄν, ἠγγήσω ἄν etc. *se putea crede*, gândeți, spuneți, aflați etc. (de unde: *s'ar fi putut crede* etc.). Aceste locuțiuni exprimă tot-dauna că la cutare sau cutare moment din trecut, cutare sau cutare opiniune (idee, concepție etc.) era posibilă.

b) Indicativul imperfect sau aorist cu *ἄν*, serveste ca să arate că acțiunea verbului avea loc sau a avut loc *de câte ori condițiunea necesară îndeplinirii ei* era sau a fost îndeplinită. Acest indicativ indică prin urmare o idee de repetițiune.

c) Nu trebuie să confundăm această întrebuintare a particulei *ἄν*, cu aceea care servește ca să arătăm că acțiunea *ar avea loc* sau *ar fi avut loc*, dacă condițiunea de care depinde *s'ar găsit* sau *s'ar fi găsit* îndeplinită.

Indicativul imperfect cu *ἄν* corespunde atunci optativului presinte întrebuintat ca presinte¹⁾ și indicativul aorist cu *ἄν* corespunde optativului trecut.

Nota I. — Se dă une ori indicativului modificat în felul acesta numele de *mod al nerealityi* sau de *mod ireal*. În adevăr forma de frază întrebuintată ast-fel servește mai ales să exprime această idee că acțiunea arătată de verb *n'are loc* sau *n'a avut loc*, fiind că depindea de o condițiune care nu s'a găsit împlinită. Dacă așa avea un amic, *asfi fi fericit* în momentul de față: dar *n'am* amic și nu sunt fericit; Dacă așa fi avut un amic, *asfi fi fost fericit*: dar *n'am avut* amic și *n'am* fost fericit.

Nota II. — De această întrebuintare particulară a indicativului cu *ἄν* se leagă locuțiunea *ἐβουλόμην ἄν, ἀσfi voi (vellem)*. Ea exprimă mai mult un *regret* de cât o dorință propriu zisă.

Nota III. — În loc de imperfect și aorist se găsește une ori și plus ca perfectul cu *ἄν*. Dar în acest cas, plus ca perfectul sau e echivalentul unui imperfect, sau serveste ca să exprime întreaga săvârșire a acțiunii.

¹⁾ Optativul presinte din l. română pôte avea sau înțelese de *presinte* (dacă așa avea un amic în momentul de față *asfi fi fericit*) sau înțelese de *viitor* (dacă așa avea un amic de acum înainte etc.).

LECTIUNEA XV

INTREBUNITAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

A. Indicativul

139. — Ἔστιν θεός. Οὐκ ἔστιν θεός. 140. — Ἐξ ἧν πάντα ποιεῖν. Ἐδεῖ σε τοὺς ἐχθρούς, εἰ δύνασαι, καταστῆσαι. Καὶ μὴν, ἔφη, ἄξιόν γ' ἦν ἀκοῦσαι. Εἰ θεός γε ἦν... νῦν δέ... Οὐδ' οὕτως ἀποστατέον ἢ πῶλει τούτων ἦν.

Nota. — Εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν... τῷ Μήδῳ... οὐδὲν ἄν ἔτι ποιεῖ ὑμᾶς ναυμαχεῖν. Εἰ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ ἄνωγ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἄν ὑμᾶς νῦν εἰδεῖ βουλευθῆναι.

141. — Ὀλίγου (ὀλίγου δεῖν) ἀπέθανον. Ὀλίγου ἐδέησαν ἀποθανεῖν. Ὀλίγου ἔλλογον τὴν πόλιν. Τοῦτο δὲ τὸ πῦρ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς... ἐλάχιστον ἐδέησε διαρθεῖραι. Αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.

Nota. — Πῶς γὰρ τοὶ δῶσοῦσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί; Πῶς γὰρ ὅπισω πορευόμενοι διαβήσαν αὐτόν; Πιστεύω δὲ θεοὺς πῶς οὐκ εἶναι θεοὺς ἐνόμισεν.

142. — Indicativul exprimând un ordin sau o oprire. Οὐ παύση λέγων; Οὐκ ἀφήσεις αὐτόν; Οὐχὶ συγκλήσεις¹⁾ στόμα καὶ μὴ μεθήσεις²⁾ ὀρθῶς ἀσχίστους λόγους³⁾; Οὐ μὴ λαλήσεις;

143. — Indicativul în propozițiunile delibera-tive. — Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ; Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δράσομεν; Τί δῆτα δρώμεν; μητέρ' ἢ φονεύσομεν.

¹⁾ Viit. ind. de la συγκλήω. Att. în loc de συγκλείω.

²⁾ Viit. ind. de la μεθίημι.

³⁾ Prima negațiune se întinde și asupra celui de al doilea membru al frazei. Ε ca și cum am avea οὐχὶ συγκλήσεις, ἀποὶ οὐ μὴ μεθήσεις.

144. — Indicativul exprimând o dorință. Εἴθε ἡσθα δυνατός δρᾶν ὅσον πρόθυμος εἶ. Εἴθε σὺ τότε συνεγενόμην. Εἴθε ἔζης¹⁾. Εἴθε ἀπέθανες²⁾.

Nota. — (Εἴθ') ὠφελος³⁾ ζῆν. (Εἴθ') ὠφελος ἀποθανεῖν. (Εἴθ') ὠφελος μὴ ἀποθανεῖν⁴⁾. 'Ὡς μήποτε' ὠφέλει...

145. — Indicativul en ἄν. a) Ἡ γὰρ μιν ζῶν κινήσει⁵⁾ ἢ κεν ὀρέσσης κτείνε⁶⁾ ὑποφθάμενος⁷⁾. Τοὺς ἔπι' ἐπὶ Θήβας δ⁸⁾ θεασάμενος πᾶς ἄν τις ἀνὴρ ἢ ῥάσθη⁹⁾ δάτιος εἶναι. Σικελιοὶ δὲ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν εἰς Σικελίαν... ἐπὶ σχεδίων, τάχα ἄν δὲ καὶ ἄλλων πῶς ἐσπλεύσαντες (διέβησαν). Ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ... ἐν ἣ ἄν μάλιστα ἐπιστεύσατε. Ἐπερρώσθη¹⁰⁾ δ' ἄν τις κακίον ἰδῶν. Οἴεσθ' αὐτόν, οἷ ἐποίησαν οὐδὲν ἄν κακόν...

Nota. — Οὐδ' ἄν ἔτι φράδιμον περ ἀνὴρ Σαρπηδόνα διαέγων. Θαῦμα δ' ἦν αἰφνης δρᾶν πληγῆς κτύπον γὰρ πᾶς τῶν ἡσθετ' ἄν σαφῶς. Ἐάττον ἢ ὡς τις ἄν φετο μεταώρου ἐξεκόμεσαν τὰς ἀμάξας. Ἄ μήτε προήδει μηδεὶς μήτ' ἄν φήθη τῆμερον ῥηθῆναι¹¹⁾.

b) Ἡ γυνὴ τοῦ ἠναφέρνεος φοιτεύουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε¹²⁾ ἄν καὶ ὀδυρέσκετο. Εἴ μὲν τινες ἴδοιεν πῆ τοὺς σφετέρους ἐπικρατούντας ἄνευ ἄρσησά τε ἄν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν

¹⁾ Impf. de la ζῶω.

²⁾ *Utinam viveres! Utinam obisses! Utinam ne obisses!*

³⁾ Aor. 2 ind. de la ὠφέλω.

⁴⁾ Saῦ μὴ ὠφέλος ἀποθανεῖν.

⁵⁾ Viit. de la κινᾶω. Formă poetică.

⁶⁾ Impf. de la κτείνω. Lipsesște augmentul: formă poetică.

⁷⁾ Aor. 2 mediū part. de la ὑποφθάνω.

⁸⁾ Sub-int. θράμα.

⁹⁾ Aor. de la ἐράω.

¹⁰⁾ Aor. pas. de la ἐκρρώνυμι.

¹¹⁾ Aor. I. inf. pas. de la εἶρω.

¹²⁾ Formă poet. in loc de ἐκλαίω impf. de la κλαίω.

ἐτρέποντο. Εἴ τις αὐτῶ δοκοίη βλακεύειν, ἐπαίσεν ἄν.

c) Εἴ φίλον εἶχον, εὐδαίμων ἄν ἦ. Οὐχ οὕτως ἄν προθύμως ἐπὶ τὸν πόλεμον ὑμᾶς παρεκάλουεν εἰ μὴ τὴν εἰρήνην ἐώρων ἐκ τοῦ πολέμου καλὴν καὶ βεβαίαν γενησομένην.—Εἴ τι εἶχον, εἰδοκα ἄν. Ἴσως ἄν ἀπέθανον, εἰ μὴ ἦ τῶν τριάκοντα ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. Εἴ ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίους οὐδὲν ἄν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξε ν. Εἴ ἐγὼ ἐτόλμων τοῦτο ποιεῖν, ἐπέτρεψας ἄν, ὦ Δημόσθενες, καὶ οὐκ ἐνέπλησας βοῆς καὶ κραυγῆς τὴν ἀγοράν.

Nota I. — Ἐβουλόμην δ' ἄν οὕτως εἶχειν. Ἐβουλόμην ἄν ὑμᾶς ὁμοίως εἶμι γνώσκειν αὐτόν.

Nota II. — Εἴ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα πάλαι ἄν ἀπολόγη καὶ οὐτ' ἄν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἄν ἐμαυτόν.

LECTIUNEA XVI

CONTINUARE ASUPRA ÎN TREBUIŢĂRII MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

B. Imperativul

146. — Imperativul e forma pe care o ia verbul ca să exprime un ordin.

Nota. — Un ordin negativ se exprimă prin imperativul presinte precedat de μή, pentru persóna II; prin imperativul aorist precedat de μή, pentru persóna III. În amândouă cazurile imperativul poate fi înlocuit prin *subjunctivul aorist*.

147. — Imperativul se întrebuintează de asemenea pentru a da nu întocmai un ordin, ci o *permisie*.

148. — Ca și în limba română, imperativul grec poate fi luat adesea ori în înțeles concesiv, pentru a exprima că cine-va admite sau acordă ceva.

C. Subjonctivul

149. — Subjonctivul se întrebuințează :

a) Pentru a exprima o *voință*, corespunzând verbului nostru „voesc“ urmat de un subjonctiv.

b) Pentru a exprima o *hotărîre*. În cazul acesta subjonctivul se află în prezent sau aorist și e în general precedat de $\acute{\alpha}\nu\epsilon$ sau $\phi\acute{\epsilon}\rho\epsilon$.

Notă. — În Omer, subjonctivul se întrebuințează adese ori pentru a arăta o acțiune *eventuală*. Aceasta e una din întrebuințările cele mai vechi ale acestui mod ¹⁾.

c) Într'o propozițiune interogativă, subjonctivul (presinte sau aorist) servește spre a arăta că cineva stă la îndoială asupra hotărîrii ce trebuie să ia, sau nu e sigur de ce are să facă, ori de ce are să se întimplă etc. Subjonctivul acesta se numește *subjonctiv deliberativ*.

Notă. — S'a văzut mai sus (cf. n. 143) că subjonctivul deliberativ poate fi înlocuit prin viitorul indicativ, că de alta parte, subjonctivul înlocuiește adesea ori imperativul când e vorba de un *ordin* negativ cf. n. 146 nota.

D. Optativul

150. — Optativul exprimând o *dorință*. Optativul singur sau precedat de $\epsilon\acute{\iota}\theta\epsilon$ ori de $\epsilon\acute{\iota}$ $\gamma\acute{\alpha}\rho$ exprimă o *dorință*.

Negatiunea întrebuințată e $\mu\acute{\eta}$.

¹⁾ În prosa atică subj. de eventualitate e înlocuit prin viitorul indicativului. Subjonctivul și viitorul au între ele, ca formă și înțeles, raporturile cele mai strînse. Se va vedea mai în urmă că viitorul poate înlocui subjonctivul cu $\acute{\alpha}\nu$ în propos. condiționale, temporale și relative. Din cauză că în epoca omerică se simțea încă înrudirea dintre subjonctiv și viitorul indicativului, găsim în Iliada și Odissea acest timp însoțit de $\kappa\epsilon$ ($\kappa\epsilon\nu$) și $\acute{\alpha}\nu$.

Notă I — S'a văzut n. 144 că și indicativul precedat de $\epsilon\acute{\iota}\theta\epsilon$ sau de $\epsilon\acute{\iota}$ $\gamma\acute{\alpha}\rho$ poate să exprime o *dorință*. Deosebirea e aceasta: prin indicativ dorința e raportată la *trecurt* sau la *presinte*; prin optativ dorința e raportată la *viitor*. În cazul dintăi dorința nu s'a realizat sau nu e realizabilă; în cazul din urmă poate să se realizeze, precum poate să nu se realizeze.

Notă II. — Omer nu observă în tot-dauna deosebirea aceasta. El întrebuințează câte o dată optativul pentru a exprima o dorință nerealisabilă în prezent.

Notă III. — Une ori în poezii găsim optativul de dorință precedat de $\epsilon\acute{\iota}$ și $\acute{\omega}\varsigma$.

151. — Optativul se întrebuințează chiar când dorința nu e vie și frasa nu e exclamativă.

152. — Optativul cu $\acute{\alpha}\nu$ sau modul *potențial*. Optativul cu $\acute{\alpha}\nu$ servește ca să exprime ideea de *posibilitate*.

a) Optativul presinte sau aorist cu $\acute{\alpha}\nu$ se întrebuințează într'o propozițiune principală, pentru a arăta că cutare sau cutare fapt *ar putea* să se întimplă într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, *dacă cutare sau cutare condițiune* s'ar realiza. El corespunde optativului nostru întrebuințat cu înțeles de *viitor*¹⁾.

Notă. — În acest cas, optativul *aorist* nu se distinge de optativul *presinte* de cât printr'o nuanță de sens care nu se poate traduce în limba noastră.

b) Optativul presinte sau aorist cu $\acute{\alpha}\nu$ se întrebuințează de asemenea pentru a traduce diferitele înțelesuri ale verbului *a putea*, urmat de un subjonctiv.

c) Adesea ori potențialul nu se întrebuințează de cât spre a da unei afirmări un caracter mai

¹⁾ Cf. p. 92 anot. 1.

puțin absolut, prin urmare pentru a îndulci o afirmare ¹⁾.

Nota I. — Se adaugă adese ori pe lângă optativul cu *ἄν* adverbele *ἵσως* și *τάχα* *poțe*, cari atenuiază afirmarea în mod și mai simțitor încă.

Nota II. — În propozițiunile negative ²⁾ optativul cu *ἄν* capătă valoarea unei afirmări energice.

153. — În epoca omerică, particula *ἄν* (*κε* sau *κεν*) nu e necesară pe lângă *potențial*.

E. Infinitivul

154. — Infinitivul înlocuind imperativul. În limba omerică și câte o dată în cea clasică, infinitivul servește ca să exprime o rugăciune sau un ordin.

Subiectul infinitivului în acest cas se pune în nominativ.

Notă. — În poezii se întâlnește une ori infinitivul pentru a exprima o dorință.

Întrebările directe

De ore-ce în lecțiunile următoare vom trece la întrebarea modurilor în propozițiunile secundare, e locul de a spune aici câte va cuvinte despre *întrebările directe*.

a) În limba elenă ca și în cea română, întrebarea se exprimă adesea ori numai prin tonul vocii.

b) Alte ori însă se întrebunțează în acest scop deosebite particule: *ἤ* „e ore adevărat“; *ἄρα* *μή*, însoțit de multe ori de *οὐν*; *ἄρ' οὐ* sau numai *οὐ*; *ἄρα* *μή*, sau numai *μή*, sau încă *μὲν* (contras din *μή οὐν*). Aceste particule corespund particulelor noastre „(ore, aū, nu cum-va“ ¹⁾.

¹⁾ La Atici *βουλομην ἄν* se întrebunțează (ca *velim* în latinește) pentru a exprima o dorință, care se poate încă realiza, pe când *ἔβουλόμην ἄν* exprimă o dorință care nu mai e realizabilă, sau mai exact vorbind, un regret (cf. p. 92 nota II).

²⁾ Negatiunea întrebunțată pe lângă optativul cu *ἄν* e *μή*.

Dupe *ἤ* răspunsul pôte fi afirmativ sau negativ (în lat. *ne*); dupe *ἄρ' οὐ* sau *οὐ* se așteaptă un răspuns afirmativ; (în lat. *nonne*); dupe *ἄρα* *μή*, *μή* sau *μὲν*, se așteaptă un răspuns negativ (în lat. *num*). Aceste trei din urmă particule se întrebunțează une ori când voim să arătăm că *de și nu suntem siguri* de răspunsul ce vom primi, totuși *presupunem*, *sperăm* că va fi negativ.

Când întrebarea e *îndoită*, se pune *πότερον* sau *πότερα* în primul membru de frasă, și *ἤ* în al doilea membru. În primul membru particula pôte să și lipsiască.

c) Deosebit de limba română, în grecește întrebarea directă pôte fi făcută cu un participiu sau cu o propozițiune subordonată ore care.

Se întrebunțează adesea ori ast-fel expresiunile *τί παθὼν*, *suterind* sau *întimplându-se ce?* *τί μαθὼν*, *învățând ce?* *τί βουλόμενος*, *voind ce?* cari corespund ca înțeles cu „în ce scop! pentru care motiv? din ce sentiment? sau numai de ce?“

LECTIUNEA XVI

CONTINUARE ASUPRA ÎNTREBUNȚĂRII MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

B. Imperativul

146. — Ποίει. Ποιείτω etc. Ποίησον. Ποιησάτω etc.

Notă. — Μη ποίει, μη ποιείτω etc. Ἐξαύδα, μη κεῖθε νέφ. Μη θορυθεῖτε. — Μη δέ σοι μελεσάτω Μη δεῖς γε βῆων ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν. — Ἐπέ μοι εἰρομένην νημερτέα, μη β' ἐπικέουσης ¹⁾. Καί μου μηδεῖς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάση.

147. — Κερδαίνετ', ἐμπολάτε τὸν πρὸς Σάρδεων ἤλεκτρον, εἰ βούλεσθε. **148.** — Πλούτετε γὰρ κατ' οἶκον, εἰ βούλει, μέγα καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων. Οὕτως ἐχέτω, ὡς σὺ λέγεις.

C. Subjonctivul

149. — a) Ἴδωμ' ἔστιν ἔργα τέτυκται²⁾. Σίγα, πνοᾶς μαθῶ. Λέγε δὴ, ἴδω. Μή σε γέρον, κοίλησθαι ἐγώ

¹⁾ Aor. subj. de la ἐπικέουθαι.

²⁾ Perf. ind. pas. de la τεύχω.

παρὰ νηυσὶ κιχρίω¹⁾). Ὡξεῖνοι, μὴ δῆτ' ἀδίκηθῶ.

b) Φέρε, ἴδω. Φέρ' ἐκπύθωμαι²⁾. Φέρε δὴ, ἢ δ' ἔς, πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς ἀπολογήσασθαι. Ἐλωμεν δ' ἀνά ἄστν. Ἄγε σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἕν ἕκαστον. — Μηδὲ τῶ χειρὸς δόξωμεν εἶναι. Μη σιώμεθα.

Nota. — Δύομαι εἰς Ἄϊδαο καὶ ἐν νεκρῶσι φαίνομαι. Οὐ γὰρ πῶ τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι. Καὶ ποτὲ τις εἰπησιν.

c) Πῆ γὰρ ἐγώ, φίλε τέκνον, ἴω, τεῦ δώμαθ, ἐκάνω; Ὡμοὶ ἐγώ, τί πάθω³⁾. Τί γένωμαι. Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν. Δέξεσθε ἡμᾶς ἢ ἀπίωμεν.

D. Optativul

150. — Optativul exprimând o dorință. Ὡπαί. γένοιο πατρός εὐτυχέστερος. Ἐκτελοῖτο δὲ τὰ χρηστά. Οὕτως δ' ναίμην⁴⁾, ἔφη, τούτων, ὡς ἀληθῆ... πρὸς σὲ ἐρῶ⁵⁾. — Εἴθε ζῶης. Εἴ γὰρ ἐμοὶ τοσσῆνδε θεοὶ δύναμιν παρὰ θεῖν⁶⁾.

Nota II. — Nῦν μὲν μήτ' εἴης, βουγάτε, μήτε γένοιο. Εἴ γὰρ ἐγὼν οὕτω γε Διὸς παῖς αἰγιόχοιο εἴην... ὡς νῦν ἡμέρη ἦξε κακὸν φέροι Ἀργείοισι πᾶσι μάλα.

Nota III. — Εἴ τις καλέσειε θεῶν θέτιν. Εἴ μοι γένοιτο φθόγγος. — Ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιο.

151. — Δύσμορφος εἴην μᾶλλον ἢ καλὸς κακός. Ἐρδοιο τις ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Μή μοι γένοιθ' ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέροι.

1) In loc de κιχέω saū κιχῶ aor. 2 subj. de la κιχάνω

2) Aor. subj. de la ἐκπυθάνομαι.

3) Aor. subj. de la πάσχω.

4) Aor. 2 opt. forma medie de la ὀνίνημι.

5) Să se observe această construcție în care optativul e precedat de οὕτως și urmat de o propozițiune cu ὡς, pentru a restringe dorința la cazul când condițiunea se găsește îndeplinită.

6) Aor. opt. de la παρατίθημι.

152. — Optativul cu ἂν sau modul potential. a) Εἰ φίλον ἔχομι, εὐδαίμων ἂν εἴην. Εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους.

b) Ἐμοὶ δὲ κε κέρδιον εἴη. Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἴ. Πάντες ἂν δμολογήσαιτε δμώναϊαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι πόλει. Ποῦ δῆτ' ἂν εἴεν οἱ ξένοι; Δις ἔς τὸν αὐτὸν παταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης¹⁾. Λέγοις ἂν ὡς τάχιστα καὶ τάχ' εἴσομαι.

c) Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν. Ὡρα ἂν εἴη λέγειν. Ἐτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη.

Nota I. — Τάχ' οὖν εἴποι τις ἂν.

Nota II. — Οὐκ ἂν ἐγωγε θεοῖσιν ἐπουρανίοισι μαχοίμην. Οὐκ ἂν γενοίμην Ἑρακλῆς ἂν. Οὐ γὰρ ἂν ἀπέλθοιμ' ἀλλὰ κόψω τὴν θύραν. Φημί καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθῆίην²⁾.

153. — ῥετα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἀνδρῶ σαώσαι³⁾. Ἡ ῥά νύ μοι τιπίθοιο⁴⁾; Εἴη μὲν νῦν νῶϊν ἐπὶ χρόνον ἡμὲν ἐδωδὴ ἦδὲ μέθυ..., ἀλλοι δ' ἐπὶ ἔργον ἔπειεν⁵⁾.

E. Infinitivul

154. — Infinitivul înlocuind imperativul. Πάντα τάδε ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος εἶναι. Εἰπέμενάι⁶⁾ μοι, Τρώες. Σὺ δέ, Κλεαρίδα,... αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν καὶ ἐπείγασθαι ὡς τάχιστα.

Nota. — Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν⁷⁾ ἢ Τυδεὸς υἱόν. Θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν. Ὡ Ζεῦ, ἐκ γενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι⁸⁾.

1) Aor. 2 opt. de la ἐμβαίνω.

2) Aor. ind. de la ἀρνεομαι.

3) Aor. opt. de la σαώω, formă poet. In dial. att. σφίζω.

4) Aor. 2 opt. de la πίθω.

5) A se reuni ἐπὶ cu ἔπειεν; ἐπέποιεν, opt. de la ἐφέπω.

6) Inf. Poet. pentru εἰπεῖν.

7) Aor. 2 inf. de la λαγχάνω.

8) Aor. inf. med. de la τίνω.

Întrebările directe

a) Τί σι γὰς; b) Ἡ καὶ ἐθέλοις ἂν ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; Ἄρ' οὖν ταῦτα ἤγει σά εἶναι; Οὐκ ἀρήσεις αὐτόν; Ἄρ' οὖν οὐ ἔγγλον; Ἄρ' οὖν μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται; Μὴ αὐτὸν οἶε φροντίσαι... κινδύνου; — Ἄρ' ἄγε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ; Μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Μὴ ὦν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας¹⁾.

Πότερον τοὺς τέκτονας αὐτῶν ἢ τοὺς γεωργοὺς ἢ τοὺς ἐμπόρους αἰσχύνει;

c) Τί ἀδικηθεῖς ὑπ' ἐμοῦ ἐπιβουλεύεις μοι; Ἡρώτα τὸν θεὸν τί ποιῶν ἂν νίκην λάβοι; Ποθ' ἄ χρη πράξετε; ἐπειδὴν τί γένηται; — Τί παθὼν σαυτὸν ἐς τοὺς τῆς Αἰτνῆς κρατήρας ἐνέβαλες;

LECTIUNEA XVII

INTREBUIŢAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE SECUNDARE

Propozițiunile secundare se subdivid în propozițiuni *complective, finale, consecutive, causale, condiționale, relative* și *temporale*.

A. Propozițiunile complective²⁾

155. — Propozițiuni cari încep cu *ὅτι* sau cu *ὡς*. Se construiesc cu *ὅτι* sau *ὡς* verbele cari însemnează *a spune, a ști, a afla, a arăta* etc.

¹⁾ Răspunsul la această întrebare e *afirmativ*: νῆ τοὺς θεοῦς. Platon *Protagoras* 310 d.

²⁾ Propozițiuni *complective* sunt acelea cari conțin *subiectul* sau *complimentul logic* al propozițiunii principale. „E sigur că a murit“ = „mărtea lui e sigură“. „Vă anunț că a sosit“ = „vă anunț sosirea lui“. Propozițiunilor *complective* li se opun propozițiunile secundare cari nu sunt absolut necesare pentru a *complecta* sau a *determina* înțelesul verbului principal, dar cari arată numai o *circumstanță ce însoțește* sau *explică* faptul principal (de ex. o *circumstanță de timp, de cauză, de scop* etc.).

În grecește propozițiunile *complective* sunt: propozițiunile cari încep cu *ὅτι* sau *ὡς*; propozițiunile *interrogative* nedrepte; propozițiunile cari încep cu *ὅπως* sau *μὴ* și în sfârșit propozițiunile *infinitive*.

Aceste propozițiuni păstrează modurile propozițiunilor principale, (*indicativ, potențial ireal*).

156. — Cu toate acestea, când verbul din propozițiunea principală e la un timp *istoric* (timp *secundar* sau *presinte istoric*) *indicativul* poate să fie înlocuit prin *optativ*.

Notă. — Potențialul și irealul se mențin totdeauna fără schimbare.

157. — Trebuie să adăogăm că propozițiunile *complective* cari încep cu *ὅτι* și *ὡς* păstrează atât *timpurile* propozițiunilor principale, cât și *negațiunea* oū a acestor propozițiuni.

Notă. — În stilul indirect limba greacă întrebuițează une ori aceeași *personă* ca în stilul direct. *ὅτι* echivalează atunci cu două puncte.

158. — Un verb principal ore care poate avea ca subiect sau ca compliment direct o propozițiune care începe cu *ὅτι*, însemnând *acest fapt că*.

159. Propozițiuni *interrogative nedrepte*. Propozițiunile *interrogative nedrepte* încep:

a) Sau printr'un pronume ori adverb *interrogativ* *ὅστις, ὅπως, ὅποτε*, etc. (cari se înlocuiesc une ori prin *τίς, πῶς, πότε*, etc.).

Notă. — Câte o dată chiar *relativele* *ὅς, ὅσος, ὅσοι* etc. și *adv.* *ὡς* se întrebuițează în întrebările nedrepte.

b) Sau printr'o particulă *interrogativă*. În întrebarea simplă, se întrebuițează *εἰ... dacă* (câte o dată *ἄρα*); în întrebarea dublă, *εἰ... ἢ*, „dacă... dacă“, sau *πότερον (πότερα)...* ἢ, sau încă *εἴτε... εἴτε*.

Aceste propozițiuni păstrează modurile propozițiunilor *interrogative drepte* (*indicativ, potențial ireal, subjonctiv deliberativ*)¹⁾.

¹⁾ Cf. p. 98 și 102. — Se știe că limba latină întrebuițează *indicativul* în *întrebările drepte* și *subjonctivul* în cele *nedrepte*. Limba greacă nu cunoște această deosebire.

160. — Cu toate acestea când verbul din propozițiunea principală e la un timp *istoric*, dar numai în acest cas, se poate întrebuița optativul.

161. — Trebuie să adăogăm că propozițiunile interrogative nedrepte păstrează și *timpurile* și *negatiunea* interogativelor drepte.

Nota I. — Nu se întrebuițează *μη* în propozițiunile interrogative nedrepte, de cât alături de subjonctivul deliberativ sau de optativul care înlocuește subjonctivul deliberativ; pretutindeni în celelalte cazuri se pune *ου*. Totuși în al doilea membru al unei întrebări duble negatiunea poate fi *ου* sau *μη*.

Nota II. — După *ὅραν*, a *examina*, se întrebuițează *μη*, în sensul de „dacă nu” „*nu cumva*”.

LECTIUNEA XVII

INTREBUIȚAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE SECUNDARE

A. Propozițiunile complete

155. — Propozițiunii cari încep cu *ουτι* sau cu *ὡς*. Λέγω *ουτι* θεός *ἔστιν*. Οἶδα *ουτι* θεός *ἔστιν*. Οὐκ ἔρω *ὡς* ἄργός *ἔην*.

156. — Κύρος ἔλεγεν *ουτι* ἡ ὁδός *ἔσοιτο* εἰς Βαβυλώνα. Οὗτοι ἔλεγον *ουτι*... ἐν τῷ σταθμῷ εἶη... ἔθεν τῇ προτεραία ὠρμώντο. Εἶπον οἱ σκοποὶ *ουτι* οὐχ ἵππεῖς εἶεν.

Nota. — Ἀπεκρίνατο *ουτι* πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν¹⁾.

157. — Ἦγγέθη *ουτι* Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν²⁾. Καλῶς γὰρ ἤδειν ὡς ἐγὼ

¹⁾ În stilul direct s'ar zice: Πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιμεν ἢ παραδοῖμεν.

²⁾ În stilul direct: «Peloponesienii au să facă invasio în Atica», μέλλουσιν ἐσβαλεῖν. În stilul indirect se poate sau păstra μέλλουσιν, sau pune μέλλοιεν. Dar ἐμελλον ar fi necorect. Totuși dupe verbele cari însemnează a *ști*, a *cunoște* etc., această din urmă construcție e de regulă.

ταύτη κτράτιστός εἰμι. Ἀπεκρίνατο *ουτι* αὐτοῖς *ου* μεταμελήσει.

Nota. — Πρόξενος εἶπεν *ουτι* αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς.

158. — Ἀπορήσαι δὴ μάλιστα ἐποίησε τὸν τε Θηβαῖον καὶ τοὺς μετ'αὐτοῦ ταῦτα πράττοντας *ουτι* Μαντινέας... ὀλίγους τινὰς πάνυ εἶχον¹⁾.

159. — Propozițiunii interrogative nedrepte. —

a) Οἶδα *ουστις* εἶ. Οἶδα *τις* εἶ. Τί γὰρ ἤδειν εἶ *ουτι* κάκεινος εἶχε σιδήριον; Ἀπορῶ τὴν οὐσίαν ὅπως διοικῶ.

Nota. — Δι' Ἀργεῖαι ἐμακάριζον τὴν μητέρα οἶον τέκνων ἐκέρησε. Εὐδαίμων μοι Σωκράτης ἐφαίνετο, ὡς ἀδελφός ἐτελεύτα.

b) Ἡρώτα ἓνα ἕκαστον εἶ *τινα* ἐλπίδα ἔχει. Ἐρῶτα αὐτὸν πότερον βούλεται μένειν ἢ ἀπιέναι.

160. — Ἡρετο²⁾ εἶ *τις* ἐμοῦ εἶη σοφώτερος. Οὐκ ἤδη ὅποι τραποίμην. Ἀπῆει κατοικτεῖρων τὴν γυναῖκα οὔου ἀνδρὸς στέροιτο καὶ τὸν ἀνδρα οἶαν γυναῖκα οὐκέτι ὄψοιτο. 121. — Ἡρετό με *ουστις* εἶμι³⁾.

Nota I. — Σκόπει εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, *ουτι* οὐ τὸ ζῆν περιπλαίστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. Σκοπεῖτε εἰ δίκαια λέγω ἢ μὴ.

Nota II. — Ὅρα μὴ πολλῶν χειρῶν δεήσει.

LECTIUNEA XVIII

162. — Propozițiunii cari încep cu ὅπως sau μη. Verbele cari însemnează a se îngriji ca, a veghia ca, ἐπιμελεσθαι sau ἐπιμελεῖσθαι, σκοπεῖν, φροντίζειν; a face așa ca, πράττειν; a se pregăti ca,

¹⁾ Subiectul verbului ἐποίησε e totă propozițiunea *ουτι*... εἶχον.

²⁾ Aor. 2 de la εἶρομαι.

³⁾ Sau εἶην, dar nu *ουστις* ἦν, fiind-că în întrebarea dreaptă se zice: Μὲ ἰντρεβὰ «cine ești tu?» Sunt însă esceptii și aici ca și la n. 157. Ex. Ἐπεὶ ἐγνώσθη ἔς ἦν.

παρασκευάζεσθαι, se construesc sau cu *ὅπως* și *subjonctivul*, care, după un timp istoric, *póte* fi înlocuit cu optativul, sau, mai des, cu *ὅπως* și *viitorul indicativului*.

Nota I. — Se întrebintează de asemenea *ὅπως* sau (*ὅπως* *μή*) singur, fără propozițiune principală exprimată, cu indicativul, pentru a da cui-va o înștiințare energică.

Nota II. — Cu verbele *φυλάττεσθαι* și *εὐλαβεῖσθαι* a lua seama ca, a evita de a, trei construcțiuni sunt posibile: *μή* și infinitivul, *μή* și *subjonctivul*, care, după timpurile istorice, *póte* fi înlocuit prin optativ, *ὅπως* *μή* și *viitorul indicativului*.

163. — Verbele *φοβεῖσθαι*, *δειδιέναι* a se teme, și locuțiunile asemănătoare *δεινόν ἐστι* (*metus est*) sunt urmate de o propozițiune care începe cu *μή*, sau *μή* *οὐ*, întocmai după cum în latinește *timere*, *metuere*, *vereri* sunt urmate de *ne* sau *ne non*¹⁾.

Aceste propozițiuni au o îndoită construcțiune:

a) Când frica se raportă la *viitor*, *μή* e urmat de un *subjonctiv*, care, după un timp istoric, *póte* fi înlocuit cu optativul. Se găsește de asemenea în cazul acesta și *viitorul indicativului*.

b) Când frica se raportă la *presinte* sau la

¹⁾ Se știe că în l. franceză avem de asemenea o negațiune după aceste verbe. În limba română însă verbele cari exprimă ideea de frică se construesc cu o negațiune numai când întrebuintăm *subjonctivul* după ele; dar când întrebuintăm *viitorul indicativului*, negațiunea dispare. Ex. *Φοφοῦμαι μή ὄσει*, timeo *ne pluat*, je crains *qu'il ne pleuve*, mă tem să nu plouă = *ca va ploua*. Această negațiune e expletivă. Când voim ca fraza să fie negativă, atunci în grecește se adaugă *οὐ*, în latinește *non*, în franțuzește *pas*, iar în românește sau se întrebuintează *subjonctivul* precedat de „ca nu cumva... nu” sau *viitorul indicativului* cu negațiune. *Φοβοῦμαι μή οὐ ὄσει*, timeo *ne non pluat*, je crains *qu'il ne pleuve pas*, mă tem ca nu cumva să nu plouă = *că nu va ploua*.

trecut, *μή* e urmat de *presintele indicativului* sau de un timp trecut din *indicativ*.

Nota I. — De multe ori întâlnim expresiunea eliptică *ὄ μή* cu *subjonctivul* (în general *aojist*) mai rar cu *viitorul indicativului*¹⁾ în loc de *ὄ δεινόν ἐστι μή* sau *ὄ φοβητέον μή*, *nu e nici un pericol ca, nu trebuie să ne temem că*. Această construcție se întrebuintează când voim să arctăm că e *greu* ca cutare sau cutare lucru să se îndeplinească, chiar vorbind de un lucru care ar fi mai mult de *dorit* de cât de temut.

Nota II. — Întâlnim de asemenea alte-ori *μή* și *μή* *οὐ* cu *subjonctivul*, fără propozițiune principală exprimată. Se sub-înțelege în acest cas *φοβητέον*. În românește se traduce bine prin „*póte*“.

164. — Atât în propozițiunile *complexive* cu *ὅτι* și *ὥς*, cât și în cele *interogative* nedrepte și în cele începătoare cu *ὅπως* și *μή*, se întâmplă destul de des că numele care ar fi trebuit să fie subiectul propozițiunii *complexive*, devine printr'un fel de *atracțiune* (*prolepsă*, *anticipare*) complimentul sau subiectul propozițiunii principale.

165. — **Propozițiuni causale.** Propozițiuni *causale* sunt acelea cari încep:

a) Cu *ὅτι*, *quod*, *διότι*, *propterea quod*, *quia*.

b) Sau cu *conjunctiunile* de timp *ὥς*, *ἔτε*, *ἐπεὶ*, *ὅτε*, *ὅταν*, *quoniam*, *quando*, *ἐπειδήπερ*, *quandoquidem*.

Aceste propozițiuni conservă *modurile* propozițiunilor principale.

166. — Cu toate acestea, când *verbul* propozițiunii principale e la un timp *istoric*, dar numai în acest cas, se *póte* înlocui *indicativul* prin *optativ*. Causa sau *motivul* e înfățișat atunci ca fiind *cugetarea* subiectului principal, de care e vorba în cursul expunerii, iar nu a autorului.

Propozițiunile *causale* conservă de altfel *negațiunea* propozițiunilor principale.

¹⁾ Cf. n. 142.

Nota I. — Totuși după ce, „din momentul când“, negațiunea e foarte adese ori *μή*.

Nota II. — Causa se exprimă de asemenea prin *διά* το cu infinitivul.

167. — Cu verbele cari exprimă un *sentiment* ca *θαυμάζειν* a se mira, *ἀγανακτεῖν* a se indigna, *χαλεπαίνειν* a fi iritat, *χαίρειν* a se bucura, se întrebuintează pentru a arăta cauza care provoacă sentimentul, fie o propozițiune cu *ἔτι*, fie o propozițiune cu *εἰ*, însemnând *în ipotesa când, la ideea că*.

Nota I. — Se exprimă de asemenea cauza unui sentiment prin *ἐπί* τῶ cu infinitivul.

Nota II. — Se întrebuintează une ori cu aceste verbe ως *ἤ* *ἐπεὶ*, cu înțelesul de *căci*.

LECTIUNEA XVIII

162. — *Propozițiunii cari încep cu ὅπως* sau *μή*. Ἦν ποιμένα ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως αἰ οἶες τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσιν. Παρασκευάζομαι ὅπως ἀμύνωμαι (= ἀμυνοῦμαι). Παρασκευάζομην ὅπως ἀμύνωμαι (= ἀμυνοίμην = ἀμυνοῦμαι).

Nota I. — Ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσεσθε. Ὅπως ταῦτα μηδεὶς ἀνθρώπων πύσεται ¹⁾.

Nota II. — Εὐλαβεῖσθαι *μή* πεσεῖν = (μή πέσης = ὅπως μή πεσῇ). Χρῆ εὐλαβεῖσθαι: *μή* ἔξαπατηθῆτε. Φυλάττω ὅπως *μή* ποιήσεις

163. — a) Φοβοῦμαι *μή* ἀληθές ἦ. Ἐφοβεῖτο *μή* οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν. Δεδίασιν *μή* οἱ πολέμιοι προσάγωσιν. Ἐδεισαν *μή* προσάγωσιν (= *μή* προσάγοιεν). — b) Φοβοῦμαι *μή* ἡμάρτηκα ²⁾. Δεῖδω *μή* δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν.

Nota I. — Οὐ *μή* παύσωμαι φιλοσοφῶν. Οὐ *μή* ἀσχυρθῆς. Οὐ *μή* δέξωνται τοὺς πολεμίους. Ἦν ἄπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμε-

¹⁾ Viit. ind. de la πυνθάνομαι.

²⁾ Perf. ind. de la ἁμαρτάνω.

ρῶν ἑδὼν ἀπόσχωμεν ¹⁾ οὐκ ἔτι *μή* δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ἦν εἰς πη δυνηθῆ των λόγων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδ εἰς *μή* κέ τι ²⁾ μείνη των πολεμίων. Ἐστερήσομαι τοιούτου ἐπιτηδείου οἷον ἐγὼ οὐδένα *μή* ποτε ³⁾ εὐρήσω.

Nota II. — *Μή* τοῦτ' ἦ χαλεπόν. *Μή* ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθές εἶπεν. *Μή* οὐ θεμιτόν ἦ ⁴⁾.

164. — Κύρος ἦδει αὐτὸν ἔτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Κύρος δηλός ἦν ⁵⁾ πᾶσιν ἔτι ἠλυπεῖτο. — Οἶσθα Εὐθύδημον ὀπίσους ὀδόντας ἔχει; Ἀνήρετ' ἄρτι Χαιρεφώντα Σωκράτης ψύλλαν ὀπίσους ἄλλοιτο τοὺς αὐτῆς πόδας. — Δεδιέναι τινὰ *μή*... ἐπιμελεῖσθαι τινος ὅπως... Οἱ τύραννοι φοβοῦνται τοὺς ἀνδρείους *μή* τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα.

165. — *Propozițiunii causale.* a) Καὶ Χειρίσφορς αὐτῶ ἔχαλεπάνθη ⁶⁾, ἔτι οὐκ εἰς κόμας ἦγαγεν.

b) Ὅτε τοῖνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν.

166. — Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Περικλέα ἐκάνιζον, ἔτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι.

Nota II. — Διὰ τὸ Δήλια ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι.

167. — Οὐκ ἀισχύνομαι εἰ των νόμων ἑλαττων δύνομαι.

Nota I. — Σωκράτης μάλιστα ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῶ εὐθύμως ζῆν.

LECTIUNEA XIX

B. Propozițiunii finale.

168. — *Propozițiunile finale* sau de scop, încep cu *ἵνα*, ὅπως, câte o dată ως „ca să“ ἵνα *μή*, ὅπως *μή*, *μαί* rar ως *μή* sau *μή* singur, „ca să nu“.

¹⁾ Aor. 2 subj. de la ἀπέχω.

²⁾ Οὐδεις *μή*, printr'un fel de atracție in loc de οὐ *μή* τις.

³⁾ Οὐδένα *μή* ποτε, prin atracție, in loc de οὐ *μή* ποτέ τινα.

⁴⁾ Une ori găsim si indicativul după *μή*: *μή* ἡμαρτήκαμεν, πρότε ne-am înșelat, μετ' ἑμ' ἡμεῖς ne fi înșelat.

⁵⁾ In loc de δηλον ἦν ἔτι...

⁶⁾ Aor. ind. pas. de la χαλεπαίνω.

Modul propozițiilor finale e subjonctivul (prezinte sau aorist).

Notă. — Pe lângă *ἔπως* construit cu subjonctivul se poate adăuga *ἄν*, dar *ὥς ἄν* e puțin întrebuințat și nu se zice nici o dată în acest înțeles *ἕνα ἄν*, care înseamnă *ubicumque*.

169. — Când verbul propoziției principale e la un timp *istoric*, se întrebuințează adesea ori în locul subjonctivului, optativul prezinte sau aorist.

C. Propoziții consecutive

170. — Propozițiile consecutive sunt acelea, care încep cu *ὥστε* „așa că, astfel că, în cât“ și (mai rar) cu *ὥς*.

Construcțiunea propozițiilor consecutive e determinată de ideea pe care o exprimă:

171. — Dacă voim să afirmăm realitatea consecinței exprimate, cu alte cuvinte, dacă propozițiunea consecutivă echivalează ca înțeles cu o propozițiune principală, ea păstrează modurile propozițiilor principale și negațiunea *οὐ*. În cazul acesta adesea ori *ὥστε* s'ar putea înlocui cu *καὶ οὕτως* și *astfel*.

Notă I. — *ὥστε* înseamnă de multe ori *de aceea, prin urmare*.

172. — Din contră, dacă nu putem afirma nimic asupra realității consecinței exprimate, se întrebuințează *ὥστε* cu *infinitivul* și negațiunea *μή* (când e locul de a întrebuința o negațiune¹).

Se pot distinge mai multe cazuri:

¹ *Οὐ* se întrebuințează câte o dată în cazul când propozițiunea consecutivă depinde de o propozițiune infinitivă, subordonată ea însăși unui verb, care înseamnă *a zice* sau *a crede*.

a) Infinitivul se întrebuințează pentru a arăta că din conținutul propoziției principale, iasă *posibilitatea* ca consecința să se realizeze.

b) Infinitivul cu *ὥστε* se întrebuințează totdeauna după un comparativ sau după o propozițiune principală *negativă*.

Notă. — Prin analogie cu construcțiunea comparativului de care e vorba, se găsește *ὥστε* și *ὥς* după un adjectiv sau adverb (în gradul pozitiv), cărui i se dă valoarea unui comparativ.

c) Infinitivul cu *ὥστε* se întrebuințează după verbe ca *διαπράττεσθαι* *a obține* ca, *ποιεῖν* *a face* ca, dacă voim să prezentăm consecința ca un *resultat voit* al activității subiectului din propozițiunea principală.

Notă. — Se găsește uneori infinitivul cu *ὥστε* după verbe care exprimă o *voință* o *dorință* sau un *comandament*, precum și după *συμβαίνει*, *συμπιπτεῖ*, *γίγνεται* „se întâmplă“.

Intâlnim de asemenea *ὥστε* cu infinitivul după adiectivele care exprimă *capacitate*, *ardere*, etc. sau ideea contrară.

d) Infinitivul cu *ὥστε* se întrebuințează când particula se poate traduce prin „*cu condiție* ca“,

Notă. — În acest din urmă caz, se întrebuințează adesea ori în loc de *ὥστε*, mai ales după *ἐπὶ τούτῳ*, „cu această condiție“: expresiunea *ἐφ' ᾧ* sau *ἐφ' ᾧ* *ὥστε*, fie cu infinitivul, fie cu viitorul din indicativ.

e) După demonstrativele *οὗτος* *τοσοῦτος*, *τοιούτος* etc. în loc de *ὥστε* cu infinitivul se pune adesea ori relativul corespunzător *ὅλος*, *ὅσος* etc. *în același caz*, și infinitivul. Se întâmplă de multe ori că demonstrativul lipsește: *ὅσος* înseamnă atunci „*indestulător pentru, în de ajuns.*“ și *ὅλος* „*capabil de, de natură ca, propriu la*“.

Notă. — De aci expresiunile *ὀλῶς* *τέ εἰμι* „sunt capabil“, *ὀλῶν* *τέ εἶστω* „e posibil“ cu infinitivul.

LECTIUNEA XIX

B. Proposițiunii finale

168. — Τοὺς φίλους εὖ ποίει, ἵνα αὐτοὺς εὖ πράττης. Ἐπίτηδες σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς.

Nota. — Ὅπως ἂν μάθῃς, ἀκουσον. Ἀλλὰ κελεύειν (λέγεται) τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῆ τύχη¹⁾, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. Πατρὶς γὰρ ἔστι πᾶσ' (= πᾶσι) ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ.

169. — Πάντα ἐποίησεν ὁ θεὸς ὅπως ὁ ἄνθρωπος εὐδαίμων γένοιτο. Ἀνέστη, ὡς περαῖνοι τὰ δέοντα. Κύρος φίλων ᾔετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι.

C. Proposițiunii consecutive

171. — Ὡστε (οὐκ) ἐνίκησεν. Ὡστε (οὐκ) ἂν νικήσειεν. Ὡστε (οὐκ) ἂν ἐνίκησεν. Ὅπως ἀγνωμόνως ἔχετε ὥστε ἐλπίζετε αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι. Ἐνταῦθα ἐπέπεσε²⁾ χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε τὰ ὄπλα.

Nota. — Θνητὸς δ' Ὀρέστης ὥστε μὴ λίαν στένε.

172. — a) Ἔχω τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκεῖνων πλοῖον. Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.

b) Οἱ... ἀκοντιστὰι βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. Οὐδεὶς πώποτ' εἰς τοσοῦτ' ἀνανδείας ἀφίκετο ὥστε τοιοῦτόν τι τολμῆσαι ποιεῖν.

Nota. — Τὸ ὄδωρ ψυχρόν ἐστίν ὥστε λούσασθαι. Ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμέν ὡς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν.

c) Ὅς ἂν διαπράξῃται, ὥστε μήτε νοουθετεῖσθαι μήτε κολάζεσθαι. Πᾶν ποιούσιν ὥστε δίκην μὴ δίδόναι.

1) Aor. 2. subj. de la τυγχάνω.

2) Aor. 2 ind. de la ἐπιπίπτω.

Nota. — Δικαιῶν ὥστ' ἐμοῦ κλύειν λόγους. Κύρις γὰρ ἦθελ' ὥστε γίγνεσθαι τάδε. — Εὐνέθη... ὥστε πολέμου μὴ θένετι ἄψασθαι μηδετέρους. Πολλάκις γέγονεν, ὥστε καὶ τοὺς μελίζω, δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων κρατήθηναί.

Πῶς γὰρ ἂν τις ἱκανὸς γένοιτ' ἂν ποτε, ὥστε ἀεὶ προστάττειν τὸ προσήκον. Ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι.

d) Ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἀρχεῖν Ἑλλήνων ὥστε αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ..., οὐκ ἠνέσχοντο¹⁾ τὸν λόγον τοῦτον.

Nota. — Ἀφίμεν σε ἐπὶ τοῦ τῷ μέντοι, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι... φιλοσοφεῖν.

e) Εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἦκω ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοεῖν. Ἐγώ... ἀεὶ τοιοῦτος οἶος... μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ. Δούλος τοιοῦτος εἶ οἶος μηδενὶ λυσιτελεῖν. Ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελεθῆναι τὸ πεδίον. Οὐκ ἦν ὥρα οἶα τὸ πεδίον ἀρδεῖν.

Nota. — Δυσὶν δεσπότην ὑπηρετεῖν οὐκ οἶόν τε ἐστίν.

LECTIUNEA XX

D. Proposițiunii condiționale, relative și timporale

Aceste trei clase de propozițiuni au unele construcțiuni comune:

173. — Ele întrebuițează subjonctivul cu ἄν²⁾ în înțeles de viitor și anume: subjonctivul prezent cu ἄν, în înțelesul viitorului I și subjonctivul aorist cu ἄν, în înțelesul viitorului al II.

Nota. — În stilul indirect, când verbul din propozițiunea principală e la un timp trecut, se poate întrebuița în locul subjonctivului cu ἄν, optativul fără ἄν.

1) Aor. 2 mediu de la ἀνέχω.

2) Particula ἄν se reunește într'un singur cuvânt cu ei, procum și cu mai multe alte conjuncțiuni (ei ἄν = ἐάν = ἦν = ἄν; ὅτε ἄν = ὅταν, ὅποτε ἄν = ὅπότεν).

174. — Ele întrebuințează subjonctivul cu *ἄν* și optativul fără *ἄν* pentru a arăta că o acțiune se repetă și anume:

a) Subjonctivul presinte cu *ἄν* în înțeles de presinte: subjonctivul aorist cu *ἄν* în înțeles de trecut.

b) Optativul presinte fără *ἄν* în înțeles de imperfect; optativul aorist fără *ἄν* în înțeles de plus ca perfect.

Notă. — În cazul acesta *ἔάν, ἔταν, ἔσται ἄν, etc.*, înseamnă „de câte ori, în tot-d'auna când, toți cari“.

175. — Subjonctivul cu *ἄν* și optativul fără *ἄν* nu exprimă numai o idee de repetiție; ele pot exprima de asemenea o idee de *nedeterminare*.

Notă. — *Ἐάν, ἔταν, ἔσται ἄν, εἰ*, se traduc de astă dată prin *acela care, ori cine ar fi, dacă se întâmplă ea*.

În cazurile de mai sus negațiunea usitată este *μή*.

Trebue să adăogăm că întrebuințarea subjonctivului cu *ἄν*, sau a optativului fără *ἄν*, pentru a arăta repetarea acțiunii, nu este obligatorie. Se poate zice de o potrivă *εἰ τοῦτο ποιεῖ, si hoc facit, εἰ τοῦτο ποιεῖ, si hoc faciebat*.

În afară de aceste construcțiuni comune, fie-care din cele trei clase de propozițiuni și are construcțiunile ei proprii.

1 Propozițiuni condiționale

176. — Conjuncțiunea condițională *εἰ* se poate construi cu *indicativul* tuturor timpurilor, ca și *dacă* în românește ¹⁾.

¹⁾ El se întrebuințează prin urmare și cu *viitorul* indicativului. Ast-fel limba greacă are 2 construcțiuni pentru a exprima ideea de viitor: *εἰ τοῦτο ποιήσει* și *ἔάν τοῦτο ποιῆς*. Cea din urmă e mai usitată.

177. — Când propozițiunea principală e la modul ireal ¹⁾ *εἰ* cu indicativul exprimă o ipotesă care e *contrarie realității*. El cu aoristul corespunde conjuncțiunei noastre *dacă* construită cu optativul trecut; *εἰ* cu *imperfectul*, (câte o dată cu pluscaperfectul) corespunde în general aceleași conjuncțiunii, construită cu optativul presinte, întrebuințat cu înțeles de presinte.

Adesea ori unei ipotese de acest gen i se opune o frază, care începe cu *ὡν δέ* „dar în fapt“, spre a arăta ceea ce se petrece în realitate.

Notă. — În frazele cari exprimă o presupunere contrarie realității, întâlnim în autorii greci, atât în propozițiunea condițională, cât și în cea principală, când *imperfectul*, când *aoristul* indicativului, vorbind de *trecut*, după cum s'ar fi întrebuințat *imperfectul* sau *aoristul* indicativului, dacă fraza în loc de a fi *condițională*, ar fi fost *afirmativă*.

178. — El cu *optativul* corespunde conjuncțiunei noastre *dacă*, însoțită de optativul presinte, întrebuințat cu înțeles de viitor. În cazul acesta în propozițiunea principală găsim în general *potențialul*. Cu toate acestea, dacă voim să dăm frazei un caracter mai afirmativ, în loc de potențial se poate întrebuința indicativul.

Notă. — Când particula *ἄν*, fie la modul *ireal*, fie la *potențial*, se găsește prea depărtată de verb, se repetă adesea ori lângă verb.

179. — Se întâmplă destul de des că din cauza unei elipse, *ἔάν* (*γν*) urmat de un subjonctiv, sau după un timp secundar, *εἰ* urmat de un optativ, se pot traduce prin „*pentru cazul când*“.

180. — Propozițiunile condiționale devin propozițiuni *concesive* când *εἰ* sau *ἔάν* se găsește

¹⁾ Cf n. 152.

imediat precedate de *καί*, „chiar“, οὐδὲ (μηδέ), „nici chiar“, sau imediat urmate de *καί*. — *Καί* εἰ, *καί* εἰάν (κἄν), οὐδ' εἰ (εἰάν), „chiar dacă“; *εἰ* *καί*, εἰάν *καί*, εἰ (εἰάν) *καί* *μή*, „desi, cu tóte că“.

181. — In propozițiunile condiționale comparative (ca și când etc.), se întrebuintează ὡσπερ ἂν εἰ cu *indicativul unui timp istoric* sau cu *optativul*, după regula propozițiunilor condiționale.

Nota. — *Εἰ* δὲ *μή*, însemnează *dacă nu*, în cazul contrariu; *εἰ* *μή* *διὰ* cu *ac. fără greșala*.

LECTIUNEA XX

D) Propozițiunii condiționale, relative și temporale

173. — Ἐάν τοῦτο ποιῆ. Ἐάν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις. Ἐσομαι πλούσιος ἢν θεός θέλῃ — Ἐάν τοῦτο ποιήσῃ. Νέος ἂν πονήσῃς, γῆρας ἔξεις εὐθαλές.

Ὅστις ἂν τοῦτο ποιῆ. Ἀπόκριναι ἔτι ἂν σε ἐρωτῶ. — Ὅστις ἂν τοῦτο ποιήσῃ. Τῷ ἀνδρὶ δὲν ἂν ἔλησθε πείσομαι¹⁾. Ὅποῖον ἂν συμβῆ, τλήσομαι.

Ὅταν τοῦτο ποιῆ. Ἐωσπερ ἂν ἐμπνέω, οὐ *μή* παύωμαι φιλοσοφῶν. Ἐπειδὴ ἂν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι, τότε σοὶ διαλέξομαι. — Ὅταν τοῦτο ποιήσῃ. Ἐως ἂν ταῦτα διαπράξωνται, φυλακὴν... κατέλιπεν.

Nota. I. — Ἐλεγέ με, εἰ ζητοίην καλῶς, εὐρήσειν. Ἐλεγεν εἰ τοῦτο ποιήσειε.

174. — a) Ἐάν τοῦτο ποιῆ. Μαινόμεθα πάντες, ὅπότεν ὀργιζώμεθα.

b) Εἰ τοῦτο ποιήσῃ. Ἐμίσει, εἰ τις ἀχάριστος φαίνοιτο. Ὅτινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἀπέκτεινον. Σωκράτης ὅπότε ἀναγκασθεῖν, πάντας ἐκράτει πίνων.

¹⁾ Viit. mediu de la *πειθω*.

175. — Ἐάν τοῦτο ποιῆ. Ἐάν *μή* ἐκ προνοίας ἀποκτείνῃ τίς τινα, φευγέτω. Νέος δ' ἀπόλλυθ' ἔντιν' ἂν φιλήθῃς θεός. Συμμαχεῖν τοῦτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὐς ἂν ὀρώσι παρασκευασμένους. — Ἐάν τοῦτο ποιήσῃ. Σωκράτης οὐκ ἔπινεν, εἰ *μή* διψῶν. Περιεμένομεν ἑκάστοτε ἔως ἀνοιχθεῖν¹⁾ τὸ δεσμοτήριον.

1) Propozițiunii condiționale

176. — Εἰ θεοὶ εἰσίν, ἔστιν καὶ ἔργα θεῶν. Εἰ *μή* καθεξείς γλώσσαν, ἔσται σοὶ κακὰ.

177. — Εἰ τι εἶχον, ἐδίδουν ἂν νῦν δὲ οὐδὲν ἔχω. Εἰ ἔλαβον, ἔδωκα ἂν νῦν δὲ οὐκ ἔδωκα. Εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχέιρῃσα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπωλώλῃ²⁾.

Nota. — Οὐκ ἂν ὁ Ἀγαμέμνων... νήσων... ἐκράτει, εἰ *μή* τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν³⁾. Εἰ εἶχον, ἔδωκα ἂν⁴⁾.

178. — Εἰ βούλοιο ἱατρὸς γενέσθαι, τί ἂν ποιήσῃς; Εἰ θησαυρῶ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἂν. Οὐχ ὁ μέγα πλούσιος μάλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην⁵⁾ ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ *μή* εἰ τύχῃ ἐπίσποιτο⁶⁾ πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτήσῃ: οὐ τὸν βίον.

Nota. — Οὐκ ἂν, εἰ σφαγήναι⁷⁾ ἐκελεύσθησαν, τσαῦτα ἂν ἔπαυον ὅσα πάσχουσι νῦν.

179. — Ἐπεμψαν πρέσβεις, εἰ πῶς αὐτοὺς πείσει-

¹⁾ Aor. opt. pas. de la ἀνοίγω.

²⁾ Sau ἀπολώλη plus c. pf. ind. de la ἀπόλλυμι.

³⁾ Frasa afirmativă ar fi: Ἀγαμέμνων ναυτικὸν τι εἶχεν καὶ διὰ τοῦτο καὶ νήσων ἐκράτει.

⁴⁾ Si haberem, dedissem. Frasa afirmativă: οὐδὲν ἔδωκα διότι οὐδὲν εἶχον.

⁵⁾ Formă ionică în loc de ἐφ' ἡμέραν.

⁶⁾ Aor. 2 opt. mediu de la ἐπέπω.

⁷⁾ Aor. 2 inf. pas. de la σφάζω.

αν¹⁾). Ἐπιβουλεύουσιν.. ἐξελεθῆν, ἣν δυνωνται βιάσασθαι²⁾). 180. — Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κιν τὴ μὴ γελοῖον ἦ. 181. — Ὡσπερ ἂν εἰ εἴποι. Ὡσπερ ἂν εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὦν.

Nota. Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ, αἰτίαν ἔξεις. Ἐσώθη³⁾ ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ δι' Ἀλκιβιάδην.

LECTIUNEA XXI

2) Proposițiuni relative

182. — Când o propozițiune relativă explică numai sau determină ideea exprimată printr'un antecedent, se construiește cu timpurile și modurile propozițiilor principale.

183. — Propozițiunile relative de *causă* (ὅς=ὅτι) păstrează de asemenea construcțiile propozițiilor principale și în general negațiunea οὐ.

184. — Tot astfel propozițiunile relative cari arată *consecința* (ὅς=ὥστε)⁴⁾.

În propozițiunile acestea indicativul viitor indică aceea ce se *asteaptă*, sau aceea ce s'ar putea aștepta de la subiectul propozițiunii relative: el se traduce bine prin verbul „a putea“.

Nota. — De observat câte-va expresiuni cari nu sunt nici o dată urmate de subjonctiv, ca în latinește: *Eiōn ei*⁵⁾, *οὐκ ἔστιν ὅστις*, *οὐδεὶς ἔστιν ὅστις* etc.⁶⁾.

¹⁾ Frasa complectă ar fi: Ἴνα πείσειαν εἰ πως etc.

²⁾ Să se înțeleagă: ἵνα βιάσωνται, ἦν etc.

³⁾ Aor. ind. pas. de la σφίζω.

⁴⁾ Alci negațiunea pōte fi μὴ când propozițiunea principală e afirmativă: βουλευθεὶς τοιοῦτον μνημεῖον καταλιπεῖν, μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔστιν.

În lat. propos. consecutive se pun în subjonctiv.

⁵⁾ În loc de *εἰōν*, se găsește adesea οἷ ἔστιν, când relativul e la un cas oblic al pluralului: *ἔστιν ὧν* sunt ὄμενι al căror, *ἔστιν ὅς* sunt ὄμενι căror. Cf. n. 5.

⁶⁾ A se vedea textul grec coresp. Accentuarea pōte fi făcută și alt-fel. Cf. n. 32 nota.

185. — Când propozițiunea relativă arată *scopul* în care se face ceva, verbul se pune totdeauna în *viitorul* indicativului și negațiunea întrebuintată e μὴ¹⁾. Relativul echivalează atunci când cu ὥστε, când cu ἵνα sau ὅπως, când cu οἷος cu infinitivul.

186. — Propozițiunile relative *ipotetice*²⁾, au același mod ca propozițiunile condiționale, prin cari pot fi înlocuite. Negațiunea lor e μὴ.

3) Proposițiuni temporale

187. — Propozițiunile temporale sunt acelea cari încep printr'o conjuncție de timp. Dintre acestea cele mai principale sunt:

Ὅτε, ἤντινα. când	ἕως atâta cât, pentru ca
ὅποτε de câte ori, când	ἕσπε, μέρη, pînă când
ὅς cum, pentru că	πρίν, mai înainte ca
ἔπει, ἔπειδὴ, fiind-că	ἐν ᾧ în timpul când,
ἔπει (sau ὅς) τάχιστα de îndată ce	ἔξ ὁδ, ἀφ' ὁδ, de când, din timpul când.

188. — Când e vorba de a exprima un fapt unic și precis, aceste propozițiuni se folosesc de *indicativ* și de negațiunea οὐ.

189. — În afară de construcțiunile de cari s'a vorbit în lecțiunea precedentă, propozițiunile temporale nu prezintă nici o particularitate. Singură conjuncția πρίν are ceva caracteristic.

a) Această conjuncție se construiește cu infinitivul, când propozițiunea principală e *afirmativă*.

Nota.— Πρίν, se găsește câte o dată cu indicativul după o propozițiune principală afirmativă, când se pōte traduce prin cuvintele „*pînă în momentul când*“.

¹⁾ Cf n. 172 d) nota.

²⁾ Aceste propozițiuni se pot transforma ușor în propozițiuni condiționale, înlocuind relativul prin εἰ (εἰάν) τις.

b) Dacă propozițiunea principală e negativă sau interogativă, πρὶν poate de asemenea să se construiască cu infinitivul, dar de cele mai multe ori se construiește ca și cele lalte conjuncțiuni de timp, adică :

Cu indicativul pentru a arăta pur și simplu un fapt trecut.

Cu subjonctivul însoțit de ἄν, sau cu optativul fără ἄν, în cazurile prevăzute de n. 173—175.

190. În stilul indirect, după πρὶν, ca după toate conjuncțiile grecești, când verbul propozițiunii principale e la un timp trecut, se poate întrebuița optativul.

LECTIUNEA XXI

2) Propozițiunii relative

182. — Ὁ οὐ γενήσεται. Ὁ οὐκ ἂν γένοιτο. Ὁ οὐκ ἂν ἐγένετο. Ὁ μὴ γένοιτο. Ὁ Παρθένιος ποταμὸς ἀβατὸς ἔστιν, ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβατήτε. Οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσεται. 183. — Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς¹⁾ ἡμῖν οὐδὲν δίδως. Πῶς οὐκ εὐορκα ἀντομομοκῶς ἔσται²⁾, ὅς³⁾ οὐκ ἠθέλησε σαφῶς πυθέσθαι⁴⁾. 184. — Τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται⁵⁾ σοι φίλος εἶναι. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ὅτι οὐκ ἐν χρόνῳ ζητοῦσιν ἐξευρίσκειται. (Ὁκ ἔστιν οὔτε ζωγράφος, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐτ' ἀνδριαντοποιὸς ὅστις ἂν πλάσαι κάλλος τοιοῦτον ὅσον ἀλήθει' ἔχει⁶⁾). — Πατέρες μοι οὕτω εἰσὶν οἷ μεθεραπεύσουσιν.

1) Ὅς = ὅτι σύ.

2) VIII. ant. de la ἀντόμμουμι.

3) Ὅς = ἐπει οὕτως.

4) Aor. 2 inf. de la πυθάνομαι.

5) S'ar putea boulișetia sau ἂν boulișoito.

6) In loc de ἡ ἀλήθεια ἔχει.

Nota. — Οὐκ ἔστιν ὅστις. Οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐ. Οὐκ ἔστιν ἔπως. Οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ. Οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἦναντιώθη ἂν μοι τὸ εὐθὺς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἐμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν. Οὐκ ἔστιν ἔπως οὐχὶ τεθνήξεις¹⁾.

185. — Ὑμῖν πέμψω ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμμαχοῦνται. Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατέρας νόμους συγγράφουσιν καθ' οὓς πολιτεύουσιν. Εἶπε ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις αὐτοὺς ἀπάξει.

186. — Ἄ μὴ οἶδα²⁾ οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι. Ἄνθρωπος δίκαιός ἔστιν οὐχὶ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις³⁾ ἀδικεῖν δυνάμενος, μὴ βούλεται. Ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἢ ἡμῖν δοίη⁴⁾.

3) Propozițiunii temporale

188. — Ἦνίκα δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κοινορτὸς νεφέλη λευκή. Ταῦτα ἐπαύουν μὲχρι σκότος ἐγένετο.

189. — a) Μένων, πρὶν δῆλον εἶναι: τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται... συνέλεγε τὸ στρατεύμα. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι πρότερον πρὶν⁵⁾ δῆλοι γίγνεσθαι ὅσον ἦσαν.

Nota. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι... ἠσύχαζον..., πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρετο.

b) Οὐκ ἤθελε φεύγειν πρὶν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἐπεισε.

1) VIII. ant. de la θνήσκω.

2) Sau εἰ τι μὴ οἶδα.

3) Sau εἰ τις.

4) Ὀκνοῖν ἂν, potentialul. Frasa s'ar putea schimba astfel: εἰ τινα πλοῖα ἡμῖν δοίη, ὀκνοῖν ἂν.

5) Să se observe că πρὶν nu însemnează propriu zis priusquam, ci numai prius. Expresiunea completă ar fi πρὶν ἢ, dar la Atici nu întâlnim de cât πρὶν, nici odată πρὶν ἢ, în înțeles de „mai înainte ca“. Mai mult încă, prin pleonasm, πρὶν e adesea ori precedat de πρότερον sau de πρόσθεν, ca în frasa aceasta.

Ἐγώ σε οὐκέτι ἀφήσω¹⁾), πρὶν ἂν μοι ἄ υπέσχησαι²⁾ ἀποδείξεις³⁾. Αἰσχρὸν πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν... ψηφισῆσθε⁴⁾). Ἐπειθὸν αὐτοὺς μὴ ποιῆσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θιβαῖοι παραγένοιτο.

190. — Πρὸς ἐκλιθέντες δὲ αὐτῶ... ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγγελοῖ⁵⁾ τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοῖη.

LECTIUNEA XXII

ATRACTIUNE MODALA

191. — Când o propozițiune secundară necompletivă stă în legătură, fie cu o propozițiune condițională *la optativ*, fie cu o propozițiune principală *la potențial*, sau cu o propozițiune condițională exprimând o presupunere *contrarie realității*, ori cu o propozițiune principală în modul *ireal*, această propozițiune secundară se pune de multe ori *prin atracțiune* sau *asimilare de moduri*, în optativ în cazul întâi, în indicativ în cazul al doilea.

192. — Sunt supuse de asemenea atracțiunei propozițiunile secundare, cari se leagă cu un *optativ* sau cu un *indicativ* de dorință.

193. — În stilul indirect, propozițiunile cari depind de un verb cu însemnarea de „a spune sau a gândi⁶⁾” sunt adesea ori însoțite ele însăși de propozițiunii accesorii. Dacă verbul din propozițiunea principală e la trecut, se poate înlocui în aceste

1) Viit. ind. de la ἀφήμι.

2) Pf. ind. de la υπέσχωμαι.

3) Subj. aor. de la ἀποδείκνυμι.

4) Frasa aceasta e negativă după înțeles, dacă nu după formă. Αἰσχρὸν παύσασθαι implică această idee: οὐ δεῖ παύσασθαι.

5) Aor. 2 opt. de la ἀπάγω.

6) Aceste propozițiuni sunt de ordin ar la infinitiv.

propozițiunii accesorii *presintele*, *viitorul* și *perfectul* indicativului *prin optativ*.

Cele lalte timpuri se mențin însă fără schimbare, fiind că ideea de trecut pe care o exprimă n'ar fi în de ajuns vizibilă în optativ.

LECTIUNEA XXII

ATRACTIUNE MODALA

191. — Οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι περὶ παντός ἂν ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν. Ἄξιον ἦν ἀκούσθαι, ἵνα ἠκουσας ἀνδρῶν διαλεγόμενων οἱ νῦν σφώτατοί εἰσιν — Ἦώς ἂν τις, ἄγε μὴ ἐπίσταται, ταῦτα σφῶς εἴη. Κυβερνᾶν κατασταθεῖς ὁ μὴ ἐπιστάμενος... ἀπολέσειεν ἂν ὁ ὅς ἦκιστα βούλοιο. Ἦδει τοὺς λέγοντας, ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἤγεῖτο, τοῦτο ἀποφαίνεσθαι. Εὐ γὰρ ἤδησθ' ὅτι οὐδεὶς ἂν ἦν σοὶ ὅς ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν. — Πεινῶν φάγει ἂν ὁπότε βούλοιο Οὐποτ' ἐγωγ' ἂν, πρὶν ἴσοιμ' ὄρθον ἔπος, μεμφομένων ὅν καταφαίην¹⁾. Εἰ ἀποθνήσκει πάντα ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένει ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. Οὐκ ἂν ἐπαυόμην, ἕως ἀπεπειράθη²⁾ τῆς σοφίας ταυτησί.

192. — Εἴθε ἦχοις, ἵνα γνοίης. Εἰ γὰρ ὠφελον οἱοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἱοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα· νῦν δὲ οὐδέτερα οἱοί τε. — Ἐρδοί τις ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

193. — Ἐφη ἀδύνατον εἶεσθαι παρελθεῖν, εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο. Παρήγγειλαν, ἐπεὶ δὴ δεῖπνῆσειαν, πάντας ἀναπαύεσθαι. Τοῦ αὐτὸν λέ-

1) Cu prîn modurile se asimilează numai după o propozițiune principală negativă.

2) Aor ind mediu (de formă pas.) de la ἀπειράω.

γειν ἄ μὴ σαφῶς εἰδεῖν εἰργασθαι δεῖ. Ἐλεγον δὲ: Ἄριστος ἐν τῷ σταθμῷ εἶη, ὅθεν τῆ προτεραιᾷ ὤρμηγτο ¹⁾).

LECTIUNEA XXIII

ÎNTEBUIŢAREA INFINITIVULUI

196. — Infinitivul e forma *substantivă* a verbului ²⁾. El are funcţiuni comune cu ale substantivului și cu ale verbului.

197. — **Infinitivul ca substantiv.** Intocmai ca un substantiv, infinitivul grec poate primi articol. Grație flexiunii acestui articol, el se poate declina ³⁾

Infinitivul cu articol e foarte des întrebuințat în epoca clasică. El se găsește:

a) Construit ca *subiect* sau *compliment* al unui verb ⁴⁾.

Notă. — Infinitivul e une ori precedat de articol și construit precum spunem aci, chiar după verbele cari însemează *a zice*, *a gândi*. — Cu deosebire se găsește infinitivul cu articol în loc de infinitivul simplu după verbele cari arată sau implică o idee de *impedecare*, de *oprire* și după expresiunile cu înțeles *negativ*.

b) Construit ca *acusativ de relațiune* (cf. n. 38 c.) după adevective.

¹⁾ Nu ὀρμηγθεν, ne fiind în condițiunile cerute.

²⁾ După etimologie, infinitivul e sau un *locativ* (formele în — εν, — εν, — μεν) sau un *dativ* (formele în — να, — μεναι, — σαι).

³⁾ Articolul infinitivului e tot dauna neutru; el însemează propriu zis „acest fapt că”.

⁴⁾ De ordinar, infinitivul subiect sau compliment al unui verb se construiește fără articol. Cf. n. 203—204. Se adaugă articolul spre a face ca infinitivul să jöce, în măsura posibilității, rolul unui *adevărat* substantiv.

c) Construit cu un substantiv la dativ, pentru a arăta aceleași raporturi ca dativul propriu zis, sau ca dativul care înlocuește instrumentalul.

Nota — Cu articol infinitivul se găsește dese ori construit ca apositie, întocmai ca un substantiv.

d) Construit cu un substantiv la genitiv, pentru a arăta aceleași raporturi ca genitivul propriu zis, sau ca genitivul care ține loc de ablativ.

Nota. — S'a văzut că genitivul infinitivului exprimă o idee de scop. Acest genitiv de scop poate fi precedat de ὡς, sau de ἐνεκα

e) Construit cu o prepozițiune urmată de cazul apropiat.

198. — Infinitivul articulat poate primi un subiect în *acusativ*, sau un compliment.

199. — **Infinitivul ca verb.** Infinitivul 'și conservă în multe privințe natura sa verbală:

a) El are forme diferite pentru a exprima *timpurile* și *modalitatea acțiunii* (activ, mediu, pasiv). Unit cu particula εν, el poate lua înțelesul de *potențial* sau de *ireal*.

b) Complimentul infinitivului nu se pune, ca al substantivului verbal, în genitivul *obectului* (cf. n. 54) ci în cazul voit de cele-l'alte forme ale verbului.

c) Subiectul acțiunii arătată de infinitiv nu se pune în genitivul *subiectiv*.

d) În sfârșit, pentru a califica ideea arătată de infinitiv, ne servim de un adverb, nu de un adevectiv.

200. — Întrebuințarea subiectului infinitivului.

a) Dacă infinitivul are același subiect ca propozițiunea principală, subiectul nu se mai exprimă.

b) Dacă infinitivul are un subiect diferit de acela al propozițiunii principale, subiectul se pune în *acusativ*.

201. — **Numele predicativ și determinările atributive.** a) Când subiectul infinitivului nu e ex-

primat, numele predicativ și determinările atributive se pun în cazul subiectului din propozițiunea principală, adică, în nominativ.

b) Când subiectul infinitivului e în acuzativ, numele predicativ, și determinările atributive se pun în acuzativ.

202. — Particularități relative la întrebuintarea subiectului, numelui predicativ și determinărilor atributive. a) Dacă subiectul infinitivului e o persoană nedeterminată (*cineva*), acest subiect e de ordinar suprînat, iar numele predicativ și determinările atributive se pun în acuzativ, ca și cum s'ar raporta la τινί, sub-înțeles.

b) Numele, care ar trebui să fie subiectul infinitivului, găsindu-se în propozițiunea principală la un alt cas de cît nominativul, nu se mai repetă înainte infinitivului. Expresiunea predicativă și determinările atributive se pun sau în acuzativ, sau în cazul în care se află subiectul logic al infinitivului în propozițiunea principală.

Nota. — Aposițiunea la subiectul sub-înțeles al infinitivului pöte tot-d'auna să fie pusă în acuzativ; ea pöte fi de asemenea în *dativ*, dar nici o dată în genetiv.

LECTIUNEA XXIII

INTREBUINȚAREA INFINITIVULUI

197. — Infinitivul ca substantiv¹⁾. a) Τὸ γινῶναι ἐπιστήμην που λαβεῖν ἐστὶ. Πολλάκις δοκεῖ τὸ

1) Infinitivul chiar fără articol pöte fi privit une ori ca substantiv: el pöte juca rol de subiect, de nume predicativ de aposiție sau de compliment. Iată câte-va exemple:

Ὁ δὲ κολόν τε ἀνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. Ἀβτη... μόνη ἐστὶ κακὴ πράξις, ἐπιστήμης στερηθῆναι. — *1) μάς, ὡ παῖδες οὐτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον τοὺς μὲν γεραυτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι.

φουλάξαι τὰγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Τλήσομαι¹⁾ τὸ κατθανεῖν. Ἐπέσχον τὸ εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. Μόνον ἔρων τὸ παῖειν τὴν ἀλισχόμενον.

Nota. Ἐξομεῖ²⁾ τὸ μὴ εἰδέναι. Καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον καὶ τὸ προσημαίνειν ᾧ βούλεται, τοῦτο πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσι. — Οἱαί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν. Ὅσοι εἰσιν μόνοι ἐτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἀνθα πάλαι ἐσπεύδομεν. Τρεῖς δὲ μόνοι φήφοι διήνεγκαν³⁾ τὸ μὴ θανάτου τι μῆσαι. Ὅχι ἀπεσχόμεν τὸ μὴ οὐκ⁴⁾ ἐπι τοῦτο εἶθαι. Οὐδεὶς ἀντιλέγει τὸ μὴ οὐ λέξειν ὅ τι ἕκαστος ἤγεται πλείστου ἀξίον ἐπίστασθαι. Τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχομεν μέμφασθαι⁵⁾ τὸ μὴ οὐχὶ πάντα πεπραχέναι.

b) Τὸ δὲ βία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος. Μακρὸς τὸ κρῖναι ταῦτα χάλοιπὸς χρόνος. Τὸ μὴ βλέπειν ἐτοίμα. Τὸ προσταλαιπορεῖν οὐδεὶς πρόθυμος ἴν. Τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἴμων ἐσβάλλειν, ἱκανοὶ εἰσι.

c) Οὐ γὰρ δι, τῷ γε κοσμίως ζῆν ἀξίον πιστεῦειν. Τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὡς περ τῷ ἐγρηγορέναι⁶⁾ τὸ καθεύδειν. Τῷ πλουτεῖν ὑπήκοα. Ἄμα τῷ τιμᾶν. Οὐδενὶ πλέον κεκράτηκε Φίλιππος ἢ τῷ πρότερος πρὸς ταῖς πράγμασιν γίγνεσθαι.

d) Πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα ἦλθον τοῦ εἰλεῖν. Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φροεῖν. Ὁ ἐγόμενοι τοῦ πρώτος ἕκαστος γίγνεσθαι. Ἀξίος αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι

1) Sau τλήσω viit. de la τλάω.

2) Prs. 2 sg. viit. ind. de la ἐξέμνημι.

3) Aor. ind. de la διαφέρω.

4) Precum vom vedea mai în urmă (cf. n. 204 a) nota II și mai jes b) nota I), după verbele cari conțin idea de *negare* sau de *oprire*, se pune înainte infinitivului *μὴ* care nu se traduce, sau *μὴ οὐ*, când verbul din propozițiunea principală e însoțit de o particulă de negațiune.

5) Inf. aor. de la μέμφομαι.

6) Inf. pf. de la ἐγείρω.

τοῦ τοιαυτῷ ἀκούειν. Νέοις τὸ σιγᾶν κρεϊττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Εἰς τοῦτ' ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν.

ε) Τοὺς γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι Φίλιππον ὀρῶ γιγνομένους. Πρὸ τοῦ τοὺς ἄποδοῦναι. Σωκράτης πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν. Πρὸς τῷ λαβεῖν. Διὰ τὸ εἰδέειναι. Ἐκ τοῦ πολλὰ κεκτῆσθαι. Ἄντι τοῦ λέγειν. Τοῦ ὄραν ἔνεκα. Πρὸ τοῦ χρῆσθαι. Πλὴν τοῦ λέγειν. Ἄνευ τοῦ δεικνύειν. Πίνειν ἄχρι τοῦ μὴ διψῆν.

198. — Καὶ τὸ πεισθῆναί τινας. Ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίοις. — Ἐπὶ τῷ κακόν τι ἡμᾶς ἐργάζεσθαι.

200. — **Intrebuintarea subiectului infinitivului.**

α) Ὁμολογῶ δέ σ' ἀδικεῖν. Ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν. Κύρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνάς. — β) Τὸν καλὸν ἀγαθὸν ἀνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι. Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.

201. — **Numele predicativ și determinările atributive.** α) Ὁ Κύρος διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι, πολλὰ τοὺς πύροντας ἀνηρώτα. Ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ δίκων ἰσχύει. Δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν. — β) Βούλομαι ἐγὼ λαὸν σὸς ἐμμεναι ἢ ἀπολέσθαι. Τὸν καλὸν ἀγαθὸν ἀνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι.

202. — **Particularități relative la întrebuintarea subiectului, numelui predicativ și determinărilor atributive.** α) Δεῖ ἐπιμέλεσθαι τοῦ ἀγαθὸν ἀνδρα γίνεσθαι. Πρέπει κόσμιον εἶναι. Ἡδὺ σωθέντα μεμνήσθαι πόνων. Αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρῆσιμον λόγον μὴ μαθεῖν. — β) Ἀνάγκη μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλία χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευδόμενον¹⁾ μεθ' ὑμῶν εἶναι. Ἐδέοντό μου προστάτην γενέσθαι. — Ἀπαλλαγεῖς τούτων τῶν φασ-

¹⁾ Aor. part. med. de la ψεύδω.

κόντων δικαστῶν εἶναι. Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου γενέσθαι. Ὁ δῆμος συνεχώρησε Μιλτιάδῃ πρώτῳ γραφεῖναι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας.

Nota. — Ἐξεστιν ὑμῖν λαβόντας (= λαβοῦσιν) τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀπιέναι. Δέομαι ὑμῶν ἀπιέναι, λαβόντας¹⁾ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν.

LECTIUNEA XXIV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

203. — **Propozițiunii infinitive jucând rolul de subiect.** Infinitivul se întrebuintează ca subiect cu impersonalele *χρή*, *δεῖ* trebuie, *ἔξεστιν* (πάρεστιν, ἔνεστιν, ἔστιν), *ε* permis, posibil; *πρέπει*, *προσῆκει* se cuvine, cu locuțiunile impersonale formate din substantive sau adevective: *ώρα* ἐστί, *καιρὸς* ἐστί *ε* momentul de a; *δίκαιόν* ἐστί *ε* drept; *ἀναγκαῖόν* ἐστί, *ἀνάγκη* ἐστί, *ε* necesar; *καλόν*, *αἰσχρὸν* ἐστί, *ε* frumos, rușinos, etc. De asemenea cu *ὁλόν τ'* ἐστί *ε* și *δυνατόν* ἐστί, *ε* posibil, precum și cu *συμβαίνει* se întâmplă.

Nota. — Fôrte adesea ori *constructiunea impersonală* se înlocuște printr'o *constructiune personală*. Ast-fel, în loc de *δίκαιόν* ἐστί *ε* drept, se zice *δίκαιός* εἰμι sunt autorizat ca, merit ca, sunt obligat ca..; în loc de *ἐπιτήδειόν* ἐστί *ε* folositor, se întâlnește *ἐπιτήδειός* εἰμι *ε* folositor ca eu..

Unele locuțiuni chiar, nu sunt autorizate de cât în constructiunea personală: *δοκῶ* pare că, *ἐπίδοξός* εἰμι sunt considerat ca, *ε* de bănuie că eu, *πολλοῦ* δέω, *τοσοῦτου* δέω *λίπνε*ste mult, puțin *λίπνε*ste, etc.

204. — **Propozițiunii infinitive jucând rolul de compliment.** Infinitivul se întrebuintează ca compliment direct:

α) După verbele cari însemnează a *gândi*, a *spune*, a *crede*, (a promite, a spera, etc.), echi-

¹⁾ Λαβόντων nu se pôte.

valând cu o propozițiune precedată de $\epsilon\tau$: sau $\delta\epsilon \omega\varsigma$ ¹⁾).

Cu verbele din această categorie, infinitivul are același înțeles ca timpurile corespunzătoare ale indicativului. Infinitivul presinte sau aorist cu $\acute{\alpha}\nu$ are înțelesul *potențialului*, vorbind despre viitor. El poate avea de asemenea înțelesul de *ireal*.

Nota I. — Negatiunea în general e $\omicron\upsilon$, cu deosebire după verbele $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\upsilon\upsilon$ și $\pi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$ și după acelea cari însemnează a crede, a gândi. Totuși dacă verbele acestea se află la un mod sau într'o construcție care cere $\mu\acute{\eta}$, se întrebunțează $\mu\acute{\eta}$ înaintea infinitivului.

Nota II. — După verbele cari însemnează a nega se adaugă de ordinar înaintea infinitivului $\mu\acute{\eta}$, care e *espletiv*, sau $\mu\acute{\eta} \omicron\upsilon$ când propozițiunea principală e negativă de formă ori de înțeles ²⁾.

Nota III. — Cu verbele $\acute{\epsilon}\lambda\pi\acute{\iota}\zeta\epsilon\upsilon\upsilon$ a spera, $\pi\rho\sigma\delta\omicron\kappa\acute{\alpha}\nu$ a se aștepta cu, $\acute{\omicron}\pi\sigma\chi\upsilon\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ și $\acute{\epsilon}\pi\alpha\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, a promite, $\acute{\alpha}\pi\epsilon\iota\lambda\epsilon\iota\upsilon\upsilon$, a amenința, precum și după $\acute{\omicron}\nu\acute{\nu}\omicron\upsilon\alpha\iota$ a jura (când jurămîntul se raportă la viitor) se întrebunțează sau *infinitivul viitor*, sau *infinitivul presinte* ori *aorist* însoțite de $\acute{\alpha}\nu$, cari exprimă ideea de potențial și echivalează prin urmare cu un viitorindulcit. — Negatiunea în acest caz e $\mu\acute{\eta}$.

Nota IV. — În ceea ce privește subiectul, numele predicative și atributive, se aplică regulile enunțate la n. 200 și 201.

b) După verbele cari arată o manifestare a *voîn-*

¹⁾ Aici intră construcția *acusativului cu infinitivul*. Se pare nenatural ca un acuzativ să fie subiect al unui verb. Construcția se explică însă dacă ne gândim că infinitivul la origină n'a fost verb, ci substantiv, în cazul dativ sau locativ, precum am spus mai sus. Subiectul infinitivului e în realitate obiectul direct al verbului din propozițiunea principală. Intr'o frază ca: $\acute{\epsilon}\pi\omicron\iota\eta\rho\alpha\varsigma \mu\epsilon \gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\sigma\alpha\iota$ «m'ai făcut să rid», traducerea adevărată ar fi: «m'ai făcut spre ris»: Cf. n. 42. Infinitivul luând o valoare verbală, construcția s'a menținut și s'a întins, de și s'a pierdut noțiunea primitivă a înțelesului ei. Ast-fel s'a putut zice: $\acute{\epsilon}\phi\eta\varsigma \mu\epsilon \gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\nu$ etc.

²⁾ Tot ast-fel se împlinește cu aceste verbe când se construiesc cu o conjuncție ($\epsilon\tau$ sau $\omega\varsigma$) în loc de a se construi cu infinitivul: $\acute{\alpha}\mu\phi\omicron\theta\eta\tau\epsilon\iota \zeta\omega \omicron\upsilon \kappa \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\eta\eta \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\mu\epsilon\upsilon$.

tei, adică după acelea cari însemnează a voi, a stătuți, a ordona, a permite, a contrazice, a împedeca, a evita. — Negatiunea întrebunțată înaintea infinitivului după aceste verbe e $\mu\acute{\eta}$.

Nota. — Ca și în cazul precedent, după verbele cu înțeles negativ ca a opri, a împedeca, se adaugă de ordinar înaintea infinitivului $\mu\acute{\eta}$, care e înlocuit cu $\mu\acute{\eta} \omicron\upsilon$ dacă propozițiunea principală e negativă ¹⁾.

c) După verbele cari arată o manifestare a *activității*, cum sunt acelea cari însemnează a face, a face ca, a se sili, a căuta, a îngădui, a da mijlocul de a etc.

Nota. — În privința negatiunii și a construcției verbelor cu înțeles negativ, aceleași observații sunt de făcut ca mai sus.

d) După verbele următoare, cari nu se pot construi de cât cu infinitivul întrebunțat fără subiect: $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\alpha\iota$, a putea; $\acute{\epsilon}\chi\omega$ a putea; $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\sigma\tau\alpha\mu\alpha\iota \omicron\iota\delta\alpha$, a ști, a fi aflat (de unde: a fi capabil); $\pi\acute{\epsilon}\phi\upsilon\kappa\alpha$ a fi făcut în mod natural pentru; $\acute{\omicron}\phi\epsilon\iota\lambda\omega$ a trebui; $\theta\alpha\rho\rho\acute{\omega}$, a cuteza, $\alpha\iota\sigma\chi\acute{\upsilon}\nu\omicron\mu\alpha\iota$, $\phi\omicron\beta\omicron\upsilon\mu\alpha\iota$, $\delta\acute{\epsilon}\delta\omicron\iota\kappa\alpha$, $\delta\kappa\upsilon\acute{\omega}$, a nu cuteza; $\mu\alpha\nu\theta\acute{\alpha}\nu\omega$ a învăța să; $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\omega\theta\alpha$, $\acute{\epsilon}\acute{\iota}\theta\iota\sigma\mu\alpha\iota$ a avea obiceiul de a; $\acute{\epsilon}\theta\acute{\iota}\zeta\omega$ a deprinde pe cineva la.

205. — **Construcția impersonală și construcția personală.** Când e vorba de a traduce cu *pasivul* verbelor a zice, a crede etc. ideea „se spune că, se crede că” etc. construcția logică e ca infinitivul (însoțit, dacă e cazul, de subiectul său în acuzativ) să devină subiectul verbului principal și acesta să fie pus la a 3-a persoană din singular. Această construcție numită *impersonală* se întâlnește uneori, dar mai des se întrebunțează construcția *personală*, făcându-se din subiectul infinitivului subiectul verbului principal.

¹⁾ Nu se adaugă această negatiune după $\omicron\upsilon\kappa \acute{\epsilon}\omega$, $\omicron\upsilon\kappa \acute{\alpha}\theta\acute{\epsilon}\lambda\omega$, precum nici după $\kappa\omega\lambda\acute{\omega}$. $\tau\acute{\iota} \sigma\epsilon \kappa\omega\lambda\acute{\omega}\tau\epsilon\iota \delta\acute{\iota}\omega\rho \pi\tau\acute{\epsilon}\iota\upsilon$;

LECTIUNEA XXIV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

203. — **Propositivni infinitive jucând rolul de subiect.** Οὐκ ἔστιν εἶδριν βίον ἄλυπον οὐδενί. *Ἐξέστιν ὑμῖν εὐδαίμοσι γενέσθαι. Οὐ βουλευέσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλευσθαι. Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα. Συνέβη¹⁾ μοι πορευέσθαι.

Nota.—Δίκαιός εἰμι τοῦτο πάσχειν. *Ἄνδρας τινὰς ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι²⁾ εἶναι ὑπεξαιρηθῆναι.

*Ἐπίδοξός εἰμι τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης. Πολλοὶ δέω ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι. Μικροῦ ἐδέησεν ὁ Ἐθαγόρας Κύπρον ἀπασαν κατασχέειν³⁾.

204.—**Propositivni infinitive jucând rolul de compliment.** a) Λέγετε αὐτὸν πονηρὸν εἶναι. Νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιωτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ⁴⁾. *Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημοσία⁵⁾.

Nota I.—Ἡ γοῦμην οὐκ εἶναι ἐπιμέλειαν ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίνονται. Εἴ τι τούτων ἀληθές ἦν, οἴεσθε οὐκ ἂν αὐτὴν λαβεῖν;—Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέλαιον. Εἴ τις νομίζει τι μὴ ἰκανῶς εἰρησθαι, ἀναστάς υπομνησάτω⁶⁾.

Nota II.—Ἐξαρνοῦμαι μὴ δεδρακέναι τάδε. Οὐκ ἐξαρνοῦμαι μὴ οὐ δεδρακέναι τάδε.

¹⁾ Aor. 2 ind. de la συμβαίνω.

²⁾ Aceeași atracțiune a dat loc la expresiuni ca προσήκοντά τινα λόγον... ῥηθῆναι (λόγον ἐν προσήκει ῥηθῆναι) cuvinte cari trebuiesc spuse. Τὸ πλῆθος τῶν ἐνότων εἰπεῖν (= τῶν ἄνεστιν εἰπεῖν) „grămadă de lucruri, pe cari e posibil de a le spune“.

³⁾ Inf aor. 2 de la κατέχω.

⁴⁾ În stilul direct: ἀξιωτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνομεν.

⁵⁾ *Ἄν διαγενέσθαι = ὡς ἂν διεγόμεν.

⁶⁾ Aor. imper. de la υπομνήσκω.

Nota III.—Βοιωτοὶ νῦν ἀπειλοῦσιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἄττικην. Τὸν στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν. Οὐ τοσοῦτον ἠλπίζον ἐκπεσεῖν¹⁾ ἂν Περικλέα ἔσον διαβολὴν ὄσειν²⁾ αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν. *Ἐχεις τινὰ ἐλπίδα μὴ ἂν σαυτὸν τε καὶ τὴν ναῦν ἀπολέσαι.

Nota IV.—Νομίζω οὐδὲν χείρων εἶναι τῶν ἄλλων. Ἀλεξάνδρος ἐφασκεν Διὸς εἶναι υἱός. *Ἐλπίζε τιμῶν τοὺς γονέας πράξειν καλῶς.

b) Πείθω σε ἀπιέναι. Ἐδεήθη ὑμῶν μὴ θορυβεῖν.

Nota.—Οἱ ἰατροὶ ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ. Μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ καταπρωθῆναι. Οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐκ εἶναι ταῦτα. Τί ἐμποδῶν³⁾ μὴ οὐχὶ τὰ δεινότατα παθεῖν.

c) Σωκράτης μηχανικοὺς γίνεσθαι τοὺς συνόντας⁴⁾ οὐκ ἔσπευδεν. *Ἄ γὰρ διεπράττοντο μὴ καίειν⁵⁾ ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσι ὡς ἄλλοτρίαν. Τότε ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθη μὴ δὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους.

d) Ὅρας δι σιγᾶς καὶ οὐκ ἐχεις εἰπεῖν.

205. — **Constructia impersonală și constructia personală.** Ἐλέγετο καὶ Συέννεσι εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων.—Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι. Ἐπύαξα... ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα. Ἐρως ὁμολογεῖται παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι.

LECTIUNEA XXV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

206. — **Infinitivul arătând scopul.** a) În epoca omerică și la poeți, infinitivul se găsește între-

¹⁾ Aor. inf. de la ἐκπίπτω.

²⁾ Viit. inf. de la φέρω.

³⁾ Τι ἐμποδῶν = οὐδὲν ἐμποδῶν.

⁴⁾ Subst. οι συνόντες format din part. verb. σύνεμι.

⁵⁾ Inf. pres. de la κάω, în loc de κάίω.

buintat pentru a exprima *scopul*, după un verb de mișcare, ca *a trimite* sau *a veni*.

Nota. — Construcția aceasta se întâlnește uneori în Tucidide.

În Omer, infinitivul putea să înlocuiască o propozițiune finală.

207. — În prosa atică infinitivul arătând scopul nu se întrebunțează de cât :

a) După verbele cari însemnează *a da, a lua, a părăsi* (διδόναι, λαμβάνειν, ἐπιτρέπειν, πᾶρχειν, etc.), și

b) După verbele cari însemnează, *a alege, a designa, a institui* (αἰρεῖσθαι, καθιστάναι, ἐπιστάναι etc.)

208. — **Infinitivul de determinare.** Infinitivul fiind un nume verbal, se poate construi ca un substantiv, în acuzativ ¹⁾, pentru a exprima în ce privință cutare sau cutare subiect posedă cutare sau cutare calitate arătată de un adevectiv. El se construiește ast-fel :

a) După adevectivelor cari indică *destoinicie, capacitate, aptitudine* sau ideea contrară, *incapacitate, lipsă de abilitate*, etc., și după acelea cari arată *graba* sau neplăcerea de a face ceva.

b) După adevectivelor cari însemnează *ușor, plăcut, bun, frumos, demn*, sau cari exprimă ideile contrarii.

209. — **Infinitivul absolut.** Infinitivul se întrebunțează în grecește în mod independent :

a) Cu înțeles de imperativ (cf. n. 154).

b) Cu înțeles de optativ, pentru a exprima o dorință (cf. n. 154 nota).

c) Când singur, când precedat de *ὥς*, în câte va locuțiunii.

d) În unele frase exclamative, pentru a exprima *uimirea* sau *indignarea*.

¹⁾ Cf. n. 38 c).

LECTIUNEA XXV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

206. — **Infinitivul arătând scopul.** Καὶ τότε Ὀδυσσεὺς ὤρτο ¹⁾ πόλινδ' ἔμειν ²⁾. Βῆ ³⁾ δ' ἔμειν. Μανθάνειν γὰρ ἤκομεν. Ἡμᾶς δὲ πέμπει τοὺς λόγους ἡμῖν φράσαι.

Nota. — Δέκα δὲ τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαι τε καὶ κατασκεψασθαι καὶ κηρῶσαι κτλ. Ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλάσποντον... τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν.

Ἡέρα ⁴⁾ δ' Ἡρη πίνα ⁵⁾ πρόσθε βαθεταν ἐρυκέμεν. Καὶ δεῖρο κάλεσσον Ἴριν τ' ἐλθέμεναι.

207. — a) Παρέχω ἑμαυτὸν τέμνειν καὶ καίειν. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ὡς πολεμίαν οὖσαν. Τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀκρὰν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν. — b) Οἱ ἄρχοντες, οὗς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου. Δῆλον, ὅτι κυβερνᾶν κατασταθεῖς ὁ μὴ ἐπιστάμενος, ἀπολέσειεν ἂν οὗς ἤκιστα βούλοιο.

208. — **Infinitivul de determinare.** Θεμιστοκλέα, ἱκανότατον εἰπεῖν καὶ γινῶναι καὶ πράξαι. Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτα δνειδῆ. Βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν.

b) Αἰεὶ τοὶ τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι. Τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιότητους προειπεῖν ἤγοῦμαι, ἡμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι. Ἄνῆρ καλὸς ὄρα. Ποταμὸς ῥᾶδιος διαβαίνειν.

209. — **Infinitivul absolut.** c) Ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν. — Ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς

¹⁾ În loc de ὤρτω, 3 prs. sg. aor. mediu de la ὄρνυμι.

²⁾ În loc de ἔμειναι, inf. pres. de la εἶμι. Formă omerică.

³⁾ Aor. 2 de la βαίνω, formă omerică, fără augment.

⁴⁾ Ac. sg. de la ἡέρα în loc de ἀήρ.

⁵⁾ Impf. poet. de la πίναω. Att. πίτημι și πετάννυμι.

ἔμοι δοκεῖν, ὡς εἰκάσαι, ὡς συμβάλλειν, ὡς οὕτω γ' ἀκοῦσαι, ὡς ἰδεῖν, ὀλίγου δεῖν etc. — Εἶναι, ἐκὼν εἶναι, τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι, τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι, τὸ ἐπ' ἔμοι (ἐπ' ἔκοίνοις, ἐπὶ τοῦτοις) εἶναι, τὸ νῦν εἶναι.

d) Ἐμὲ παθεῖν τάδε. Ὁ δυστάλαινα, τοιάδ' ἄνδρα χρησιμὸν φωνεῖν. Τοιουτοῦν τρέφειν κυνά. Τοῦτον δὲ ὑβρίζειν· ἀναπνεῖν δέ. — Τῆς μωρίας· τὸ Δία νομίζειν ὄντα τηλικουτονί.

LECTIUNEA XXVI

INTREBUIŢAREA PARTICIPIULUI

210. — IntrebuiŢarea participiului e foarte întinsă în greceşte, nu numai din cauza formelor multiple de care dispune acest mod, dar în virtutea geniului însuşi al limbii.

Participiul e forma *adectivă* a verbului, dar el şi păstrează valoarea sa verbală ca şi infinitivul.

NegaŢiunea participiului e *οὐ*. Cu toate acestea se întrebuiŢează *μή*, când propoziŢiunea participială echivalează ca înŢeles cu o propoziŢiune la un mod personal, a cărei negaŢiune ar fi *μή*.

Nota. — Se întrebuiŢează de asemenea *μή* în loc de *οὐ* printr'un fel de *atracŢiune*, când participiul e în legătură cu o propoziŢiune principală, care, dacă ar fi negativă, ar cere *μή*.

211. — Participiul ca *adectiv*. a) Ca ori ce adectiv participiul pōte servi ca atribut pe lângă un substantiv. El se pune de ordinar între articol şi substantiv. (Cf. n. 18).

Nota. I. — Participiul întrebuiŢat ca adectiv pentru a determina un nume, pōte fi el însuşi însoŢit de o determinare. În cazul acesta se pune *între articol şi nume* fie participiul singur, fie determinarea şi participiul, fie numai determinarea.

b) În ceea ce priveşte *negaŢiunea*, regula e cea de mai sus. Cf. n. 210).

212. — Participiul ca *substantiv*. Ca ori ce adectiv, participiul pōte fi luat ca *substantiv* (cf. n. 27). Pentru acesta e de ajuns ca să-l precedăm de articol. El arată ca şi adectivele :

a) Sau *anumite persoane*.

b) Sau *o categorie de persoane*, pe care voim să o deosebim de altă categorie diferită.

Nota I. — Participiul întrebuiŢat *fără articol* se găseşte de asemenea *une ori* luat ca substantiv. El arată atunci, nu *omenii*, ci, în mod nedeterminat, *omeni* cari fac cutare sau cutare lucru.

Nota II. — Participiul construit *cu articol*, are asupra substantivelor verbale corespunzătoare avantajul de a arăta *timpul*. El Ţine de multe ori locul unei propoziŢiuni relative. De notat cu deosebire participiul precedat de articol în înŢelesul unei propoziŢiuni *relative consecutive* (cf. n. 184), sau al unei propoziŢiuni *relative finale* (cf. n. 185). În acest din urmă cas el se găseşte de obicei în viitor.

213. — Participiul în funcŢiune de verb. Participiul, întrebuiŢat fără articol, pōte înlocui o propoziŢiune subordonată *ore-care*, *timporală*, *causală*, *finală*, *condiŢională* sau *concesivă*. Ast-fel *ποῶν* pōte să însemneze, după împrejurări : *când face*, *fiind-că face*, *dacă face*, *ori ce ar face*¹⁾.

Nota. — Participiul singur n'are înŢeles final adevărat nu exprimă *scopul*, de cât după verbele de *mişcare*. Timpul întrebuiŢat e *viitorul*. Cu *πάμπαν* se întrebuiŢează şi *prezentele*, pentru a indica misiunea dată aceluia care e trimis.

214. — Pentru mai multă claritate, participiul e adesea ori însoŢit de *ore-cari* particule, cari îi precizează valoarea şi înŢelesul :

a) *Particule de timp*. Ἀπὸ, în acelaşi timp ;

¹⁾ NegaŢiunea obicinuită e aceea care s'ar întrebuiŢa în propoziŢiunea subordonată corespunzătoare.

μεταξύ, în mijlocul; εὐθὺς (mai rar αὐτίκα) îndată, din.

b) *Particule causale.* Ἄτε (mai rar οἶον, οἶα cu sau fără δὴ) *fiind-că, din cauză că.* Ἄτε exprimă motivul real, în ori ce cas motivul *autoului*, nu al persoanei de care se vorbește. Acesta din urmă se introduce prin ὡς „fiind-că, zicea el sau ziceau ei, în credința, convingerea, părerea, închipuindu-și“.

c) *Particula finală.* Am văzut în nota precedentă că participiul viitor are înțeles *final*, dar numai după verbele de *mişcare*. După celelalte verbe, pentru a avea acest înțeles participiul trebuie în regulă generală, să fie însoțit de particula ὡς.

d) *Particule concessive.* Se pune înaintea participiului *καίπερ* *deși, ori cât ar fi de*, sau numai *καί, chiar*. În loc de *καίπερ* se întâlnește de asemenea *ἔμως, cu toate acestea sau ἔμως καί, cu toate acestea, chiar*.

Nota.—După un compliment circumstanțial, fie în participiu, fie sub formă de propozițiune secundară, se pune adesea ori οὕτως în fruntea propozițiunii principale, pentru a relua și rezuma ideea exprimată mai înainte.—Pentru a rezuma o circumstanță de timp, în loc de οὕτως se întâlnește de asemenea *εἶτα, ἐπειτα, τότε.*

LECTIUNEA XXVI

INTREBUINȚAREA PARTICIPIULUI

210.—Θάνομι' ἐκείνην καίπερ οὐκ οὖσαν προδούς. Εἰ γνωσθόμεθα... ἀμύνησθαι οὐ τολμῶντες. Οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία¹⁾. Ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες²⁾ τὸ αὐτίκα δεινόν. Δεινὰ πείσομαι, ἃ ἔ νόμος ἀποδίδωσί μοι μὴ τυχῶν³⁾ παρ' ἑμῶν.

¹⁾ Echivalează cu: Ἐάν μὴ νικῶμεν.

²⁾ Echivalează cu: Καί μὴ φοβηθήτε.

³⁾ Μὴ τυχῶν = ἔάν μὴ τύχω.

Nota.—Δεχόμενοι¹⁾ ἤμας μὴ δετέρων ὄντας ἑυμαχούς. Οἱ ἄν... ἦν ἀδικῶνται, δῆλοι ὡς μὴ ἐπιτρέψοντες.

211.—*Participiul ca adevectiv.* a) Οἱ καμόντες²⁾ στρατιῶται = (οἱ στρατιῶται οἱ καμόντες = τῶν στρατιωτῶν οἱ καμόντες) ἐκοιμήθησαν. Πᾶς ὁ βουλόμενος. Ἐν τῇ Μεσσηγίᾳ ποτὲ οὕση γῆ.

Nota 1.—Ὁ κατελιφῶς κίνδυνος τὴν πόλιν³⁾. Τοῖς ταῖς αὐτῶν σώματα ἄγουσιν ἵπποις. Αἱ ἀρισταὶ δοκοῦσαι εἶναι φύσεις. Τὸ ἱερὸν καλούμενον πόλεμον. Φιλοσόφου ἀνδρὸς οὐκ ἔστι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡθονὰς καλούμενας. Ὁ Μειδίας ὀνομαζόμενος. Αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμαχοῦσαι. Σκιπίων ὁ τὸν Ἀννίβαν νικήσας.

b) Τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους⁴⁾ τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν. Ὁ μὴ δαρεῖς⁵⁾ ἀνθρώπος οὐ παιδεύεται⁶⁾.

¹⁾ Δεχόμενοι = ἔάν δεχῆσθε.

²⁾ Aor. part. de la κάμνω.

³⁾ Se poate de asemenea repetând articolul: Ὁ κίνδυνος ὁ τὴν πόλιν κατελιφῶς. Cf. n. 18.

⁴⁾ Aor. part. med. de la ἀναρῶ. Participiul în această din urmă propozițiune echivalează cu o propozițiune ipotetică: εἰ τις μὴ.. de aceea negațiunea e μὴ. Cf. n. 186.

⁵⁾ Aor. 2 part. pas. de la δέρω.

⁶⁾ După cum se vede din exemplele noastre participiul întrebuințat ca adevectiv, înlocuiește o propozițiune relativă. Dar propozițiunile relative pot fi împărțite în determinative și explicative: *determinative*, dacă servesc ca să distingă o categorie de persoane sau de obiecte de altă categorie, ast-fel în cât nu pot fi supimate, fără a schimba înțelesul frazei; *explicative* dacă nu conțin decât o explicațiune folositore, dar nu indispensabilă înțelesului. Luând fraza: *Soldatii, cari erau osteniți, s'au culcat*, dacă voese să vorbească de soldații *cari erau osteniți*, prin opozițiune cu aceia, cari nu erau, disting o categorie de altă categorie și propozițiunea mea e *determinativa*. Dacă vreau să spun din contra că soldații, toți soldații, *cari erau osteniți* sau *fiind-că erau osteniți*, s'au culcat, dau o explicațiune, un motiv și propozițiunea e explicativă. Participiul ca adevectiv înlocuiește o propozițiune relativă determinativă.

212. — **Participiul ca substantiv.** a) Ὁ λέγων. Ὁ διώκων. Ὁ φεύγων. Οἱ γραψάμενοι τὸν Σωκράτη.

b) Ὁ λέγων. Οἱ πολιτευόμενοι. Ὁ βουλόμενος. Ὁ τυχών. Ὁ ἀδικηθεὶς βραδίως βοήθειαν εὐρίσκειται. Τῶν στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι¹⁾ διατελέσαι ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἀνευ πυρός.

Nota I. — Οἱ λέγοντες. Λέγοντες. Πλέομεν ἐπὶ πολλὰς ναῦς κεικτημένους. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἀγγέλλοντες ὅτι... Τίς ἂν πόλις ὑπὸ μὴ πειθομένων ἀλοίη²⁾.

Nota II. — Ὁ τὴν πατρίδα σφύζων, σώσων, σώσας. Οἱ γραψόμενοι, γραψόμενοι, γραψάμενοι Σωκράτην. — Πρῶτοι ἐσῆλθεν Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οἵτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες. Εἰώθατε τὰ οὐκ ὄντα λογοποιεῖν. Ὁ μὴ λαθὼν καὶ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. Εἰσὶν οἱ οἰόμενοι. Οὐκ ἔστιν ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν. Ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται. Οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν. Ἡ πόλις ἐρημος ἦν τῶν ἀμυνουμένων. Δι' ἐνδειαν τοῦ θεραπεύσοντος Ἐνήσαν ἐν τῇ χώρᾳ οἱ ἐργασόμενοι. — Μέλλουσιν οἱ Ἀθηναῖοι αἰρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα.

213. — **Participiul în funcțiune de verb.** Σκοποῦς καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας. — Τοῦτου τοῦ κέρδους ἀπέχομαι, αἰσχροὺς νομίζων — Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν. — Πολλῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν θηρίων ὄντων μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή.

Nota. — Συνήλθομεν ὁφόμενοι. Ἦκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες. Παρελήλυθα συμβουλεύσων ὑμῖν. Πέμπειν τινα ἀγελοῦντα — (ἀγγέλλοντα).

214. — a) **Particule de timp.** Ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι. Μεταξὺ λέγων. Ἐπέσχε με λέγοντα μετὰ ξύ. Εὐθὺς σπείσας³⁾. Εὐθὺς μαιράκιον ὦν. Εὐθὺς παῖδες ὄντες. Προσέδαλεν εὐθὺς ἤκων.

¹⁾ In cazul b) participiul precedat de articol are înțelesul unei propozițiuni ipotetice: εἰ τινες μὴ ἐδύναντο.

²⁾ Aor. 2 opt. de la ἀλίσκομαι.

³⁾ Aor. part. de la σπένδω

b) **Particule causale.** Ὁ Κύρος, ἅτε παῖς ὦν, ἤδετο τῇ στολῇ. Πιπτακὸς τὰ δνόματα οὐκ ἠπίστατο δρθῶς διακεῖν, ἅτε Λέσβιος ὦν. — Ὡς ἀπηλλαγμένοι τῶν κακῶν, ἡδῆως ἐκοιμήθησαν. Οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένη. Δεδίασι (τὸν θάνατον) δ' ὡς εἶδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἔστιν.

c) **Particulă finală.** Ἀραξέρξης συλλαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν. Ὡς ναυμαχήσοντες παρεσκευάζοντο.

d) **Particule concessive.** Καίπερ ἀσθενῆς ὦν. Ὡμως καὶ τεθοροβημένος. Καίπερ πάνυ ἀγαθὸς ὦν.

Nota. — Τὴν γνώμην εἶχε, τὰ ἄλλα καταστρεφόμενος, ὅπως ἐπὶ Ὀφιονέας στρατεύσαι ὑστερον. Αποφυγὴν δὲ καὶ τοῦτους στρατηγὸς ὅπως Ἀθηναίων ἀπεδέχθη. Εὐθὺς ἀναστὰς, οὕτω δεῦρο ἐπορευόμεν. — Ἐφασάν τινες δύο λόχους ὑπολειφθεντας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὰς ὁδοὺς, εἶτα πλανημένους ἀπολέσθαι.

LECTIUNEA XXVII

CONTINUAREA ASUPRA PARTICIPIULUI

215. — **Participiul ca apositiie la subiect.** Participiul se întâlnește construit ca opoziție la subiect pe lângă verbele carî însemnează:

a) *A face pe drept sau pe nedrept:* εὔ, καλῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, ἀμαρτάνειν; *a pleca, αἰχεσθαι.*

b) *A întrece pe cine va sau a fi biruit:* νικᾶν, ἠτᾶσθαι.

c) *După verbele carî exprimă un sentiment:* (ἀγαπᾶν a fi mulțumit; ἀγανακτεῖν, ἀχθεσθαι, χαλεπῶς sau βαρῶς φέρειν etc. a se indigna, a fi nemulțumit etc. χαίρειν, ἡδεσθαι a se bucura; αἰσχύνεσθαι a roși de, a avea rușine; μεταμέλεσθαι a se căi).

Nota I. — După verbele carî exprimă un sentiment, participiul pōte de asemenea să se acorde cu un compliment al verbului.

Nota II. — *Διχύνομαι* se poate construi și cu infinitivul: atunci înseamnă „*me abțin de rușine de a face cutare sau cutare lucru.*” Cu participiul înseamnă din contră: „*Mi-e rușine că fac cutare sau cutare lucru.*”

Nota III. — Unele participii construite în apositle au devenit un fel de expresiuni cu înțeles adverbial. Așa sunt ἄγων, ἔχων, φέρων, λαθών, cu; ἀρχόμενος, la început; τελειῶν la finit; διαλιπών după cât va timp; χρώμενος prin mijlocul; φέρων în mod spontan, în grabă, prin greșala sa; φερόμενος cu impetuositate, cu violență; λαθών, în ascuns etc.

Nota IV. — A se observa locuțiunea ἀπό σου ἀρξάμενος πάντες τοῖ, începând ca tine. Am văzut p. 99 expresiunile τί παθών, τί μαθών, cari echivalează cu τί; Tot astfel se întrebunțează τί ἔχων, ce ai tu ca să? Τί διατρίβεις ἔχων, ce ai tu ca să rămâi acolo? Find-că τί διατρίβεις ar fi fost de ajuns pentru a exprima ideea, limba a considerat adaosul lui ἔχων cu facultativ alături de unele verbe. De aci expresiuni ca φλυαρεῖς ἔχων, ληρεῖς ἔχων, în cari ἔχων n'adaogă absolut nimic la înțelesul lui φλυαρεῖς sau ληρεῖς.

216. — Participiul ca determinare predicativă raportându-se la subiect. Participiul se pune ca determinare predicativă raportându-se la subiect, pe lângă următoarele verbe:

a) Pe lângă εἶναι, care servește pentru a scote și mai mult în relief ideea arătă de verb.

Nota I. — Demostene întrebunțează adesea ori ὑπάρχειν în același mod ca εἶναι, cu un participiu predicat.

Nota II. — La poeți indicativul aorist al unui verb se înlocuiește une ori cu ἔχω însoțit de participiul aorist activ, al acestui verb. În prosă, această construcție nu e o simplă perifrază, ea are aproape înțelesul construcției verbului habere (tenere) din l. latină, cu participiul pasiv.

b) Pe lângă unele verbe, cari conțin o determinare adverbială a ideii exprimate prin participiu, putând fi traduse printr'un adverb sau o locuțiune adverbială. Ast-fel sunt: Τυγγάνειν, λανθάνειν și φαίνεσθαι. Τυγγάνω ὄν, înseamnă „sunt prin întâmplare” de unde „mă aflu, se întâmplă

că sunt”. Λανθάνω ὄν, „sunt, fără ca să observe cine-va”; λανθάνω ποιῶν „fac fără să se observe”. Φαίνωμαι ὄν, sunt în mod evident.

Nota I. — Se construiesc la fel δηλός εἰμι și φανερός εἰμι, dar aceste expresiuni se construiesc de asemenea cu εἶμι.

Nota II. — Φαίνεσθαι se construiește și cu infinitivul, dar atunci e sinonim cu δοκεῖν, a părea.

Nota III. — Verbul εἰκέναι a seména cu, a avea aerul de a se construiește sau cu dat. participiului, sau cu infinitivul.

c) Pe lângă verbe cari exprimă ore cari fase ale acțiunii ca ἀρχεσθαι a începe; διατελεῖν, διαγίνεσθαι, διάγειν a continua; λήγειν, παύεσθαι, a înceta, a fini.

Nota I. — Ἀρχομαι cu participiul înseamnă că cine-va e la începutul cutărei sau cutărei acțiuni. Întrebunțat cu infinitivul servește ca să atragă atențiunea asupra acțiunii pe care o începem.

Nota II. — Activul πάω „a face pe cine-va să înceteze” se construiește de asemenea cu participiul, care se raportă atunci la complimentul verbului.

d) Pe lângă ὑπάρχειν a lua inițiativa de a și φθάνειν a apuca înaintea cuiva, verbe cari se leagă de cele precedente și se construiesc ca ele.

Nota I. — Expresiunea οὐκ ἂν φθάνοις urmată de un participiu, e un idiotism care servește spre a invita pe cine-va cu stăruință de a face ceva. Se poate traduce prin „haide, grăbește-te de a, nu e prea târziu de a...”

Nota II. — Οὐκ ἐφθασα construit cu participiul și urmat de καί, corespunde locuțiunii noastre „n'ajucasem să fac cutare lucru, când”.

e) Pe lângă verbe ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν „a suporta să indure cutare sau cutare lucru, a persevera în” și κάμνειν, ἀπαγορεύειν „a fi ostent, a se descurgia de”. Ca și cele de mai înainte,

aceste verbe se leagă de asemenea cu acelea cari exprimă o fasă a acțiunii și se construiesc ca și ele prin analogie.

Nota. — Ἀνάχεσθαι se construiește cu *genetivul absolut* al participiului, când participiul nu se raportă la subiectul verbului principal.

LECTIUNEA XXVII

CONTINUARE ASUPRA PARTICIPIULUI

215. — **Participiul ca apositiie la subect.** a) Εὐ ἐποίησας ἀφικόμενος. Εὐ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με. Ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες. Ἀδικεῖ Σωκράτης οὗς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοῦς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν. Ὠχετο ἀπιῶν, πλέων, ἐλαύνων, ἀποδράς¹⁾. — b) Νικῶ εὖ ποιῶν τινα. Οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. — c) Ὑπὸ μικροτέρων καὶ φαυλοτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν. Χαίρω διαλεγόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις. Πας ἀνήρ, κἂν δοῦλος ἢ τις ἤδεταί τὸ φῶς ὄρων. Τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων.

Nota I. — Μή μοι ἀχθεσθε λέγοντι τἄληθῃ.

Nota II. — Αἰσχύνομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι φίλῳ.

Nota III. — Πείραιος ἦλθεν ξείνου ἄγων. Εἰς ταῦτα φέρων περιέστηκε τὰ πράγματα. — Ἐπεμψά τινα φέροντα ἐπιστολήν. Ταῦτα λαβὼν καὶ τοῦς... ἐμήρους προσλαβὼν ἀπιθί²⁾. Πρόξενον... ἐκέλευσε λαβόντα εἶ τι πλείστους³⁾ παραγενέσθαι. Ἄπερ ἄρ-

¹⁾ Aor. part. de la ἀποδιδράσκω.

²⁾ Imperf. de la ἀπειμι.

³⁾ Să se observe această expresiune εἶ τι πλείστος, pentru a însemna *cât mai mult posibil*. Spre a traduce această idee, limba elenă în afară de εἶ τι (sau εἶ τι) întrebuințează încă ὡς, ἢ, ὅσος sau ὅσος înainte superlativului. Pe lângă unele din aceste particule se poate adăoga verbul δύναμαι: Πειράσσομαι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος εἶναι. Ἦγε στρατιῶν ὅσῃν πλείστῃν ἐδύνατο.

χόμενος εἶπον. Τελευτῶν ἐχολέπαινε. Οὐ πολὺ διαλιπὼν ἐτελεύτησεν.

Nota IV. — Ἴσως ἔστιν ὅστις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος δέξαιτ' ἂν. — Τί παθὼν κλάσεις; Τί διατρέψεις ἐχῶν; Οὐ μὴ φλυαρήσεις ἐχῶν.

216. — **Participiul ca determinare predicativă raportându-se la subect.** — a) Ἐγὼ... εἰμὶ τοῦτο δεδρακώς. Ἦν αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη. Καὶ δῆλον ὅτι, εἰ τοῖς πλείοσιν ἀρέσκοντες ἐσμην.

Nota I. — Οὐ γὰρ ἐχθρός γ' ὑπῆρχεν ὧν.

Nota II. — Πολλῶ κριτικόν ἔστιν ἐμφανῆς φίλος ἢ πλοῦτος ἀφανῆς ὅν σὺ κατορύξας ἐχεις (= κατορύξας). Πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες (= ἀναρπάσαντες). Τὰς μὲν τῶν τάξεων εἶχεν ὅπισθεν καταστήσας. Τὴν χῶραν δουλωσάμενοι εἶχον¹⁾.

b) Κλέαρχος ἐτύγγανε τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν. Μέγιστον τῶν κακῶν τυγγάνει ὅν τὸ ἀδικεῖν. — Βουλοίμην ἂν λαθεῖν Κῦρον ἀπελθῶν. Δέληθα ἐμαυτὸν φίλτρον τι εἰδώς. Ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοῦς παιδῶν οὐδὲν διαφέροντες. — Κλέαρχος ἐπιorkῶν ἐφάνη. Ἡ ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος οὔσα. Φανήσεται ταῦθ' ὡμολογηκώς.

Nota I. — Κλέαρχος... ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Τισσαφέρνει. Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων.

Nota II. — Εὖ λέγειν φαίνει.

Nota III. — Ἔοικα πράττοντι. Ἔοικα πράττειν.

c) Πόθεν ἂν ὀρθῶς ἀρξάιμεθα ἄνδρας ἀγαθοῦς ἐπαινοῦντες. — Οἱ Ἕλληνες διετέλουν χρώ-

¹⁾ In expresiunile de genul acesta, acusativul depinde în același timp de ἔχω și de participiul aorist: „Răpind bani, îi posed”; „erau rinduri pe cari le ținea așezate în urmă”; „subjugând țara, o posedau”. Ἐχω cu participiul a devenit o construcțiune obicnuită și adesea ori nu mai e posibil de a o explica în mod logic: Εἰς ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἢ τούτου πονηρία... καταστήσασα ἔχει.

μενοι τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασιν. Κρέα ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγοντο. Ἐλπίδας λέγων διήγε. — Τρῶας δ'οὐ λήξω ἐναρίζων. Παῦσαι λέγουσα.

Nota I. — Ἄρχομαι λέγων. Ἄρχομαι λέγειν.

Nota II. — Παῦσαι λέγοντα. Τὴν φιλοσοφίαν παῦσον ταῦτα λέγουσαν.

d) Ἐάν τις ἡμᾶς εὖ ποιῶν ὑπάρχη, οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιῶντες. — Ἐφθησαν πολλῶ τοὺς Πέρσας ἀπικόμενοι. Οἱ Ἕλληνες φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἀκρῷ γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

Nota I. — Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων. Οὐκ ἂν φθάνοιτ' ἀκολουθοῦντες.

Nota II. — Οὐκ ἔφθασαν τῶν ἐχθρῶν κρατήσαντες καὶ... ἠνώχλουν ταῖς πόλεσιν. Cf. n. 233.

e) Οὐκ ἀνέξομαι ζῶσα. Οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν. — Ἄνανδρία τὸ μὴ δύνασθαι καρτερεῖν λυπούμενον. — Μὴ κἀμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν. Ἄπειρηκα ἤδη συσκευαζόμενος.

Nota. — Ἄνέχομαι τῶν σικεῖων ἀμελουμένων.

LECTIUNEA XXVIII

CONTINUAREA ASUPRA PARTICIPIULUI

217. — Participiul ca determinare predicativă raportându-se la compliment. Se construiesc cu un participiū raportându-se la compliment :

a) Verbele cari arată o percepțiune fizică sau intelectuală : ast-fel sunt : ὄραν a vedea; ἀκούειν, a auzi; πυνθάνεσθαι, a observa că; γιγνώσκειν, a recunoaște; μανθάνειν, a ști, a afla că, συνιέναι a înțelege; și prin analogie, verbele, εἰδέναι, ἐπίστασθαι a ști; ἀγνοεῖν, a ignora; μνησκεισθαι (μνησθαι) a-și aduce aminte; ἐπιλανθάνεσθαι a uita,

pentru a indica obiectul percepțiunii, al cunoșterii, etc.

Participiul construit ast-fel echivalează cu o propozițiune, care ar începe cu ἔτι sau ὥς¹⁾.

Nota. Trebuie să notăm că parte din verbele citate mai sus au și alte construcțiuni :

1) Ἀκούειν se poate construi în trei moduri : ἀκούω σου ἄδοντος, te aud cântând (cu urechile mele); ἀκούω σε ἄδοντα sau ἔτι ἄδεις, am cunoștință (prin altii) de faptul că tu cânti; ἀκούω σε ἄδειν, mi se spune că tu cânti (nu se afirmă că cântă în realitate). Aceleași construcțiuni, cu aceeași deosebire de înțeles, le întâlnim cu ἀισθάνεσθαι și πυνθάνεσθαι.

2) După ἐπίστασθαι și εἰδέναι, când însemnează „a se pricepe la, a fi capabil de”, se întrebuintează infinitivul. De asemenea după μανθάνειν când are înțelesul de a învăța să, a deveni capabil de a. (Cf n. 204 d).

3) Γιγνώσκειν se întâlnește cu infinitivul în înțeles de cred că, sunt de părere că. Infinitivul e obligator când γιγνώσκειν însemnează „a hotărâ de a face ceva”.

4) Μνησθαι traducându-se prin „a-și aduce aminte de a, a gândi de a face ceva” și ἐπιλανθάνεσθαι „a uita de a face ceva” se construiesc cu infinitivul.

Dacă obiectul e în acelaș timp subiectul verbelor enumerate mai sus, acest obiect nu se mai exprimă și participiul se pune în *nominativ*.

Nota — Expresiunea σύνοια ἑμαυτῷ, am conștință de, e urmată de un participiū, care se poate acorda, fie cu subiectul lui σύνοια punându-se în *nominativ*, fie cu complimentul său ἑμαυτῷ, punându-se prin urmare în *dativ*.

b) Verbele cari însemnează a arăta, a da pe față, a proba : δεικνύναι (ἀποδεικνύναι, ἐπιδεικνύναι), δηλοῦν, ἀποφαίνεσθαι; a convinge, ἐλέγχειν (ἐξελέγχειν),

Nota. — Aceste verbe ca și cele de la a) se pot construi cu o propozițiune începând cu ἔτι sau ὥς.

1) O atare propozițiune e tot-d'auna posibilă după aceste verbe.

c) Verbele cari însemnează *a reprezenta*, *a pune în scenă*: ποιεῖν; *a presupune*, τιθέναι.

Notă. — Ca și după verbele din categoria a), tot astfel și după cele din categoria b) și c), dacă obiectul e în același timp subiect, obiectul nu se mai exprimă și participiul se pune în nominativ.

d) În sfârșit, verbele cari însemnează *a găsi*, *a surprinde*, ca εὑρίσκειν, καταλαμβάνειν, φωρᾶν, (*a prinde asupra faptului*) ἀλίσκεσθαι (*a fi prins, surprins*).

218. — Pasivul verbelor de mai sus (n. 217) se construiește în mod personal; în această construcție participiul se acordă, în mod natural, cu subiectul propoziției la care se raportează.

219. — Participiul cu ᾶν. Participiul unit cu particula ᾶν, poate lua înțelesul *irealului* sau al *potențialului*, prin urmare poate înlocui indicativul cu ᾶν sau optativul cu ᾶν. De aci naște pentru limba greacă o concisiune de care celelalte limbi nu sunt capabile.

Genetivul absolut

220. — Când participiul nu se raportează nici la subiectul, nici la complementul verbului principal, se pune în *genetiv* sau (în unele cazuri) în *acusativ*. Se zice atunci că el e *absolut*, fiind că nu depinde de nici unul din termenii esențiali ai frazei.

Participiul construit astfel, poate înlocui o propoziție secundară *temporală*, *condițională*, *causală* sau *concesivă*.

Nota I. — Ἐκὼν și ᾶνων se consideră ca participii și se construiesc în genetivul absolut.

Nota II. — Genetivul absolut se înțelege de multe ori fără subiect exprimat:

a) Când mersul ideilor permite de a-l suplini cu ușurință.

b) Când subiectul e nehotărît.

Nota III. — Cu participiile pasive ale verbelor cari însemnează *a anunța*, propozițiunea secundară care arată ceea-ce s'a anunțat, joacă rolul de subiect al participiului absolut.

Nota IV. — Propozițiunea genetivului absolut poate avea același subiect ca propozițiunea principală.

221. — Genetivul absolut poate fi însoțit de aceleași particule explicative, de cari am văzut (cf. n. 214) că poate fi însoțit participiul.

Acusativul absolut

222. — În afară de genetivul absolut, limba elenă posedă și un *acusativ absolut*. El se înțelege:

a) Cu propoziții participiale precedate de ὡς sau ὥσπερ, în locul unei propoziții causale, exprimând motivul pe care istoricul sau naratorul 'l atribue persoanei de care vorbește. El se traduce prin cuvintele: *cu convingerea că*, *în credința* sau *ideea că* (cf. n. 214 b).

b) Cu expresiuni în aparență *nepersonale*, dar în realitate având ca *subiect logic* o *propoziție secundară la infinitiv*, al cărei adaos e necesar pentru a determina înțelesul expresiunii. Aceste expresiuni sunt:

ἐξὼν, παρόν, fiind-că, sau, dacă este (era, va fi) permis, posibil.

δεόν προσήκον, πρέπον, fiind-că, sau, deși trebuie (trebuia, va trebui), fiind-că, sau, deși se cuvine (se cuvenia, se va cuveni).

δοκοῦν fiind-că se pare bine, cu cale.

δοξᾶν, după ce, sau, fiind-că se hotărîse.

δεδογμένον, fiind-că s'a hotărît de a.

προσταχθέν, εἰρημένον de ore-ce s'a prescriis ca, fiind-că s'a dat ordinul ca.

εἰρημένον, fiind-că era zis ca.

μέλον fiind-că se îngrijește, sau, se preocupă de.

μεταμέλον căindu-se de.

καλῶς παρασχόν, fiind-că o frumósă ocaſie se ivise, sau, o frumósă ocaſie ivindu-se.
δύνατον, ἀδύνατον, δίκαιον, etc., însoțite de ὄν, fiind-că e (era, va fi) posibil, imposibil drept, etc.

Nota I. — Aceste participii se găsesc de asemenea une ori precedate de ὡς sau ὥσπερ.

Nota II. — Participiul absolut τυχόν, însemnând propriu zis „dacă s'a întâmplat ea, în cazul când“ se întrebuintează în mod adverbial cu înțelesul de *poate*.

Nota III. — Participiile neutre δέον προσήκον, δόξαν etc. pot fi întrebuintate în mod *personal* cu un pronume neutru, care le ține loc de subiect. În acest caz se pot pune sau în acuzativ sau în genetivul absolut.

LECTIUNEA XXVIII

CONTINUARE ASUPRA PARTICIPIULUI

217. — Participiul ca determinare predicativă raportându-se la compliment. a) Ὁρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε. Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα. Ἐπύθετο κατὰ πλοῦν ἤδη ὦν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐαλωκός. Τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα. Χερρόνησον κατέμαθε πόλεις ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἔχουσαν. Οὐδένα οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας. Τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ἡμᾶς προδόντα. Τίς οὕτω εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ, τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἤξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν. Μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος.

Notă. — 1) Ἦκουσα δέ ποτε αὐτοῦ περὶ φίλων διαλεγόμενου. Ἦκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα Ἀκούω αὐτὸν ἔρειν.

2) Ἐπίσταμαι νειν. — Εὐθύς παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἀρχειν τε καὶ ἀρχεσθαι.

3) Τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῆλα... ἀχαριστότερα ἐγίγνωσκον ἐλναί. — Ἐγὼ δὲ ὠκείν.

4) Μεμνήσομαι δεῦρο ἀποπέμπειν. Ὀλίγου ἐπελαθόμεθ' εἰπεῖν.

Τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἑώρων οὐ κατορθοῦντες. Ἄπειμι γιγνώσκω γὰρ ἤττων ὦν πολὺ ὑμῶν. Διαβεβλημένος εὐμανθάνεις; Οἶδα ἄνθρωπος ὦν. Μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου. Ἐπιλελήσμεθ' ἠδέως γέροντες ὄντες.

Notă. — Ἐγὼ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύνοῖδα ἐμαυτῷ σοφός ὢν. Ἐμαυτῷ γὰρ ξυνήδη οὐδὲν ἐπίσταμεν φ.

b) Δεῖξον εὐπεποιηκώς¹⁾. Ἐπιδείξω δέ τοῦτον οὐ μόνον ὁμολογηκόςτα εἶναι τὸν Μιλύαν ἐλεύθερον. Ἐξελέγχω τινὰ ἐπιорκοῦντα.

Notă. — Κύρος ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο etc.

c) Ποιεῖ διαλεγόμενον. Τίθημί σε ὁμολογοῦντα. Αὐτὸν θήσω ἀδικοῦντα.

Notă. — Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος δηλώσει μαίζων γεγεννημένος αὐτῶν. Ἀλκιβιάδης ἐδήλωσε τῶν νόμων καταφρονῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι φανερὸν ἐποίησαν οὐκ ἴδια πολεμοῦτες, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες.

d) Ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος ἤυρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες... καταλαμβάνουσι τὴν Ποτίδαιαν καὶ τὰλλα ἀφεστηκόςτα.

218. — Γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμώντες. Εὐθύς ἐλεγχθήσεται γελοῖος ὢν. Ἐὰν ἀλῶς ἔτι τοῦτο πράττων ἀποθάνει.

219. — Participiul cu ἄν. Εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἄν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι²⁾. Φίλιππος Ποτίδαιαν ἐλών καὶ δυνηθεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν,

1) Se pōte si deixon εὐπεποιηκόςτα σεαυτόν: arată-te pe tine că ai făcut bine.

2) Ca și cum ar fi: Εἰς τὸ χωρίον, ὃ, εἴ τις ἠθέλησε, πόλισμα ἄν ἐγένετο.

εἰ ἐβουλήθη, Ὀλυθίοις παρέδωκεν. Αἶτει αὐτὸν... τῶν μνηῶν μιστόν, ὡς οὕτω περιγενομένης ἀνδρῶν ἀντιστασιωτῶν¹⁾). Ἐγὼ εἶμι τῶν ἡδέως ἀν ἐλεγεξίντων εἴ τις τι μὴ ἀληθὲς λέγοι.

Genetivul absolut

220. — Οὐ τις ἐμεῦ ζῶντος σοὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει. Μὴ φθονούσης τῆς τύχης. Κύρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος. Ἀφίκετο δεῦρο τὸ πλοῖον, γνόντων τῶν Κεφαλλήνων, ἀντιπράτταντος τούτου καταπλεῖν.

Nota I. — Ἐξῆν σοι ὑπερ ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι.

Nota II. — a) Θάπτον προτόντων²⁾ σὺν κραυγῇ, δρόμος ἐγένετο ἐπὶ τὰς σκηνάς. Οὕτως ἔχοντος, οὕτως ἐχόντων³⁾. b) Οὐχ οἶόν τε μὴ καλῶς ὑποδεικνύντος⁴⁾ καλῶς μμεισθήκη.

Nota III. — Σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο. Ἐσαγγελθέντων ἰτι Φοίνισσαι νῆας ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν.

Nota IV. Βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως πόλιν προσλήψεσθε.

221. — Ἀποπλεῖ οἴκαδε, καίπερ μέσου χεῖμωνος ὄντος. Οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὡς οὐκ εὐτάκτων ὄντων Ἀθηναίων. Ἐγὼ τούτους εἰρηκα τοὺς λόγους οὐχ ὡς οὐδεμίας ἀλλῆς ἐνοούσης ἐν τοῖς πράγμασι σωτηρίας, ἀλλὰ βουλόμενος. Πολλοὶ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλή φιλονεικία ἐγένετο.

Accusativul absolut

222. — Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσ-

1) Echivalează cu: Λέγων ὅτι... περιγένοιτ' ἄν.

2) Sub-înț. αὐτῶν.

3) Sub-înț. τοῦ πράγματος, τῶν πραγμάτων.

4) Sub-înț. τινός.

κῆριν οὐσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. Σωκράτης ἠύχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τάχαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότες, ὅποια ἀγαθὰ ἐστίν. Φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμενοι, τῶν δ' ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὡς περ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους.

b) Οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξ ὃν σωθῆναι. Οὐχὶ ἐσώσαμέν σε οἶόν τε ὄν καὶ δυνάτον. Δῆλον γὰρ ὅτι οἴσθα τοῦτο, μέλον γέ σοι. Εἰρημένον δ' αὐταῖς ἀπαντᾶν ἐνθαδὶ εὐδουσι κοῦχ ἤκουσιν.

Nota I. — Ἐκείνοι σιωπῇ ἀδείπνουν, ὡς περ τοῦτο ἐπιτεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος. Ὡς δεῖ ἡσὸν διώκειν. Ὡς οὐκ ἐξεσόμενον.

Nota II. — Ὁ Ξενοφῶν ἐβόλετο ταῦτα νομίζων τυχὸν ἀγαθοῦ τινος ἀν αἰτίας τῆ στρατιᾶς γενέσθαι.

Nota III. — Ὁ δὲ, ἄλλο τι δόξαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ στρατεύμα ἀπήγγεν. Δόξαντα ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ στρατεύματα ἀπήλθε. Δοξάντων τούτων ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν.

LECTIUNEA XXIX

ADECTIVELE VERBALE

223. — Adecitivele verbale în—τος. Adecitivele verbale în—τος arată că acțiunea exersată asupra unei persoane e făcută sau pōte fi făcută.

Ast-fel streptōs însemnează ori întors (impletit, tors), ori care pōte sǎ fie întors (flexibil).

Rare ori însă adevitivul verbal în—τος are amindouă aceste înțelesuri. De ordinar se găsește întrebuintat numai cu cel d'al doilea.

Nota I. — Câte o dată adevitivele verbale se pot traduce prin „demi de“.

Nota II. — Adevitivele verbale în—τος sũ în general înțelesul pasiv.

Cu tōte acestea 0nῆτός, are sensul activ (care pōte sǎ

moră, muritor); δυνατός are când sensul activ: *capabil de*, când sensul pasiv: *posibil de*.

224. — **Adectivele verbale în —τέος.** Adectivele verbale în —τέος însemnează că acțiunea *trebuie să fie făcută*; ele arată prin urmare *necesitate, obligațiune* și se construiesc:

- a) In construcție *personală* sau
- b) In construcție *nepersonală*.

Nota I. — Numele persoanei care trebuie să facă acțiunea se pune în dativ (cf. n. 48 d). Adesea ori însă în construcția nepersonală întâlnim acuzativul, fiind că adectivul verbal echivalează cu *χρή* sau *δεῖ*, urmat de infinitiv (*δουλεύειν* — *χρή δουλεύειν*). În acest caz e obiceiul de a se sub-înțelege *έστιν*.

Nota II. — Dacă activul și mediul verbului au înțelesuri diferite, adectivul verbal în —τέος poate avea amândouă înțelesurile.

PARTICULE

1) *Negațiuni*

225. — Limba elenă are 2 negațiuni *simple*: *οὐ* și *μή*.

În general, se poate zice, că *οὐ* e negațiunea caracteristică a orî căreî propozițiunii, care enunță o judecată *absolută* și *μή* negațiunea caracteristică a orî căreî propozițiunii, care exprimă, fie o simplă *presupunere*, fie o idee prezentată sub formă de dorință. *Οὐ* neagă *independent de orî ce vedere a spiritului*; cu *μή* negațiunea e *subordonată unei vederi a spiritului*. *Οὐ* neagă prin urmare realitatea unui fapt, *μή* din contra neagă realizarea unei cugetări.

Pe lângă aceste negațiuni simple, limba elenă are de asemenea și negațiuni *compuse*: *οὔτε-μήτε*, *οὔδέ-μηδέ*, *οὔδέποτε-μηδέποτε*.

226. — Negațiunea *οὐ* se unește atât de strîns cu

unele verbe în cât formează, așa zicînd, corp cu ele și se păstrează chiar în casuri unde ar trebui *μή*. Așa sunt verbele *οὐ φημι* *zic că nu*, *τάγα-δύο*; *οὐκ έω*, *împedec*; *οὐκ έθέλω* *refuz*.

227. — Pentru a lega o propozițiune negativă cu o propozițiune afirmativă, care precedă, se întrebuintează *καί οὐ*, *καί μή*. Pentru a lega două propozițiuni negative, se întrebuintează *οὔδέ*, *μηδέ*.

Nota. — *Οὔδέ*, fără *negațiune anterioară*, echivalează cu *ne...quidem*.

228. — *Οὔτε* și *μήτε* nu se întrebuintează de cât în corelațiune cu un al doilea *οὔτε*, *μήτε* (*neque... neque*) sau cu particula *τε* (*neque...et*).

229. — Adesea ori se întimplă că în aceeași propozițiune se găsesc mai multe negațiuni. Putem avea: 2 negațiuni simple sau 2 negațiuni compuse, ori o negațiune simplă și una compusă. Pentru înțelesul lor, trebuie să știm că:

- a) Doue *negațiuni simple* se distrug între ele.
- b) Doue *negațiuni compuse* se întăresc.

Când avem o negațiune simplă și alta compusă:

- c) Cele două negațiuni se *întăresc* dacă negațiunea simplă precedă pe cea compusă.
- d) Cele două negațiuni se *distrug* dacă negațiunea simplă e precedată de cea compusă.

230. — *Μή δε* (*οὐχ δε*), urmat de *άλλα* sau de *άλλα και* în al doilea membru de frază, însemnează *nu numai*; urmat de *άλλ' οὔδέ*, însemnează *nu numai nu, departe de a*.

Οὐχ έπως (*μή έπως*) are tot-d'auna înțelesul cel d'al doilea, fie că ar fi urmat de *άλλα και*, fie că ar fi urmat de *άλλ' οὔδέ* ¹⁾.

¹⁾ Aceste expresiuni se explică prin elipsa unui verb care însemnează „a zice“: *μή (είπης) έτι* sau *έπως*, *οὐ (λέγω) έτι* sau *έπως*.

Nota. — Μή τι γε (μή τι γε δή, une ori μή δε) se pune în al doilea membru și însemnează cu atât mai mult, sau, dacă primul membru de frază e negativ, încă mai puțin.

2) Conjunțiuni

231. — În bună prosă, fie care propozițiune se unește cu cea de mai înainte printr'o particulă. Particula nu e necesară dacă fraza începe cu un cuvânt demonstrativ, arătând ceea ce precedă.

232. — Conjunțiunii copulative. Καί, și τε, în lat. *que*.

Καί leagă două cuvinte sau două propozițiuni.

233. — Când se arată că două împrejurări au loc în același timp, sau numai de cât una după alta, limba elenă întrebunțează de ordinar καί sau τε καί spre a uni cele două propozițiuni.

Nota. — Am văzut n. 46 b) *nota* că după adiectivele cari exprimă idea de asemănare și egalitate se poate întrebunța καί: după aceleași adiective se întrebunțează καί pentru a lega două propozițiuni.

Nota II. — Καί δέ, se traduce prin „și chiar, ba încă”. Asemenea și καί δή καί.

234. — Particula τε «și» nu se întrebunțează singură de cât pentru a uni două propozițiuni. Pentru a uni două cuvinte, τε se combină cu καί.

235. — Τε, unit de ordinar cu άλλος în primul membru al frazei și καί la începutul celui d'al doilea, formează o locuțiune, care se poate traduce în limba noastră prin „între alții, și în special, dar mai ales”.

Nota. — Trebuiesc notate locuțiunile άλλως τε καί mai ales, (Lit. „de asemenea pentru alte motive” sau „în alte privințe, dar mai ales”) άλλα τε καί cum in aliis. tum „și în alte privințe.. și mai ales”.

236. — Într'o comparațiune, termenii „întocmai după cum... tot astfel” se exprimă în grecește prin ὡςπερ καί... οὕτω καί.

Nota. — Καί are aceeași valoare în diferite alte locuțiuni, unde e în legătură cu άλλος.

LECTIUNEA XXIX

ADECTIVELE VERBALE

223. — Adiectivele verbale în — τος. Στρεπτός. Ὁ ποταμός διαβατός ἐστίν.

Nota I. — Ὁρῶν τὰ δρατὰ καί ἀκούων τὰ ἀκουστά γινώσκεις.

Nota II. — Ἄνῆρ δυνατός λέγειν. Λόγος δυνατός λέγειν.

224. — Adiectivele verbale în — τέος. a) Ὁ ποταμός διαβατέος ἐστίν. Ἄλλ' οὐ γὰρ πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνῆρ. Ἄ τὰς ἐλευθέρους ἤγοῦντο εἶναι πρακτέα. — b) Τὸν ποταμὸν διαβατέον ἐστίν. Οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν. Τῷ ἀδικοῦντι δοτέον δίκην.

Nota I. — Ποταμός τις ἡμῖν ἐστὶ διαβατέος. — Οὐ δουλετέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς... κακῶς φρονοῦσιν 1). Οὐδενὶ τρόπῳ φαμέν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι 2).

Nota II. — Φυλακτέον. Οἷς ἢ ἀμφοτέρα ἢ οὐδέτερα πειστέον. Πειστέον πατρός λόγους.

PARTICULE

1) Negatiuni

225. — Ἡ οὐ διάλυσις τῶν γεφυρῶν. Ὁ μὴ ἰατρός.

226. — Ἐάν τε οὐ φῆτε ἐάν τε φῆτε. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασσαν εἶναι τοῦ πρόσω.

1) Tot una cu: Οὐ δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας δουλεῖν etc.

2) Echivalează cu: Δεῖν ἐκόντας ἀδικεῖν.

227. — Υπελείφθησαν και ο υκ ἐδύναντο εὔρειν το ἄλλο στρατευμα ο υδὲ τὰς ὁδοῦς. Τοῦτο οὐκ ἐποίησα ο υδὲ ποιήσω.

Notā. — Ὡς γε ο υδ' ὄρων γινώσκεις.

228. — Ο υτε καλός, ο υτε κακός. Ὡμοσαν μ ἡ τε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι.

229. — a) Μ ἡ οὐκ διὰ ταῦτα Αἰσχύνῃς μ ἡ δότω δίκην. — b) Ο υδὲ ἰς πώποτε Σωκράτους ο υδὲν ἀσεβὲς ο υδὲ ἀνόσιον λέγοντος ἤκουσεν. — c) Ο υκ ἔστιν ο υδὲν κρείττον ἢ νόμοι πόλει. — Ο υδὲ ἰς τοῦτ' ο υ πείθεται.

230. — Μ ἡ ὅτι ἰδιώτης τις, ἀλλ' ὁ μέγας βασιλεύς. Μ ἡ ὅτι δικάσασθαι, ἀλλ' ο υδ' ἐγκαλέσαι μοι ἐτόλμησεν. Ο υκ ὅτι στρατηγός, ἀλλ' ο υδ' ὁ τυχὼν ἄνθρωπος. — Πάντες ἀξιοῦσιν ο υκ ὅπως ἴσοι, ἀλλ' ἀ και πρῶτος ἕκαστος εἶναι. Μ ἡ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' ο υδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε.

Notā. — Καὶ τοῦ μελλῆσαι δώσει δίκην, μ ἡ τι ποιήσας γε. Ἐχρηστον και γυναίξί, μ ἡ ὅτι ἀνδράσι. Ο υδὲ στρατιώτης ο υτος ο υδενός ἐστ' ἀξιος, μ ἡ τί γε τῶν ἄλλων ἡγεμών.

2) Conjunctioni

232. — Conjunctioni copulative. — Καὶ ἄνδρες και γυναίκες και δοῦλοι και ἐλεύθεροι. Οἱ δὲ ὄρωντες ἐθαύμαζον και ἐσιώπων.

233. — Ο υπω δὲ ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότες ἦσαν, και εἰσέρχεται Κλεινίας. Ἦδη τε ἦν περι πλήθουςαν ἀγορὰν και ἔρχονται παρὰ βασιλέως... κήρυκες. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες και ἡμῖν εὐθύς ἐπεβούλευσαν ¹⁾).

Nota I. — Παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις και ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ.

Nota II. — Δαρειός Κῦρον σατράπην ἐποίησε και στρατηγόν

¹⁾ Se va observa că în limba română se pôte de asemenea întrebuința conjuncția „și” în aceste cazuri.

δὲ ἀπέδειξεν. Ἐγὼ δ' ἐν μὲν εὐ οἶδα, και ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρεή. Καὶ δὴ και λέγεται ὅδε ὁ λόγος.

234. — Σωκράτης τοῦ σώματος... οὐκ ἡμέλει, τοῦς τ' ἀμελοῦντας οὐκ ἐπήγει. — Ἐθῆρευεν ἀφ' ἵππου ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἑαυτὸν τε και τοῦς ἵππους. Νύκτας τε και ἡμέρας.

235. — Καταλαμβάνω πρὸς ταῖς θύραις ἄλλους τε πολλοὺς και τὸν νοσοῦντα.

Notā. — Ἄλλως τε και ἐν χειμῶνι.

236. — Ὡσπερ και τιμῶν μεθέξετε, ο υτω και τῶν κινδύνων μετέχετε.

Notā. — Εἴπερ τις και ἄλλος. Ὡς τις και ἄλλος. Εἴ ποτε και ἄλλοτε. Εἴπερ που ἄλλοι. Εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, εὐσχυρισαίμην ἂν και τοῦτο.

LECTIUNEA XXX

237. — Conjunctioni adversative. Cele mai întrebuințate conjunctioni adversative sunt ἀλλά, δὲ, și μέντοι.

238. — Conjunctionea ἀλλά însemnează „însă, dar, ci”. Ea se întâlnește :

a) După un membru de frază negativ.

b) După o propozițiune condițională, care exprimă o concesione, traducându-se prin *cel puțin*. În acest cas ἀλλά e de multe ori unit cu alte conjunctioni, cari 'i dau mai multă putere: ἀλλά γε, ἀλλ' ο υν, ἀλλ' ο υν... γε.

c) La începutul unei cuvintări sau într'un dialog, introducând adesea replica și corespondând cu „ei bine !”

d) După un membru de frază negativ, ἀλλά unit cu ἢ însemnează : *afară de, dacă nu, de cât*, (în tocmă ca πλὴν sau εἰ μὴ).

e) Înțelesul lui ἀλλά e întărit când se află precedat de οὐ μὴν sau de οὐ μέντοι.

239. Δέ, e particula de legătură prin excelență. Ea introduce o idee nouă în narațiune și se traduce mai în tot-d'auna prin „și“, rare ori prin „dar“. Câte o dată nu se traduce de loc.

240.—Adesea ori δέ se află în corelațiune cu μὲν.

Notă. — Μὲν însemnează „în adevăr, fără îndoială, sau este adevărat“. Se întrebuințează în loc de μὴν în formulele :

Πάνυ μὲν οὖν, da în adevăr	Ἄλλὰ μὲν δὲ, dar în adevăr
Μάλιστα μὲν οὖν, (id).	Ὁὐ μὲν δὲ, fără îndoială nu
Κομδῆ μὲν οὖν, (id.).	Ὁὐ μὲν οὖν, nu în adevăr
Καὶ μὲν δὲ, și în adevăr	Μὲν οὖν, pentru aceasta.

Această din urmă formulă poate ca *immo* în lat. să aibă un înțeles cu totul opus : *departe de asta, nici de cum, din contră*.

241. — Limba elenă se folosește de particulele μὲν—δέ pentru a arăta o *antitesă*, fie între cuvinte izolate, fie între propozițiuni întregi. Totuși antitesa e rare ori destul de puternică, pentru ca să putem traduce aceste particule prin „este adevărat, fără îndoială—dar“.

De multe ori μὲν-δέ se întrebuințează numai spre a pune față ideile exprimate în două membre de frază coordonate — În general μὲν nu se traduce, iar δέ se poate traduce cum am spus mai sus prin „dar, cu toate acestea, și“¹⁾.

Notă. — Μὲν-δέ formează multe locuțiuni.

242. — Μέντοι se pune în urma unui cuvânt și însemnează „da, în adevăr“. Această particulă joacă rol de particulă afirmativă, cu deosebire în răspunsuri.

1) Se obișnuiește a se traduce : „de o parte — de altă parte“. Această traducere, exactă în unele cazuri, nu dă, de multe ori, nuanța adevărată.

243. — Într'o narațiune μέντοι se întrebuințează în locul lui δέ, fie din cauză că întrebuințarea acestei particule nu e posibilă¹⁾, fie pentru a da mai multă putere unei opozițiuni. Se traduce prin : „dar, cu toate acestea, însă“.

Se găsește adesea ori μὲν... μέντοι (= μὲν... δέ) și καί... μέντοι, care însemnează „și chiar, mai mult încă, întocmai ca καί... δέ“.

244. — Conjunctiunea causală γάρ. Această conjunctiune se întrebuințează :

a) Pentru a anunța *motivul* celor spuse mai înainte : *căci, în adevăr*.

b) Pentru a anunța o *explicațiune*. În acest cas γάρ însemnează „*adecă*“ și nu se mai traduce.

c) În întrebări, coresponzând particulelor noastre *așa dar, astfel dar*.

Notă. — Această întrebuințare a dat loc la mai multe formule eliptice.

d) În răspunsuri, „da“ sau „nu“ fiind subînțeles.

e) În unire cu ἀλλά (ἀλλὰ γάρ) pentru a introduce o *obecțiune* („aceasta nu e adevărat, căci ; să nu mai vorbim, căci“). Se traduce bine prin cuvintele : *dar, sau din nenorocire*.

Nota I. — Καὶ γάρ, la începutul unei propozițiuni, însemnează „și în adevăr“, sau „și chiar“ întocmai ca καὶ δὲ καὶ, καὶ γάρ καὶ.

Nota II. — Οὐ γάρ ἀλλά, echivalează cu un γάρ întărit.

245. — Diferite alte conjuncții : Οὐν, δ' οὐν, ἤτοι, τοίνυν, ἄρα.

246. — Particula οὐν servește mai ales ca să resume ceea ce precedă. De aci însemnarea ei : „*decî*“.

În răspunsuri οὐν, întărește numai afirmarea :

1) Așa de ex. nu se poate zice οὐ δέ, ci οὐ μέντοι.

οὐκ οὖν, „de sigur nu“; πάνυ μὲν οὖν „de sigur, da în adevăr“.

Nota I.— Καὶ γὰρ οὖν la începutul unei propozițiuni însemnează „de aceea, natural“.

Nota II.— Οὐκ οὖν, cu accent pe a doua silabă, însemnează, când „deci, prin urmare“, când, în întrebări, „nu e ôre adevărat“?

247. — Particula δ' οὖν (câte o dată γοῦν) însemnează ori ce ar fi, în ori ce cas, ceea ce e sigur e că.

248. — Ἡτοι in corelație cu ἤ însemnează sau... sau. Se pune γε în primul membru al propozițiuni când a doua idee are mai multă importanță de cât cea dintâi (ἤτοι—γε, ἤ): fie numai, fie chiar; sau cel puțin, sau cea ce e mai bine.

249 Particula τοίνυν se aseamănă cu οὖν și δέ în cea ce privește înțelesul. Servește ca tranziție, pentru a trece de la un punct la altul.

Nota I. — In loc de τοίνυν se găsește cu același înțeles: καὶ γάρ τοι, τοιγαροῦν, τοιγαρτοι.

Nota II. — La începutul unui răspuns τοίνυν însemnează (ca ἀλλά) ei bine, deci, în acest cas.

Nota III. — Expresiunile ἐγὼ τοίνυν, εἴ τοίνυν, echivalează cu ἐγὼ δέ, εἴ δέ.

250. — Particula ἄρα se pune tot-d'auna dupe un cuvânt și arată un lucru care rezultă în mod natural sau direct din alt lucru: aceasta se înțelege de sine, natural.

In deducțiuni ἄρα însemnează deci sau atunci.

Ἄρα unit cu ὥς reproduce gândirea cui-va, fără ca autorul să o aprobe sau să creadă în ea: așa zicând.

LOCUȚIUNI ȘI IDIOTISME

251.—Adectivul nedefinit τις, se adaugă adesea ori pe lângă adectivele calificative sau numerale, cu înțelesul de ôre-cum, aproape, cam.

Nota. — Se găsește de asemenea τοιοῦτος τις, πᾶς τις, ἑκαστός τις, εἰ τις și la neutru οὐδέν τι.

252.—Ὅτι μὴ, după o negațiune, echivalează cu εἰ μὴ și însemnează dacă nu, afară de, numai, de cât.

253.—Ἄεὶ între articol și participiu însemnează „succesiv, pe rînd, pe măsură“.

254.—Μένον οὐ, μόνον οὐχί, ἔσον οὐ, aproape, mai, atît că.

255.—Locuțiunile οὐδὲν ἄλλο ἢ și ἄλλο τι ἢ, se explică prin lipsa unui verb ca ποιεῖ sau γίνεται: „nimic alt de cât, alt ceva de cât“?

256.—Καὶ ταῦτα, și aceasta, și ceea ce e mai mult.

257.—Intr'o locuțiune ca: Ἐν τοῖς μάλιστα τῷ εἴμῳ ἐναντίας, (un om din cei mai protivnicii poporului) se pôte ușor suplini ceea ce lipsește: ἐν τοῖς μάλιστα ἐναντίαις. Inșă, din cauza deseî întrebunțări a acestei locuțiuni, a ajuns ca μάλιστα să se contopiască cu adectivul urmetor într'un superlativ, care face explicația cu atît mai anevoiôsă, cu cât ἐν τοῖς rămâne invariabil chiar înainte a unui feminin.

LECTIUNEA XXX

237. — Conjunctiuni adversative. Ἀλλά, δέ, μέντοι.

238. — a) Κύρος οὕτω ἤκεν, ἀλλ' εἴτι προσήλαυνεν. Οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. — b) Εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος. Δεῖ πειρᾶσθαι, ἔπως, ἦν μὲν δυνατόμετα, καλῶς νικῶντες σφίζόμεθα, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν. — c) Ἀλλ' ἔφη ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τοῦτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἀριστόν ἔχετε. Ἦρετο ὅτι εἶη τὸ σύνθημα· ὃ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη.

δὲ δὲ Κύρος ἀκούσας, ἀλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. — d) Ἄνδρες οὐδαμοῦ φύλακτοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν, ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν. Οὐ χρῶμα: ἐλαίω, ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτω. — e) Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν... εἶναι ἄλογον· οὐ μὲν τοι ἀλλ' ἴσως ἔχει τινα λόγον¹⁾

239. — Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνας ἐγγύς τε ὄντας... Τὰ κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ. — Τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ.

240. — Τὰ μὲν βασιλεία χρημάτων κενά, τὰ δὲ πράγματα ταραχῆς μεστά.

Notā. — Ἄρ' οὐ τότε ἦν τὸ δένδρον, ἐφ' ὕπερ ἦγεσ ἡμᾶς; Τοῦτο μὲν οὖν αὐτό. — Ἐγὼ οὐ φημι; φημι μὲν οὖν ἔγωγε. Χαρίεν γέ τι πράγμα ἔστιν ἢ φιλοσοφία. — Ποῖον, ἔφη, χαρίεν... οὐδενός μὲν οὖν ἄξιον. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὃ Σώκρατες; Ἐναργές μὲν οὖν, ὡς γε ἐμοὶ δοκεῖ, ὃ Κρίτων.

Τὸ μὲν χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βρασνίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν

241. — Βουλευοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε χερίσσος.

Notā. — Ὁ μὲν... δὲ δέ; ἐνθα μὲν... ἐνθα δέ; ἐνθεν μὲν... ἐνθεν δέ; τοτὲ μὲν... τοτὲ δέ; ἀμα μὲν... ἀμα δέ; πρῶτον μὲν... εἶτα δέ (saū numaī εἶτα, ἔπειτα saū δὲ singur).

243. — Μέντοι. — Δικαίως μὲν ἂν ἀπέθανον. — 243. — Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινώ· οὐ μὲν τοι νομίζω βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτόν. Καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μὲν τοι φιλοκινδυνότατος.

244. — *Conjunctiunea causală* γὰρ. a) Καὶ ἀμα μὲν ἔθχυμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κύρος φαίνοιο... οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτόν τεθνηκότα... — b) Ἄκουε ἤδη καὶ τὸ

1) Expresivile ou mîmă, ou mîntoi, ou mîntoi (ca și ou γὰρ) se explică prin elipsa unui verb întreg ou mîmă (ou mîntoi) și ou mîntoi. Acest verb e sau verbul din propozițiunea precedentă sau un verb de înțeles analog. Ast-fel în exemplul de mai sus între mîntoi și ou mîntoi se sub-înțelege ou mîntoi.

ἐνύπνιον· ὦμην γὰρ τὸν Εὐκράτην ἀποθνήσκειν. Ταῦτα ὑμῖν διηγῆσομαι· Ἐπειδὴ γὰρ ἐξῆλθε τῆς πόλεως, πολλὰ δεινότερα ἡμῶν ἔπασχε. — c) Τίς γὰρ; Ποιμὴν γὰρ ἦσθα; Δοκῶ γὰρ σοὶ παίζειν; Ἔτι γὰρ σὺ δνειρώτεις τὸν πλοῦτον; Οἶε γὰρ σοὶ μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν;

Notā. — Οὐ γὰρ; — ἦ γὰρ; — τί γὰρ ἄλλο; — τί γὰρ οὐ; πῶς γὰρ; Οὐδὲ ὄβολόν ἐδωκε· πῶς γὰρ, ὅς οὐδὲ αὐτὸς ἤπιετο τῶν χρημάτων.

d) Τὸ γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν; Ταῦτόν γὰρ. — e) Ἄλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ... ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδ' ὁδοῦ. Ἔδει ὁμονοεῖν ἀλλὰ γὰρ ἅπαντες πεφύκαμεν ἁμαρτεῖν.

Nota I. — Οἶμαι μὲν εὐδέναι κρατήσιν· Οὐ γὰρ ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνωγα.

245. — *Diferite alte conjunctii*: Οὐν, δ' οὐν, ἦτοι, τοίνυν, ἄρα.

246. — Κλέαρχος μὲν οὐν τοσαῦτα εἶπε. Τὸ στρατεύμα ὁ σίτος ἐπέλιπε· κρέα οὐν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίνοντο — Ἡ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν; Πάνυ μὲν οὐν.

Nota I. — Καὶ γὰρ οὐν ἐπίστευον αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρέπομεναι, ἐπίστευον δ' ἄνδρες.

Nota II. — Οὐκ οὐν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον. Οὐκ οὐν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ;

247. — Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι. Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι. Ἐκ δ' οὐν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες.

248. — Ἡτοι. Ἡτοι κρύφα γε ἢ φανερώς Ἡτοι λόγοις γε τοιοῖσδε ἢ ἔργοις κατέπληξαν ὑμᾶς.

249. — Τοίνυν. Οἶδα τοίνυν ὅτι καὶ τούτῳ χρήσεται τῷ λόγῳ.

Notā. — Τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πάσαι αἱ πόλεις ἔκοῦσαι Κύρον εἶλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνου πλὴν Μιλισίαν.

Λέγε δὴ¹⁾, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον; — Λέγω τοί νυν ὅτι τὸ ὄσιόν ἐστι τῷ ἀδικοῦντι ἐπεξιέναι.

250. — Ἄρα. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω. Πάντα μὲν ἄρα ἀνθρώπων ὄντα προσδοκᾶν δεῖ. — Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κύρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρόν. Νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο. — Ἀκούω τινα διαβάλλειν ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξηπάτησα ὑμᾶς.

LOCUTIUNI ȘI IDIOTISME

251. — Ἐπιλήσμων τις ἀνθρώπος εἰμι. Ἡμέρας ἐβδομήκοντά τινὰς οὕτω διητήθησαν.

Notă. — Πὰς τις αὐτὸν τοῦ πάλας μάλλον φιλεῖ.

252. — Οὐκ ἦν κρήνη, ὅτι μὴ μία ἐν τῇ ἀκροπόλει. Οὐδὲν ὅτι μὴ ἐργάτης ἔση.

253. — Τὰς ἀεὶ πληρουμένας ναῦς ἐξέπεμπον. Παιδαγευμένους καλῶ τοὺς πρεπόντως ἐμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσιν.

254. — Μόνον οὐκ ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἰκοῦσιν. Μόνον οὐκ ἐπιστάθμους ἐν ταῖς πόλεσιν καθίστησι. Μόνον οὐχὶ λέγει, φωνὴν ἀφιεῖς.

255. — Οὐδὲν ἀλλ' ἢ συμβουλευόουσιν ἡμῖν πάλιν κινδυνεύειν. Ἄλλο τι ἢ τούτοις αἰ ἐπιστήμαι οὐ χεῖματά εἰσιν;

256. — Τὴν Ἀθηναίαν ἐν κεφαλῇ ἔθρεψεν ὁ Ζεὺς, καὶ ταῦτα ἔνοπλον. Ἀπόρων ἐστὶ καὶ τούτων πονηρῶν δι' ἐπιτοκίας πράττειν τι.

257. — Ἐν τοῖς πλείστοις νῆες. Ταύτην τὴν ἀγγελίαν ἐγὼ ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι. Ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖαι τὸν σίδηρον κατέθεντο.

¹⁾ Acest δὴ cu un imperativ, sau după un cuvânt negativ, răspunde particulei noastre *doar*. Mên δὴ echivalează cu mēr οὐν și cu mên τοῖνον. Din δὴ și θῆλα s'a format *δηλαδὴ*, evident.

TRADUCEREA EXEMPLELOR DIN SINTAXA

LECTIUNEA I

1. — O, copile, spune tot-dauna adevărul. Și eu și voi vom muri. Și tu și frații tăi erați de față. 2. — Cum vor înceta acestea? Bani! nu fac fericirea.

Notă. — O scrisoare a lui Ipcrate expediată pentru Lacedemona, a fost interceptată și dusă la Atena. Se observau multe urme de cai și de oameni. Iar carele erau târite, unele chiar printre rîndurile dușmanilor, altele printre ale Grecilor.

3. — Cei doi frați s'aun certat din cauza moștenirii. Ast-fel sunteți dispuși între voi, tu și cu fratele tău, ca mâinile cari (întocmai după cum mâinile) ar căuta să și pună piedică (s'ar întorce spre piedică) una alteea. Dați-ne un exemplu, o Lahis și Nicia 4. — Tatăl și mama ta te iubesc. Răsboiul și discordia au distrus Atena. Tisafene veni din partea marelui rege și cumnatul acestuia și alți trei Persi. 5. — Sunt șapte stadii de la Abidos până la țermul opus. Sunt și în cele l'alte orașe magistrăți și cetățeni. Printre cadavrele inimice erau unele pe cari le-au dat, în urma unui armistițiu. Pentru ca acelaia, care pare a fi drept să-i vină ca urmare a acestei reputațiunii, situațiunii înalte și căsătorie frumoasă. 6. — Cîru era rege. Socotește că nimic din ce-i omenesc nu e sigur. Acești doi streini sunt învățați și prieteni cu mine.

Nota I. — Limbagiul adevărului e simplu. Fii tot-dauna ast-fel față de oameni, cum ai dori să fie alții față de tine. Prin mijlocul acestora Filip a ajuns puternic (a crescut mare). Cîru a fost ales rege. Mulți din cei ce trec de întelepți, sunt lipsiți de minte. Să te gîndești tot-dauna că mulți dintre oameni nu sunt ast-fel după cum par.

Nota II. — Aceia rup armistițiuul cari atacă întâi. Lacedemonienii au sosit mai târziu de cât cei-lalți. Se coborîră în sate pe întunerec. Soldații au ajuns în a șasea zi la Hrisopolis. Cei cari greșesc fără voie, se iartă. Stărueste mult.

Nota III. — Sufletul e ceva nemuritor. Nu e un lucru bun domnia multora: să fie un singur stăpân. Patria e un ce mai prețios și mai august și mai sfînt de cât mama

și de cât tata și chiar de cât străbunii. Sicofantul tot-dauna e o *ființă* perversă. Femecea e o *ființă* mai slabă de cât omul. E ceva teribil mulțimea, când are conducători rei. Oare curagiul e un ce care se poate învăța sau e un dar de la natură? Virtutea și dreptatea sunt *calități* de cel mai mare preț pentru omenii.

Nota IV. — E rușinos de a minți. E drept ca sperjuria să piară. Era peste puțină de a rezista Locrienilor. A întrece pe amicii prin atențiuni, iată ceea ce mie mi se pare demn de admirat.

7. — Lucrurile acestea sunt îngrozitoare. Facă cerul ca toate să fie bine terminate. 8. — a) Tatăl și mama mea sunt fericiți. Răsboiul și discordia sunt funeste cetăților. Pietre și cărămizi și lemne și olane aruncate în desordine, nu sunt folositoare la nimic. Greșelile și pregătirile Lacedemonienilor nu erau observate de Atenieni din cauza pădurii.

Nota. — Sôrtă și Filip erau stăpînii împrejurărilor. Ne-a rămas să discutăm (care sunt) cea mai frumoasă formă de guvernămînt și cel mai virtuos hărbat.

b) Tatăl și mama mea sunt fericiți. Legea ca și frica ajunge ca să înfrineze iubirea. Și tu ești Grec și noi suntem. 9. — Auzind acestea, cetatea alese roge pe Agesilau. Au fugit din piață, temându-se fie-care ca să nu fie prins. O parte dintre omenii nu cred de loc că există zei, iar alții gîndesc că ei nu se preocupă de noi. Armata își procura provizii omorînd boii și măgarii. — Tinerii aceștia, convorbînd între ei, amintesc adesea despre Socrate și-l laudă mult. O, bun și nobil suflet, tu pleci năpustindu-ne. Triburile rămase, continuau să lupte unele în contra celor-lalte. 10. — a) Sofiștii sunt ruina și pierderea evidentă a celor ce intră în contact cu ei. Locul acesta se numea mai înainte cele Nouă-drumuri. Co-regiile sunt un semn îndestulător de prosperitate. — b) Teba, orași vecin cu noi, a fost smulsă (distrusă) din mijlocul Greciei. — c) Gîndiau că lucrul acesta va fi scăparea lor. Ceea ce vezi, e singura trecătoare. Sunt în fie-care dintre noi presupțiții, pe cari le numim speranțe. Drumul, care se numește gura Pelusion se întorce spre răsărit. Mulțimea nu se îngrijește de loc ca să câștige un amic, care e cel mai mare bun. Socrate a spus că a căutat fără preget să facă ce e drept și să se abțină de la ce e nedrept, ceea ce socotia că e cel mai frumos mod (exercițiu) de apărare pentru el.

11. — O ardere și o îndrăzneală extreme. Avînd un singur corp și un singur suflet.

LECTIUNEA II

12. — Pe aceasta n'o voi libera. Distruge-l, o venerabil Zeus. Această ardere, care te însufletește, te va perde. 13. — Unii dintre ei aruncau cu săgeți, alții cu pietre. O bună reputațiune valorează mai mult de cât bogății mari: unele sunt pieritoare, alta e nemuritoare.

Nota. — Multe orașe, cari mai înainte întreceau pe altele, parte prin mărimea puterii lor de uscat și de apă, parte prin bogățiile și veniturile lor, parte prin buna rinduire și prin probitatea cetățenilor, acum par mici sau sunt cu totul ruinate. Une ori luptau alte ori se odihneau. Evitaiți întrunirile omenilor perversi: pe de o parte ele vă împartează de virtute, pe de altă parte vă încarcă sufletul cu dorințe și pasiuni rușinoase. — b) Ciru dă lui Clearh zece mii de darici; iar acesta luând aurul, strânse o demată. Clearh întrebă pe soli, ce voiați: iară ei spusera că au venit pentru armistițiu. Ei comunică acestea soldaților: dar ei bănuiau, că Ciru 'i ducea în contra Regelui — c) Dar ei întrebau: ce ore?... și se zice că el le-a răspuns. d) Me duc și la unul și la cel lalt și pe unii i-am găsit acasă, iar de cel lalt am aflat că nu erau acasă.

14. — Privește spre munții din 'naintea noastră și vezi că toți sunt neaccesibili. Omul este muritor. 15. — a) Ascultă voios de tatăl și mama ta. I-ați incredințat lui patria și copiii și soțiile vóstre. — b) În adevăr totă rasa demonilor e intermediară între divinitate și om. Sufletul omului are ceva din natura divină. — c) În orî ce lucru, zelul ia pasul asupra lipsei de însufletire. Frica paralizază memoria. Pietatea și cumpătarea șed bine tinerilor. Nimic din ce e bun și frumos, zeii nu dau omenilor fără muncă și fără grijă. Cui nu i-ar plăcea muzica? A practica virtutea, cutare sau cutare artă, elocința. — d) Prin mijlocul cetății curge un riú, cu numele Cidnus, de doi pletri lățime. — e) Atenienii avînd puterea cea mai mare dintre Greci. 16. — De o dată cu ziua. De o dată cu aurora (în reversatul zorilor). Pînă seara. De seara. Totă noaptea. Mijlocul nopții. La dreapta la stînga. În mijloc. Întorce spre sulită, spre scut (adecă: spre dreapta, spre stînga). La țară. 17. — a) Xenofon. Un Atenian ore care cu numele de Xenofon. Xenofon, ilustrul scriitor sau Xenofon de care a fost vorba. Xenofon din Atena. vestitul scriitor. Socrate, cunoscutul filosof. — b) Atica, Elada. — c) Riul Eufrate. Muntele Egaleu. Muntele Pind. Muntele Gerania. — Marele Rege. A se duce de serbători

la Atena. Pe uscat și pe mare. 18. — Cetățenii bogați. Școlarul silitor. Ta al meu (al tău, al nostru, al vostru). Un ast-fel de om. Cel lalt general. Soldații cari fug. Pericolul care a coprint orașul. Regatul Persilor. Iubesc pe tatăl meu etc. Orașul lor. Străbunii acestora. Timpul de față. Satele cele mai apropiate. Oamenii din timpul acela. Plăcerea momentană. Femeile din această țară. Libertatea excesivă. Regii succesivi, (regele de tot-dauna). Bărbații instruiți de odinioară. Ajutorul imediat. Lupta de la Maraton. Oamenii din cetate.

Nota I. Regatul Persilor.

Nota II. Amicul meu (al tău, al lui, al nostru, al vostru, al lor)

Nota III. Vecinii. Oamenii de acolo. Cei cari sunt în-năuntru Modernii, contemporanii. Descendenții, posteritatea. Omenii de altă dată. Ziua de mâine. Pământul locuit. Mâna dreaptă. Ziua a doua. A urma drumul spre Babilon. Părerea care triumfă. Destinul. Aripa stângă.

19. — Regele Filip. Oratorul Demostene. Scipione, învingătorul lui Anibal. De acolo Cyrus merge prin Frigia la Colosi, orași populat, inltoritor și mare. Eă, nenorocitul. Noi, judecătorii. Retrăgându-vă, alegeți-vă șefi, voi cari simțiți nevoia. 20. — Cetățenii sunt bogați. Școlarul e silitor. Imprejurările ne învață multe. Mirarea e principiul științei. Gândirile cari vin în al doilea rînd, sunt, bănuiesc (πώς), mai înțelepte

Nota — Aceia cari au răspândit acest sgomot, aceia sunt pentru mine acuatorii (amintiți mai înainte) în adevăr periculoși. Aceia cari omăra pe cei ce nu sunt de vină nimic, aceia sunt (omenii de cari vorbim) cari fac numeroși pe vrășmașii noștri. Ceea ce e amabil, e cu adevărat frumos (frumosul prin excelență). Eă sunt mântuitorul vostru. Nu va fi nimeni ca să mă conducă. Nu era nimeni ca să impedece.

21. — Toți avem corpul muritor (corpul pe care-l avem e muritor). Am ochii negri. Veți duce o viață sigură și liniștită dacă ești drept. Copile, tu urmărești speranțe fugitive (speranțele pe cari le urmărești sunt fugitive). Fiind-că natura ne-a dat un corp (corpul) muritor, trebuie să încercăm ca să lăsăm o amintire nemuritoare de spiritul nostru (să lăsăm amintirea spiritului nostru nemuritoare). Lașitatea dușmanilor ne-a procurat nouă, Grecilor, o victorie ușoră (ne-a făcut victoria ușoră). Agesilau ordonă, cu fața senină. Atenienii se aflau în capul confederațiilor cari erau independenți (confederații în fruntea

căroră se aflau Atenienii erau independenți). E evident că fac promisiuni mari. Păstrează-ți sufletul curat. 22. — Insula din mijloc (prin opoziție cu cele-lalte insule) Insula în mijlocul ei, adică, mijlocul sau centrul insulei. Prin centrul insulei. Muntele înalt. Înălțimea sau virful muntelui. În virful arborelui. Căinii mișcă din virful cōdeii. Orașul care e la extremitate (cel mai depărtat). Extremitatea orașului. La marginea orașului. Singurul sau unicul copil. A răpit viața unicului, scumpului meu copil. Numai copilul a murit. Înțelepciunea aparține numai acelora, cari au primit o bună educațiune.

LECTIUNEA III

23. — Cu amândouă mâinile luând ușa, a împins-o cu vioiciune și din toate puterile. (Lit. a împins cu amândouă mâinile ușa, forțe tare și cât a putut) Amândouă lagările împreună. Și într'o cetate și în cea-laltă (în amândouă cetățile). Acest om. Acest tiner de aici. Acel tiner de acolo ¹⁾.

Nota I. — Socrate, pe care îl vedeți. Acest arc, care e aici. Eutidem acesta care e de față.

Nota II. — Acest om de bine.

24. — Mulți (din prizonieri) fiind ușor înarmați, au scăpat din însăși mâinile oplitilor. (Lit. au scăpat de la opliti din însăși mâinile lor). Regele însuși, în personă sau din propria lui pornire. Același rege. În cât mă privește eu sunt același, dar voi vă schimbați. 25. — a) Totă Grecia. Toți Grecii. Vă voi spune adevărul întreg. Totă ziua n'au străbătut mai mult de două-zeci și cinci de stadii — b) Cu totă puterea (cu o desfășurare de forțe complectă) Cetăți întregi. Un oraș întreg sau ori ce orași. Cu tine, ori ce drum ne e deschis, ori ce riū e ușor de trecut. Ori ce doctor stă rău, când totă lumea stă bine (Lit. dacă nimeni nu stă rău). Tot felul de zei. Tot ceea ce ține de specia omenească, adică totă lumea.

Nota. — A trăi într'o anarhie desavirșită (absolută). Numai aur. A face orașului numai rele.

c) Orașele luate în totalitatea lor, totalitatea orașelor (orașele confederate prin opoziție cu orașele luate în mod izolat). Masa poporului. Suma totală era de cinci zeci. S'a găsit cu cale de a omori nu numai pe cei ce erau de față, dar pe toți Mitilenienii, fără excepție.

1) ὁδε = *hic*; ὅτος = *iste* și adesea *hic*; ἐκεῖτος = *ille*

Nota. — Darius a domnit peste tot trei zeci și șase de ani. În tot au perit o sută de opliti. Au rămas trei zeci de zile peste tot.

26. — *a)* Aprópe cinci-spre-zece sau șase-spre-zece ani. Au fost aproximativ două mii de peltaști. Epoca mijlocie a deplinei puteri pare a fi cam la 20 de ani pentru femei și 30 ani pentru bărbați. — *b)* Ei locuiesc două din cele cinci părți ale Peloponesului. Au combătut cu șapte zeci de nave, din care douăzeci erau de transport. **27.** — Mulțimea. Bogații. Binele. Reul. — Oratorul. Asistenții. Proverbul (ceea ce se spune). Și să nu-ți faci din mânie dușman pe cel ce-ți vorbește bine. Solii trimiși din partea lui Nicias. Urmașii lui Armodiu și Aristoghiton. Contemporanii lor. Contemporanii lui. Temistocle și partizanii săi. Nicias și colegii săi. Cei care stau în capul afacerilor. Evenimentele din Sicilia. — Faptul de a căuta (căutarea) să avem mai mult de cât cei-lalți. Este cine-va care te va reține de la această acțiune ('ți va împedea acțiunea) Adesea păstrarea bunurilor pare a fi mai anevoioasă de cât dobândirea lor. A vorbi (vorbirea) după cum trebuie, e semnul unei bune judecăți — Partea de sus. Interiorul. În prezent... pentru viitor. Că trebuie să dăm ajutor, toți știm, și vom da ajutor: dar mijlocul, iată ce trebuie să spui.

Nota. — Și să faceți pe aceștia și pe generali stăpâni și peste timpul când trebuie să meargă acolo (adecă: să-i autorizați de a hotărî asupra momentului când etc.). Când zic voi, voesc să zic cetatea. Cuvîntul «om». Preceptul «cunoște-te pe tine însuși» e pretutindeni de folos. Iscomac rise la acest cuvînt: «Ce faci tu ca să fii numit un bărbat onorabil» (Lit. ce făcînd ești etc.). Lucrul acesta 'mi pare bine spus, că sunt zei care se îngrijesc de noi.

28. — Vai, cât de repede D-zeu restornă averea celor fericiți. Voi ați trăit pe cheltuiala (Lit. ați cheltuit acelea ale) inimicilor. Puterea necesității e grozavă. Resursele Siracuzenilor, a zis el, sunt mai mici de cât ale lor. E uimitor cât de tiranică a devenit puterea eforilor. Sufletul și tot ceea ce ține de corp. După maxima sa cuvîntul lui Solon. Purtarea lui Ciru față de noi este astfel ca și a noastră față de el. E necesar de a gândi conform cu interesele (de a cugeta la) Grecilor. Avantagiile ce se pot avea lângă mine. Avantagiile de a casă. **29.** — Și el. Zise el. Zise ea. **30.** — Dintre popoarele, pe care le cunoștem. Amintiți-ve de jurămîntul, pe care l'ați făcut (jurați). Vom avea încredere în șeful, pe care ni-l va da Ciru. Avarii nu se folosesc de banii pe care 'i au. **31.** — Ne-

glijez lucrurile acelea pe care trebuie să le fac. Au un teritoriu care nu e mai rău de cât acela, pe care l'ați părăsît. Bea acest vin împreună cu aceia pe care 'i iubești mai mult. Amintiți-vă de jurămîntul, pe care l'ați făcut. Voi sunteți cei mai ignoranți dintre Grecii pe care 'i cunosc.

Nota. — Trebuie ca șeful să fie ca un simplu cetățean onest. Nu fiind cum trebuie.

32. — Ziceau că Lacedemonienii obținuseră de la Regele Persiei tot ce au cerut. Numai la noi se găsește un guvernămînt cum se cade. Pune în stare provincia pe care o guvernează.

Nota. — Gorgia a răspuns la toți. Nu e pericol pe care străbunii noștri să nu-l fi înfruntat. Pentru omeni ca noi, democrația e un guvernămînt neplăcut. — E uimitor cât a ajuns de nenorocit. A primit o sumă de bani de necrezut. Cu enorm de multă sudoare. Spui lucruri extraordinare de adevărate.

LECTIUNEA IV

33. — Grecii au învins pe Persi. **34.** — Adu-ți aminte, dacă ești bogat, să vii în ajutorul celor săraci. Socrate n'a făcut neajunsuri nici unuia dintre cetățeni. Nu e drept de a face bine omului pios? Trebuie să facem bine amicilor când sunt de față și să-i vorbim de bine când sunt absenți. N'aveți nici un sentiment de respect, nici față de zei, nici față de omeni. Trebuie ca soldatul să se teamă mai mult de șeful său, de cât de inimici. Fugind din patrie și de lângă mărinosul Neleu. Nimeni, când face rău, nu scapă de privirile divinității.

Nota. — Persii au fost învinși de Greci. Nici unul dintre cetățeni n'a suferit neajunsuri din partea lui Socrate. — Multe și felurite tratamente au fost descoperite de medici. Dacă ceva de natura aceasta s'ar fi făcut de mine!).

35. — Incepu să-l învețe arta militară. Atenienii cereau mulți talenți de la insulari. Diogiton ascundea fiicei sale mórtea soțului ei. Vă voi aminti de asemenea pericolele prin care au trecut străbunii noștri. I-am despoiat de arme.

Nota. — Instruit în arta musicală de Lampros, în cea retorică de Antifon. Aceia dintre dușmanii, cari au fost despoiați de arme, și vor face numai de cât altele, aceia

1) Propriu zis: ar exista pentru mine în stare de fapt îndeplinit.

carl au rămas fără cai, vor dobândi la rindul lor numai de cât alții.

Dariu a făcut satrap pe Ciru și l'a numit comandant peste toți... Voiam să facem rege pe Arieu. Soldații au ales general pe Alcibiade. Nu le numesc femei ci Gorgone. Tesalienii vedeau în Filip pe amicul, binefăcătorul, mântuitorul lor.

Notă. — Ciru a fost numit comandant de Dariu.

36. — a) Avarii îndură o amară sclavie. Sunt expus la cel mai mare pericol. Ei comit cele mai mari și mai neiertate (sacriego) greșeli. Vei trăi o viață foarte senină, dacă îți vei stăpâni pasiunile. S'a bolnăvit de această boală. N'a plecat în acea expedițiune. Medicii ar deveni foarte dibaci dacă ar suferi ei înșiși de toate bolile. — Făcând acest război în comun. Se afla însărcinat cu mai multe coregii. A fi de gardă. A fost de mai multe ori trierarh.

Notă. — Instruit în știința lor. Un om nedrept, care nu se abate din calea nici unei nedreptăți. Excelează în această virtute. Unii nu sunt buni la nimic, iar cei mai mulți sunt cu desăvârșire perversi.

b) A face să triumfe părerea sa într'o discuțiune. A sacrifica pentru o bună noutate. A obține premiul la jocurile Olimpice. A triumfa în luptă. A lupta în stadiu (a disputa premiul stadiului). c) A ride din inimă. A striga tare. A avea o privire pătrunzătoare și un auz fin. A se arăta orgolios de aceasta. A vorbi mai tare. Aveau foarte mare trecere (influență). A sări foarte sus. A insulta în mod crud. A cauza o mare pierdere. A ajuta pe amici după bună dreptate. Avea asupra lui cele lalte griji. A fi înșulețit de cele mai bune sentimente. Cei cari sunt de partea noastră. Dacă vrei să trăiești bine, nu împărtăși sentimentele omenilor de nimic. A fi onorat după cum se cuvine. d) De acestea se irită. La ce vrei să te întrebuintez? Nu pot să fac nimic cu tine. A câștiga o victorie completă. **37.** — Tatăl meu însuși mi-a dat instrucțiunea din copilărie (care se cuvine copiilor). A reperta asupra cui-va cea mai frumoasă victorie. Melitos mi-a înțentat această acușiune. A face fie căruia (dintre voi) cel mai mare bine. Faptul de a întrece în generositate pe prieteni. Lacedemonienii s'au făcut vinovați de multe și mari neajunsuri față de cetatea noastră.

Notă. — Războiele susținute. Ceea ce ai făcut ca ambasador. E frumos acest elogiu, care îți se adresează (m. a. m. cu care ești laudat). E torturat de chinuri cumplite.

Sentița de care a fost isbit. Ce rău îți-am făcut pentru ca să mi întinzi pentru a treia oră astăzi curse? În aceasta nu s'au înșelat.

LECTIUNEA V

38. — a) Omul acesta suferă de deget. A avea durere de ochi. E mai bine a fi bolnav de corp de cât de spirit. A fi sănătos la minte. Stricat la suflet. Șchiop de un picior. Stăm bine cu corpul. b) Un om de rasă lidiană. De un caracter bun. Grec prin limba lui, ca etate având vre o douăzeci de ani. O fecioră cu un chip frumos. Profesiunea maestrului de gimnasiu e de a face corpul omenesc frumos și robust. Rîul Marsias avea o lățime de douăzeci și cinci de picioare. Aceștia înaintau în număr de două mii, aproape. Lisandru atacă o cetate aliată cu Atena, numită Kedria. Curmalele (ghindele palmierilor) erau uimitoare ca frumuseța și mărime. Fluviul avea atâta profunzime. c) Sunt expert în această artă. Oamenii mai bine înzestrați de natură și cei de o fire mai stearsă. Un excelent om politic. Asemenea lui Jupiter, care aruncă trăsnetul, prin ochii și capul său. Iscusit în arta resboiului. Dacă cine-va pretinde că e un bun flautist sau bun în vre o altă artă și nu e, lumea l'ia în ris.

39. — A veni la Etiopieni. Fumul (mirosul) a ajuns la cer. A se duce spre cetatea lui Cadmus. — Am scris a casă. — a) Ciru străbate prin Frigia opt parasanghe. — Platea e la 70 de stadii depărtare de Teba. — Stabilindu-și lagărul la vre-o trei sau patru stadii departe de sentinele, sta în repaos. — b) Acolo a rămas cinci zile. Armistițiul va dura un an. În tot timpul călătoriei — El este aici de două zile (e în a treia zi a sosirei lui). O fată măritată de opt zile (se găsește în a noua zi de căsătorie). E strateg de doi ani. În vîrstă de douăzeci de ani. A murit de trei ani. Vi s'a anunțat acum trei sau patru ani că Filip asedia în Tracia Ereon-Tihos.

Notă. — În totă viața. În timpul războiului. În tot-dauna.

40. — Acum. Altă dată, odinioară. Mai înainte. În urmă. De atunci. În momentul chiar, nu e de cât un moment, de curînd. De la începutul. La început. Pentru prima dată. Pentru a doua oră, apoi. Pentru ultima oră, în ultimul rînd, în sfîrșit. În urmă. În ore care mod. În ce mod, cum? În tot chipul. Nu știu în ce mod. După chipul, modul cui va. După modul. Cât mai de grabă posibil. Departe. Drept (calea dreaptă). În deșert. Cel puțin. De

ce? Intrebam de ce ușile scârțâiau în timpul nopții? Din cauza aceasta chiar. De aceea chiar n'am venit la tine.— În nici un fel. Mai întâi, în mod absolut. Absolut nu. În general nu. Mai înainte de toate trebuie să te îngrijești de aceasta, ca armata să nu fie atinsă de boală. Pentru rest, cât pentru cele lalte. În totul. — Din contră. Pentru rest, pe viitor, de aci înainte. În totul. În cea mai mare parte. Înainte de toate. În două feluri, în două chipuri de o dată. — Așa zicând, sub pretextul. Din hatâr pentru, din cauza cui-va. Din hatârul meu, al tău. Din ce cauză? Din cauza aceasta. După cum se zice. În cât mă privește, în cât 'l privește. De spre partea ta.

LECȚIUNEA VI

42. — Avintându-se spre camarazii săi. Și el căzu pe spate în țărână, intinzând amîndouă brațele spre camarazii săi iubiți. A înșipt cu putere sabia în pept. Cum mași fi apropiat vre o dată de el? Un Rodian se apropiă de el, în momentul când se aflau perplecși. Fiind că nu l'au întâlnit la Eleusis, nici în câmpia Triasios. Când se întâlnește în drum, prin aceasta ar putea recunoaște cineva dacă sunt de condiție egală. Întâlnind pe Iparh lângă sanctuarul numit Leocorion l-au omorît. Sufărînțele fiind în natura omenească, pot cădea peste muritori. Văzând opliti mergând în contra lor, părăsesc înălțimile cari domină fluviul. Câșii va Carduhi adunându-se atacă pe cei din urmă. Pustiul teritoriul și se apropiă de zidurile cetății. 43. — Fiind în contact cu oameni vițioși, vei deveni tu însuși vițios. Este evident că el caută să aibă afaceri cu oamenii, fără a poseda arta de a-i cunoște. Punând mâna pe noi mai întâi, car' ne aflăm aici, tratați-ne ca inamici. Le veți fi aretat în mod clar (veți fi stabilit pentru ei) ca să trateze mai bine pe picior de egalitate cu voi. Acestea le am auzit în adevăr de la niște Cireneeni, cari mi-au spus că au vorbit cu Etearh regele Amonienilor. Nu este rușinos de a căuta prietenia oamenilor de bine și de a se împotrivi celor răi. E teribil de a lupta contra lui D-zeu și a soartei. Apolon învinse pe Marsias, care voia să rivalizeze cu el în știință. Să facem pace și să te reconciliezi cu mine. 44. — Ai înfățișare de filosof. tinere. Ai nu m'ai egalat (nu sunt făcut asemenea) cu voi amîndoi? Asimilând nenorocirile lui Ciru cu ale sale proprii. Pentru a compara ce e mic cu ce e mare. 45. — Ajutând pe streini, vei fi ajutat de o potrivă la rin-

dul tău (vei obține într'o zi aceleași lucruri). Trebuie să dăm ajutor celor nedreptățiți. S'a găsit cu cale de a trimite soli la Sparta spre a cere să vină în ajutorul Ionienilor. E fericit cel ce servește pe cei fericiți. Acesta, de și muritor, urma (ținea la gônă cu) caii nemuritori. A se conforma împrejurărilor. Trebuie să te supui mai bine lui D-zeu de cât oamenilor. Soldații se indignară și se infuriară teribil în contra lui Clearh. Tuturor oamenilor li se cade să nu facă acte nedrepte. Ciru plăti atunci armatei solda pe patru luni 46. — a) Câmpul nostru e vecin cu acesta. Omul de bine e prieten numai cu omul de bine. Termuri opuse. Graba și mânia sunt contrarii buneii chibzuințe. Lacrămile sunt un ce comun bucuriei și întristării. b) Am aceeași părere ca și tine. Christos a dus aceeași viață ca și noi. Nu trebuie ca oamenii răi să aibă aceeași sortă (un lucru egal) ca cei buni. Atenienii, fiind învinși de Romani, au avut același destin (au suferit aceleași lucruri) ca cele lalte popore. Și care ar fi părerea ta (ce vot ai pune tu)? aceeași ca a mea sau alta? Erau înarmați cu aceleași arme ca Ciru. Teseu a trăit pe aceleași vremuri ca Ercule.

Notă. — Am aceeași părere ca și tine.

47. — Tiranul se ferește de vin și de somn ca de o cursă. Ai crezi tu că drepturile noastre sunt egale (că dreptul este de o potrivă pentru tine ca pentru noi)? La apusul soarelui Clearh cu cei din capul colonei 'și așeză lagărul în satele cele mai apropiate. Ei 'și uniră lagărul cu Grecii.

LECȚIUNEA VII

48. — a) Fie care om muncește pentru el. Nu ne-am născut numai pentru tatăl și mama noastră ci și pentru patrie. Invidia e cel mai mare rău pentru cel ce o posedă.

Notă. — A celebra o serbare în onorea zeiței Artemis. Formați un cor în onorea Nimfelor. (Agesilas) ordonă ca toți soldații să se încoroneze cu ghirlande în onorea Zeului.

b) Numele tinărului era Platon. Eu am trei fete. Acolo Ciru 'și avea palatul său. Dacă tu ești învingător, ei cad în sclavie (pentru ei e sclavia), dacă ești învins, ei sunt liberi. Aveam în casă șapte mine.

Notă. — Cherefon mă-aduce mai mult pagubă de cât folos. Această țară i-a fost dată ca dar din partea regelui.

c) Pentru Senat. votul e un fapt împlinit (adecă s'a votat de Senat). Cele făcute de ei. Focione Atenianul n'a fost

văzut de nimeni, nici rîzînd, nici plîngînd. Sîrta omului a fost plînsă de mulți înțelepți, cari au gîndit că viața e o pedeapsă. — *d)* Iată ce trebuie să faci omului liber. Trebuie să venim în ajutorul afacerilor. — *e)* Să nu-mi faceți sgomot. Iar tu să-mi examinezi toate. Și de atunci sunt orb, ó Posidon. Așa-ți stau lucrurile. Cîru se teme ca să nu moră bunicul seú. — M'ași mira dacă sosirea mea nu va făcut plăcere (nu v'a fost pe plac. De ce nu te informezi, dacă acestea sunt și pe voia lui. Să ne reîntorcem, dacă ți face plăcere. Aceasta mi se întîmplă în ciudă — *f)* După judecata tuturor, nu meritați ca să fiți nenorociți. Oare după voi el a lucrat drept în aceasta? Totul e sgomot pentru cel fricos. A vorbit bine, în ochii orî cărui se ferește de a cădea.

Notă. — Creon parea demn de invidiat în ochii unui om ca mine. Căci pentru cine te vede, tu ai sufletul generos, cu totă sîrta ta nenorocită. Mi impui un examen scurt, cel puțin pentru mine.

Notă II. — Căci ca să mă resum, fără șefi nimic nu se pòte face în nici o parte nici frumos nici bun, iar în ceea ce privește războiul nu se pòte face absolut nimic.

Epidamn este un oraș situat la dreapta pentru cine intră în golful ionian. Geții cari locuiesc dincolo de Emus (Geții cari sunt pentru cel ce trece dincolo de Emus). — Și pe cînd ei versau lacrimi, Aurora cu degetele de rose apare. Și pe cînd el sta perplex, sosește Prometeu.

49. — *a)* Se zice că Cîru a omorât cu mîna sa propriu pe Artagerse. Aruncînd cu petre. A pedepsi pe cineva cu mórtea. Fiind recunoscuți după aspectul (aparatul) armelor.

Notă. — Iată ce a spus prin (mijlocul unui) interpret. Grație (prin mijlocul) acestora Filip s'a mîrit atît de mult.

b) A muri de bîlă. Sunt mort de frică. Nimeni nu va face nimic din sârăcie. Eram supărați de cele întîmplate. S'a indignat de îndrăsneala lor. Demostene temîndu-se de Atenieni, din cauza faptelor petrecute.

Nota I. — A fi învins de somn. A muri de fîme. N'a putut dormi de întristare.

Nota II. — N'ar fi nimeni care nu s'ar indigna de cele petrecute. Nu trebuie nici odată să-ți închini sufletul (să-ți faci bucuria ta din) plăcerilor rușinoase.

Nota III. — Grație noue voi stăpîniți acest țînut. Acolo omeni nu pot locui de căldură. Fiind-că era doritor de a se instrui, punea multe întrebări celor de față. Din cauza acestora.

c) Înaintă cu mult sgomot. Atenienii s'au depărtat din Milet cu victoria neterminată (fără să-și completeze victoria). — *d)* Acțiunea fiind în urma cuvîntului în ceea ce privește ordinea cronologică, e mai înainte și superiôră prin importanță. Nici sub raportul picioarelor nu sunt iute, nici sub acela al brațelor nu sunt robust. Voi luați cu mult înaintea celor lalți prin experiența vostră. — *e)* Cu puțin mai în urmă. Cu trei zile mai înainte. E cu mult mai bine un amic care se vede, de cît un tesaur ascuns. Cu puțin înainte de cei Treizeci. A întrece cu mult.

Notă. — E cu mult mai reu să întăriți o femeie beetrănă de cît un căine.

f) Intr'un mod ôre-care. În acest mod. Cu violență. Cu viclesug. În grabă, cu conștiință, cu zel, în mod serios. În tăcere. În liniște. În aparență. În fapt. În realitate. În adevăr. Prin necesitate. Cu grije (cu totul). Prin autoritate publică (cu cheltuiala Statului) în public. În particular. Pe jos. În ce mod? Cu dreptate. cu îngrijire. În gônă etc. — *g)* Să înaintăm numai cu caii și cu omeni cei mai viguroși. Generalul a venit cu o mie de soldați și zece corăbii

Notă. — Un cavaler cu calul seú. A luat o navă imprevună cu omeni care se aflau pe ea.

50. *a)* Venera trofeele din Maraton și Salamina și Platea. A cîștigat victoria în jocurile de la Istm și din Nemea.

Nota I. — Dar Regele nu merse pe acolo, ci pe unde trecuse în afară de aripa stîngă, pe acolo se duse.

Nota II. — A trimite în Beoția. Înaintară prin țara Halibilor.

b) În a treia zi. În ajun, a doua zi. În ultima zi a lunii (luna precedentă și nouă) În momentul lunii pline. În al cincî-spre-zecelea an. Eri m'am scăpat de el în timpul serbărilor victoriei. În timpul marilor Dionisiace, în timpul tragediilor noi.

LECTIUNEA VIII

52. — Prevederea lui Pericle. Grădinile lui Epicur. Operă a lui Praxitel. Regatul Persilor.

Nota I. — Declarațiunea lui Temistocle. Dreptatea vede toate faptele omenești. Esența oligarhiei. Bunurile amicilor sunt comune.

Nota II. — Fiul lui Filip, Miltiade, fiul lui Cimon. Demostene din Peania, fiul lui Demostene. Nu vezi pe Me-

listiha, femeea lui Smikition? Inainta in contra soldaților lui Menon.

Nota III. — A învăța la un (în casa unui) maestru de ghitara. Socrate a zis că merge la masă la (în locuința lui) Agaton. A merge la școală (în casa profesorului). In infern (în locuința lui Ades).

53. — Orașul va cădea în puterea Beotienilor. Regele crede că și voi vă aflați sub stăpînirea lui. Tucidide era dintr'o familie mare. (Aceste suflete) sunt răpite și nu mai sunt stăpâne pe ele. Separățiunea presupune o opresiune violentă (este a aceloră cari au suferit ceva violent). Marina e afacere de practică și de meserie.

Notă. — Nu se cuvîne unul înțelept de a comite de două ori aceeași greșală. A suporta sărăcia, nu e o calitate a ori-cui, ci a înțeleptului. E rolul învingătorilor de a scăpa și bunurile lor și de a lua și pe ale învingătorilor. E datoria unui cetățian onest de a privi ca dușmani personali pe aceia cari se fac vinovați față de patrie. Mie mi aparține (incumbă) să vorbesc, ție să lucrezi.

Săracii sunt tot-dauna considerați ca clienții lui D-zeu. E numit cu același nume de tată și de demă ca și mine. Persii și supun totă Asia. Ai spus acest lucru, care e în destinul sclavului, de a nu vorbi aceea ce cugetă cineva. Se socotește că e de datoria unui bun cetățian de a fi curgios. **54.** — Frica pe care o au inimizii, sau pe care o are cineva de inimizii. Neliniștea pe care o au zeii, sau pe care o inspiră cuiva. Iubirea femeii sau pentru o femeie. Cercetarea viitorului de către omenii cu judecată. Frica pe care o avem. Frica pe care o inspirăm. Din ură contra lui Pausania. Ocașiunea de a începe un lucru.

Notă. — Persistența în rău. Adăpost contra intemperiilor. Adăpost contra zăpezii. Din amicitie pentru Demostene și bunăvoință pentru Atenieni. Întărituri în contra țerii sale. Separățiunea de Atenieni.

55. — Uragane cari consistă în vînturi de tot felul. Dispozițiune veselă (care consistă în a fi vesel). Ignoranța cea mai vrednică de osindă, aceea de a crede că știm ceea ce nu știm. **56.** — Un izvor de apă plăcută. Monedă de argint și de aur. Coronele nu erau de vioarele sau de rose, ci de aur. Uși făcute din lemne de palmier. A făcut din lemne tari scaunul (capra) vizitiilor. **57.** — Mulțimea poporului Atenienilor. O parte din armată. Un om care face parte dintre oratori. *a)* Aceia dintre omeni cari sunt onestii. Acela dintre Atenieni care voește. *b)* Partea spe-luncei care le face față (Lit. partea opusă lor din spe-

luncă. *c)* Cel mai în vîrstă dintre copii era de față. Cei mai eloquenți dintre oratori.

Nota. — Divină între zeițe (adecă, prea augusta). Divină între femei. Nenorocit între oșpeți (adecă, cel mai n. d. o.). Divin între omeni (adecă, excelent om). — Nenorociri printre nenorociri. Nenorocita printre nenorocite. E cea mai mare nebunie de a cruța pe cei mai cruzi dintre dușmani când ți-e posibil să-i omori.

d) Atenienii duseseră pregătirile lor până la acest punct (Erau în acest punct de pregătiri). Cu care din facultățile noastre vedem noi cele ce se pot vedea? Au ajuns la acest grad de îndrăsneală. Ai ajuns în acest punct de descurajare. Atenienii se aflau într'o descurajare complectă. Pe o mare întindere a țerii lor. O parte din zid era slabă. Mare parte din armată. Mulți dintre inimizii. Au ajuns la o mare putere (au înaintat la un mare grad de).

Nota I. — Nu știi în ce parte a pămîntului te afli? Unii muriau într'o parte, alții într'altă parte a orașului. Cei lalți, cari au ajuns la această etate (aci cu etatea). Ce oră din zi e? A face progrese mari în știință (a înainta departe în). Târziu noaptea (departe în n).

Nota II. — Cea mai mare parte a Greciei Jumătatea, restul timpului. Jumătate din corăbii. Jumătate dintre călări. Cea mai bună parte a pămîntului

c) Perd căți-va dintre ai lor. — Din Efes, orași din Ionia. Atenienii făcură o expedițiune la Farsale, în Tesalia. Iau Pergamul, orași din Misia. *f)* Critias a făcut parte dintre cei Trei zeci. Solon a fost socotit printre cei Șapte înțelepți. Numără-mă și pe mine printre cei convinși. **58.** — Are trei talenți de aur și un stater în aur. Omenii deprinși să vază gramezi de grâu, de lemne, de petre, atunci au văzut gramezi de cadavre. **59.** — O, mamă, trist ursită (cu tristă viață). **60.** — Un copil de 10 ani. Ciru dete armatei solda pe 4 luni. Un fluviu de o lățime de patru pletri. Provisiuni pentru multă vreme. — Zidul era de 8 stadii. Trebuie să se însore cineva când este între 30 și 35 de ani. Datora salariul pe 2 luni. **61.** — Lucru caro cere multă osteneală. Acestea au nevoie de multe explicațiuni. Vez că lucrul acesta reclamă multă muncă.

LECTIUNEA IX

62. — Toți cetățenii și locuitorii din împrejurimi au luat parte la serbare. Impart cu cine voește bogățiile sufletului meu.

Nota I. — (Dorienii) au împărtășit aceleași suferințe și pericole. În oligarhie cei săraci n'au parte la guvernământ. Ei gândia că nu se cuvine comandamentul nimenui, care nu e mai bun de cât supușii sei.

Nota II. — Toți aceia cari au mâncat din fagurile de miere, și-au pierdut mințile. Fiind abătută, puținii au gustat din mâncare. — Animalele cari se nutresc cu carne. E mai plăcut de a bea vin de cât apă. A bea otrava.

Nota III. — Au pus în o parte din teritoriu. Inundațiunea a luat o parte din fort. A dat ordin lui Glos și lui Pigres ca să ia o parte din armata barbară (ca luând o parte...) și să scotă carele (din nămol). Pe aceștia i-a înarmat în grabă cu (răpind) arme din portic. Cu mult mai mult vi se cade să-mi dați mie din liberalitățile voștre. Și-a spart capul. Conduce calul de frâu. A apucat pe Oronte de cingătoare.

b) Ele exală un miros de ambrosie și nectar. A mirosi parfum. 63. — Auzind sunetul trompetei. Vă rugăm să ascultați cu bună voință cuvintele noastre. Au auzit sgomotul.

Nota. — Aflați de la mine tot adevărul. Ca tiner, caută de ascultă pe bătrân.

64. — De mult timp doresc să mă instruesc. Aspirând la domnia asupra Greciei. Aceia, pe cari prezentul i mulțumește în de ajuns, nu aspiră de loc la ce le e străin. Gândirea divină se preocupă de o dată de toate. Ce ne îngrijeste pe noi părerea mulțimei? e mai demn să ne îngrijim de cei mai cuminte. Cel care se ocupă de fratele său, se ocupă de el însuși. Socrate el însuși nu-și neglija corpul și nu lauda pe cei ce și-l neglijau. Nu neglijați pe nimeni. Sunt lacomi de bani. Un oraș cu constituție democratică e setos de libertate. 66. — Ești om, adu-ți aminte de sorta care așteaptă pe toți oamenii. E firea lor de a stima pe cei răi și a nu-și aduce aminte de cei virtuoși. E un om de nimic acela care și uită părinții, ce au perit în mod mizerabil.

Nota. — Dacă îți aduci aminte de trecut, vei delibera mai bine asupra viitorului.

67. — Pentru ca să puțezi nemeri și oamenii. A avea în vedere plăcerea, datoria. Nu pot să ajung la înălțimea subiectului (Lit. lucrurilor). Oamenii, armați cu sulite, le aruncă prea aproape pentru ca să potă atinge pe prăstiași. Am căpătat victoria și mântuirea. A nu-și atinge ținta. Din cauza aceasta au pierdut și ce aveau. Arcașii aruncau cu săgeți și nici unul nu-și greșea omul. Voi muri înșelat

asupra adevărului. A fi înșelat în speranțele sale. Pe amindoi i-au atins săgețile. A se deda la studiul filosofiei. A se ocupa de un zeu (a-l onora cu un cult particular) A se ținea de adevăr (a se consacra adevărului). Mă alătur la aceeași părere. Cele ce sunt legate cu acestea. Pentru ca să încerce (atace) zidul. A ataca Grecia. Nu vom începe noi războiul, dar vom ști să respingem pe cel ce-l vor întreprinde. Să începem ori ce lucru invocând pe D-zei. 68. — Tu crezi că curagiul nostru va birui puterea regelui? Minos a stăpinit mult timp marea elenică de acum. Iubirea comandă zeilor. Politicate domnia în Samos pe vremea lui Cambiso. A da semnalul libertății pentru Grecia. Bola fu pentru cetate începutul destrăbălării. Penele și cu Leitus domniau peste Beotieni. Judecata singură ne comandă de a face bine. Latis comanda posta oplită și cavalerii. Vom afla că spiritul omului domnește peste toate.

Nota I. — A birui pe cine-va în război.

Nota II. — A dat ordin conducătorilor ca să te conducă pe drumul cel mai ușor.

69. — Iubirea (amiciția) ne curată de tot ce e strein, și ne umple de familiaritate. Nu veți acoperi marea cu tirime, o, Atenieni? Filip e încărcat de bogății. 70. — Nu trebuie să desprețuim poporul. La mulți cuvintul o ia înaintea cugetării. Agesilaus nu desprețuia pe oameni.

LECȚIUNEA X

71. — Nu admiri curagiul și mlădierea acelor cari (nu admiri din cauza curagiului... pe aceia cari...) voesc să serviască cetățile. Regele l'a admirat din cauza spiritului său. Ți învidiez înțelepciunea ta (Lit. te inv. din cauza). Vă felicit de cele împlinite. Te fericesc pentru caracterul tău. E mai frumos să învidiezi înțelepciunea de cât bogăția cui-va.

Nota I. — Ast-fel e drept să mulțumim acestui strein pentru zelul său. Nimeni nu s'ar plânge pe drept de aceasta în contra mea.

Nota II. Nici să nu te miri de aceasta. Admir caracterul acestui om.

b) Se acasă reciproc de cele petrecute. Intentez un proces de defăimare și în același timp sunt acusat de omor. A acusa pe cine-va de ilegalitate (dispozițiunii nelegale). Aceluia, care ar convinge pe tatăl său de nebunie (care ar proba că tatăl său e nebun) i-ar fi permis de lege să-l lege. Așteaptă să fie prins cu mărturiile mincinoase.

Deputații au fost dați judecării pentru corupțiune. Iar dacă vom fi pedepsit pe Lacedemimeni cari sunt aici, din cauză de înșelătorie...

Nota I. — A acusa pe cine-va de ceva. A condamna pe cine-va la morțe. Au condamnat pe Isus la morțe — El a fost condamnat la morțe. Acusațiunile îndreptate în contra mea. Isus a fost condamnat la morțe.

Nota II. — Ce spui relativ la fratele tău? Vorbește-mi despre tatăl și fiul tău.

72. — Cu prețul ostnelilor noastre zeii ne vind toate bunurile. A vinde orașul pe o drahmă. A vinde cu 5 talenți. Reputațiunea nu se cumpără cu bani. A cumpăra un cal cu bani. A-ți da viața pentru ca nu.—Tiranii au sentinele cu bani. Pe ce preț dai lecții?... Pe 5 mine. — Costă 3 drahme. Pământul cultivat ajunge să coste mulți bani. *b)* Barbarii au judecat pe Temistocle demn de foarte mari recompense. Trebuie să pedepsim insulta (răul tratament) cu amendă. Acusatorul voeste să reclame în contra ta pe deapsa cu morțea.

Nota I. — A intenta cuiva o acțiune capitală.

Nota II. Și ast-fel având multă stimă pentru ei, le încredința pe fiii săi ca să-i învețe limba lor și arta de a mări arecul. Neglijând lucrurile acelea pe cari pui mai mare preț. A nu face nici un cas de, a pune puțin preț pe...

73. — Pericolele sunt proprii acelora cari se află în fruntea afacerilor, iar recompensă nu există pentru ei. A avut o morțe (desnodământul vieții) potrivită cu impietatea lui. De și cele lalte bunuri aparțin tiranilor, aerul cel puțin e comun tuturor muritorilor. A aflat că acest cal era consacrat Sorelui. 74. — Cari ascultă aceste nenorociri. Sirienii erau mai înainte supuși (ascultători de) Mezilor, iar apoi (atunci) lui Ciru. — *b)* Ah, faci cerul să devină pe loc o piatră, ca să uit aceste nenorociri. Tu te interesezi de prietenii tei. *c)* Gândește că e cu totul lipsit de drepturile de cetățian (că e cu totul nepărtași de ale cetății). Egiptul e lipsit de (n'are parte de) apele cerului. A voit să-și desmoșteniască (să facă fără moștenire) nepoții de bunurile sale. Caracterul tiranului e incompatibil cu (nu gustă din) libertatea și adevărata amicitie. *d)* Acela care are experiența nenorocirilor (care e exp. în n.). Omul fără instrucție are ochi pentru a nu vedea (nu vede văzând). Ce trebuie să fac, căci tu cunoști acestea? Spaima a coprins pe acești oameni, nedepriși cu o ast-fel de luptă. *e)* Cel care știe să practice dreptatea. Generalul trebuie să procure cele necesare soldaților săi. *f)* Risipitori de

bunurile altuia. Trebuie să fii doritor de a te instrui în toate. Nu toți resimt (sunt afectați) de o potrivă întristările și plăcerile. Ciru era blând și indulgent față de greșelile omenești. *g)* O mare grădină plină cu animale sălbatică. Cartagina era plină de statui din Grecia și de monumente din Sicilia. Vor comanda aceia, cari sunt în realitate bogați, nu în aur, ci în ceea ce trebuie să fie bogat omul fericit, într'o viață virtuoasă și înțeleaptă. 75. — Acusat de omor. Răspunzător pentru aceeași ignoranță. Expus la morțe. Acusat de violență. 76. — Găsiam pe Socrate fericit în (cea ce privește) alitudinea și cuvintele sale. Am o fată care de acum o bună do măritat. (Lit. coptă sub raportul căsătoriei). Focul care apără în contra frigului (Lit. care apără pentru ceea ce privește frigul), apără și în contra întunericii. Omul e orb, pentru ceea ce privește viitorul (relativ la v.). De acord cu tine în ceea ce privește această lege. Critias nu era neexperimentat în nimic. 77. — Care e opina ta (cum te afli din punctul de vedere al opiniei) despre aceste lucruri? A se afla într'o situațiune bună sub raportul vieții, al nașterii, al naturii (adecă a avea o viață fericită, o naștere ilustră, etc.). A fi fără experiență de ceva. Orașul li se părea bine pus pentru un război cu Atena. I-a urmărit cu toată iuțeala (după cum fie-care se afla sub raportul iuțelei). După bună-voința pe care veți arăta-o fie-căruia (Lit. după cum veți fi sub raportul b. față de fie-care), oratorul pare că raționează bine.

Nota. — Și ce ore pentru ceea ce privește nedreptatea? Când calul e vifios, învinovățim pe cavalier; cât despre femeie, dacă face rău, poate cu drept cuvint am învinovățit-o pe ea (ea ar avea învinuirea).

78. — În ce loc, unde, de unde, aci, acolo, pretutindenă, nicăieri pe pământ. De vreme. Târziu. În ce epocă a anului? În această parte a cerului, unde. Oamenii îi vor ridica un monument demn de noi. Acestea ne erau în de ajuns.

LECTIUNEA XI

79. — Noorul nu se arăta pe tot pământul, nici pe muntii. Nici în Pilos cea sfântă, nici în Argos nici la Micena. Interzic ca omul acesta, ori cine ar fi el, să fie primit în această țară. Pe acesta l'ai primit în zidurile cetății, după ce m'ai înduplecat pe mine. — Grăbiau pe cei ce mergeau prea încet pe drum. Se duceau înainte. 80. — În ce lună

și în ce zi și în ce adunare a fost ales Demonstene? Serbările din Delos cădeau în acea lună.

Nota I. — Pe care-l află că a trădat, cu acesta nimeni nu poate să mai trateze vre o dată în viitor.

Nota II. — Acestea s'au petrecut în ziua aceea. Oplitul primia câte o drahmă pe zi. Magnesia produce câte 50 de talenți pe an.

b) Zi și noapte Clearh 'și conducea trupele contra inamicilor. Epimenide a spus că Persii nu vor veni 10 ani. Lacedemonienii credeau că în puținii ani vor distruge puterea Atenienilor. 80. — În luna lui Elafvolion. În aceeași zi. În aceeași vară. În ziua care urma. În ziua trecută. 82. — Vai, om nenorocit! Fericiți amândoi, din cauza caracterului lor admirabil. Vai, nenorocire, tu mă pierzi. O Jupiter, ce fineță în spirit! 83. — Și după cum e natural, a curățit marea de piraiți, pentru ca veniturile să-i vină cu mai mare ușurință. Pentru ca nimeni să nu mai cerceteze vre o dată. 84. — Fluviul era de aproape 6 sau 7 stadii departe de munți. Un om onorabil caută să se abțină de la câștigurile rușinoase. Nu trebuie să cruțați nici bani, nici osteneți. Nu-mi cruț viața. A se abate din drum înaintea cuiva (a ceda drumul cuiva. Am cedat acum lui Filip orașul Amfipolis printr'un tratat. Tesalienii se opuneau trecerii lui Agesilat. A exclude pe cineva de la sacrificii. Științele depărtează pe tinerii de la multe greșeli. Au destituit pe Timoteu din comandament. 'Mi veți face mult mai mult bine mântuindu-mi sufletul de ignoranță, de cât corpul de bolă. Încetează cu ostenețile. Un prinț bun nu se deosebește în nimic de un bun părinte. Prințul trebuie să se distingă (să fie superior) de supușii săi. Ca și cum ar fi fost scăpați de aceste nenorociri, au dormit un somn dulce.

Notă. Nu face nimic deosebit de cel lalt. Eu am urmat în adevăr o cale peste tot opusă acestora. Voi, tiranii, sunteți stimați mai mult de cât toți cei lalți oamenii.

85. — Din Darius și Parisatis se nasc 2 copii. Nu pot spune ce mamă l'a născut (al cărei mame e). 86. — Cel care nu face nici un rău, n'are nevoie de legi. Nu vom fi în lipsă de proviziuni. Iubirea ne curăță de ce e străin și ne umple de familiaritate. Acesta m'a despoiat de toate bunurile părințești.

Nota I. — 'Mi trebuie ceva. Sunt departe de a avea. Puțin lipsește

Nota II. — Am trebuință de ceva. N'am trebuință de nimic.

Nota III. — Te rog. Te rog lucrul acesta. Ve vom adresa o mică rugăciune.

87. — Nu vom spune dără că divinitatea e lipsită de frumuseță și de virtute. Lipsiți de prieteni buni. Cu mâinile curate de omor. 88. — Dă aceasta unuia mai bogat de cât mine. Reutatea aleargă mai repede de cât morțea. Au venit cu mai multe nave de cât Atenienii. Adresez aceste ordine (indemnuri) opliților nu mai puțin de cât mateloților.

Nota I. — Pare mai mult prost de cât răutăcios. Voi discutați mai multă concisiune de cât claritate.

Nota II. — Răspunsul păru cam liber.

Nota III. — Filip a făcut pe Tebanii mai tari de cât reclamați împrejurările (tari dincolo de împrejurări) și interesul vostru. Am avut o educațiune prea simplă pentru a nesocoti legile și prea severă pentru a ne permite să nu le ascultăm. Străbunii noștri ne-au lăsat o glorie atât de mare, în cât e d'asupra atacurilor invidiei (Lit. mai mare de cât cei ce invidiază).

89. — Ceea ce e plăcut e alt-ceva de cât ceea ce e bine. Tirania e socotită a doua după zei. Iponicos nu era inferior nici unuia dintre cetățenii sub raportul familiei. 90. — Faptul de a fi mai presus de legile stabilite. Am plecat, nefiind de loc învins de ambasadorii lui Filip. Avrocamos a venit cu 5 zile în urma luptei. 'L întrecea în repezițiune. Voi sunteți cu mult superiori celor lalți prin experiența voastră. Ne-au fost inferiori. (Lit. au rămas în urma noastră) în număr. A lăsa să scape ocazia.

LECTIUNEA XII

91. — A ridica (ancora), a pleca. A pleca cu flota. A pleca cu armata. A conduce (calul, carul, corabia), a merge înainte. A îndrepta (spiritul spre ceva), a fi atent. A termina (viața), a muri. 92. — Ciru puse să arză palatul regal. 94. — Mă spăl pe mâini. A se încorona. A se exersa la gimnastică. A se pregăti. Se omoră. Ciru auzind acestea și isbi cōpsa. Unii spun că regele a pus pe cine-va să omore pe Artapatis, alții că scoțându-și sabia, s'a omorât singur. Indură și abține-te. 95. — A-și aila (a-și procura) vre un bine de la cine-va. A-și face pe cine-va amic. Copiii 'și aduc pâine de a casă. Mi-am făcut o tunică¹⁾.

¹⁾ Exemplul acesta trebuie trocut la n. 96: *am pus de mi-a făcut etc.*

96. — A da instrucție copiilor săi (a pune să-și instruiască copiii). Mi-ai făcut (ai pus de mi s'au făcut) aceste arme. Iați cu chirie (fac să-mi închirieze). A se imprumuta cu dobândă (a face să i se imprumute) etc **97.**—Aduc o dovadă destul de mare că spun adevărul: sărăcia. A-și expune părerea sa, sau, a exprima o opinie *personală*. Ne-am scăpat corpul și armele. A face un război (a se război). Nu te-ai preocupat de lege. **98.** — A încheia un armistițiu. A depune o acuzațiune scrisă. A fi cu luare aminte. A cere sfaturi de la cineva. A fi la începutul, sau, a întreprinde (cf. n. 216 c) nota I). **99.** Sunt neluat în seamă. Sunt desprețuit. Sunt luat în ris. Trebuie ca acela care comandă să fie superior aceluia, cărora le comandă. Nu mai sunt amenințat, ci eu ameninț pe cei alții. Sunt un obiect de invidie. Mi se întind curse. Sunt privit cu neîncredere. Sărăcul, ori cât ar spune adevărul, nu e crezut pe cuvânt. Multora, din cauza averii lor, li se întind curse, și sunt omorâți.

Notă. — a) Lo-a tăiat capul. Li s'a tăiat capul. A scote ochiul cuiva. I s'a scos ochiul. b) "Ți încredințez garda. Mi s'a încredințat garda. A ordona ceva cuiva. Vi se va ordona numai de cât ceva mai important.

100.—Pregătirile sunt făcute. Ajutor s'a dat legii. În ori ce cas, se va fi încercat. A fi îndeplinit față de morți toate datoriile de pietate, după cum se obișnuiește față de omenii virtuosi. **101.** — A face bine (rău) cui va. A primi o bine facere de la cineva (a fi rău tratat de...) A vorbi de bine (de rău) pe cineva—A fi lăudat (criticat) de cineva. A acusa pe cineva — A fi acusat de cineva. A exila pe cineva — A fi exilat de cineva. A omori pe cineva — A fi omorât de cineva (a muri de mâna cuiva). (Dexip) a fost omorât de Nicandru. A face bogat — A deveni bogat A pedepsi — A fi pedepsit. Vei fi pedepsit, dacă nu de omenii, dar de Dumnezeu. L'a ales strateg — A fost ales strateg.

LECȚIUNEA XIII

103.—(În momentul când vorbesc) sunt ocupat de a scrie. Orașul se clădește. a) Agamemnon "ți dăruiește daruri demne de tine, dacă te desmâniezi (dacă renunți la mânia ta). Caut să conving pe cineva. b) Atenienii trimit (pe fie care an) o corabie la Delos. Acesta în adevăr bea apă, iar eu vin.

Notă. — Virtutea nu mure, chiar după mărtaza cuiva. Omul e muritor.

104.—Acum ai înțeles că fie care ține la sine mai mult de cât la aproapele său. **105.**—Căci de mult timp zeii ni se manifestă în mod clar. Voi dați, din timpuri străvechi, forțe mari recompense aceluia care înving în luptele gimnice. **106.**—Anunțați lui Arieu că noi am învins pe Regele. Cei cari au trădat (trădătorii).

Notă.—După cele ce am auzit. Nimeni dintre voi n'a aflat aceasta. Am venit părăsind locașurile morților și porțile întunecului.

107.—Cele 30 de nave ateniene sosesc și copriind Potidea¹⁾ **108.** Nici capul nu va rămânea neclintit nici corpul... căci focul va distruge cetatea voastră. Printr'o singură luptă voi câștigați încă această țară și mai ales liberați pe aceea. **109.**—Fulgeră. Fac un cadou. Sunt copriți de admirațiune. **110.**—Eram ocupat de a scrie. Orașul se clădia. a) Căutam să conving. Nu voiam să permit. Lupta avea o mare însemnătate, fiind-că Siracuzenii aveau speranța să învingă nu numai pe Atenienii ei și pe aliații lor. Filip voia să ne dea Alonesul Demostene ne-a oprit ca să-l primim. b) Socrate n'avea obiceiul să ceară bani de la elevii săi. Corintienii nu erau omeni ca să consimță la acestea²⁾. Zidul despre apus l'au întărit cum se cade în puține zile, iar cel despre răsărit l'au reparat mai pe îndelete. d) Sorele apuse și toate drumurile se întunecară. Și în ziua care urmă, pritanii convocară Senatul, iar voi porniți spre adunare. **111.**—Xenias Arcadianul celebră serbările liceene (instituite în onoarea zeului Pan) și organizează o luptă de întrecere: premiile erau perii de baie, încrustate în aur. Insuși Ciru asista la spectacol. **112.**—Eram învingător. Eram de vină. **113.**—Vom distruge și vom ruina acea parte, care prin practica dreptății devenia (spuneam că devine) mai bună, iar prin nedreptate se nimicia. (Plin) de pești, pe cari Airienii i socotesc ca Zei. **114.**—Sosiră la riul care mărginește țara Macronilor și a Scitinelor. Sosiră la zidul numit al lui Midias. Babilonul nu e la mare depărtare. **115.**—Arieu se afla în locul de unde porniseră cu o zi mai înainte.

Notă (Zeii) nu știau cum să facă, nici ca să distrugă (rasa omenească)... căci ar fi pierdut (Litt. li se suprimeau) onorurile și sacrificiile din partea omenilor, nici cum să sufere insolenta lor. **116.**—Această aurora (zi) este pentru mine a 12-a de când am venit la Troia. Ciru, împreună

¹⁾ A se corecta: Ποτιδαιαν în loc de Ποτιδαλαν.

²⁾ A se corecta: Τούτων în loc de τούτων.

cu aceia, de cari am vorbit, porni din Sardes. **117.**—Noorul l'a inveluit peste tot (prin urmare: 'l' inconjura). Xenias și Pasion ne-au părăsit: dar să știe bine că nu sunt la adăpostul pericolului, căci eu cunosc pe unde umblă, nici nu sunt la adăpostul urmăririi mele, fiind-că am trimis ca să prind vasul lor. Epaminonda 'și dă seamă că trebuie să facă expediție¹⁾ în Achaia **118.**—Noutățile (neexacte) pe cari ni le-a anunțat, promisiunile (mincinoase) pe cari ni le-a făcut, modul cum și-a bătut joc de orașul nostru. Am arătat că el nu v'a anunțat nimic adevărat, dar și-a ris de voi. **119.**—(Zeū) nesocotit, (transportat de mânie), rătăcit în mintea ta, ești perdut. Și dacă învingem această armată totul s'a făcut de noi. **120.**—Eram în posesiune. Murise. Era îngropat. **121.**—Pustiiră din Atica părțile cari fuseseră devastate mai înainte și acelea cari rămăseseră neatînse în atacurile precedente. **122.**—Va fi mort. Voi fi în picioare. Va fi terminat cu scrisul scrisorii.

Notă. Mi voi aduce aminte. Voi poseda. Mă voi numi.

LECTIUNEA XIV

123. — Muri sau a murit (în acel moment, d. ex. vitejește). Atenienii făcură sau au făcut război.

Nota I. — Din acest moment Atenienii și Beotienii au făcut război... Corintienii vedându-și țara pustie... cei mai mulți și mai de seamă dintre ei au dorit pacea și adunându-se 'și dau unii altora aceste explicațiuni.

Nota II. — Cf. n. 118.

124. — Menelaū m'a învins acum cu ajutorul Minervii, la rândul meu, 'l voi învinge și eu. Cum spuseși aceasta? nu înțeleg cum spui.

Notă. — Ți-am lădat fapta și prevederea pe care ai arătat-o.

125. — Sunt arhonte — devenii arhonte. E rege — deveni rege. E sclav — căzu în sclavie. Am — obținui. Sunt bogat — devenii bogat. Face război — încep războiul. Privesc — arunca o privire. Sunt bolnav — căzu bolnav. **126.** — Chiamă pe Ciru din guvernământul peste care 'l făcuse satrap²⁾ Cei mai mulți nu prânziseră... erau chiar unii cari nu mâncaseră de loc în timpul zilei. Căci regele apăruse mai înainte ca armata să poposească pentru

¹⁾ A se corecta: στρατευτέον în loc de στρατεύειν.

²⁾ A se corecta: σατραπήν în loc de στρατηγόν.

cina. **127.**—Nimeni, dacă e cinstit, nu se îmbogățește dintr'o dată. Timpul distruge (dă uitării) multe. **128.**— a) Va muri. Va domni b) Va deveni rege. Va ajunge la putere. Voi intra în posesiune.

Nota. — a) Sunt pe punctul de a combate. b) Ceea ce aveți în gând să faceți, faceți-o numai de cât. c) Eram destinat să fiu forțat printre oameni. d) Când Ciru se afla pe drum și se putea aștepta să fie văzut de multă lume, chemându-și prietenii în jurul său discuta cu ei în mod serios. Scurtoază-mi răspunsurile și fă-le mai mici, dacă vrei să te urmăresc (dacă cel puțin trebuie să...) E nevoie de un bun șef, dacă vom să scapăm Statul (daca Statul trebuie...) **130.** — a) Desleagă. Ține bara dreaptă. b) Desleagă. Desfă pânza.

Notă. — Ei bine, ajutați-mă... veniți dară și în ajutorul meu și-al legii. Citește.

Uriți (prindeți ură) pe cei cari vorbesc pentru Filip
1) Posedă. 2) Termină numai de cât. **131.** — a) Să nu înțâziem. Fă bine amicilor tăi pentru ca să fii fericit tu însuși. Să vorbim sau să păstrăm tăcerea? Când cineva cade bolnav, doctorii se duc să-l vază.

Notă. — Dacă voi părea că am făcut vre un rău, declar că sunt vinovat; dacă însă va fi evident că n'am făcut rău...

c) Pentru ca, dacă cineva nu li se va supune să fie morți. Cănele se bucură când vede pe cineva pe care-l cunoște, chiar dacă nimic bun n'a primit de la el. **132.** — a) Zise că un ore care muria. b) Zise că un ore care a murit. Murise. c) Zise că va muri. **133.** — a) și b) Fie ca să desleg. c) Fie ca să fi terminat de a deslega ceva.

Notă. — Pot să-ți aduc multe acuzări, în urma cărora nu e nimeni care pe bună dreptate n'ar prinde ură pe tine. Dacă am întreprinde războiul din cauza orașului Oropos, nu cred că am suferi ceva.

134. — a) Zise că un ore care muria b) Zise că el a murit (murise). c) Zise că el va muri.

Notă. — Pe Xenofon l'au acuzat unii, cari susțineau ca au fost bătuti de el.

Mi se pare surprinzător faptul, că unii s'au lăsat să fie convinși că Socrate corupea tinerimea. Faptul că nici una din cetățile lor n'a fost luată prin asediu în regulă, e cea mai bună dovadă că Pocidienii au suferit astfel de lucruri din cauză că s'au lăsat să fie înduplecați de acestia. **135.** — E greu de a face, dar ușor de a comanda. E cu mult mai ușor de a păstra, când ai ceva, de cât de a câștiga toate. A deveni rege. A cădea bolnav. Trebuie să

urim pe cei ce vorbesc pentru Filip. *c*) Nu mai e timpul da a delibera, ci de a fi terminat cu deliberarea.

Notă.—Acela care crede că e rușinos de a avea teamă de voi, nu se cuvine să piară de 10 ori? 136. — Vorbind. Trebuind să vorbiască. După ce a vorbit.

Notă Știți că Conon comanda și Nicofimos executa ordinele sale. Atenienii, cari mai înainte pustiau Beotia, se tem ca nu cumva Beotienii să pustiască Atica. 137. — *a*) El care, din cauza ta era în pericol de moarte, a ajuns astfel... *b*) Incercând să fugă fără a putea să isbutiască (Lit n. nu putea să fugă încercând etc.). Nu e bine de a nu primi ceea ce ni se dă de prietenii. *c*) Incearcă de răspunde pe scurt la întrebările mele. (Litt. ceea ce s a întreat). 2) Ai făcut bine că mi-ai amintit.

Fa mi plăcerea de a-mi răspunde aceasta. Mă voi scăpa de viața prin moarte. Fiind, sau căzând bolnav. Devenind neincrezător. Luând frică.

LECTIUNEA XV

139.—Există un D-zeu. Nu există un D-zeu. 140.— Ar fi (fost) posibil de a face acestea. Ar trebui (sau ar fi trebuit) dacă poți, să convingi pe dușmanii tăi. Și în adevăr, zise el, ar fi (fost) demn de a asculta. Ar fi (fost) natural de a... dar... Nici ast-fel cetatea n'ar fi trebuit să renunțe la acestea.

Notă. Dacă ne-am fi predat... Medului... n'ar mai fi fost de trebuință ca voi să combateti. Dacă în trecut aceștia ar fi dat sfaturile trebuincioase n'ar mai trebui ca voi să deliberați acum.

141.—Din puțin ai scăpat să nu moră. Puțin a lipsit ca să nu coprinză, cetatea. Acest foc era mare și foarte puțin a lipsit ca să nu distrugă Platea. Dacă n'ar depinde de cât de el, am fi perduți (Litt. intru cât depinde de el, suntem perduți).

Notă.—Cum, revenind înapoi, l'ar fi putut trece ei (fluviul)? Crezând în zei, cum ar putea cugeta el că nu există zei?

142.—Ai de gând să încetezi de a vorbi? Vrei să-l lași? Vrei să-ți închizi gura și să nu mai ții un limbajiu atât de necuvincios? Te vei feri tu de a mai vorbi? 143.— Ai cu ei sau cu tine voi discuta? Să vorbim sau să păstrăm tăcerea? sau ce vom face? Ce trebuie să facem? Vom omori ore pe mama noastră? 144.— Numai dacă ai fi

(măcar de ai fi, ah, dacă ai fi) atât de puternic, pe cât ești de zelos! Ah, dacă ai fi atunci cu tine! Ah, de ai trăi! Măcar de ai fi murit!

Notă.— Ah, dacă ai trăi. Fie ca să fi murit. Fie ca să nu fi murit. Nici o dată să nu fi...

145.— Sau 'l vei găsi în viață sau se poate ca Oreste să fi avut ocazia de a-l onori, luându-i-o înainte. Cei șapte în contra Tebei, piesă pe care ori cine a văzut-o, s'a înflăcărât de sentimente resboinice (a dorit să devină resboinic). Sicelii au trecut din Italia în Sicilia pe bărci, dar poate au întrebuintat ei de asemenea la ocașie, vre un alt mijloc de transport. În aconastă vîrstă în care puteați avea cea mai mare incredere. Ori cine s'ar fi simțit întărit văzând acest spectacol. Credeți că ei, cari la ocașie nu-i puteați face nici un rău.

Notă.— Nici omul cel mai experimentat (pătrunzător) n'ar mai putea recunoște pe divinul Sarpedon. De o dată o minune s'a (era de) văzut: fle care a putut să auză în mod clar șgomotul loviturii. Mai repede de cât ar putea crede cineva, au ridicat carele în sus. Ceea ce nimeni n'a prevăzut și nimeni n'ar fi crezut să se spună astăzi. *b*) Femeea lui Intaferne¹⁾ ducându-se la porțile palatului, mereu vărsa lacrimi și se tânguia. De câte ori vedeau pe ai lor învingetori, reluau curagiu și se puneau să învoce divinitatea. De câte ori cineva 'i părea că e môle (leneș), 'l lovia. *c*) Dacă ai aveca un amic (în momentul de față) ai fi fericit. Nu v'ar însușești cu atâta foc la resboi, dacă n'ar vedea că din resboi va urma o pace glorioasă și sigură. Dacă ai fi avut ceva, ai fi dat. Pote ai fi fost omorît, dacă domnia celor 30 n'ar fi fost repede resturnată. Dacă Filip ar fi avut atunci această idee, că e greu de a se resboi cu Atenienii, n'ar fi făcut nimic, din cele ce a făcut acum. Dacă eu ai fi îndrăsnit să fac aceasta, ai fi suferit-o tu Demostene și n'ai fi umplut piața cu strigătele și vociferările tale?

Notă I.— Ai voi (sau ai fi voit) să fie astfel. Ai fi voit ca voi să-l cunoșteți ca și mine.

Notă II.— Dacă eu ai fi încercat să mă ocup de afacerile publice, de mult ai fi perit și nu v'ai fi putut folios nici voue, nici mie însumi.

¹⁾ A se corecta: τοῦ Ἰνταφέρνεος în loc de τοῦ Ἰνταφέρνεος.

LECTIUNEA XVI

146. — Fă. Să facă etc.

Notă. — Nu face. Să nu facă. Spune, nu ascunde în spiritul tău. Nu faceți șgomot. — Nu te îngriji de aceasta. Nimeni dintre voi posedând acestea să nu creadă că posedă bunuri streine. — Răspunde-mi adevărul la întrebare și nu-mi ascunde. Și pe nimeni să nu-l uimiască iper-bola mea.

147. — Adunați, procurați-ve prin trafic electrul¹⁾ din Sardes, dacă voiți. 148. — Fii tare bogat în casa ta, dacă voești și trăește cu o pompă de suveran. Așa fie, cum zici tu. — 149. Voesc să ved ce s'a făcut. Tacă, voesc să ascult suflarea ta. Spune doară, voesc să vèz. Nu vreați bêtirane să te prind lângă corăbiile boltite. O streini, nu voesc să fiu necinstit. *b)* Aide, să vèz. Aide, să mă informez. Ei bine, zise el, am să încerc să mă apăr înaintea vòstru. Să mergem în oraș. Aide, să examinăm tóte faptele mele, unul după altul. Să nu părăm cuiva că suntem inferiori. — Să nu ne inchipuim.

Notă. — Mè voiți cobori în locuința lui Pluton și în acest cas voi străluci printre morți. Nu am mai vèzut ast-fel de eroi și fără indoială nu mi se va mai întâmpla să ved. Odată va putea spune cine-va. — *c)* Iar eu, scumpul meu fiu, încotro să mă duc? Spre locuința cui să merg? Vai, mie, ce am să sufăr (ce are să mi se întâmple?). Ce am să deviu? Să vorbim sau să tăcem? Ne veți primi sau să plecăm? — 150. O, fiule, de-ai deveni mai fericit de cât tatăl tău. Fie ca să se împliniască cele bune (semne de bun augur). — Fie ca să nu profit de aceste lucruri, de cât întru atât, întru cât spun adevărul. — Ah, dacă ai avea viață! Fie ca zeii să-mi dea (ah dacă... mi-ar...) o putere atât de mare.

Notă II. — N'ai fi mai existând, fanfaronule și nu te ai fi mai născut! De ce nu sunt fiul lui Zeus, armat cu egida, așa precum e sigur că ziua de azi aduce Grecilor mari nenorociri.

Notă III. — Ah, dacă cine-va dintre zei ar chema pe Tetis. Facă cerul să-mi vie voce. Piară discordia dintre Zei și omeni.

151. — Ași voi mai bine să fiu urit de cât rău. Ocupă-

¹⁾ Metal constituit din patru cincimi de aur și una de argint.

se fie care de meseria pe care o cunoște. Să nu mi se întâmple cele ce voesc, dar ceea ce-mi e folositor.—152. *a)* Dacă așa avea un amic așa fi fericit. Dacă am voi ca Menon acesta să devină un bun medic, în ce școlă l'am trimite? — *b)* E pòte mai bine pentru mine. Tu poți să găsești multe mijlòce, căci ești fecnee. Veți recunoște fără indoială cu toții, că concordia e cel mai mare bun pentru cetate. Unde pot fi streinii? Nu pòte intra cine-va de două ori în același fluviu. Poți spune numai de cât și voi ști îndată. — *c)* N'ai fi fericit fără muncă. Ar fi timpul de a vorbi¹⁾. Aceasta e alt-ceva.

Notă I. — Se va zice pòte.

Notă II. — Nu, nu voesc (n'și pulca) să lupt cu zeii cerești. Nu, nu voesc să fiu Hercule. Nu voesc să plec; mai bine voiți sparge ușa. Afirm și nu voesc să mă dezic.

153. — Un zeu pòte ușor, când voește să scape un om, chiar de departe. Poți tu, da, poți să mă crezi (aide, crede-mè). Să admitem că am avea tot-d'auna acest nutriment și acest vin... și că alții ar fi ocupați cu munca.

154. — Anunță acestea tóte și să nu fi nuntiu mincinos. Spuneți-mi, Troeni. Iară tu Clearida, deschizând repede ușa, avintă-te în afară și grăbește.

Notă. — Jupiter, mântuitorul nostru, fie să cadă la sorți Ajace sau fiul lui Tideu²⁾. Zei ai țerii mele, preservați mă de sclavie. O Jupiter, fie-mi dat să-mi răsbun pe Atenieni.

a) De ce tacă? *b)* Nu cum-va ai voi să mori pentru el? Crezi ore că acestea îți aparțin? Nu-l vei lăsa ore (vrei să-l lași)? Au nu e evident? Ni se va împotrivi ore și nouè? Crezi că s'a gândit la pericol? Sper că nu ești în grijat de mine. Sper că n'aduci o noutate rea. Presupun că Protagora nu ți-a făcut rău.— Dintre ei, te temi ore de lemnari, sau de muncitori, sau de traficanți? *c)* Cu ce te-am supèrat pentru ca să cauți să-mi faci rău? (În ce fiind nedreptățit de mine, 'mi întinză curse). Întrèbă pe zeu ce trebuia să facă pentru a obține victoria (ce făcend ar putea să ..). Când veți face ceea ce trebuie? Ce așteptați ca să lucrați (—când se va fi întâmplat ce?); — De ce te-ai aruncat în craterul Etnèi?

¹⁾ Aceste propozițiuni se pot traduce de asemenea cu verbul a putea. „N'ai putea fi fericit...”, „pòte e timpul etc.”

²⁾ Infinitivul depinde de un verb subînțeles: de aci acusativul ca subiect.

LECTIUNEA XVII

155. Zic că D-zeu există. Știi că D-zeu există. Nu voi zice că era leneș. — 156. Ciru zicea că va merge (drumul 'i va'fi) spre Babilon. Aceștia spuneau că el se afla în locul de unde porniseră în ajun. Eclerorii (soldații trimiși în recunoștere, au spus că nu era cavalerie.

Notă. — Răspunde că mai degrabă ar muri de cât să dea armele.

157. — Se anunță că Peloponesianii aveau de gând să facă invazie în Atica. Știam bine că aci eram cel mai tare. Răspunse că nu vor avea să se căiască.

Notă. — Proxenos zise: eu sunt acela pe care-l cauți.

158. Ceea ce aduse în mare incurcătură pe Teban și pe aceia cari-l ajutau, fu *această împrejurare* că (printre prizonierii lor) aveu forte puțină Mantineeni. — 159. a) Știi cine ești. De unde puteam eu ști dacă acesta avea un pumnal? Nu știu cum să-mi administrez averea.

Notă. — Argienole folicitau pe mamă de copiii pe cari-i avea. Socrate mi se părea fericit de liniștea cu care muria. b) Întreba pe fie-care, dacă avea vre-o speranță. Întreabă-l dacă voește să rămână sau să plece.

160. Întreba dacă vre-unul era mai fericit de cât mine. Nu știam în cotro să mă întorc. Plecă, compătîmind femeea fiind-că era lipsită de un ast-fel de bărbat și pe bărbat, fiind că nu mai putea vedea o ast-fel de femeie. 161. Mă întreba, cine eram.

Nota I. — Socotește dacă rămâne tot-d'auna stabilit pentru noi sau nu, că nu faptul de a trăi trebuie pus mai presus de ori-co, ci faptul de a trăi bine. Examinați dacă spun adevărul sau nu.

Nota II. — Vezi dacă nu va fi lipsă de multe brațe.

LECTIUNEA XVIII

Păstorul trebuie să se îngrijiască pentru ca oile să aibă cele necesare. Mă pregătesc ca să mă apăr. Mă pregătiam ca să mă apăr.

Nota I. — Căutați numai, să fiți oameni de inimă. Nimeni să nu mai știe acestea.

Nota II. — Ia seama să nu cazî. Trebuie să fiți cu luare aminte spre a nu fi înșelați. Ferește-te să nu faci.

163. — Mă tem să nu fie adevărat. Mă tem că nu va putea să iasă din țară. Se tem ca inamicii să nu înainteze. S'au temut ca să nu înainteze. b) Mi-e frică să nu mă fi

înșelat (că m'am înșelat). Mi-e teamă ca divinitatea să nu fi grăit în totul adevărul.

Nota I. — Nu e nici o teamă că voi înceta (cu siguranță că nu voi înceta) de a face filosofie. Nu e teama ca să te rușinezi. Nu vor aștepta de sigur ciocnirea inamicilor. Dacă o dată ne depărtăm cu 2 sau 3 zile de drum, nu mai e de temut ca Regele să potă să ne surprinză. Dacă unul singur din batalioanele noastre isbuteste să se urce pe înălțime, nu mai e nici un pericol ca vre unul dintre dușmanii să potă rezista încă. Voi fi lipsit de un astfel de amic cum nu voi mai găsi, cu siguranță, nici o dată po nimeni.

Nota II. — Pote, asta e greu. Pote, va părea prea vulgar să spunem adevărul. Pote nu va fi permis.

164. — Ciru știa că el se afla în mijlocul armatei. Era evident că Ciru era trist. Știi câți dinți are Eutidimos? Socrate întreba adineaora pe Herefon, de câte ori piciorile sare lungimea piciorilor lui (adecă: de câte ori piciorile purecelui intră în distanța la care pote sări). — A se teme ca cineva să nu... a se îngriji ca cineva să... Tiranii se tem ca oamenii curagioși să nu întreprinză ceva în favoarea libertății. 165. — a) Hirisofos era supărat pe el, fiind că nu dusese armata în sat. b) Fiind că acestea sunt astfel, se cuvine să voiți cu tot dinadinsul ca să mă ascultați. 166. — Atenienii acusați pe Pericle de orce ce ca general, nu-i scotea în contra dușmanilor.

Nota I. — Fiind că serbările din Dolos cădea în luna aceea.

167. — Nu mi-e rușine că sunt mai puțin puternic de cât legile.

Nota II. — Socrate era mai ales admirat din cauza bunelor sale dispoziții.

LECTIUNEA XIX

168. — Fă bine amicilor, ca să fii tu însuți fericit. Cu scop nu te-am deșteptat, ca să te las să-ți trec timpul cât mai plăcut posibil.

Nota. — Ca să aflu, ascultă. Ci (se spune) că mateloții i-au ordonat sau să se omore el singur, pentru ca să obțină un mormint (spre a fi îngropat) la uscat, sau să se arunce cât mai repede în mare. Unde-i bine acolo-i patria. — 169. D-zeu a făcut totul pentru fericirea omului. S'a sculat, ca să 'și facă datoria. Ciru gândia că are nevoie de amici, spre a avea ajutoare. 171. — Si ast-fel (n')a învins. Și ast-fel (n')ar învinge. Și ast-fel (n')ar fi învins.

Așa sunteți de nesocotiți, în cât credeți că împrejurările acestea vor deveni favorabile. În acest loc zăpada căzu în mare cantitate, ast-fel în cât acoperi armele.

Notă. — Oreste e muritor, de aceea nu te jeli prea mult.

172. — a) Am tirreme cari 'mă vor permite să prind vasul lor. Faceau mult sgomot, strigându-se unii pe alții, în cât inimicii înșiși puteau să-i auză. b) Ceî cari aruncau săgeți, le aruncau la prea mică distanță pentru a putea atinge pe prăstiași. Nimeni n'a ajuns nici o dată la un ast-fel de grad de nerușinare în cât să-și permită să facă ceva de natura aceasta.

Nota. — Apa e prea rece ca să mă pot spăla. În momentul de față suntem prea puțin pentru ca să-î putem învinge.

c) Acela care va fi obținut ca să nu se administreze și să nu se pedepsească. Fac totul pentru a nu fi pedepsiți.

Nota. — Judecându-l demn (voind ca el) ca să asculte cuvintele mele. Venus a voit ca acestea să se întâmple. Imprejurările s'au combinat ast-fel în cât nici unii nici alții nu mai ținea la resboi. Adesea ori se întâmplă că cei mai tari sunt învinși de cei mai slabi. — Cum ar fi cineva destul de priceput ca să comande tot-d'auna ceea ce se cuvine? V'ar fi cu neputință să alegeți un om mai instruit de cât Protagora. d) Fiindu-le posibil să domniască peste toți Grecii cu condiția ca ei înșiși să se supună marelui Rege, n'au voit să asculte aceste cuvinte.

Nota. — Te achităm cu această condiție însă, ca să nu mai faci nici o dată filosofie. c) Am ajuns la un așa de mare grad de ignoranță în cât nu știu nici acesta. Eu tot-d'auna am fost ast-fel în cât n'am ascultat de nimic alt-ceva de cât de raționament. Ești un ast-fel de sclav care (în cât) nu ești bun de nimic. A rămas din noapte tocmai atât cât să poți trece pe întunec câmpia.

Nota. — Nu e posibil să servești la doi stăpâni.

LECȚIUNEA XX

173. — Dacă va face aceasta. Dacă vei căuta bine, vei găsi. Voi fi bogat, dacă va voi D-zeu. Dacă vei fi făcut aceasta. Dacă vei fi muncit ca tânăr, vei avea o bătrânețe înfloritoare. — Acela care va face aceasta. Să răspunzi la aceea ce te voi întreba. Acela care va fi făcut aceasta. Mă voi supune omului pe care-l veți fi ales. Voi suferi

ori ce se va fi întâmplat. — Când cineva va face aceasta. Cât timp voi trăi, nu e teamă că voi înceta de a mă ocupa de filosofie. Când vei voi să convorbim, voi convorbi cu tine. Când va fi făcut aceasta. Au lăsat sentinela, până când vor fi făcut acestea.

Nota I. — Mă spunea că voi găsi, dacă voi căuta cum trebuie. Zicea că, dacă va fi făcut aceasta.

174. — a) De câte ori face aceasta. Toți perdem mintea de câte ori ne mâniăm. b) De câte ori făcea aceasta. Prin-dea pică, de câte ori cineva se arăta nerecunoscător. Pe ori care-l întâlneau, 'l omorau. Socrate, de câte ori era silit, bea mai bine de cât toți (Lit. învingea pe toți bând).

175. — Când, sau, dacă se întâmplă să facă aceasta. Când, sau, dacă se întâmplă ca cineva să omore fără precauțare pe alt cineva, să fie exilat. Acela pe care zeii 'l iubesc (se întâmplă să-l etc.) omore tinor. Toți voese să se alieze cu aceia pe cari 'i ved pregătiți. — Dacă, sau, când se întâmplă să facă aceasta. Socrate nu bea când se întâmplă să n'aibă sete. Așteptam totdeauna până când se deschidea închisorea. 176. — Dacă există zeii, există și opere divine. Dacă nu 'ți vei stăpâni limba, 'ți va fi rău.

177. — Dacă așa avea ceva, așa da (în acest moment), dar în realitate (sau, din nenorocire) n'am nimic. Dacă așa fi primit, așa fi dat; din nenorocire, n'am dat nimic. Dacă așa fi încercat să intru în afacerile publice, de mult așa fi pierit.

Nota. — Agamemnon n'ar fi avut insule sub stăpânirea sa, dacă n'ar fi avut și marină. Dacă așa fi avut, așa fi dat.

178. — Dacă ai voi să devii medic, ce ai face? Dacă cineva ar găsi un tezaur, ar deveni mai bogat, dar n'ar fi mai priceput în administrarea averii sale. Omul încărcat de bogății, nu e mai fericit de cât cel ce n'are mai mult de strictul necesar (Lit. ca cel ce n'are de cât pentru o zi), dacă nu i-ar îngădui sorta să sfârșiască viața cu bine, având succes în toate.

Nota. — Dacă s'ar fi ordonat să fie omorâți, n'ar fi suferit aceea ce sufer acum.

179. — Trimisera deputați pentru cazul când ar putea să-î înduplece. Fac planul ca să iasă, pentru cazul când vor putea să 'și facă drum cu forța. 180. — Nebunul ride, chiar când nu e nimic de ris. 181. — Ca și cum ar zice cineva. Ca și cum s'ar fi întâmplat să fie în realitate strein.

Nota. — Să nu faci acestea; dacă nu, vei fi învinuit. Orașul ar fi fost scăpat, fără greșala lui Alcibiade.

LECTIUNEA XXI

182. — Ceea ce nu se va întâmpla. Ceea ce nu s'ar întâmpla (pe viitor). Ceea ce nu s'ar întâmpla (în momentul de față). Lucru care, făcând cerul să nu se întâmple. Fluviul Partenios nu poate fi trecut; atâi putea ajunge la el dacă atâi trece Alis. Cred că vom suferi ast-fel de lucruri pe cari ași dori ca zeii să le întorcă în contra inamicilor noștri. 183. — Te conduci într'un mod foarte straniu, tu care nu ne dai nimic. Cum n'ar fi jurat în opoziție cu cuvântul dat, el care n'a voit să ia informații exacte? 184. — Cine e atât de nebun ca să nu voiască a fi prietenul tău? Nu e nimic din ceea ce privește pe om, ca să nu se descopere de aceia cari cercetează. Nu există nici pictor, zeu, nici sculptor, ca să potă crea o ast-fel de frumuseță cum posedă realitatea. — N'am încă copii, ca să mă îngrijiască.

Notă Nu e nimeni care. Nu e nimeni ca să. Nu e nimeni ca să nu. Nu e cu puțință de a presupune că semnul obișnuit n'ar fi venit să mi se împotrivască, dacă n'ași fi fost pe punctul de a comite o bună acțiune. Nu este posibil de a admite că nu vei muri.

185. Ve voi trimite oameni, cari vor lupta alături de voi. Poporul a hotărât să alegă 30 de oameni ca să reușiască într'un cod vechile legi, după cari să se conducă. A propus să ceară de la Ciru un conducător, care să-i scoată afară din țară.—186. Ceea ce nu știu, nici nu-mi închipui că știu. Omul drept nu este acela care nu comite nici o nedreptate, ci acela care având puțință de a face acte nedrepte, nu voește (să le facă). M'ași teme să mă urc în corăbiile pe cari ni le-ar da ei —188. Când seara sosia, s'a arătat un noor alb de praf. Au făcut aceastea până a venit seara. -- 189. a) Înainte de a se ști în mod clar ce vor face cei-l'alți soldați, Menon și adună trupele sale. Mulți oameni mor mai înainte de a arăta în mod clar, cine sunt.

Notă. — Lacedemonienii au stat liniștiți până în momentul când puterea Atenienilor a crescut în mod vizibil. b) N'a voit să fugă mai înainte de a-l fi înduplecat femeea lui. Nu te voi lăsa mai înainte de a-mi fi arătat ceea-ce mi-ai promis. Ar fi rușinos de a ve opri mai înainte de a fi decretat. Căutați să-i înduplece de a nu da lupta mai înainte de sosirea Tebanilor. — 190. Apropiindu-se de el, l rugați să nu plece mai înainte de a conduce armata și a o da lui Tibron.

LECTIUNEA XXII

191. Nu știm că Regele ar fi ținut foarte mult ca să ne nimiciască, pentru ca să coprindă și pe cei-l'alți Greci frica de a face expediție în contra marelui Rege. S'ar cuveni să ascuți, pentru ca să auzi discuțiunea oamenilor cari sunt în momentul acesta cei mai instruiți din Grecia. — Cum ar putea cine-va să fie iscusit în lucrurile pe cari nu le cunoște? Omul care a fost pus ca să conducă o corabio fără să se priceapă... potă duce la pieire, pe aceia pe care nu voește de loc să-i piarză. Ar trebui ca oratorii să arate fie-care, aceea-co fie-care socotește mai bun. Tu știi bine că n'ai avea pe nimeni ca să depună în contra mea. Potă mânca ori-când voește dacă-i e fâme. Nici o dată, cu cel puțin, n'ași putea să aprob pe cel ce acuză, mai înainte de a vedea cuvântul lor verificat. Dacă toate ființele dotate cu viață ar muri și după ce ar muri, ar rămânea în această stare. Nu m'ași fi liniștit înainte de a fi făcut încercarea acestei științe. — 192 Ah, de ai veni, ca să aflu. Fie ca mulțimea să fie în stare de a săvârși cele mai mari rele, numai să fie în stare de a săvârși și cele mai mari bunuri. Din nenorocire, nu e în stare de a face nici una nici alta. Făcând cerul ca fie-care să-și exercite meseria pe care o cunoște. — 193. Zise că va fi imposibil de a trece, dacă nu pun mâna mai întâi pe (coprind) înălțime. Dete ordin ca toți să se odihneasă (să stea în repaos) după ce vor fi mâncat. Trebuie să te ferești de a vorbi de lucruri pe cari nu le cunoști bine. Ziceau că Arieu se afla în locul de unde porniseră în ajun.

LECTIUNEA XXIII

197. — a) Cuvântul „τὸ γυναι“ însemnează a lua cunoștință. Adesca ori conservarea bunurilor pare mult mai grea de cât dobândirea lor. — Voi înfrunța morțea. Se abținură de a ataca numai de cât pe Atenieni (reținură atacul). Numai văzând bătaia celui prins.

Notă. — Va afirma sub jurământ că n'a văzut. Toți spun și toți cred că divinitatea prevăde viitorul și-l face de mai înainte cunoscut aceluia, căruia voește. Erau în stare să-și rețină lacrimile. Aceștia singuri ne mai stau în cale pentru a ajunge acolo unde doriam de mult. Numai trei voturi au fost contra pedopsei (Lit. au votat nepedepsirea) cu morțea. Nu m'am putut împedica de a ajunge

la acest punct. Nimeni nu se împotrivesc de a citi (nu împedică citirea) aceea ce fie care crede că merită mai mult să știe. N'am putea să ne plângem de loc în contra zeilor de faptul că n'am săvirșit toate.

b) Dar sunt fără mijloace pentru a lucra (Lit. relativ la o acțiune) în contra voinței cetățenilor. Și restul timpului e destul de mare pentru a hotărî (în ceea ce privește hotărîrea) acestea. Gata de a muri (gata relativ la faptul de a nu mai vedea). Și nimeni nu voia să încerce vre-o suferință (Lit. nu era zelos cu privire la faptul de a se nenoroci). Sunt pregătiți pentru un atac pe uscat din partea noastră. *c)* Nu e bine în adevăr să avem încredere în faptul unei vieți ordonate. Dormitul e ceva opus vieții și deșteptării. (Totul e) subordonat banului. De o dată cu onoarea. Prin nimic Filip n'a isbutit mai mult de cât prin faptul de a fi în capul afacerilor. *d)* Atacând orașul crezură că-l vor coprinde (Lit. venira la speranța coprinderii). Isbânda nemeritată (faptul de a isbuti în contra meritului) e isvorul gândirilor rele. Aspirând fie-care la întâietate (ca să fie cel dintâi). I se părea că merită să asculte ast-fel de lucruri. Pentru tineri, tăcerea e mai la locul ei de cât vorba. A ajuns la această (la acest punct de) credință. *e)* Vez că s'au făcut discursuri pentru pedepsirea lui Filip. Mai înainte de a depune jurământul. Mai mult de cât toți omenii, Socrate era admirat din cauza felul său de viață tot-dauna bine dispus și împăciuitor. Pe lângă faptul de a lua. Fiind-că știe. Din multe bogății. În loc de a vorbi. Pentru a vedea. Mai înainte de a te folosi. În afară de a vorbi. Fără a arăta. A bea pînă a-și potoli setea. **198.** — Și împrejurarea că unii au crezut. Din faptul că unii vorbesc în vederea popularității. Pentru a ne face vre un rău. **200.** — Mărturisesc că-ți fac rău. Socotești că ești nedreptățit de noi. Ciru promise că va da fie-cărui soldat cinci mine. — *b)* Susțin că bărbatul virtuos e fericit. Făceau mult sgomot strigându-se unii pe alții, în cât inimizii i auziau. **201.** — *a)* Ciru punea multe întrebări celor din jurul lui, fiind-că doria să se instruiască (era avid de cunoștințe). Dreptul de a vorbi la început, face țaria acuzatorului. Temându-se de a trăi ca un om rău. — *b)* Căci doresc ca poporul să fie sănătos (scăpat), mai bine de cât să piară. Susțin că bărbatul virtuos e fericit. **202.** — Trebuie să cauți ca să fii un cetățean onest. Se cade să fii bine crescut. E plăcut, după ce ai fost scăpat, să-ți amintesti suferințele. E rușinos, când ai auzit un cuvint folositor, să nu-l reții. — *b)* Eram

constrins, ori să ve trădez pe voi și să mă bucur de prietenia lui Ciru, ori să-l înșel pe el și să fiu cu voi. Mă rugat să fiu apărătorul lor — Scăpat de acești omeni, cari se pretind judecători. Se rugau de Ciru ca să fie cât se poate mai înflăcărat. Poporul permise lui Miltiade ca să fie reprezentat cel dintâi (în cap), îmbărbătându-și soldații.

Notă. — Ve este permis ca luând ceea ce ve aparține, să ve duceti. Ve invit să plecați, luându-ve ceea ce ve aparține.

LECTIUNEA XXIV

203. — Nu e nimenui cu putință să găsiască o viață fără suferințe. Ve e posibil să fii fericit. Nu mai e timpul de a delibera, ci de a fi isprăvit cu deliberările. Cel cu adevărat fericit, trebuie să stea a casă. Mi s'a întemplat să mă duc

Notă. — Merit să sufăr aceasta. Omorîră câți va omeni, puțin la număr, pe aceia cari păreau folositori de a fi omorîți (aceia pe cari se părea folositor etc.). E de presupus că voi avea aceeași onoare. Sunt departe de a mă apera pe mine. Din puțin a lipsit ca Evagora să nu coprindă tot Cipru.

204. — Spuneți că e rău. Crezând că pe lângă Ciru, dacă sunt cinstiți, vor obține onoruri mai mari de cât pe lângă Rege. Au credeți că eu ași fi ajuns la această virstă, dacă m'ași fi ocupat de afacerile publice?

Notă. — Nu credeam că există vre un exercițiu (disciplină) prin care omenii virtuosi devin virtuosi. Dacă ceva ar fi adevărat din acestea, credeți că n'ar fi luat-o? Socotește că nimic din ce-i omenesc nu e sigur. Dacă cine-va crede că nu s'a răspuns în mod satisfăcător, sculându-se, să ne facă cunoscut.

Notă II. — Tăgăduesc că am făcut acestea. Nu tăgăduesc că am făcut acestea.

Notă III. — Beotienii amenință să facă invazie în Atica. Mă aștept ca generalul să facă acestea. Nu sperau atâta că Pericle va cădea de la putere, cât sperau că-l vor considera față de popor. Ai ore care speranță că nu vei peri nici tu nici corabia ta?

Notă IV. — Gândesc că nu sunt inferior celor-lalți. Alexandru zicea că e fiul lui Jupiter. Speră că onorându-ți părinții, vei fi fericit.

b) Te sfătuiesc să pleci. V'am rugat să nu faceți sgomot. *Notă.* — Doctorii opresc pe bolnavi de a se servi de

unt-de-lemn. Era cât pe aci (din puțin a scăpat) să fie lapidat. Nu mă dezic (Lit. nu-mă iați cuvintul că acestea stau ast-fel). Ce s'ar împotrivi ca să nu suferim cele mai crude suplicii?

c) Socrate n'a dorit ca elevii săi să devină isteți. Au obținut acestea ca noi să nu pustiim țara Regelui; acuma o pustiesc ei singuri, ca și cum ar fi o țară streină. Singur eu dintre prieteni m'am împotrivit atunci de a face ceva în contra legilor. — *d)* Vezi că taci și nu știi ce să răspunzi. **205.** — Se zicea că și Sieneis se afla pe înălțimi — Se afirmă că orașul nostru e cel mai vechi. Se zicea ca Epiixa a dat bani lui Ciru. Se mărturisește de taji că Eros e un mare zeu.

LECȚIUNEA XXV

206. — Atunci Ulise se sculă pentru a merge în orași. Porni să se ducă. Am venit să ne instruiim. Ne-a trimis ca să vă spunem aceste cuvinte.

Nota. — Trimiseră înainte 10 corăbii ca să se îndrepte spre portul cel mare, să observe împrejurările și să anunțe etc. Sosește în Elespont pentru a continua intrigile sale cu marele rege (pentru a face afacerile relative la rege). Junona întinde asupra lor o păclă deasă pentru a-i opri (ca să-i opriască). Și chiamă pe Iris să vină aici. **207.** — *a)* Mă dau să mă taie și să mă arză. Dete aceeașă țară Grecilor ca să o devasteze, fiind-că (ziceau ei) era o țară streină. Le dete să apere orașul și acropola. *b)* Șefii, pe cari i-ați ales spre a mă governa. Este evident că dacă un om care nu se pricepe este pus să conducă o corabie, el poate duce la peire pe aceia pe cari n'ar voi de loc să-i ducă. **208.** — Pe Temistocle, omul cel mai capabil de a vorbi, de a înțelege și de a face. Succesul e minunat pentru a ascunde ast-fel de rușini. Nu puteau să adoage violența. *b)* Totdauna 'i place spiritului tău să prevestiască nenorociri. Discursurile (roslite) în favoarea acestora, le cred pentru mine foarte necesare de comunicat, pentru voi foarte folositoare de auzit. Un bărbat frumos la vedere. Un fluviu ușor de trecut. **209.** — *c)* Pentru a zice ast-fel, pentru a vorbi în resumat. După părerea mea, pre cât se poate presupune, dacă se compară, auzind astfel (adică: după cele ce se spun, fără altă probă), văzându-l (adică, după aparență, aproape etc. De bușă voe, bucuros, în ceia ce-l privește, în ceia ce-i privește (atât cât depinde de ei), în cât depinde de mine (de ei, de aceștia), pentru moment. *d)*

Eu să sufer acestea! O nenorocită, eu să omor un bărbat folositor. Să nutresc un astfel de căine. Acesta să insulte și să trăiască încă! Nebunio! Să cred în Jupiter la vârsta aceasta!

LECȚIUNEA XXVI

210. — Facă cerul să mor dacă voi trăda-o, deși nu mai e în viață. Dacă se va ști (vom fi aflați) că nu cutezăm să ne apărăm. Nu o scăpare pentru noi, dacă nu suntem victorioși. Decretați resboiul, fără să vă temeți de pericolul momentan. Voi avea să sufer lucruri teribile, dacă nu obțin de la voi aceea ce logea-mă acordă.

Nota. — Dacă ne primiți pe noi, cari nu suntem aliații nici unora nici ai colorl-alti. Cei cari, dacă sunt nedreptățiți arată în mod evident că nu vor suferi (aceasta). **211.** — Soldații osteniți s'au culcat. Ori cine care voește. În țara, care odinioară a fost Mesenia.

Nota I. — Pericolul care a coprins orașul. Cailor, cari conduc corpul lor. Naturile cari par cele mai bune. Răsboiul numit sacru. Nu este de demnitatea unui filosof de a căuta ceea ce se chiamă „plăcerile“. Numitul Midias. Navele cari combăteau la intrarea portului. Scipione, învingătorul lui Anibal. *b)* Voiați să judecați în bloc pe cei 10 generali, cari n'au ridicat pe cei căzuți în lupta navală. Omul care n'a fost serios pedepsit nu se învață minte.

212. — *a)* Oratorul (care vorbește în acest moment). Acusatorul. Acusatul. Acusatorii lui Socrate. *b)* Oratorul (în general). Oamenii de Stat. Acela, ori cine ar fi el, care voește. Primul venit. Cel nedreptățit găsește ușor sprijin. Dintre soldați, cei cari n'au putut să termine, au trecut noaptea nemâncăți și fără foc.

Nota I. — Oamenii cari spun. Oamenii cari spun. Plutim spre oameni cari au multe corăbii. După acestea, vin oameni cari anunță că... Ce orași ar putea fi cucerit de oameni cari nu se supun?

Nota II. — Acela care scapă, care va scăpa, care a scăpat patria. Acei cari acuză, cari vor acuză, cari au acuzat pe Socrate. — Mai întâi au ajuns Tegeații la zid: ei au fost cari au jefuit cortul lui Mardoniu. V'ați deprins să inventați ceea ce nu e. Cel care n'a primit nimic și a fost corupt, a învins pe cel cumpărat. Sunt oameni cari cred. Nu e cine să îndrăsniască a vorbi despre pace. Nimeni nu va fi care să ne conducă. Nu era cine să impedece. Cetatea era lipsită de aperiători (= de aceia cari o vor

apera = de omeni ca sa o apere). Din lipsa omului care sa se ocupe (de mine). Erau omeni in tara, ca sa o cultivate. — Atenienii sunt pe punctul de a alege un om, ca sa ia cuvintul (= care va vorbi).

213. — Punend omeni in observatie (sentinele) si-a adunat soldatii. Me abtin de la acest castig, fiind-ca 'l consider rusinos. — N'ai sa poti fi fericit, daca nu muncesti. Deși sunt multe fiare pe uscat si pe apa, cea mai mare fiara e femeea.

Nota. — Ne-am reunit ca sa vedem. Au venit ca sa ne dea ajutor. Am sosit ca sa ve dau sfaturi. A trimite pe cineva ca sa anunte.

214. — a) Au combatut mergend (= pe cand mergeau). In mijlocul discursului (= pe cand vorbia). M'a intrerupt in mijlocul discursului. Indata ce a facut libatiunile. Din tinerețe. Din copilărie. Incepu atacul de la sosire. b) Ciru ca copil ce era, era incantat de vestmintul seu. Pitacus nu stia sa distingă bine numele (sinonimele), fiind ca era Lesbian — Crezendu-se scapati de rele, se odihnira in tihna (voiosi). Nu me veti crede, fiind-ca, dupe parerea vostra, glumesc. Le e frica de morte, fiind ca stiu bine — zic ei — ca mortea e cel mai mare rau! c) Artaxerxe pune mana pe Ciru ca sa-l omore. Se pregatiau ca sa combată. d) Deși era bolnav. De si erau zapaciti. Ori cat de brav ar fi.

Nota. — Avea in gand ca dupe ce va fi supus restul, sa faca in urma o expeditie in contra Ofonilor. Scapand si de acestea (justificandu-se de acusatunile ce i se aduceau), a fost apoi ales general al Atenienilor. De indata ce m'am sculat, am pornit incoace. — Se zicea ca doue companii ramânend in urma si ne putend sa gasiasca drumul, sa au ratăcit (apoi ratăcindu-se) si au perit.

LECTIUNEA XXVII

215. — a) Ai facut bine ca ai venit. Ai facut bine ca mi-ai adus aminte. Aveți gresala ca incepeti resboiul si rupeți tratatele. Socrate e de vina fiind ca nu crede in zeii in cari crede cetatea, ci introduce divinitati noi. S'a dus pe picioare, cu corabia, calare, fugind. — b) Intrec pe cine-va in bine-faceri. Nu vom fi intrecuti in generositate. — c) Se multumesc sa fie stimati de omeni mici si neinsemnati. Simt placere ca discut cu omenii de tot in virsta. Ori ce om, chiar sclav de este, se bucura ca vede lumina zilei. Nu mi-e rusine ca spun aceasta.

Nota I. — Nu ve superati pe mine fiind-ca spun adeverul.

Nota II. — Nu indrasnesc sa fac cadouri unui amic bogat. Pireos a venit cu un ospete. Iata unde, prin gresala lui, a adus lucrurile. Am trimis pe cine va cu o scrisoro. Luand acestea si ostaticii pe deasupra, pleaca. Ordonă lui Proxen sa ia cat mai multii soldatii si sa vina. La inceput am zis. La sfirsit s'a superat. Nu cu mult in urma a murit.

Nota III. — Poto so gusesto printre Atenieni vre unul caro ar primi. Do ce plangi (Lit. ce suferind, plangi)? Ce ai tu, de ramai acolo? Ai de gand sa nu mai spui nimicuri?

216. — a) Eu am facut aceasta (Lit. eu sunt acela care am facut aceasta). Aceasta tactica nu insemna alt-ceva. Este evident ca avem trecere inaintea poporului (Lit. ca suntem pe plac color multii).

Nota I. — Caci el nu figura ca dusman.

Nota II. — E de o mie de ori preferabil un amic pe care-l vezi, de cat un tesaur pe care l'ai ascuns in pamint. Am rapit multii bani. Parte din trupe le aseza la spate. Redusesera tinutul in sclavie.

b) Tocmai in acel moment Clearh inspecta rindurile soldatilor. Nedreptatea e negresit cel mai mare dintre rele. Asi voi sa plec neobservat de Ciru. Aflasem fara sa stiu un filtru (Lit. m'am ascuns cunoscend, etc.). N'am stiut ca nu ne deosebiam in nimic de copii. Fu evident ca Clearh era un sperjur. Sufletul e evident nemuritor. Va fi evident ca a cazut de acord (ca a convenit la aceasta).

Nota I. — Era evident ca Clearh conspira in contra lui Tisaferne. In acest moment era evident ca si Regele inainta.

Nota II. — Ai aerul de a vorbi bine (duple aparenta vorbesti bine).

Nota III. — Seamă cu un om care ar face. Am aerul de a face.

c) De unde am putea noi incepe sa laudam cum se cuvine pe omenii de merit? — Grecii se folosiau inca de sagesile inamicilor. Soldatii continua sa manance carne. Le vorbia mereu de sperante. — nu voi inceta de a despoia pe Troieni. Inceteaza cu vorba.

Nota I. — Incep sa vorbesc (adeca, mi incep discursul, nu sunt de cat la inceputul lui). Me pun sa vorbesc (adeca, intreprind sa-mi expun cauza).

Nota II. — Oprese pe cine-va sa vorbiasca ('l fac sa

tacă). Fă să tacă filosofia, care spune ast-fel de lucruri (= renunță la etc.).

d) Dacă cine-va ia inițiativa să ne facă bine, nu vom rămânea în dărăt făcându-și bine (adecă, nu ne vom lăsa să fim întrecuți în bine faceri). — Sosiră cu mult înaintea Persilor. Grecii ocupă virful înaintea inamicilor.

Nota I. — Aide, grăbește-te de a vorbi. Aide, grăbiți-vă de a ne urma.

Nota II. — Abia învinseseră pe inimizii și au început să devină nesuferiți orașelor.

e) Nu voiți suporta viața (= să trăesc). Nică nu suferia să tacă. — E lipsă de bărbăție de a nu putea suporta să ai întristări. — Să nu încetezi de a-ți îndatora prietini. M'am ostenit cu pregătirile (să mă tot pregătesc).

Nota. — Suport ca interesele mele să fie neglijate.

LECTIUNEA XXVIII

217. — a) Vedem că toate cele ce spuneți sunt adevărate. N'ai auzit că Temistocle a fost un brav. A aflat pe drum (= pe când se afla pe mare) că Plimiron a fost cucerit de Siracuzeni. Recunoșteați că împrejurările războiului sunt ast-fel în cât generalul nu trebuie să pearză ocaziile. A aflat că Chersonesul conține 11 sau 12 orașe. Știu că nimeni nu urăște pe cel ce-l laudă. Știți că el (= l'știți pe el că) ne-a trădat. Cine e atât de simplu printre voi, ca să nu știe că războiul va veni de acolo aici, dacă nu vom fi cu luare aminte (Lit. dacă ne vom fi arătat neglijenți). Mi-aduc aminte că tu spuneai (Lit. mi-aduc aminte de tine spunând) și aceasta.

Nota. — 1) L'am auzit o dată discutând despre amici. A auzit că Ciru se afla în Cilicia. Aud că va vorbi. 2) Mă pricep la înțeles. De copii învață să guverneze și să fie guvernați. 3) Credea că toate cele-lalte victorioase sunt foarte nerecunoscătoare. — Hotărâți să-i urmăriască. 4) Mă voi gândi să-ți trimit aici. Din puțin n'am uitat (cât pe aci să uităm) de a vorbi.

Vedeau că nu isbutiau în întreprinderile lor. Mă duc: recunosc că vă sunt cu mult inferior. Nu știți că sunt om. Mi-amintesc că te-am auzit. Uitaserăm bucuria că suntem bătrâni.

Nota. — Eu n'am conștiință să fiu nici mult, nici puțin înțelept. Eu aveam conștiință că nu știu nimic.

b) Arată că ai făcut bine. Voi proba că el nu numai

că a afirmat că Milias era liber. Conving pe cineva că e sperjur.

Nota. — Ciru arăta (se arăta pe el) că punea foarte mult preț etc.

c) L'ropresintă convorbind. Te presupun afirmând. Voi admite că ești de vină (Lit. te voi admite ca fiind etc.).

Nota. — Acest război va învedera că a fost mai mare decât cele-lalte. Alcibiade a arătat că desprețuște legile. Atenienii au probat că nu luptau pentru interesul lor particular, ci înfruntau pericolele pentru libertatea comună.

d) Nunțul sosind, descoperi că omenii fuseseră omorâți. Iar cele 30 de nave găsesc Potidea și cele-lalte localități în doplină revoltă (Lit. găsesc că... se separau de imperiul atonian). 218. — Se va cunoște că ne-am reunit, dar că nu avem curajul de a lupta. Va fi numai de cât convins că e ridicol. Dacă vei fi surprins că te mai ocupi de aceasta, vei fi omorât. 219. — Nu voiati să-și stabiliască lagărul într'un loc, care ar fi putut deveni o întăritură. Filip, care coprinse Potidea și care ar fi putut să o păstreze pentru el, dacă ar fi voit, a dat-o Olințienilor. Ii cere solda pe trei luni, zicând că ast-fel ar putea să înfrângă pe adversarii săi. Eu sunt dintre aceia cari ar combate bucuroși un protivnic, dacă n'ar spune adevărul. 220. — Nimeni, cât timp voi trăi eu, nu va ridica (Lit. nu va pune: ἐπιφέρω) asupra ta o mână greoie. Dacă sorta nu mă va individua. Ciru s'a urcat pe munți fără obstacol (neimpotrivindu-se nimeni). A sosit aici corabia fiind-că Cefalonienii hotărâseră să debarce, deși se împotrivia acesta.

Nota. — Ți era permis să faci atunci cu voia cetății, aceea ce întreprinzi (acum) fără voia ei.

Nota II. — a) Fiind că șefii accelerau pasul (Lit. înaintau repede) scoțând strigăte, soldații deteră fuga în corturi. Fiind-că e așa. b) Nu e posibil de a imita bine, când cineva nu presintă cum se cade modelul.

Nota III. — De îndată ce s'a văzut în mod clar că scăparea (Lit. lucrurile) Grecilor era în flota lor. Anunțându-se că navele feneciene plutesc în contra lor.

Nota IV. — Sărind cu însufletire în ajutor, veți lua și orașul.

221. — Pleacă (pe mare) spre patrie, deși era în mijlocul iernoii. Nu trebuie să ne descurajăm, gândindu-ne că Atenienii n'ar ști să se conducă (sunt nedisciplinați). Eu am pronunțat aceste discursuri, nu din cauză că n'ar

fi în împrejurările de față alt mijloc de scăpare, ci fiindcă am voit. Mulți se coboriseră (în arenă) și de ore-ce camarazii lor îi priveau, emulațiunea a fost mare. 222. — Părinții și depărtează copii de omenii răi, în credința că, contactul cu cei buni e practica virtuții, iar cu cei răi, ruina ei. Socrate cerea de la zei numai atât, ca să-i dea ceea ce e bun, convins că zeii știu foarte bine ce e bun. Și fac amici, fiind că zic ei, au nevoie de ajutoare, iar pe frați îi neglijaază, ca și cum din cetățeni se pot face amici, iar din frați nu. b) Nici nu mi se pare că întreprinzi un lucru drept, de a te da singur, când poți să te scapi. Nu te-am scăpat când ne era cu puțință și aveam mijlocele de a o face. Este evident că tu cunoști aceasta, fiind că te ocupi de chestiune. Și când li se spune să ne reunim aici, ele dorm și nu vin.

Nota I. — Oaspeții prânziau în tăcere, ca și cum aceasta li s'ar fi impus de vre un personaj distins. Ca și cum trebuia sau ar trebui să urmărească (pe inamic). Ca și cum n'ar trebui nici o dată să fie permis.

Nota II. — Xenofon voi aceasta (să primiască comanda) gândindu-se că poate va fi pentru armată cauza vre unui bine.

Nota III. — Iar el, schimbându-și repede părerea (Lit. altceva găsindu-se cu cale), și retrase trupele. Acestea găsindu-se cu cale și fiind executate, armatele plecară. Această părere fiind primită, Lacedemonienii trimit pe Eudamida.

LECȚIUNEA XXIX

223. — Intors. Care poate să fie întors. Fluviul poate să fie trecut.

Nota I. — Iată cunoștință, vedând ceea ce trebuie să fie văzut și auzind ceea ce merită să fie auzit

Nota II. — Un om capabil de a vorbi. Un discurs care poate fi spus.

224. — a) Fluviul trebuie trecut. Omul nu trebuie prețuit mai presus de adevăr. Cele ce credeau că trebuiesc făcute de omenii liberi. — b) E necesar de a trece fluviul. Nu trebuie să ne retragem, nici să cedăm, nici să părăsim postul. Cel vinovat trebuie pedepsit.

Nota I. — Trebuie să trecem fluviul. Nu trebuie ca oamenii cuminți să fie sclavii celor cari au gânduri rele. În nici un mod, zicem, că nu trebuie comitem de bună voie o nedreptate.

Nota II. — Trebuie să păzim, sau, trebuie să ne păzim. Aceia cari trebuie să ne convingă sau de amândouă, sau de nici una. Trebuie să ascultăm de cuvintele tatălui nostru.

225. — Nedistrugerea punctilor. Cel care nu e medic.

226. — Fie că veți zice nu, fie că veți zice da. Soldații ziseră că nu vor merge mai departe. 227. — Au rămas îndărăt și n'au putut să găsiască nici restul armatei, nici drumul.

Nota. — Tu nici chiar văzând nu deosebești.

228. — Nici frumos, nici rău. Jurară să nu se trădeze și să fie aliați. 229. — a) Nu îngăduiți ca din acest motiv Eshine să nu fie pedepsit. — b) Nimeni n'a auzit nici o dată pe Socrate spunând ceva contra pietății sau sacrilegiu. — c) Nu e nimic mai bun pentru cetate de cât legea. — Toți se lasă să fie convinși de aceasta. 230. — Nu numai un simplu particular, ci marele Rege. Nu numai n'a cutezat să 'mi facă proces, dar nici să se plângă în contra mea. Nu zic un general, dar nici cei dintâi venit. Departe de a voi să fie egali, toți cer să fie cei dintâi. (Lit. Toți nu cer numai să fie egali, ci fie-care etc.). Departe de a dansa după măsură, nu erați măcar în stare să ve țineți drepti.

Nota. — Va fi pedepsit și pentru că a avut în gând să facă, cu atât mai mult pentru că a făcut. Inutil femeilor, cu atât mai mult bărbaților. Nici ca soldat acesta nu pretuește nimic, cu atât mai puțin ca șef al celor-l'alți.

232. — Bărbați și femei și sclavi și liberi. Aceștia văzând, se minună și păstrau tăcerea 233. — Nu făcuseră încă 2 sau 3 ocoluri când sosește Clinias. Era aproape ora târgului plin (când târgul e plin de lume), când sosesc anunțatori din partea marelui Rege. Lacedemonienii abia pușeră mâna pe putere și ne întinșeră curse.

Nota I. — Atenienii au îndurat în Siracuza o sortă (lucruri) aproape identică cu aceea pe care ei însuși o creaseră altora în Pulos.

Nota II. — Dariu numi pe Ciru satrap și-l făcu comandant. Eu știu un lucru și trebuie ca și voi să-l știți. Și chiar se povestește această istorioră.

234. — Socrate nu-și neglija corpul său... și nu lăuda pe aceia cari și-l neglijau. Vina de călare de câte ori doria să se exerseze el însuși și caii. Noaptea și ziua. 235. — Găsesc la ușe mai multe persoane, între alții și pe bolnavul.

Nota. — Mai ales pe vreme de iarnă.

236. — Dupe cum veți participa la onoruri, tot ast-fel să împărtășiți și pericolele.

Notă. — Dacă vre un altul (e în același cas), mai mult de cât ori cine. Atât cât ori cine. Atât ca nici o dată. Mai mult de cât ori unde. Pot afirma aceasta mai mult de cât ori cine de același fel.

LECTIUNEA XXX

238. — a) Ciru nu venise încă, ci 'și urma calea înainte. Nu o dată, dar adesea ori. — b) Dacă corpul e selav, sufletul cel puțin e liber. Trebuie să căutăm ca să ne mântuim, dacă vom putea, printr'o strălucită victorie, iar dacă nu, cel puțin să murim cu cinste. — c) Ei bine, zise el, răspunzând, o generală la acestea, ceea ce știți mai frumos și mai bun. Întrebă care era cuvântul de ordine; iar el răspunse că era „Jupiter salvatorul și victoria“. Ciru auzind: ei bine, primesc, zise el, acesta să fie, — d) Trupe, cari ne observă, nu se zăresc în nici o parte de cât pe drumul acesta. Nu mă folosesc de unt-de-lemn de cât foarte puțin. — e) S'ar părea că lucrul acesta nu e logic, dar nu e ast-fel, ci pote 'și are rațiunea lui. **239.** — Și când Grecii vezură că sunt aproape.. Carnea lor avea același gust ca aceea a cerbului, dar era mai fragedă. — Se zicea că era o cale de 4 parasanghe. **240.** — Palatele erau goale de bani, și afacerile publice pline de desordine.

Notă. — Ați nu e acesta arborul la care ne-ai dus? E chiar acesta în adevăr. — Nu afirm eu? Afirm din contră. Filosofia e un ce plăcut. — Cum, zise el, plăcut.. filosofia nu merită nici o considerație. Iată un vis straniu, o Socrate. Din contră, e clar, pe cât mi se pare, o Criton.

241. — Încercăm aurul în foc, iar pe prietenii în nenorociri¹⁾. Deliberează încet, dar execută repede aceea ce ai hotărât. Spunând acestea, se opri. După el, vorbi Ii-risofos.

Notă. — Unul — altul; de aici — de acolo; de o parte — de alta; atât — cât, când — când; în același timp — când; mai întâi — în urmă.

243. — Pe bună dreptate așa fi fost omorât. N'aprob pe Dexip; totuși nu cred că trebuie să întrebuițăm violența cu el. Îi plăcea extrem de mult vinătorea și chiar se expunea

¹⁾ Frasa aceasta trebuie pusă sub n. 241 în textul grec. — Mai jos, să se îndrepte: Χειρισσοφος, în loc de χειρισσοφος.

bucuros în contra animalelor sălbatice. **244.** — a) Și tot de o dată se mirati că Ciru nu se arăta nicăirea... fiind că nu știati că murise. — b) Ascultă acum și visul: 'mi închipuiam că Eucratis murise. Ve voi povesti acestea. După ce a eșit din cetate, a îndurat o sortă mai crudă de cât noi. — c) Așa dar, cine era? Ast-fel dar, erai păstor? Ast-fel dar, ți se pare că glumesc? Ce? tu visezi încă bogății? Crezi tu dar că fratele tău va lupta în contra ta?

Notă. — Nu e ore adevărat? — nu e? — de ce nu? — Cum s'ar putea aceasta? N'a dat nici un obol; cum ar fi făcut aceasta, el care nu se atingea de bani nici pentru el?

d) Cuvântul τὸ φιλομαθές (iubitor de știință) și τὸ φιλόσοφος e identic? Identic, da. — e) Dar, va zice cine-va, eă mă tem să nu fi uitat drumul acasă. Ar fi trebuit să ne înțelegem; din nenorocire toți suntem plecați spre greșeli.

Nota I. — Cred că nimeni nu se va face stăpîn: în adevăr, încercarea¹⁾ singură ar fi o mare nebulie.

246. — Așa dar, Clearh vorbi ast-fel. Grăul lipsia în armată: de aceea soldații mâncau neconținut carne. — Ați nu e încă de vreme? Da, în adevăr (fôrte de vreme).

Nota I. — De aceea orașele cari se întorceau spre el, aveau deplină încredere în cuvântul lui, precum aveau încredere și ômenii.

Nota II. — Prin urmare trebuie să examinăm acest punct, plecând de la principiile recunoscute. Nu e ore adevărat că pe cele bune trebuie să le stimăm, iar pe cele rele nu?

247. — Iată ce spun Tebanii. Plateenii spun contrariul. În ori ce cas, Tebanii se retraseră din țară fără a comite vre-o stricăciune. **248.** — De sigur, da, în adevăr. Fie în secret, fie pe față. Prin ast-fel de discursuri sau chiar prin ast-fel de acte, v'au speriat. **249.** — Decî, ast-fel, da, în adevăr; de altă parte, acum. Știu de altă parte că adversarul meu ve va spune aceasta.

Notă. — Decî, după ce se răsboi cu Tisaferne, toate cetățile de bună voe preferară pe Ciru în locul lui Tisaferne, afară de Milesieni²⁾.

Spune doară, ce numești tu dreptatea? Ei bine, zic că dreptatea consistă în urmerirea vinovaților. **250.** — Acesta se înțelege de la sine, natural. Eu, natural, nu voi face nimic din acestea. Natural, când cine-va e om, trebuie să te aștepți la ori ce. Când Ciru auzi³⁾ acestea, 'și isbi

¹⁾ A se îndrepta: τὸ ἐπιχειρεῖν, în loc de τοῦ ἐπιχειρεῖν.

²⁾ A se corecta: Μιλησίων, în loc de Μιλισίων.

³⁾ A se corecta: ἀκούσας, în loc de ἀκούσας.

côpsa. Acum s'a învederat, deci. Aud că cineva mă acasă, zicând că v'am înșelat. 251. — Sunt un om cam uituc. Au petrecut ast-fel vre o 70 de zile.

Nota. — Fie care ține la sine mai mult de cât la apröpele. 252. — Nu erau puțuri, afară de unul singur în citadelă. Nu vei fi nimic de cât un salahor. 253. — Porniați corabiile pe măsură ce le încarcau. Numesc bine crescuți pe ömenii cari se conduc în mod politicos cu toți aceia cari rind pe rind întră în vorbă cu ei. 254. — Numai că nu-și așează locuința în tribunal. Atit că nu¹⁾ pune guvernatori în orașe. Numai că nu vorbește, scoțend un glas. 255. — Nu fac de cât să ne sfătuiască de a ne arunca din nou în pericole. Nu e adevărat că pentru ei cunoștințele nu sunt bunuri? 256. — Zeus a nutrit pe Minerva în capul său și încă înarmată. E felul ömenilor reduși la extrem și încă²⁾ rei, de a lucra sperjurându-se (Lit. de a face ceva cu jurăminte false). 257. — O flotă din cele mai numeroșe. Această noutate ar fi pentru mine din cele mai dureroșe. (Lit. ași suporta-o printre aceia cari suportă în modul cel mai dureros). Atenienii au fost printre cei dintăi cari au depus ferul (cari au încetat de a purta asupra-le armo de fer).

¹⁾ A se corecta: οὐκ în loc de οὐκ.

²⁾ A se corecta: τούτων în loc de τούτων.

Pretul 3 Lei.